

† Petroniu Florea

PILDELE DOMNULUI IISVS KRISTOS

Volumul II

Editura Episcopiei Sălajului

„*Credință și viață în Hristos*”
Zalău, 2020

Pilda bogatului căruia i-a rodit țarina

„Unui om bogat i-a rodit din belșug țarina. Și el cugeta în sine, zicând: Ce voi face, că n-am unde să-mi adun roadele? Și a zis: Aceasta voi face: Voi strica hambarele mele și mai mari le voi zidi și-mi voi strânge acolo tot grâul meu și bunătațile mele; și îi voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătați strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te! Dar Dumnezeu i-a zis: Nebunule! În noaptea aceasta îți vor cere sufletul. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi? Așa se întâmplă cu cel ce-și adună comori sieși și nu în Dumnezeu se îmbogățește” (Luca 12,16-21).

Într-o zi, pe când Domnul Hristos propovăduia Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu, *„cineva din mulțime I-a zis: «Învățătorule, spune-i fratelui meu să împartă moștenirea cu mine»”* (Luca 12,13). „Faptul că acest om a apelat la Mântuitorul, deși El era un laic (nu era om al Legii), arată marele prestigiu de care Domnul Hristos se bucura în popor”¹.

Mântuitorul i-a răspuns bărbatului respectiv: *„Omule, cine M-a pus pe Mine judecător sau împărțitor peste voi? Și a zis către ei: «Luați seama și păziți-vă de toată lăcomia, căci viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale»”* (Luca 12,14).

„Domnul Hristos nu-și fundamentează refuzul de a interveni pe lângă fratele acestui bărbat doar pe faptul că El nu are nicio autoritate de a o face ci, în primul rând, pe temeiul că posesiunea de bunuri nu are nicio importanță pentru viața ce va să vină”².

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 203.

² *Ibidem*.

„«A fi» este infinit mai presus de «a avea», deși omul este mereu tentat să inverseze această ordine valorică. O viață înaltă, o viață ce merită, cu adevărat, să fie trăită, nu depinde de prisosul bogățiilor”¹.

„Pe fondul acestor discuții, Mântuitorul a rostit parabola bogatului căruia i-a rodit țarina”², „prin care a arătat că El privește avuțiile pământești ca fiind cu totul neînsemnate”³, „fiindcă bogăția pământească, după cum vom vedea din această pildă, nu poate asigura nici simpla existență biologică”⁴. Dacă ar fi așa, oamenii foarte bogați nu ar mai muri niciodată.

Domnul Hristos Își începe parabola prin cuvintele: „*Unui om bogat i-a rodit din belșug țarina*”.

„Textul pildei nu cuprinde niciun indiciu că acest om și-ar fi câștigat bogăția în mod nedrept. Cum nu avem niciun indiciu că ar fi fost nedreaptă pretenția omului care voia ca fratele său să-și împartă cu el moștenirea”⁵.

„Bogatul avea, desigur, calități care ar fi foarte prețuite în lumea materialistă a zilelor noastre. Era un om priceput în a-și conduce afacerile. Dacă țarina i-a rodit «*din belșug*» înseamnă că era un om harnic și muncitor care știa să facă agricultură, de aceea, poate, se și bucura de perspectiva odihnei”⁶.

„*Și el cugeta în sine, zicând: Ce voi face, că n-am unde să-mi adun roadele? Și a zis: Aceasta voi face: Voi strica hambarele mele și mai mari le voi zidi și-mi voi strânge acolo tot grâul meu și bunătățile mele; și îi voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!*”.

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 282.

² Calinic Botoșăneanul, *Op. cit.*, p. 170.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 203.

⁴ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 282.

⁵ *Ibidem*, p. 283.

⁶ *Ibidem*.

Din aceste cuvinte ale bogatului înțelegem că „el era un om întreprinzător, gata să se apuce de lucruri mari. Văzând belșugul roadelor, își face pe dată socoteala că nu are loc destul să le depoziteze și decide să-și construiască hambare noi și mai mari. Marea lui greșală însă este aceea că se gândește numai la el însuși. Un comentator biblic din secolul al XVIII-lea, numit Bengel, a scris că în mintea acestui bogat nu este loc pentru cei săraci. Tot ce are se gândește să pună bine numai pentru el. În această privință este de notat repetiția pronumelui posesiv «al meu»: «*Roadele mele*», «*hambarele mele*», «*grâul meu*», «*bunătațile mele*», precum și «*sufletului meu*». Prin această repetiție, și nu numai, se vedește asemănarea dintre bogatul din parabolă și un bogătaș din Vechiul Testament, numit Nabal, care, și el este catalogat drept «*nebun*» (I Regi 25,25) și se exprimă la fel: «*Nu cumva voi lua pâinile mele și apa mea și vinul meu și carnea vitelor pe care le-am înjunghiat pentru cei ce tund oile mele și le voi da unor oameni pe care nu-i știu de unde sunt?*» (I Regi 25,11)”¹.

„Hambarele bogatului din parabolă erau pline până la refuz încât nu mai avea loc să-și depoziteze surplusul secerișului. Cu toate acestea, el nu s-a gândit la Dumnezeu, de la care primise toate darurile sale. El nu și-a dat seama că Dumnezeu îl făcuse un administrator al bunurilor Sale, ca să-i poată ajuta pe cei nevoiași. El avea o ocazie binecuvântată de a fi un dăruitor al lui Dumnezeu, dar se gândea doar la modul în care urma să se îngrijească de confortul propriu. Țintele acestui om nu erau mai înalte decât cele ale animalelor iraționale. El trăia ca și cum nu ar fi existat niciun Dumnezeu, niciun cer și nicio viață viitoare, ca și cum tot ceea ce avea îi aparținea și nu datora nimic nimănui, nici lui Dumnezeu și nici oamenilor”².

¹ Ibidem.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, pp. 185-186.

„Dar, de fapt, bogătașul încă nu avea nimic din belșugul țarinii. Totul era încă pe câmp. Și vedem aceasta din exprimarea lui la viitor: «*Voi strica*», «*voi zidi*», «*voi strânge*». De fapt, el transfera tot prezentul lui material într-un viitor iluzoriu. Aceasta a fost marea lui greșală”¹.

„Să cugetăm un pic la situația bogatului din această parabolă. A greșit oare el în toate? I-a rodit țarina. Foarte bine. A avut timp bun, soare, vânt la timp. E ceva rău în aceasta? Nici vorbă. A făcut foarte bine. A avut un surplus de recoltă. E ceva rău în aceasta? Nu. De ce ar fi? A constatat că hambarele îi sunt prea mici și s-a gândit să ridice altele. Foarte bine, că doar nu era să lase recolta în ploaie, să se compromită. Orice gospodar bun ar fi făcut la fel. Până aici, așadar, el este un personaj, să zicem, pozitiv. Dar în pildă apare un al doilea personaj: Dumnezeu. Când apare? În momentul în care bogatul, satisfăcut, face următoarea reflecție: «*Suflete, ai multe bogății strânse pentru mulți ani, odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!*»”².

„Bogatul abdicase de la conștiința răspunderii pentru alții, concentrându-se doar asupra sa și a plăcerilor sale. Aceasta nu i-a plăcut lui Dumnezeu, din mai multe motive. În primul rând pentru că bogatul și-a suspendat munca. În al doilea rând, pentru că și-a rezervat bunurile numai pentru sine și, în al treilea rând, pentru această convorbire intimă pe care a avut-o cu sufletul său, ca și cum era limitat numai la viața pământească. I-a uitat cu totul dimensiunea cerească și a crezut că totul se mărginește la trup: A bea, a mânca și a se veseli. Și încă singur. Și ca pentru eternitate. Într-o eternitate pământească”³.

„Tocmai aici se înșela bogatul. De aceea Dumnezeu i-a atras atenția: «*Nebunule! În noaptea aceasta îți vor cere sufletul.*

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 246-247.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 390.

³ *Ibidem*, p. 391.

Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?». Dumnezeu i-a dezvăluit zădărnicia agoniselilor peste măsură și a faptului că nu se va putea folosi de ele. Sufletul nu de acestea are nevoie, ci de «o bogăție în Dumnezeu», adică pentru eternitate. Pentru dincolo”¹.

„Vizavi de atitudinea bogatului ne întrebăm: Unde a greșit el? Pentru că, până la un loc, reflecțiile lui sunt firești. Greșeala bogatului este întreită: a. Când a crezut că poate crea pentru el, aici, o eternitate pământească. b. Când a crezut că-și poate bucura sufletul, eternizându-l în categorii materiale. c. Când nu L-a luat deloc în calcul pe Dumnezeu prin «semnul» primit de la El. Hotărârea lui de a stoca cele materiale a fost bună, dar reflecția în a le folosi a fost rea. De ce? Pentru că a uitat și de Dumnezeu și de oameni. A uitat de Dumnezeu când n-a luat în calcul și o altă rațiune a ceea ce se întâmpla cu el. Pentru că nu datorită lui i-a rodit pământul din belșug. Este foarte posibil ca recolta bogată să se fi datorat și muncii lui: A lucrat pământul bine, la timp, l-a îngrășat, a tăiat buruienile la timp, l-a udat când a fost nevoie și la timp etc. Nu ne îndoim că a făcut toate acestea. Dar, cu siguranță, pe toate acestea le-a făcut și altă dată. Probabil de aceea era și înstărit, pentru că era un gospodar bun. Dar, dacă până acum n-a avut parte de o astfel de recoltă, trebuia să se întrebe, dacă nu cumva există și o altă rațiune în tot ceea ce se întâmpla cu el? I s-a dat un semn. Dar nu l-a citit bine. L-a interpretat rău. În acel semn era ascuns Dumnezeu. Și în loc să-I mulțumească, încercând să realizeze cu El desfătarea sufletului său, a încercat o fericire pământească, amestecând sufletul nemuritor, în cele materiale, trecătoare. Toată această necugetare a exprimat-o în două sentințe nebunești: a. *«Suflete, ai multe bunătați strânse pentru mulți ani»*. b. *«Odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!»*. A uitat, astfel, că este muritor și că ceea ce aduna, strângea, de fapt, pentru alții. Nu realiza

¹ Ibidem.

acest lucru. A uitat și de oameni, pentru că s-a gândit numai la sine. Și astfel, după două sentințe necugetate, vine sentința lui Dumnezeu, definitivă: «*Nebunule! În noaptea aceasta îți vor cere sufletul. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?*»¹.

În această pildă „nu bogăția deranjează, ci felul în care bogatul gândește să se folosească de ea. Deranjează egoismul lui. Bogatul mai este egoist și pentru faptul că aproapele nu încapă în gândul și în mintea lui. În planurile lui are loc doar el, pentru că așa se întâmplă de cele mai multe ori cu mintea încețoșată de bogăție: Acolo nu este loc decât numai pentru sine. În mintea și în inima omului egoist, copleșit de bogăție, adeseori nu mai poate încăpea nimeni în afară de el însuși. În mijlocul acestor daruri revărsate de Dumnezeu asupra lui, bogatul a rămas singur și egoist. Nu a mai fost loc și pentru Dumnezeu. Nu s-a mai aflat loc nici pentru aproapele. Nu s-a mai găsit loc pentru nimeni, fără numai pentru sine. Aceasta este una dintre explicațiile «nebiei» bogatului din această pildă”².

„Bogatul a fost numit «nebun» și pentru «materialitatea» gândirii lui. Pentru că și-a închipuit că sufletul său este tot atât de material, pe cât îi era și concepția sa despre el. Pentru că, după ce a găsit soluția mării hambarelor, ca în sfârșit să-și poată liniști conștiința chinuită de grija bogăției, s-a adresat sufletului său: «*Suflete, ai multe bogății strânse pentru mulți ani, odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!*». Cine? Sufletul? După abordarea atât de egoistă a bogăției, observăm încă o monstruozitate la bogatul din această pildă: El stă de vorbă cu sufletul său ca și cum ar vorbi materiei. Se adresează sufletului său, atribuindu-i necesități materiale: Odihnă, mâncare, băutură, distracție. Adică, exact ceea ce nu are nimic comun cu sufletul. Stă de vorbă cu sufletul său în chip cât se poate de material, uitând că sufletul nu

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 248.

² Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, pp. 207-208.

se hrănește cu acestea, ci tocmai cu opusul lor. Căci sufletul nu are odihnă decât în «lucrare», în lucrarea binelui. Nu se hrănește cu mâncare, ci cu asceză, adică cu ajunul și cu postul. Nu se veselește cu băutură, ci cu înfrânare. Acestea reprezintă odihna, hrana și băutura sufletului! Nebunia bogatului, însă, a ajuns până acolo încât, stând de vorbă cu sufletul său, i se adresează aceluia ca unui «tovarăș de cârciumă». Iată de ce Dumnezeu l-a numit «nebun» pe acest bogat”¹.

„Asemenea tuturor materialiştilor, bogatul din parabolă nu știe ce este cu adevărat sufletul, nici bunătățile de care acesta are nevoie”². „Cum să mănânce și să bea sufletul? Trupul mănâncă și bea rodul țarinilor, nu sufletul. Dar omul acesta, și când vorbește de suflet, tot la trup se gândește”³. „Bogatul îi dă sufletului o mâncare pe care acesta nu o poate mânca. Sufletul are nevoie de patria sa cea din cer, nu de hambare pline. Hambarele sale acolo sunt, acolo e hrana care-i dă viață. Bogatul însă vrea să-și lege sufletul de pământ și să-l țină legat așa mulți ani. Sufletul însetează după Dumnezeu, bogatul însă nici pe buze nu are numele Lui”⁴.

Bogatul din această pildă confundă sufletul cu trupul. Așa cum trupul are nevoie de merinde și sufletul trebuie hrănit cu credința neclintită în Dumnezeu și cu nădejdea în El, cu iubirea lui Dumnezeu, a aproapelui și a vrăjmașilor, cu rugăciunea, cu smerenia, cu milostenia, cu postul, cu dreptatea, cu răbdarea, cu cumpătarea, cu dreapta socoteală și cu multe altele. Toate acestea hrănesc sufletul și îi gătesc loc în Împărăția lui Dumnezeu, pentru că „*lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac*” (I Ioan 2,17). Bogătașul nu le avea însă pe acestea.

¹ **Ibidem**, pp. 208-209.

² **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 283.

³ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Op. cit.*, p. 281.

⁴ **Ibidem**, p. 282.

Pe deasupra, „bogatul își face planuri pentru mulți ani. Planuri în care «sufletul» său, în înțelesul cel mai înalt al acestui cuvânt, de parte spirituală a ființei, nu are niciun loc. Cum nici Dumnezeu și ascultarea de poruncile Sale nu au vreun loc în acest proiect de viață al bogatului. Deviza lui este: Totul pentru trup - odihnă, mâncare, băutură și veselie”¹.

Un părinte al Bisericii îi adresează acestui bogat următoarele cuvinte: „Sărmane bogat, vorbirea ta nebunească te arată că tu ești numai țărână; după tine și pentru tine sufletul este trup care mănâncă, trup care bea și se veselește. Sărmane bogat! Tu nu mai vezi pe nimeni, tu nu prețuiești decât un singur lucru - averea ta. Tu și averea ta umpleți toată lumea. Dincolo de voi nu mai există nimic pe pământ și nimic în cer. Pentru tine cerul este pământ, iar pământul este moșia ta. Moșiile, hambarele, mâncărurile, băuturile, iată ce-ți umplu golul vieții tale! Toate acestea se învârtesc în jurul tău, la toate acestea te închini pentru că ele sunt dumnezeul tău. Și totuși, toate acestea nu-ți dau nimic din cele ce-ți făgăduiesc. Tu nu vezi cât de înșelătoare sunt? Te frământă cu gândul în miez de noapte ca să zidești hambare fără să bagi de seamă că într-o zi, pe negândite, le vei părăsi pe toate”².

„*Dar Dumnezeu i-a zis: Nebunule! În noaptea aceasta îți vor cere sufletul. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?*”.

„Agricultorul bogat, care crede că nu are de ce să se teamă de recolte sărace pentru mulți ani este un nebun, adică, potrivit accepțiunii biblice a termenului, un om care de fapt, neagă existența lui Dumnezeu, după cum citim în psalmi: «*Zis-a cel nebun întru inima sa: Nu este Dumnezeu!*» (Psalmul 13,1). El nu ține seamă de Dumnezeu și nu reușește să vadă sabia lui Damocles - amenințarea morții - atârând deasupra capului său”³.

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 284.

² Ierodiamon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 258.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 203.

„Psalmistul David a scris: *«Nu te teme când se îmbogățește omul, nici când se înmulțește slava casei lui. Că atunci când moare nu ia cu sine nimic, și nici slava lui nu se va coborî după el»* (Psalmul 48,17-18). Dar el a constatat îndată cât de greu îi este omului necredincios să accepte acest adevăr. Deși vede mereu «moartea», de care nimeni nu poate scăpa, cel care se laudă cu mulțimea bogăției sale continuă să trăiască asemenea dobitocului fără minte: *«Omul, în cinste fiind, n-a înțeles: Li s-a alăturat dobitoacelor celor fără minte, și asemenea lor s-a făcut»* (Psalmul 48,12). Aceeași idee este exprimată și într-un alt text din Vechiul Testament, care pare să fi inspirat parabola cu bogatul căruia i-a rodit țarina din Noul Testament: *«Este câte un om care se îmbogățește prin multă grijă și zgârcenie și iată care-i este răsplata: Când zice: Am aflat odihna și acum voi mânca din bunătățile mele. Și nu bagă de seamă că vremea trece și va muri, lăsând totul altora»* (Ecclesiasticul 11,18-20)¹.

Bogătașului din parabolă „Dumnezeu i-a trimis un mesaj, probabil în vis, prin îngerul morții. Cuvintele: *«Îți vor cere sufletul»* înseamnă că viața omului este un împrumut. Dumnezeu a dat-o și tot El declară că restituirea ei îi va fi cerută bogatului chiar în noaptea aceea². În acest sens citim în Sfânta Scriptură a Vechiului Testament că prin moartea omului *„trupul acestuia se întoarce în pământul din care a fost luat, iar sufletul se întoarce la Dumnezeu, Care l-a dat, pentru că sufletul i-a fost împrumutat”* (Ecclesiast 12,7 și Cartea înțelepciunii lui Solomon 15,8).

„În vorbele adresate de Dumnezeu omului căruia i-a rodit țarina observăm o nuanță: Acesta nu-i spune «îți voi cere sufletul», ci *«îți vor cere sufletul»*, în sensul că sufletul lui nu este dorit de Dumnezeu, ci de duhul lăcomiei, al lenei, al

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 282-283.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 203.

îmbuibării etc., adică de diavoli, care pun astfel stăpânire, prin bogăție, pe sufletul lui”¹.

Un sfânt ierarh al Bisericii îl mustră pe omul bogat din această parabolă pentru „nebunia” lui prin cuvintele: „Om nebun, de ce judeci cu pântecele iar nu cu mintea? După cum nu ți-a stat în putere să-ți hotărăști ziua când te-ai născut, tot așa nu-ți poți supune nici ziua morții. Dumnezeu aprinde candelile vieții pământești, și tot El le stinge, după cum socotește”².

„În timp ce bogatul privea în viitor, gândind la anii de desfătare care îl așteptau, Dumnezeu avea planuri total diferite, de aceea i-a adresat următorul mesaj acestui administrator necredincios: «*Nebunile! În noaptea aceasta îți vor cere sufletul*». Iată o cerere pe care banii nu o pot răscumpăra. Bogăția pe care o acumulase nu-i putea procura nicio grație, nici măcar o amânare. Într-o singură clipă, tot ceea ce se străduise să adune de-a lungul întregii vieți a devenit fără valoare pentru el”³.

Prin cuvintele adresate de Dumnezeu bogătaşului este „evidențiat contrastul între ceea ce crede bogatul, care se consideră stăpân deopotrivă al sufletului său și al bunurilor sale, și ceea ce știe Dumnezeu, anume că el este, de fapt, pe punctul de a-și pierde sufletul și, deci, și orice posibilitate de a-și folosi bogățiile pământești. O trăsătură importantă a acestui text o constituie faptul că verbul este la timpul prezent: Moartea este chiar la ușa bogatului”⁴.

„Unii comentatori ai Sfintei Scripturi consideră că Domnul Hristos expediază toată restabilirea dreptății pentru faptele din această viață în veșnicie, dar se înșală. Dincolo se trag doar consecințele, dar chiar și acestea încep să se simtă încă de aici. Astfel,

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 247.

² Episcopul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 282.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 186.

⁴ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 284.

viața bogătașului din această parabolă a fost luată de aici, înainte de vreme. La fel s-a întâmplat și cu viețile Ananiei și Safirei”¹.

Acest episod este prezentat în cartea Faptele Apostolilor, unde citim că în urma propovăduirii Evangheliei Împărăției lui Dumnezeu de către Sfinții Apostoli în Ierusalim, *„inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut erau una; și niciunul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște. Și cu mare putere Apostolii dădeau mărturie despre învierea Domnului Iisus Hristos și mare har era peste ei toți. Și nimeni între ei nu era lipsit, pentru că toți câți aveau țărini sau case le vindeau și aduceau prețul celor vândute și-l puneau la picioarele Apostolilor. Și se împărțea fiecăruia după cum avea nevoie. Iar Iosif, cel numit de Apostoli Barnaba - care se tâlcuiește Fiul Mângâierii -, levit de neam cipriot, având țarină și vânzând-o, a adus banii și i-a pus la picioarele Apostolilor. Dar un om anume Anania, împreună cu Safira, femeia lui, și-au vândut țarina. Și el, cu știrea femeii sale, a dosit din preț; și aducând o parte, a pus-o la picioarele Apostolilor. Iar Petru a zis: «Anania, de ce ți-a umplut Satana inima ca să minți Duhului Sfânt și să dosești din prețul țarinei? Oare nu ție-ți rămânea dacă o păstrai? Și, odată vândută, nu a ta era stăpânirea ei? Cum de-ai pus în inima ta lucrul acesta? Nu oamenilor ai mințit, ci lui Dumnezeu!». Iar Anania, auzind aceste cuvinte, a căzut și a murit. Și frică mare i-a cuprins pe toți cei ce au auzit. Și ridicându-se cei mai tineri, l-au înfășurat și l-au scos afară și l-au îngropat. Și a fost că după un răstimp ca de trei ceasuri a intrat și femeia lui, neștiind ce se întâmplase. Iar Petru i-a zis: «Spune-mi dacă ați vândut țarina cu atât?». Iar ea a zis: «Da, cu atât». Iar Petru i-a zis: «De ce v-ați învoit voi să ispitiți Duhul Domnului? Iată picioarele celor care l-au îngropat pe bărbatul tău sunt la ușă și te vor scoate afară și pe tine». Și ea a căzut îndată la picioarele lui Petru și a murit. Și intrând tinerii, au găsit-o moartă și au*

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri..., p. 393.**

scos-o afară și au îngropat-o lângă bărbatul ei. Și frică mare a fost în toată Biserica și în toți cei ce au auzit de aceasta” (Faptele Apostolilor 4,32-37 și 5,1-11).

„În această parabolă Dumnezeu i-a adresat omului bogat cuvintele: *«În noaptea aceasta îți vor cere sufletul»*. Noi știm, din lumea în care trăim, că oamenii nu mor neapărat noaptea sau nu numai noaptea, ci se sting din viață și ziua, la orice oră. Astfel, în zilele noastre, pe plan mondial, în fiecare secundă au loc 4,3 nașteri și aproape două decese; în fiecare minut vin pe lume 255 de copii și se sting din viață 107 persoane; în fiecare oră se nasc 15.300 de copii și mor 6.420 de oameni; zilnic au loc 367.200 de nașteri și 154.000 de decese; anual văd pentru prima dată lumina zilei 134 de milioane de copii și decedează 56,2 milioane de persoane, ceea ce înseamnă că populația Terrei crește la fiecare cinci zile cu peste un milion de locuitori și cu aproximativ 78 de milioane de persoane anual. În această pildă Dumnezeu i-a zis bogatului că va muri noaptea. Noi de obicei spunem că am trăit atâtea zile sau că omul trăiește câte zile îi dă Dumnezeu, nu zicem «câte nopți îi dă Dumnezeu». Ba mai spunem încă ceva, probabil atunci când suntem tineri sau când ne aducem aminte de tinerețe: «Câte nopți am pierdut!». În general, când omul afirmă că a pierdut nopțile, se referă la păcate, la distracții și la o viață care nu este bineplăcută lui Dumnezeu. Deci, cuvintele lui Dumnezeu adresate omului bogat: *«În noaptea aceasta îți vor cere sufletul»* înseamnă «în întunericul păcatului!», ceea ce este foarte grav, pentru că Sfinții Părinți, inspirați de Dumnezeu, au spus că «în ce fapte te va găsi moartea, în acelea vei fi judecat» (Patericul... p. 285). Or, dacă moartea ne găsește «în noapte», «în întunericul păcatelor și al neștiinței», în aceea vom fi judecați și vom auzi același cuvânt ca și bogatul din această pildă: «Nebune!», pentru că nebunească a fost viața noastră!”¹.

¹ **Arhim. Dumitru Cobzaru**, *Amvon, Predici la duminicile de peste an*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, p. 353.

În acest sens vom prezenta și o întâmplare din Pateric: „Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: «Avva, erau doi oameni, unul monah și unul mirean. Monahul s-a gândit de cu seara ca dimineța să lepede cinul monahal, iar mireanul s-a gândit să devină monah. Însă amândoi au murit în noaptea aceea și nu au apucat să-și împlinească gândul. Oare, ce li se va socoti lor?». Și bătrânul a zis: «Călugărul a murit călugăr și mireanul a murit mirean, căci în ce s-au aflat s-au dus»”¹.

„Prin cuvintele adresate bogătaşului: «*Cele ce ai pregătit ale cui vor fi?*», Dumnezeu i-a descoperit temporalitatea vieții pământești și implicit a bogățiilor, ca și nebunia de a-și centra toate preocupările sale pe axa celor trecătoare. Pentru astfel de oameni înțeleptul Solomon a scris: «*Cel ce-și pune nădejdea în bogăția lui se veștejește*» (Proverbele lui Solomon 11,28)”².

De multe ori unii oameni muncesc din greu și adună bani și avere întreaga viață și mor fără a se bucura de roadele muncii lor, pentru că sunt prea zgârciți ca să cheltuie ceva. Tot ce adună ei însă, rămâne pe pământ și vor folosi alții, care se vor putea asemana fiului risipitor, irosind totul. Cei care au muncit din greu, nu se bucură de roadele muncii lor în această viață, iar dacă nu au făcut milostenie și alte fapte bune, nu vor avea parte de odihnă nici în veșnicie.

„Care dintre noi n-am văzut sau n-am auzit de asemenea oameni care adună toată viața și care, într-o zi, pe neașteptate, trec dincolo și toată osteneala de o viață, pusă deoparte, toată adunătura lor se dovedește a fi fost, pentru ei, zadarnică”³.

„Cine n-a avut prilejul să fie în preajma unor oameni care au trecut dincolo, și să vadă cum, din momentul trecerii, alții umblau prin bunurile lor, fără teamă și fără sfială, ca prin niște

¹ *Patericul...*, p. 205.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Op. cit.*, p. 172.

³ **Antonie Plămădeală**, **Mitropolitul Ardealului**, *Tâlcuri...*, p. 389.

bunuri fără stăpân, iar cel care trecuse nu mai putea acum să le zică nimic. Nu mai putea nici să se mire de atâta lipsă de respect și de rânduială, nici să protesteze, nici să mai pretindă că acele bunuri erau ale lui, deși unele erau lucruri strict personale. Acum nu mai erau ale lui. Asta era. Ieșiseră definitiv de sub stăpânirea lui. Erau acum la voia celor care rămăseseră, și care puteau umbla prin ele și prin sufletul lui ca și cu un băț prin cenușă. Puteau să facă orice ar fi vrut cu bunurile care, înainte cu o clipă, erau sub altă lege. Sub altă stăpânire. Aparținuseră ființei altuia. Acum ieșiseră toate de sub legea ființei cărora aparținuseră. Deveniseră bunuri în care alții se puteau amesteca fără răspundere, fără teamă sau rușine. Chiar și rudele cele mai apropiate, deși moștenitoare acum, n-ar fi îndrăznit înainte să deschidă un sertar, o cutie, o scrisoare. Acum totul este permis!”¹.

Așa s-a petrecut și cu bogatul căruia i-a rodit țarina din belșug. „Terenurile lui întinse și hambarele pline urmau să intre în stăpânirea altcuiva. S-a împlinit cu el cuvântul scris de psalmistul David: *«Ca o umbră trece omul, în zadar se tulbură, adună comori și nu știe pentru cine le strânge»* (Psalmul 38,6)”².

„Oricâte palate și-ar zidi, și oricâte averi și-ar aduna omul pe pământ, degeaba le adună, de vreme ce e obligat să le lase altora. Iar el, dacă le-a avut numai aici, nu folosește nimic din ele dincolo”³.

Poate îndesa cineva un sac cu bani în sicriul unui om bogat ori îi poate umple mormântul cu lingouri de aur, însă aceleia nu îi sunt de folos pe lumea cealaltă, cum nu îi sunt nici averile rămase pe pământ, oricât de mari ar fi ele.

Averile cuiva din această viață sunt asemenea banilor care au fost schimbați. Dacă cineva păstrează banii vechi și nu îi

¹ **Ibidem.**

² **Ellen G. White, Parabilele..., p. 186.**

³ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri..., p. 392.**

schimbă la timp, nu îi sunt de niciun folos. Ori asemenea omului plin de bani care călătorește în străinătate dar moneda lui nu este convertibilă în țara lui de destinație. După cum oamenii din cele două exemple prezentate mai sus nu pot folosi banii dacă nu îi schimbă, tot așa omul bogat în această viață are folos în veșnicie din averea lui doar cât a oferit din ea celor lipsiți.

„Valoarea averii pământești se măsoară în veșnicie cu dărnicia cu care a fost oferită celor nevoiași”¹.

Asemenea bogatului din această pildă era un om cu foarte mulți bani, care zicea că își poate cumpăra și raiul cu ei, dar cu toate acestea, nu miluia pe nimeni din banii lui. După ce a murit, a ajuns la poarta raiului și se căuta de bani, ca să-și plătească intrarea. Scotocindu-se prin buzunare, în cele din urmă a aflat acolo un bănuț, pe care îl dăduse cândva unui sărac. I-a întins banul Sfântului Petru și a vrut să intre pe poartă, însă Sfântul Petru i-a zis că nu-i de ajuns un ban pentru a intra în rai și l-a trimis în iad.

Mântuitorul Își încheie parabola cu cuvintele: *„Așa se întâmplă cu cel ce-și adună comori sieși și nu în Dumnezeu se îmbogățește”*.

„Sentința de încheiere dă un sens moralizator parabolei, care tocește tăișul ascutit al avertismentului ei. Avertismentul eshatologic - nebun obsedat de agoniseala lui și inconștient de sabia lui Damocles care atârnă deasupra capului său - a fost transformat într-un avertisment împotriva utilizării greșite a bogățiilor”².

„Concluzia deschide, astfel, o temă provocatoare, cea a îmbogățirii în Dumnezeu. Iată că există și o altfel de îmbogățire! Iată că Dumnezeu nu ne vrea săraci, ci bogați, dar bogați întru

¹ **Friedrich Wilhelm Foerster**, *Hristos și viața omenească*, vol. II, traducere de Nicolae Colan, Tiparul Tipografiei Săteanului, Sibiu, 1926, p. 115.

² **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 110.

El. Și această bogăție înseamnă: Un suflet sensibil și nu plin doar de sine; o rațiune care Îi lasă loc și lui Dumnezeu în cugetarea ei, o inimă în care să încapă și altul, o conștientizare că ești doar un trecător pe pământ și că viața ta are și o dimensiune cerească; o așteptare a întâlnirii cu veșnicia. Când le stăpânești pe toate acestea, să știi că ești cel mai bogat om de pe pământ! Atunci ești bogat în Dumnezeu!”¹.

„Domnul Hristos a precizat de nenumărate ori lucrurile care constituie un pericol pentru sufletul nostru. Sfântul Evanghelist Marcu consemnează în acest sens: «*Grijile veacului*», «*înșelăciunea bogăției*» și «*poftele după celelalte*» (Marcu 4,19), iar Sfântul Evanghelist Luca amintește «*grijile, bogăția și plăcerile vieții*» (Luca 8,14). Aceștia sunt spinii care înăbușă lucrarea lui Dumnezeu în sufletele noastre, împiedicând dezvoltarea seminței spirituale. Sufletul încetează să-și mai primească hrana de la Mântuitorul, iar viața spirituală încetează să mai existe în inimă”².

„«*Grijile veacului*». Nicio categorie de oameni nu este scutită de ispita grijilor acestei lumi. Celor săraci, munca grea, privațiunile și teama de lipsuri le provoacă necazuri și tulburări sufletești. Pentru cei bogați ispita constă în teama de a nu-și pierde averea și într-o mulțime de îngrijorări apăsătoare. Mulți dintre creștini uită lecția pe care Domnul Hristos ne-a îndemnat să o învățăm de la florile câmpului: «*Luați seama la crinii câmpului cum cresc: Nu se ostenesc, nici nu torc, dar v-o spun Eu vouă că nici Solomon, în toată slava lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre ei!*» (Matei 6,28-29). Astfel de oameni nu se încred în permanenta purtare de grijă a lui Dumnezeu, iar Mântuitorul nu le poate purta poverile, fiindcă ei nu Îl încredințează. Prin urmare, în loc să-i

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 247.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, pp. 29-30.

conducă la Dumnezeu, pentru a primi mângâiere și ajutor, grijile veacului îi despart de El”¹.

„Mulți creștini care ar fi putut fi plini de roade în slujba lui Dumnezeu sunt robiți dorinței de a acumula bogății. Întreaga lor energie este absorbită de activitățile profesionale și aceștia se simt nevoiți să negligeze lucrurile de natură spirituală. În felul acesta, ei se despart de Dumnezeu. Sfânta Scriptură ne încurajează să fim harnici în ocupația noastră (Romani 12,11). Noi trebuie să muncim, ca să avem cu ce să-i ajutăm pe cei nevoiași. Creștinii trebuie să muncească, să se implice în viața profesională și ei pot face aceasta, fără să se teamă că procedând în acest fel ar comite un păcat. Dar mulți ajung să fie atât de absorbiți de profesia lor, încât nu mai au timp pentru rugăciune, pentru citirea Sfintei Scripturi, pentru a-L căuta pe Dumnezeu și pentru a-I sluji. Din când în când, sufletul lor simte un dor aprins de sfințenie și de cer, dar nu au timp să evadeze din tumultul lumii, ca să asculte cuvintele maiestuoase și convingătoare inspirate de Sfântul Duh. Pentru ei realitățile veșnice ajung să fie subordonate față de lucrurile lumii, care ocupă primul loc. În aceste condiții, sămânța Cuvântului nu are nicio șansă de a rodi, pentru că energiile sufletelor lor sunt dedicate creșterii mă răcinilor lucrurilor lumești”².

„Pe de altă parte, chiar și dintre aceia care lucrează pentru binele altora, mulți cad în aceeași greșeală. Îndatoririle lor sunt presante, responsabilitățile lor sunt multe, iar ei permit ca programul lor încărcat să nu le mai îngăduie timpul necesar pentru o autentică viață creștină. Ei negligează comuniunea cu Dumnezeu prin rugăciune și prin citirea Sfintei Scripturi. Acești creștini uită că Domnul Hristos a spus: *«Fără Mine nu puteți face nimic»* (Ioan 15,5). Ei trăiesc despărțiți de Dumnezeu, viața lor nu este

¹ Ibidem, p. 30.

² Ibidem.

pătrunsă de harul și de iubirea Lui, și aceștia își manifestă în mod deschis caracteristicile eului propriu. Viața lor duhovnicească este afectată de dorința de stăpânire și de trăsăturile aspre și neplăcute ale caracterului lor”¹.

„*«Înșelăciunea bogăției»*. Atracția față de bunurile materiale are o putere fascinantă și înșelătoare. Prea adesea, cei care au bogății lumești uită că Dumnezeu este Cel care le-a dat capacitatea de a le obține. Aceștia cugetă în sine: «Prin puterea proprie și prin eforturile personale am câștigat aceste bogății». În loc să le inspire recunoștință față de Dumnezeu, averile îi conduc la înălțarea de sine. Aceștia pierd simțământul dependenței de Dumnezeu și al responsabilității față de semenii lor. În loc să considere bogăția ca fiind un talant pe care trebuie să-l folosească spre slava lui Dumnezeu și pentru binele oamenilor, ei o tratează ca pe un mijloc de a-și satisface dorințele egoiste. Când este folosită în felul acesta, în loc să dezvolte atributele lui Dumnezeu în caracterul omului, averea dezvoltă atributele lui Satana, iar sămânța cuvântului lui Dumnezeu este înăbușită de spini”².

„*«Plăcerile vieții»*. Distracțiile, căutate doar în scopul satisfacției personale, constituie o primejdie. Toate obiceiurile necum-pătate, care slăbesc puterile fizice, care întunecă mintea sau care tocesc sensibilitatea însușirilor spirituale sunt *«pofte trupești care se războiesc cu sufletul»* (I Petru 2,11)”³.

„*«Poftele după celelalte»*. Acestea nu sunt în mod obligatoriu niște dorințe păcătoase în ele însele, ci reprezintă orice interes așezat mai presus de Împărăția lui Dumnezeu. Tot ceea ce ne abate atenția de la Dumnezeu, tot ceea ce atrage iubirea

¹ **Ibidem**, p. 31.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**.

noastră, care ar trebui îndreptată spre Domnul Hristos, constituie un vrăjmaș al sufletului”¹.

„*Grijile, bogăția și plăcerile vieții*», toate acestea sunt mijloacele pe care Satana le folosește în marea competiție a vieții pentru cucerirea sufletului omenesc. De aceea, Sfântul Evanghelist Ioan ne-a îndemnat: *«Nu iubiți lumea, nici pe cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este în el; pentru că tot ceea ce este în lume - pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții - nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume»* (I Ioan 2,15-16). Domnul Hristos, care citește în inima omului ca într-o carte deschisă, a afirmat: *«Luați aminte la voi înșivă, să nu vi se îngreuieze inimile de îmbuibare și de beție și de grijile vieții, și ziua aceea să vină peste voi fără veste»* (Luca 21,34). Sfântul Apostol Pavel a scris și el: *«Cei ce vor să se îmbogățească, aceia cad în ispită și în cursă și în multe poftes nebunești și vătămătoare, care-i cufundă pe oameni în ruină și în pierzare; fiindcă iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor; pe care poftind-o unii cu înfocare, s-au rătăcit de la credință și au fost străpunși de multe dureri»* (I Timotei 6,9-10)”².

„Agonisirea de bunuri materiale nu trebuie să constituie scopul vieții, pentru că acesta este dobândirea Împărăției cerurilor și fericirea veșnică, în timp ce bunurile pământești sunt doar mijloace întrebuințate de om în realizarea acestui scop. Asemenea oricărui mijloc, tot așa și bunurile materiale, prin ele însele nu au nicio valoare, ci ele se definesc în funcție de scopul pentru care sunt folosite. Atunci când slujesc nevoilor omenești și iubirii față de aproapele, sunt bune, dar când sunt utilizate în scopuri egoiste, devin rele și dăunătoare. Măsura folosirii acestora de către om este necesitatea, ceea ce este de prisos fiind nefolositor și dăunător. Pentru Sfântul Ioan Gură de Aur ceea ce îi prisoșește

¹ **Ibidem**, pp. 31-32.

² **Ibidem**, p. 34.

cuiva nu îi aparține acestuia, ci fratelui aflat în nevoi”¹. Ba mai mult, „bogățiile adunate nu sunt doar nefolositoare, ci și un blestem. În această viață ele sunt o capcană pentru suflet, fiindcă îndepărtează sentimentele de la comoara cea cerească”².

Vorbind despre bogații din vremea lui, Sfântul Ioan Gură de Aur „spune că aceștia, cu toate că au lăzi pline de haine și își împodobesc cu aur, argint și pietre prețioase calul de la trăsură, casa și chiar vesela obișnuită, trec cu vederea pe cel creat după chipul lui Dumnezeu care rămâne gol, tremurând de frig. În timp ce bogații mănâncă și beau fără măsură, fratele lor este lipsit de cele necesare. Cei avuți risipesc fără rost mâncarea, hrănind câini și urși, dar Îl lasă pe Hristos să rabde foame”³.

De aceea trebuie să fim conștienți de faptul că „cu cât cheltuim mai mulți bani pentru a face paradă sau pentru satisfacții egoiste, cu atât putem oferi mai puțin pentru a-i hrăni pe cei flămânzi sau pentru a-i îmbrăca pe cei săraci. Trebuie să fim conștienți de faptul că fiecare bănuț irosit de noi ne privează de ocazia prețioasă de a face bine aproapelui nostru aflat în nevoi”⁴.

„Așadar, nu putem trimite bunuri în cer decât prin intermediul aproapelui care să le folosească aici. Unii însă vor zice: Noi strângem ca să ne asigurăm viitorul. Ceea ce ne va prisi, va rămâne altora, să folosească ei. Dar cei ce spun așa strâng într-adevăr pentru alții? Știu ei pentru cine strâng? Sunt ei siguri că acele bunuri vor rămâne unora care au nevoie de ele, sau unor rude care și așa au de toate? Și atunci ce folos vor avea dintr-o asemenea danie? Și este aceasta o danie făcută de bunăvoie? Nicidecum. E ceea ce oricum rămâne”⁵.

¹ Constantin Cornițescu, *Op. cit.*, pp. 103-104.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 263.

³ Constantin Cornițescu, *Op. cit.*, p. 104.

⁴ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 264.

⁵ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 393.

Înțeleptul Solomon a scris că „*Aceasta este soarta celor lacomi de câștig; lăcomia le aduce pierderea vieții*” (Proverbele lui Solomon 1,19). Pentru a vedea că acestea nu sunt vorbe goale, vom da un exemplu în acest sens: „Se zice că un bărbat pe nume Pahomie ar fi auzit că undeva prin Siberia un mare proprietar de pământ vinde oricât pământ poate cineva parcurge cu piciorul, într-o zi, dus-întors, pentru o mie de ruble. Fiind ispitit de această ofertă, Pahomie s-a dus la proprietarul de pământ și i-a spus că vrea și el să cumpere. Proprietarul i-a zis: Iată, ne aflăm în acest punct. Vei porni de aici drept înainte și cât vei parcurge cu piciorul va fi al tău, cu o singură condiție: ca să fii înapoi tot în acest punct, înainte de apusul soarelui. Deci te duci înainte și te întorci înapoi. Cât de mult vei parcurge va fi al tău. Dar dacă nu ajungi aici înainte de apusul soarelui, vei pierde mia de ruble. Bărbatul a înțeles și a pornit să-și cucerească pământul, și a mers, și a mers, și a mers. Se uita și la soare, se uita și la pământul din față. Și a mers, și a mers. Și-și tot zicea mereu: Am timp să mă întorc și înapoi, dar trebuie să parcurg cât mai mult pământ. Și a mers până când și-a dat seama că, dacă merge mai departe, nu mai are timp să se întoarcă înapoi. Atunci a pornit înapoi, dar întorcându-se, soarele tot scăpăta, se apropia de asfințit, iar el era încă departe de locul de întâlnire. În sfârșit, cu câteva clipe înainte de apusul soarelui, alergând cu sufletul la gură și fiind gata să se prăbușească, a reușit să facă ultimul pas și a ajuns în locul de unde pornise, fiind bucuros în inima lui că a reușit să parcurgă o întindere atât de mare de pământ. Dar în clipa în care a întins mâna și a atins piciorul proprietarului, inima i s-a oprit și a murit pe loc. Atunci proprietarul le-a spus slujitorilor lui: Săpați-i o groapă de doi metri lungime și un metru lățime, pentru că de fapt de atâta pământ are nevoie un om, și nu de atâta cât, cu lăcomie, a venit el să dobândească!”¹.

¹ **Ibidem**, p. 394.

Această idee o găsim inscripționată pe mormântul împăratului persan Cyrus cel Mare (559-530 î.Hr.) din Pasargadae, capitala antică a Persiei, Iranul de astăzi, unde stă scris: „Trecătorule, oricine ai fi tu și oricând vei veni aici, căci eu știu că vei veni, eu sunt Cyrus, cel ce le-am cucerit perșilor împărăția lor mondială. Să nu mă pizmuiești deci, pentru această palmă de pământ, care îmi acoperă trupul”.

Pentru a vedea cât de dăunătoare este lăcomia vom mai da încă un exemplu: „Vânătorii de maimuțe au inventat o metodă genială și fără greș pentru a le prinde. După ce au descoperit acea parte a pădurii în care se adună ele mai des, ei îngroapă în pământ niște vase cu gâtul prelung și strâmt. Cu multă atenție, acoperă vasele cu pământ, lăsând descoperită doar gura, la nivelul ierbii. Apoi aruncă în vase câte o mână de orez și poame din acelea care tare le plac maimuțelor. Când vânătorii se îndepărtează, maimuțele se întorc. Curioase din fire, ele cercetează vasele și, când își dau seama că înăuntru este hrană, își strecoară pumnul în ele înșfăcând cât mai multă mâncare cu putință. Însă gâtul vaselor este foarte strâmt. Dacă o palmă goală poate intra cumva, atunci când este plină nu mai poate ieși. Și atunci maimuțele trag și tot trag. Acesta este momentul așteptat de vânătorii ascunși prin apropiere. Ei se năpustesc asupra maimuțelor și le prind cu ușurință, pentru că, deși ele se zbat violent, nu le trece nicio clipă prin cap să-și deschidă palma și să lase acolo ceea ce strâng în ea. Câți oameni nu-și pierd mântuirea de frică să nu trebuiească să-și desfacă baierile pungii și să ofere ceea ce ei consideră că le este de prisos și de fapt este inutil pentru ei. Eleganți și surâzători, vânătorii stau mereu la pândă. Ei ascund capcane în reviste captivante, în spoturile publicitare de pe canalele de televiziune și în panourile de la colțurile străzilor. Așa se formează un popor cu pumnii mereu strânși și cu inima răcită. De aceea să nu uităm ceea ce a spus Domnul Hristos: *«Nu te teme, turmă mică, pentru*

că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă Împărăția. Vindeți-vă averile și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuținată în ceruri, unde furul nu se apropie, nici molia nu o strică, fiindcă unde vă este comoara, acolo va fi și inima voastră» (Luca, 12,32-34)”¹.

„În ceea ce privește lăcomia, Sfântul Ioan Gură de Aur o socotește rădăcina tuturor relelor morale și sociale. Pe lângă faptul că aceasta duce la privarea aproapelui de cele necesare, are urmări catastrofale pentru sufletul celui stăpânit de ea, pe care îl umple de patimi, căci în loc să fie solidar cu semenii, este egoist, în loc să fie cinstit, este necinstit, în loc de iubire, simte ură. Omul lacom urăște și este urât de toată lumea. Îi urăște pe cei săraci pentru că îi cer ajutorul. Îi urăște pe cei bogați pentru că nu posedă și bunurile lor. La rândul său este urât de toți, chiar și de cei care nu-l cunosc”².

„Domnul Hristos nu a desconsiderat bunurile materiale, ci, dimpotrivă, a arătat valoarea lor prin pildele sale, în care le folosește ca exemple. Dar el ne cere mereu să vedem în bunurile materiale mijloace și nu scopuri în sine. Ni se cere o înțelegere superioară asupra bunurilor materiale care nu sunt nici rele în sine, dar nu pot fi nici divinizate. Rostul bunurilor materiale se împlinește în om numai dacă el este dispus să accepte acest scop, așa cum l-a voit Dumnezeu”³.

„În convorbirea cu dregătorul bogat, văzând Mântuitorul dorința lui sinceră de a se mântui și că vrea să facă mai mult decât să împlinească poruncile, i-a zis: *«Încă una îți lipsește: Vinde tot ce ai și împarte-le săracilor și vei avea comoară în cer; apoi vino*

¹ **Bruno Ferrero**, *Cântecul unui greier*, traducere din limba italiană de Simona Ștefana Zetea, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2007, pp. 75-77.

² **Constantin Cornițescu**, *Op. cit.*, p. 105.

³ **Pr. Dr. Vasile Citirigă**, *Hristos - centrul lumii, predici dogmatice la duminicile anului bisericesc*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2001, p. 195.

și urmează-Mi. Iar el, auzind acestea, s-a întristat, fiindcă era foarte bogat. Și văzându-l Iisus că s-a întristat, a zis: Cât de greu vor intra cei ce au bogății în Împărăția lui Dumnezeu! Că mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre bogatul în Împărăția lui Dumnezeu» (Luca 18,22-25)”¹.

În această comparație Domnul Hristos a dat ca exemplu cămila pentru că „aceasta este cel mai mare animal cunoscut în Palestina”².

„Oare a osândit aici Mântuitorul bogăția și pe cei ce o posedă? Nicidecum! Ceea ce condamnă aici Domnul Hristos este întrebuințarea greșită a bogăției, idolatrizarea ei și folosirea ei în mod egoist. Noi vorbim acum de oameni care au acumulat bogății în mod cinstit, fiindcă există oameni care dovedesc multă iscusință și hărnicie în administrarea bunurilor materiale. Au dar în domeniul economic și știu să se chivernisească”³.

„Nimeni însă nu este stăpân absolut al bunurilor materiale, decât Dumnezeu. El a încredințat darul inteligenței, al înțeleptei chiverniseli unuia și altuia, pentru ca darurile materiale să fie administrate cu bună rânduială și spre binele tuturor. În mâna bogatului credincios materia poate fi mijloc de apropiere între oameni, suport al solidarității umane și al sacrificiului. Câte nu poate face bogatul cu bunurile sale dacă le consideră daruri ale lui Dumnezeu! El poate ajuta săraci, copii orfani, bolnavi, spitale, biserici, școli, poate susține cultura, arta și prin toate întoarce, de fapt, darul lui Dumnezeu, Stăpânul tuturor”⁴.

„Astfel, darul devine purtător de iubire între oameni, se transformă în jertfă, iar jertfa sfințește viața și munca omului jertfitor. Folosite în acest fel, bogățiile materiale sunt mijloace

¹ **Ibidem**, p. 196.

² **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 235.

³ **Pr. Dr. Vasile Citirigă**, *Op. cit.*, p. 196.

⁴ **Ibidem**.

de mântuire. Cine se poate debarasa de ele și face efortul să nu le privească și să le folosească în mod egoist, cine nu se lasă înrobite de ele și nu le idolatrizează, cine dorește cu adevărat să se mântuiască poate dobândi Împărăția lui Dumnezeu chiar prin intermediul bogăției”¹.

„Altfel, bogăția este un pericol pentru mântuirea omului, iar bunurile materiale, din mijloace ale mântuirii se transformă în piedici în calea mântuirii. Aceasta, mai întâi fiindcă pun bariere între oameni, sunt generatoare de vrajbă; apoi, omul preocupat prea mult de acapararea lor se desparte de Dumnezeu privind la ele ca la Dumnezeu. Dacă nu le mai privește ca daruri ale lui Dumnezeu, ele nu-l mai conduc pe om spre Dumnezeu, ci chiar ele devin un dumnezeu pentru om”².

„De aceea vedem atâtea oameni pe care bogăția i-a împietrit; ei nu mai pot iubi, s-au dezumanizat și se consideră superiori semenilor lor. Bogăția prea multă fără credință și fără iubire duce la decădere, la pervertirea conștiinței, la mândrie, la îmbuibare, la pierderea echilibrului și a omeniei. Când omul are credință și iubire, de exemplu, dacă dintr-odată ajunge din sărac bogat sau dintr-un om neînsemnat ajunge într-o funcție importantă nu-și pierde capul. El rămâne același om cumsecade, iubitor, modest, atașat familiei și comunității. Însă cel lipsit de credință și de iubire devine dintr-odată neom fiindcă nefiind pregătit sufletește pentru o înțelegere superioară a situației, «își pierde capul»”³.

„Averea este o mare binecuvântare dacă se fac cu ea binefaceri pe pământ și un blestem cumplit pentru omul fără inimă, care nu oferă nimic din ea celor lipsiți”⁴.

¹ **Ibidem**, pp. 196-197.

² **Ibidem**, p. 197.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ierodiacon Visarion Iugulescu**, *Op. cit.*, p. 262.

„Bogăția în sine nu este rea, ci inversarea de perspectivă pe care aceasta o produce. Dacă bogăția este folosită rău, în loc să te deschidă spre veșnicie, ea te închide în infernul grijilor și al egoismului. În cazul în care această bogăție există, datorită hărniciei tale și implicit a voii lui Dumnezeu, prin buna ei chivernisire și prin fapte de milostenie averea te poate îmbogăți și spiritual. Deci, bogăția trebuie privită ca o șansă. Dacă bogatul din parabolă nu s-ar fi gândit să-și lărgească hambarele, iar surplusul de recoltă l-ar fi dat săracilor, văduvelor, orfanilor, celor cărora nu le rodise țarina în acel an sau nu aveau țarine, nu ar fi atras atenția lui Dumnezeu”¹.

„Vedeți? Cel care nu se arată un iconom înțelept al bogăției sale devine din om bogat material, sărac spiritual”².

„Bogăției pământești și folosirii ei egoiste și exclusiv trupești, Mântuitorul îi opune o altă bogăție, adevărata bogăție. În concluzie, El ne atrage atenția asupra bogăției pe care nu a cunoscut-o și nu a adunat-o personajul din parabolă: *«Așa se întâmplă cu cel ce-și adună comori sieși și nu în Dumnezeu se îmbogățește»*”³.

În cele ce urmează vom prezenta o întâmplare care ne arată cum se adună adevărata bogăție.

Din rânduială dumnezeiască, regele indian Gondofornes, vrând să-și construiască un palat frumos, cum nu mai era altul în regatul său, a trimis în Imperiul Roman un negustor, pe nume Avan, pentru a căuta un meșter iscusit, care să-i zidească acel palat.

Ajungând în Cezareea Palestinei, capitala Iudeii de atunci, și reședința procuratorilor romani ai provinciei, Avan s-a întâlnit cu Sfântul Apostol Toma, căruia îi fusese rânduit de Dumnezeu

¹ Calinic Botoșăneanul, *Op. cit.*, p. 173.

² *Ibidem*, p. 174.

³ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 284.

să propovăduiască învățătura creștină în India și care i-a spus că este priceput în ridicarea de palate. Auzind aceasta Avan s-a bucurat, iar cei doi s-au îmbarcat pe o corabie, pentru a călători spre India.

După ce au ajuns la destinație, cei doi s-au înfățișat înaintea regelui Gondofornes, iar Avan i-a zis: „Iată, rege, că ți-am adus din Palestina un zidar foarte înțelept, care îți va ridica palatul pe care îl dorești”. Văzându-l pe Toma, regele l-a întrebat cu ce materiale știe să lucreze, cu lemn sau cu piatră? Apostolul i-a răspuns că din lemn știe să facă pluguri, juguri, cârme și vâsle, iar din pietre zidește coloane, temple și palate. Auzind acestea, Gondofornes l-a întrebat: „Îmi vei putea face mie un palat, după voia mea, în locul pe care ți-l voi arăta?”, iar Toma i-a confirmat. După ce Apostolul s-a înțeles cu regele cum să fie palatul și a văzut locul unde trebuia acesta ridicat, Gondofornes a poruncit să i se dea aurul necesar pentru începerea lucrării.

Toma l-a rugat însă pe rege să nu vină la palat până când va fi gata, iar acesta a acceptat.

Apostolul a împărțit săracilor tot aurul primit, propovăduind în același timp Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu printre locuitorii de acolo, cărora le-a hirotonit preoți și episcopi.

După o vreme regele l-a chemat pe Toma la el și l-a întrebat cum merg lucrările de ridicare ale palatului. Apostolul i-a răspuns că fundația este gata, dar are nevoie de mai mult aur pentru zidirea pereților. Gondofornes s-a bucurat și a poruncit slujitorilor lui să îi dea lui Toma aurul solicitat.

Primind aurul, Apostolul l-a împărțit celor lipsiți, iar el și-a continuat cu multă râvnă activitatea de răspândire a cuvântului lui Dumnezeu printre localnici.

Trecând vremea, regele l-a chemat din nou pe Sfântul Toma la el, întrebându-l cum avansează lucrările de ridicare ale palatului. Apostolul l-a înștiințat pe Gondofornes că numai

acoperișul a mai rămas de făcut. Auzind aceasta, regele s-a bucurat și i-a dat lui Toma cât aur îi trebuia, poruncindu-i ca acoperișul să fie frumos, cum nu este altul în regatul său. Apostolul a luat aurul, iar după ce a ieșit de la rege și-a ridicat ochii și mâinile spre cer, zicând: „Îți mulțumesc Ție, Doamne Dumnezeule, iubitorule de oameni, că în diferite chipuri rânduiești mântuirea oamenilor”.

Împărțind aurul săracilor, Sfântul s-a îndeletnicit în continuare cu propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu.

După un timp regele a aflat că zidarul din Palestina nici măcar nu a început să lucreze la ridicarea palatului, ci tot aurul primit l-a împărțit nevoiașilor, iar el străbate ținutul de la un capăt la altul, propovăduind un Dumnezeu necunoscut și săvârșind multe minuni.

Mâniindu-se foarte tare, regele și-a trimis slujitorii ca să-l prindă pe Toma, iar când acesta i-a fost adus înaintea, l-a întrebat: „Zidarule, mi-ai construit palatul pe care ți-am poruncit să-l faci și pentru care ți-am dat foarte mult aur?”. Apostolul i-a răspuns: „Ți-am ridicat un palat foarte frumos, după cum am învățat eu să lucrez, de la marele meșter Hristos”. Auzind acestea, Gondofornes i-a zis: „Să mergem atunci împreună și să vedem acest frumos palat”. Toma însă i-a răspuns: „Nu poți să vezi în această viață palatul pe care ți l-am făcut eu, ci numai când te vei muta din lumea trecătoare, atunci îl vei putea vedea în Împărăția cerurilor și, sălășluind în el, vei petrece acolo în veci, cu bucurie”. Socotind că este luat în răs, regele s-a aprins de mânie și a poruncit ca Apostolul să fie aruncat în temniță, împreună cu Avan, negustorul care l-a adus, iar amândoi să fie aspru pedepsiți, jupuindu-li-se pielea de vii, după care să fie aruncați în foc. Aflându-se în temniță, Avan îl ocăra pe Toma, zicând: „Tu și pe mine și pe rege ne-ai înșelat, spunând că ești zidar înțelept, iar acum ai pierdut și aurul regelui și viața mea, căci iată, din pricina ta pătimesc și

voi muri în chinuri groaznice, fiindcă regele este foarte supărat și ne va omorî pe amândoi”. Dar Apostolul, mângâindu-l, i-a zis: „Nu te teme, că nu vom muri acum, ci vom fi vii, pentru că regele ne va elibera pe amândoi din temniță și ne va ține în mare cinste pentru mărețul palat pe care i l-am zidit în împărăția cerurilor”.

Aflând despre întâmplarea cu palatul, fratele lui Gondofornes s-a îmbolnăvit de inimă rea, și i-a spus regelui: „Pentru mâhnirea pe care ți-a produs-o acest înșelător și eu sunt supărat, iar din această pricină m-am îmbolnăvit și, iată, simt că sfârșitul îmi este aproape”. Și zicând acestea, îndată s-a stins din viață.

Regele, care își iubea foarte mult fratele, a fost cuprins de jale și a început să plângă nemângâiat. La porunca lui Dumnezeu, un înger a luat sufletul celui care murise și l-a înălțat în lăcașurile cerești, unde i-a arătat multe palate frumoase și luminoase, dintre care unul era mai măreț și mai luminos decât toate celelalte, a cărui frumusețe este cu neputință a o descrie în cuvinte omenești. Și îngerul a zis către suflet: „În care dintre aceste palate voiești să viețuiești?”. Iar sufletul, privind spre cel mai frumos palat, a zis: „De îmi este îngăduit să petrec măcar într-un colț al acestui palat, nimic altceva nu mai potesc”. Îngerul însă i-a răspuns: „În acest palat nu poți să viețuiești, pentru că este al fratelui tău, pe care străinul Toma i l-a zidit cu aurul pe care l-a primit de la el”. Atunci sufletul a zis: „Rogu-te, dă-mi voie să mă duc la fratele meu pentru a cumpăra de la el acest palat, căci el nu știe cât este de frumos și, după ce îl voi plăti, iarăși mă voi întoarce aici”. Atunci îngerul a întors sufletul în trup, iar mortul a înviat și, deșteptându-se ca din somn, îi întreba pe cei care erau de față unde îi este fratele și îi ruga să îl cheme pe rege să vină la el.

Auzind regele că fratele său a înviat, s-a bucurat foarte mult și degrabă a alergat la el, iar acesta i-a spus: „Știi bine, frate, cât de mult mă iubești și cum ai plâns pentru mine, iar de ți-ar fi fost

cu puțină să mă răscumperi de la moarte, ai fi dat pentru mine chiar și jumătate din regatul tău”. Regele i-a zis: „Adevăr ai grăit, așa este și nu poate fi altfel”. Apoi fratele său i-a spus: „Dacă mă iubești atât de mult, vreau să îmi oferi un dar și te rog să nu mă refuzi”. Regele a răspuns: „Tot ceea ce am îți dăruiesc ție, iubitul meu frate”, întărindu-și cu jurământ făgăduința făcută. Atunci fratele cel înviat a zis: „Te rog să îmi dăruiești palatul tău din împărăția cerurilor, iar eu îți ofer în schimb toată averea mea de pe pământ”. Auzind aceste cuvinte regele a fost foarte surprins, încât a amuțit.

După un timp regele l-a întrebat pe fratele său: „Cum de am eu un palat în cer?”, iar cel care fusese mort i-a zis: „Cu adevărat ai un palat în Împărăția cerurilor cum nici nu-ți închipui și cum nu există vreunul pe pământ, iar acest frumos palat ți l-a zidit ție Toma, pe care tu îl ții în temniță. Eu l-am văzut și m-am minunat de frumusețea lui nespusă și am cerut să viețuiesc măcar într-un colț al lui, dar nu mi s-a dat voie. Îngerul care m-a purtat pe mine prin lăcașurile cerești mi-a spus că eu nu pot să petrec în acest palat, pentru că este al tău și ți l-a ridicat străinul Toma. Atunci eu l-am rugat pe înger să îmi dea voie să mă întorc pe pământ și să cumpăr de la tine acel palat, deci dacă mă iubești, dă-mi-l mie, și tu ia în schimb toată averea mea”. Auzind aceste cuvinte, regele s-a bucurat de două lucruri, pentru revenirea la viață a fratelui său și pentru palatul care i s-a zidit în cer și i-a zis fratelui său: „Iubite frate, m-am jurat ție să-ți dăruiesc orice este sub stăpânirea mea pe pământ, dar palatul din cer nu ți l-am făgăduit, dar dacă vei voi, avem pe lângă noi același zidar, care poate să-ți ridice și ție un astfel de palat în Împărăția cerurilor”.

Zicând acestea, regele și-a trimis îndată slujitorii în temniță, ca să-i scoată de acolo pe Sfântul Toma și pe Avan, negustorul care l-a adus pe acesta în regatul său. Și, alergând în întâmpinarea Apostolului, Gondofornes a căzut la picioarele lui, cerându-și

iertare. Mulțumind lui Dumnezeu, Sfântul Toma a început să-i învețe pe amândoi frații credința în Domnul Hristos, iar ei, smerindu-se, au ascultat cu bucurie cuvintele lui. Petrecând o vreme cu ei, Apostolul i-a botezat și i-a învățat toată credința creștinească, apoi s-a dus prin cetățile și satele dimprejur, propovăduind Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu.

Iar cei doi frați, prin multe fapte de milostenie, și-au zidit palate nepieritoare în împărăția cerurilor.

Regele Gondofores a făcut parte din dinastia indo-partă, a cărei stăpânire se întindea asupra teritoriilor din Afganistan, Seistan, Sind și Punjab, și a domnit în Punjabul de Apus, între anii 20-40 d.Hr. Descoperirile de la Taxila, unde s-au găsit monezi cu chipul acestui rege, confirmă veridicitatea istoriei Sfântului Apostol Toma, care l-a vizitat pe Gondofores în jurul anului 40 d.Hr.

„Întâmplarea Sfântului Apostol Toma din India ne clarifică încă un lucru foarte simplu. Nici n-ar trebui să ne oprim asupra lui, dacă n-ar fi unii care cu nechibzuință zic: Ce-I trebuie lui Dumnezeu munca mea? De ce să-i tot trimit lui Dumnezeu? Are El nevoie de bunuri pământești? Se înțelege că nu. Nici nu e vorba de aceasta. E vorba, când se pun astfel de întrebări, doar de pretexte care să justifice avariția și lăcomia. Dumnezeu nu e o adresă pentru care să punem la poștă bani și colete. Ar fi simplu. Cred că mulți dintre noi am face-o. Dar am face-o tot din egoism. Ne-am trimite nouă. Ca și cum ne-am depune sume de bani la bancă. «Bani albi pentru zile negre», cum se zice. Pentru ca aceste depuneri să nu fie egoiste, ele trebuie trimise prin alții, prin aproapele care să le folosească el. Numai așa se înscriu în contul nostru la Dumnezeu. El ni le înscrie ca fapte bune, zicând: *«Întrucât ați făcut unora dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut. Și cel ce va da de băut unuia dintre aceștia*

mici numai un pahar cu apă rece, în nume de ucenic, adevăr vă grăiesc: Nu-și va pierde răsplata» (Matei 25,40 și 10,42)”¹.

„Evident că facem fapta bună și pentru răsplată. E firesc și omenesc să fie așa. Mântuitorul vorbește adesea de răsplata din Împărăția cerurilor. Dar să nu pierdem din vedere nuanța. Răsplata vine pentru ceea ce i-am făcut aproapelui. Sfântul Chiril al Ierusalimului explică acest lucru așa: „Rădăcina oricărei fapte bune este nădejdea în înviere. Așteptarea răsplății întărește sufletul spre fapta bună. Orice lucrător este gata să rabde ostenelile, dacă va crede că înaintea lui va sta plata ostenelilor”².

„Dumnezeu îi cere fiecărui om să se cerceteze cu onestitate. De o parte a balanței, puneți-L pe Domnul Hristos, care înseamnă comoara veșnică, viața, adevărul, cerul și bucuria lui Hristos în sufletele celor răscumpărați și puneți în cealaltă parte orice atracție pe care o poate oferi lumea. Puneți într-o parte a balanței pierderea propriei mântuiri și a mântuirii acelora care ar fi putut fi salvați prin intermediul vostru și puneți în cealaltă parte, pentru voi și pentru toți ceilalți, o viață care durează cât viața lui Dumnezeu. Cântăriți pentru prezent și pentru veșnicie. În timp ce faceți aceasta, Mântuitorul va spune: «Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă dacă își pierde sufletul?» (Marcu 8,36)”³.

„Dumnezeu dorește să alegem lucrurile cerești în locul celor pământești. El ne oferă posibilitățile unei investiții cerești. El dorește să încurajeze țințele noastre cele mai înalte și să protejeze comoara noastră cea mai aleasă. Când bogățiile pe care le mănâncă moliile și le roade rugina vor fi spulberate,

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 392.

² **Ibidem.**

³ **Ellen G. White, Parabolele...**, p. 283.

cei milostivi se vor putea bucura de comoara lor cerească și de bogății nepieritoare”¹.

„Ce l-a făcut pe bogatul din această parabolă atât de egoist și ce l-a îndepărtat de oameni și de Dumnezeu? Câștigul cel mare și neașteptat, care l-a uluit și l-a făcut să-și piardă capul, să nu mai judece drept, să nu-i mai pese de alții, dar nici de sufletul său. Desigur, câștigul, roada acelei toamne era darul lui Dumnezeu și de aceea el trebuia să Îl vadă prin acest dar pe Dumnezeu. Dar el a făcut din dar un idol, pentru că în loc să I se închine lui Dumnezeu care i l-a dat, a început să se închine darului. Darul primit trebuia să fie mijlocul de a-i întâlni pe semeni, de a-i spori și a-și arăta dragostea față de ei și prin ei să-l înapoieze lui Dumnezeu, după cum spunem la Sfânta Liturghie: «Ale Tale dintru ale Tale, Ție Îți aducem de toate și pentru toate». Iată cum darul sau câștigul material în loc să fie mijloc de întâlnire între oameni, între om și Dumnezeu, poate deveni barieră între oameni și între oameni și Dumnezeu și nu din pricina materiei în sine, ci din pricina modului folosirii ei”².

„Bunurile pământești sunt un mijloc, iar nu un scop al vieții. Dumnezeu le-a dat israeliților - și nouă, de asemenea, prin ei - un avertisment clar în această privință. Dându-le mana în pustiu, le-a poruncit să nu-și adune mai mult decât le era necesar pentru ziua respectivă. Cei lacomi însă nu s-au mulțumit să adune numai atât; ei și-au făcut și rezerve. Dar a doua zi rodul lăcomiei lor nu mai era bun de nimic pentru că mana, adunată împotriva poruncii lui Dumnezeu, «a făcut viermi și s-a stricat» (Ieșire 16,20) și a trebuit să fie aruncată. De asemenea, Domnul Hristos ne-a învățat în rugăciunea «Tatăl nostru» să ne îngrijim de «pâinea cea spre

¹ Ibidem.

² Pr. Dr. Vasile Citirigă, *Op. cit.*, p. 159.

fîință» (Matei 6,11) numai pentru «*astăzi*», iar nu pentru «*mulți ani*», ca bogătașul căruia i-a rodit țarina”¹.

„Bogatul din această pildă nu a dobândit acel unic lucru care ar fi putut avea valoare pentru el. Trăind pentru sine, el a respins iubirea lui Dumnezeu care s-ar fi manifestat plină de milă față de semenii lui. În felul acesta, el a respins însăși viața, pentru că «*Dumnezeu este iubire*» (I Ioan 4,8), iar iubirea este viață. Acest om a ales mai degrabă lucrurile pământești, decât cele cerești, și trebuia să moară o dată cu cele pământești”².

„Din cuvintele înțeleptului Solomon: «*Cel care-l miluiește pe sărac Îl împrumută pe Dumnezeu și după ceea ce dă i se va răsplăti*» (Proverbele lui Solomon 19,17) înțelegem că Dumnezeu nu rămâne nimănui dator. El va răsplăti fapta celui milostiv. Unde? În Împărăția cerurilor. Milostenia este expresia credinței noastre în Dumnezeu. Este o lucrare a credinței care este răsplătită îmbelșugat în Împărăția lui Dumnezeu. Milostenia îți face mulți prieteni pe pământ, dar și în veșnicie”³.

„Din rodul muncii trebuie să trăim cum se cuvine pe pământ, iar din ceea ce ne prisosește să facem bine și celor dimprejurul nostru care au nevoie. Dacă nu facem așa, iată, vine o zi când fiecare dintre noi poate auzi: Nebunule, pentru ce ai adunat toate acestea și le-ai strâns doar pentru tine, ca să-ți bucuri doar inima și ochiul tău? Iată, ca mâine vine moartea, te ia, și din toate nu iei nimic cu tine. Pentru cine ai adunat? Nu-ți rămâne decât ceea ce ți-ai trimis dincolo. Cine dă, lui își dă! Cât dai, atâta ai! Cu cât dai, cu atâta te vei întâlni dincolo. În acest sens vom prezenta o parabolă care ne va lămuri și mai bine cum stau lucrurile. Într-un ținut a venit o doamnă străină foarte bogată care și-a cumpărat mult pământ, și-a clădit un palat, s-a

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 285.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 186.

³ Calinic Botoșăneanul, *Op. cit.*, pp. 173-174.

înconjurat de servitori și de lucrători și s-a împrietenit cu toți boierii și boiernașii din părțile locului, vizitându-se reciproc. Spre deosebire de ceilalți, ea se arăta a fi și o bună creștină, cinstindu-l pe preot, care se dovedea a fi pătruns de misiunea lui. Doamna mergea regulat la biserică și ajuta întotdeauna parohia când era nevoie de vreo contribuție pentru reparații, pentru întreținere, pentru orice. Ea îi ajuta și pe săraci. Preotul apela adeseori la creștinii prezenți, mai ales la cei mai avuți, să fie generoși, să ajute nu numai biserica, ci și pe cei săraci din comunitate, și de oriunde ar fi, în așa fel încât toți să trăiască între ei ca frații, și să se iubească, precum a poruncit Domnul Hristos. Doamna s-a dovedit întotdeauna sensibilă la aceste apeluri, uneori chiar în așa măsură, încât cei din jur râdeau de ea, bănuind-o de bigotism. Ei, în general, nu prea luau în seamă apelurile preotului, deși acesta repeta mereu învățătura Evangheliei, că grija tuturor trebuie să fie aceea de a-și aduna comori în cer, nu bunuri materiale, adesea inutile, pe pământ. Cele din ceruri îi vor ajuta la judecata lui Dumnezeu, precum este scris: *«Întrucât ați făcut unuia dintre acești foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut»* (Matei 25,40). Preotul zicea de asemenea: Cine dă, lui își dă! Văzând doamna că predica preotului nu prea era ascultată, s-a gândit să-l ajute în propovăduire și să-și facă prietenii să înțeleagă mai concret apelurile și făgăduințele lui. Într-o zi aceasta s-a deghizat într-o cerșetoare, și-a schimbat vocea și a pornit prin sat la cerșit, prefăcându-se a fi bolnavă și neputincioasă, și plângându-se că este singură și are o casă de copii. Femeia își repeta povestea la fiecare poartă și în fața fiecărui trecător pe care îl întâlnea. Unii au dat-o afară, alții au refuzat-o brutal, asmuțind câinii asupra ei, alții i-au oferit câte ceva din resturile rămase de la servitori sau din mâncarea câinilor. Unii, ca să scape de ea, i-au dat câte o coajă de pâine uscată, o bucată de mămăligă mucegăită, un pumn de făină, o roșie stricăță, de obicei nu ceea ce le prisosea, ci ceea ce nu le

mai trebuia, fiind și așa bune de aruncat. Ea le mulțumea tuturor, strângea totul într-o traistă și a doua zi venea din nou. Timp de o săptămână a cerșit în acest fel, bătând la porțile conacurilor boierești, ale caselor gospodarilor, dar și ale bordeielor săracilor, din mâinile cărora s-a ales, adeseori, cu daruri mai bogate decât cele căpătate de la cei avuți. Nevoiașii înțelegeau mai bine sărăcia și, adesea, își cereau iertare pentru că nu puteau fi mai darnici. În prima duminică cerșetoarea a redevenit doamna care era de fapt și a anunțat o mare recepție care urma să fie ținută la palatul ei, trimițând invitații tuturor familiilor bogate din împrejurimi și tuturor notabilităților. Spre mirarea tuturor, doamna a invitat la masă și oameni mai săraci. Cei bogați au început să sosească în trăsuri scumpe, fiind îmbrăcați în haine alese și doamnele în toalete elegante. Gazda i-a primit pe toți într-un salon imens unde, precum se și cuvenea, a făcut în persoană onorurile casei, salutându-i și primindu-i pe invitați. Săracii care au fost invitați nu cutezau să intre în salon, ci stăteau mai pe la ușă. Gazda i-a chemat și pe aceștia înăuntru și când toți invitații au sosit, s-au deschis niște uși mari într-o parte și într-alta a salonului. Acolo unde mesele erau încărcate cu toate bunătățile, au fost invitați săracii, care au intrat cam stânjeniți, însă gazda a insistat să ia loc la mese. Vizavi, într-o sufragerie mai mare și mai somptuoasă, se găseau niște mese goale, iar fiecare loc era marcat cu numele unui invitat bogat. Bogătașii au intrat înfumurați și plini de sine pentru cinstea care li se oferea. Au luat loc la mese și atunci au intrat servitorii, îmbrăcați în straie de sărbătoare și cu mănuși în mâini, purtând tăvi de aur și argint. Aceștia au pus în fața fiecărui invitat câte o coajă de pâine uscată, o bucată de mămăligă mucegăită, resturile din mâncarea servitorilor și a câinilor, o roșie stricată, un cartof și alte nimicuri de care te apuca greața numai privindu-le, încât toți au rămas înmărmuriți. Bogații nu știau ce să creadă. Gândeau că gazda a încurcat saloanele, fiindcă

văzuseră mesele la care se așezaseră săracii. Erau gata să se scandalizeze și să protesteze ofensați de marea batjocură. Gazda însă i-a lămurit: Nu am încurcat saloanele. Eu sunt cerșetoarea care am cerșit pe la porțile voastre zilele trecute. Vă amintiți acum de mine? Și aruncând de pe ea o mantie aurită, a redevenit pe loc cerșetoarea încovoiată pe care toți o cunoșteau. Femeia le-a spus: Nevoiașii, din sărăcia lor, m-au miluit cu ce au avut mai bun, ba chiar și-au cerut iertare pentru că nu mi-au putut oferi mai mult. Iar vouă, domnilor și doamnelor care sunteți bogați, v-am pus înaintea, fiecăruia, exact ceea ce mi-ați dat și voi când am bătut la porțile voastre. Nu cred că mă veți judeca prea aspru, fiindcă fiecare dintre voi are în față ceea ce a oferit el însuși pentru acest banchet. Ce a dat fiecare, lui și-a dat. Cum m-a omenit pe mine, așa este și el omenit la masa mea, după dreptate. Tot așa va fi și în Împărăția cerurilor! Zicând acestea, cerșetoarea a părăsit încăperea și, spun cei care au văzut-o, că, mergând spre ușă, și-a îndreptat din nou spatele încovoiat și a redevenit măreată, pe umeri i-a reapărut mantia strălucitoare și chipul cerșetorei s-a transformat în cel al doamnei, iar când au vrut să se apropie de ea n-au mai văzut-o. Doamna nu s-a mai întors niciodată în ținutul acela, dar credincioșii spun că chipul Maicii Domnului din biserica lor este aidoma cu chipul ei. Nimeni nu poate spune dacă așa a fost și înainte și ei n-au observat-o, și acum s-a reîntors acolo, sau numai după ce s-a făcut nevăzută, doamna cea bună de la palat s-a ascuns în chipul din stânga ușilor împărătești, de unde îi privește mereu de parcă le-ar spune: «Tot așa va fi și în Împărăția cerurilor!»¹.

„Este paradoxal cum în lumea cealaltă vor ajunge numai bunurile la care suntem gata să renunțăm aici, adică să le dăruim celui alt. Nu cele pe care ni le îndesăm în buzunare, ci doar cele

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, pp. 394-396.**

pe care le dăruim aproapelui, doar acelea vor putea trece vămile văzduhului și vor ajunge în viața de dincolo, pentru a se constitui în adevărate bogății”¹.

„De aceea la întrebarea lui Dumnezeu adresată bogatului: «*Cele ce ai pregătit ale cui vor fi?*» se poate răspunde în două feluri: Ale altora, dacă le-am adunat pentru noi; ale noastre, dacă le-am împărțit cu alții”².

„Fiecare efort făcut pentru Domnul Hristos va avea ca rezultat o binecuvântare care se va revărsa asupra noastră. Dacă folosim propriile mijloace materiale spre slava Lui, El ne va da mai mult”³.

„Nimeni să nu presupună însă că poate trăi o viață egoistă, iar apoi, după ce a slujit intereselor proprii, să *«între întru bucuria Domnului său»* (Matei 25,21). Acest fel de oameni nu pot lua parte la bucuria unei iubiri neegoiste. Ei nu ar fi potriviți pentru a trăi în curțile cerești. Ei nu ar putea prețui atmosfera curată a iubirii care cuprinde cerul întreg. Pentru mintea lor, știința cerului ar fi o enigmă”⁴.

„Prin parabola bogatului căruia i-a rodit țarina, Domnul Hristos a arătat nesăbuința celor care fac din lume singurul scop al vieții lor”⁵ și „ne-a învățat să ne ferim de lăcomie, pentru că aceasta ne întunecă privirea duhovnicească, făcându-ne să ignorăm ceea ce este cu adevărat important în viață”⁶.

„În această pildă Mântuitorul condamnă egoismul, condamnă lăcomia, îi condamnă pe cei care adună de dragul de a aduna, pentru bucuria perversă pe care și-o procură contemplându-și pungile doldora de bani și hambarele pline cu cereale. Unii ca

¹ Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 210.

² Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, p. 396.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 266.

⁴ *Ibidem*, pp. 275-276.

⁵ *Ibidem*, p. 185.

⁶ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 283.

aceștia uită de Dumnezeu și de oameni. Satisfăcuți, nu mai văd împrejurul lor și nu simt că ceea ce au ei în plus, ar folosi mult aceluia care au mai puțin decât trebuințele lor. Și, mai ales, uită că vor muri și că tot ce adună în plus, adună de fapt pentru alții. Averile lor vor fi luate de alții, fără ca aceia să simtă măcar datoria de a le mulțumi”¹.

„Bogatul din parabolă ne este înfățișat pentru a ne învăța să băgăm de seamă că avuția, dacă apucă să ne stăpânească ea pe noi, se transformă într-o piedică pentru Împărăția lui Dumnezeu. Pe unii avuția îi trage în spinii grijilor și ai alergărilor trecătoare, pe alții îi bagă în boala zgârceniei și, iarăși, pe alții, ca pe bogatul din această pildă, îi aruncă și îi îneacă în valurile desfătărilor. Din această cauză Domnul Hristos a spus că *«cei ce au bogății anevoie vor intra în Împărăția lui Dumnezeu»* (Marcu 10,23)”².

Pentru a se îndepărta de păcat și pentru a spori în viața duhovnicească, creștinii sunt îndemnați să opună patimilor care îi luptă sau îi stăpânesc, virtuțile contrare. În cazul de față, avariția trebuie combătută prin dărnicie, generozitate și fapte de milostenie, iar lăcomia prin sărăcia asumată de bunăvoie pentru Hristos.

În viața duhovnicească nu cantitatea este importantă, cum se întâmplă de cele mai multe ori cu bunurile pământești, ci calitatea. În acest sens vom prezenta un exemplu clasic din Sfânta Scriptură: *„Într-o zi, șezând în fața cutiei milelor, Iisus privea cum mulțimea aruncă bani în cutie. Și mulți bogați aruncau mult. Și venind o văduvă săracă, a aruncat doi bănuți, adică un codrant. Și chemându-i la Sine pe ucenicii Săi, le-a zis: «Adevăr vă grăiesc că această văduvă săracă a aruncat în cutia milelor mai mult decât au aruncat toți ceilalți. Pentru că toți au aruncat din prisosul lor, pe când ea, din sărăcia ei, a pus tot ce avea, totul de la gura ei»*” (Marcu 12,41-44). De aici învățăm

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 390.

² **Preot Iosif Trifa, Op. cit.**, p. 354.

că orice creștin, oricât ar fi de sărac, este chemat să facă fapte de milostenie, iar Dumnezeu primește cu bucurie jertfa fiecăruia, oricât ar fi ea de mică.

Sfântul Ioan Gură de Aur însă ne învață că „milostenia trebuie făcută în anumite condiții. În primul rând, aceasta nu se face din câștig nedrept, ci numai din bunurile dobândite în mod cinstit. În al doilea rând, nu se face pentru a fi văzută, dar nici pentru a crea nemulțumire. În al treilea rând, milostenia nu trebuie să fie umilitoare. Miluirea cu dispreț a unui sărac reprezintă o mare cruzime, care în loc să-i aline durerea, o adaugă și pe cea a disprețului. Este de la sine înțeles că un astfel de binefăcător pierde răsplata lui Dumnezeu”¹.

Cei care și-au asumat sărăcia de bunăvoie sunt călugării, pentru care neagonisirea de bunuri materiale este un vot obligatoriu, de aceea, în cele ce urmează, vom prezenta câteva exemple de monahi care au iubit din tot sufletul lor sărăcia.

Sfântul Gherasim a înființat o mănăstire pe malul Iordanului. Aici a stabilit niște reguli foarte stricte, conform cărora, monahii aveau voie să se hrănească doar cu pâine uscată și curmale, pe care le primeau de la mănăstire. „Fiecare călugăr avea o singură haină veche, care-i acoperea trupul, și un vas de lut, cu apă”². „În chiliile monahilor nu se făcea niciodată foc și o rogojină le servea în loc de pat”³. În lipsa călugărilor, ușile chiliilor trebuiau să rămână în permanență deschise, încât oricine putea intra să ia de acolo orice dorea.

De luni până vineri, toți călugării stăteau în chiliile lor, rugându-se și împletind coșuri. Sâmbăta și duminica aceștia veneau la biserica mănăstirii, unde se spovedeau, se împărtășeau

¹ **Constantin Cornițescu**, *Op. cit.*, p. 108.

² *Proloagele*, volumul II, Editura Bunavestire, Bacău, 1999, p. 557.

³ **Gherasim Timuș**, **Episcopul Argeșului**, *Dicționar aghiografic*, Editura Mănăstirii „Portărița”, Satu Mare, 1998, p. 343.

cu Sfintele Taine, iar apoi lua o masă comună, singurul prilej cu care serveau mâncare gătită, din legume fierte, și puteau să bea puțin vin, spre slava lui Dumnezeu.

În Sfântul Post al Paștilor, Sfântul Gherasim se retrăgea în adâncul pustiei și „nu se hrănea cu nimic altceva, decât cu Sfânta Împărtășanie”¹, pe care o lua în fiecare duminică.

Urmându-i pilda, în timpul Postului Mare, numeroși monahi plecau din mănăstirea de lângă Iordan în pustie. Astfel, în prima duminică a Sfântului și Marelui Post al Paștilor, se săvârșea Sfânta Liturghie, la care toți monahii se împărtășeau cu Trupul și Sângele Domnului, mâncau puțin, apoi se adunau în biserică și, rugându-se îndelung și făcând numeroase metanii, se îmbrățișau. După aceasta, fiecare își lua hrană după cum putea și după cum voia. Unul lua pâine, pe măsura trebuinței trupului, altul curmale, altul nimic, decât rasa cu care era îmbrăcat, și ieșeau toți din mănăstire, cântând: *«Domnul este luminarea mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este apărătorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa?»* (Psalmul 26,1). De multe ori unul sau doi călugări rămăneau în mănăstire, nu ca să păzească cele ce se aflau aici, căci monahii nu aveau ceva ce ar fi putut fura hoții, ci pentru a nu lăsa biserica fără slujbă. Toți călugării care ieșeau din mănăstire păzeau cu sfințenie rânduiala de a nu ști unul de altul cum se înfrânează și cum petrece celălalt. Îndată ce treceau Iordanul, toți se despărteau. Pustiul era mare și monahii nu aveau voie să se întâlnească unul cu altul. Dacă se întâmpla ca vreunul dintre ei să vadă, din depărtare, pe altul venind spre el, se abătea din drum și se ducea în altă parte. Fiecare viețuia pentru el și pentru Dumnezeu, cântând neîncetat psalmi. Petrecând în acest fel, călugării se întorceau la mănăstire doar în Sâmbăta lui Lazăr, având ca mărturie a nevoințelor propria conștiință, care cunoștea cum au lucrat și roadele căror osteneli le-au recoltat. Și nimeni

¹ Ibidem.

nu îl întreba pe celălalt cum sau în ce chip a purtat lupta pe care a avut-o în față.

În cele ce urmează vom prezenta comportamentul a doi călugări cărora li s-a vestit că au moștenit averi pământești.

„Într-o peșteră din pustie locuia odată un monah și i-au spus niște rudeni de-ale lui după trup: Tatăl tău este grav bolnav și trage să moară, vino să-l moștenești. Călugărul le-a răspuns: Eu înaintea lui am murit față de lume. Mort pe viu nu moștenește”¹.

„Avva Daniel a spus că odată a venit la Cuviosul Arsenie un dregător, aducându-i testamentul unui senator, rudă cu el, care-i lăsa o mare moștenire. Și luându-l, călugărul a vrut să-l rupă. Atunci dregătorul i s-a aruncat la picioare, zicându-i: Te rog, nu-l rupe, fiindcă o să mi se ia capul pentru aceasta. Atunci avva Arsenie i-a spus: Eu am murit înaintea lui, și el abia acum. Și îi dădu înapoi testamentul, neprimind nimic”².

Sfântul Onufrie a viețuit în pustie șaiszeci de ani, perioadă în care nu a văzut chip de om. Acesta nu purta haine și își acoperea trupul cu părul capului și cu barba lui lungă, care îi ajungea până la pământ.

Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca s-a retras în Pustia Iordanului la vârsta de 29 de ani. Cu trecerea vremii, hainele pe care le purta s-au ponosit și s-au rupt și ea nu avea de unde să își procure altele. Astfel, „din cauza arșiței, aceasta suferea de cald, iar din pricina gerului tremura și îngheța de frig, încât de multe ori cădea la pământ și rămânea acolo nemișcată, aproape fără suflare”³. Sfânta Maria Egipteanca a viețuit în acest chip în

¹ *Patericul...*, p. 130.

² *Ibidem*, pp. 18-19.

³ **Sfântul Sofronie al Ierusalimului**, *Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 214.

pustie timp de patruzeci și șapte de ani, perioadă în care „nu a văzut chip de om, dar nici fiară sălbatică sau altă viețuitoare nu a zărit în tot acest timp”¹.

„În Lavra Turnurilor locuia un călugăr bătrân, care cu toate că era foarte sărac, avea totuși darul milosteniei. Într-o zi a venit la acesta un om sărac, cerându-i pomană. Bătrânul nu avea decât o singură pâine, pe care i-a oferit-o cerșetorului. Acesta însă i-a spus: Părinte, eu nu de pâine am nevoie, ci de o cămașă. Auzind aceste cuvinte, călugărul l-a luat de mână pe omul cel sărac și l-a dus în chilia lui. Când acesta a văzut că nu găsește acolo nicio haină, singura cămașă a monahului fiind cea de pe el, s-a minunat de sufletul lui plin de virtute și, dezlegându-și traista de la gât, a deșertat în mijlocul chiliei tot ce avea în ea, zicând: Părinte, primește acestea de la mine, căci eu voi găsi în altă parte ceea ce caut”².

Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului, unul dintre cei mai populari și îndrăgiți sfinți români, a fost un om foarte milostiv, care în întreaga lui viață nu a adunat nimic pentru el, după cum reiese din testamentul pe care l-a întocmit înainte de a se muta la Domnul: „Eu, smeritul arhieru Calinic, episcopul Râmnicului Noul Severin, fiind în vârstă de peste șaptezeci de ani, am auzit glasul Domnului meu Iisus Hristos care a zis în Sfânta Evanghelie: *«Voi fiți gata, că Fiul Omului vine în ceasul în care nu gândiți, ca nu cumva, venind fără veste, să vă găsească dormind»* (Luca 12,40 și Marcu 13,36). Ca unul ce sunt cuprins de neputințe și trupul îmi slăbește din zi în zi, auzind acest glas al Domnului și temându-mă și așteptând în toată vremea acel ceas al morții

¹ *Ibidem*, pp. 214-215.

² **Ioan Moshu**, *Limonariu sau Livada duhovnicească*, traducere și comentarii de Pr. Prof. Dr. T. Bodogae și D. Fecioru, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, Alba Iulia, 1991, p. 34.

anunțat de Domnul, mă pregătesc după putere pentru ieșirea din această viață, și, cu toate că sunt cuprins de lene, de trândăvie și de alte multe patimi, nu mi-am pierdut nădejdea în mila Domnului meu Iisus Hristos, *«care a venit în lume să-i mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu»* (I Timotei 1,15). Prin smerita mea scrisoare vreau să le fac cunoscut celor ce după mutarea mea din această viață vor dori să îmi caute averea, să nu se ostenească în zadar, nici să-i iscodească pe cei ce pentru Dumnezeu mi-au slujit, ca să-mi afle comorile sau bogățiile pe care le-aș fi adunat din tinerețe, pentru că de când m-am călugărit la Sfânta Mănăstire Cernica, la vârsta de 19 ani, și i-am făgăduit lui Dumnezeu că voi trăi în sărăcie de bunăvoie, de atunci, până când am simțit că moartea se apropie, nu am adunat averi sau lucruri de prisos, ci numai cărți sfinte, iar aur sau argint nicidecum nu am agonisit, nici nu am căutat să am haine de prisos, nici alte lucruri, ci numai cele de neapărată trebuință trupului. M-am străduit să nu agonisesc nimic, decât numai sărăcia cu duhul, având pentru aceasta toată nădejdea în mila lui Dumnezeu, care niciodată nu m-a părăsit. Cu toate că am fost arhimandrit și stareț la Sfânta Mănăstire Cernica, daniile primite de la binefăcători, precum și veniturile mănăstirii, le-am cheltuit pentru nevoile mele și ale mănăstirii. Tot așa, și cât timp am fost episcop la Râmnic, nu am adunat aurul și argintul pe care l-am primit de la oamenii cei mari, ci l-am cheltuit pentru trebuințele mele, ale casei episcopale și l-am împărțit celor lipsiți, după porunca lui Dumnezeu. Drept aceea, după moartea mea, nimeni să nu se ostenească să cerceteze sau să caute orice fel de avuție în chilia mea, fiindcă nu las nici măcar bani pentru îngroparea și pomenirea mea, încât sărăcia cea de bunăvoie mai mult să-i fie arătată lui Dumnezeu la sfârșitul vieții, pentru că eu cred că Îi este mai bineplăcut Fiului lui Dumnezeu să nu rămână niciun

ban după moartea mea, decât să se împartă multă agoniseală în urma mutării mele din această viață. Și dacă nu va voi nimeni să-mi îngroape ticălosul meu trup, pentru să sunt atât de sărac, atunci mă rog celor care vor afla despre moartea mea să îmi târască păcătosul meu trup într-o biserică săracă și acolo să-l înmormânteze între alte trupuri. Dacă după moartea mea, înalții dregători vor porunci să fiu îngropat după datină, iar sfârșitul meu se va întâmpla în Muntenia, atunci mă rog iubitorilor de Hristos să mă înmormânteze în Sfânta Mănăstire Cernica, lângă Biserica Sfântul Gheorghe, cea zidită de mine, în partea dreaptă. Iar dacă sfârșitul meu va fi în Oltenia, în Episcopia Râmnicului Noul Severin, să mă îngroape în tinda catedralei din Râmnicu Vâlcea, cea rezidită de mine, în partea dreaptă, ca cei ce îmi vor vedea mormântul să-și aducă aminte de mine și să mă pomenească în sfintele lor rugăciuni, când se vor ruga lui Dumnezeu. Cei ce vor voi ca, fără bani, să-mi pomenească păcătosul meu suflet în rugăciunile lor către Dumnezeu, aceia să fie pomeniți în împărăția lui Dumnezeu. Cei ce vor avea nevoie de plată pentru aceasta, îi rog să nu mă pomenească, pe mine, cel sărac, fiindcă nu am lăsat nimic pentru a fi pomenit. Iar Dumnezeu să ne fie milostiv tuturor și mie, păcătosului, în veci, Amin! Acesta este testamentul meu, în care vorbesc despre averea mea. Dacă unii nu vor crede cele scrise și vor începe să caute aur sau argint, cu toate că se vor osteni mult, nu vor afla nimic și îi va judeca Dumnezeu. Acest testament a fost întocmit în Sfânta Episcopie a Râmnicului Noul Severin, în casa arhierească, în 16 mai 1867, fiind scris și semnat cu mâna mea”¹.

¹ **Pr. Prof. Ion Ionescu**, *Sfântul Ierarh Calinic Cernicanul*, articol publicat în volumul: „Sfinți români și apărători ai Legii strămoșești”, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, pp. 537-539.

Un părinte al Bisericii ne îndeamnă: „Dacă ți-a furat cineva ceva, socotește că ai făcut milostenie cu cele furate”¹, iar Dumnezeu va primi ca atare gândul tău și paguba ta.

În continuare vom prezenta mai multe exemple de călugări jefuiți de hoți, care au dovedit cu prisosință că nu erau deloc legați de bunurile materiale pe care le dețineau.

„A fost odată un patriarh al Ierusalimului care era atât de milostiv și lesne iertător celor ce îi greșeau, că un slujitor al casei a furat aur de la el și temându-se a fugit în Tebaida Egiptului, dar acolo l-au prins barbarii și l-au robit. Aflând aceasta patriarhul, l-a răscumpărat cu optzeci de galbeni. Întorcându-se slujitorul la Ierusalim, patriarhul l-a primit în casa lui, încât unii ziceau că nu i-a greșit cu nimic”².

„Un monah avea nevoie de o haină, de aceea s-a dus în târg și a cumpărat una, care costa puțini bani. Luând el haina, a pus-o și a șezut pe ea. În timp ce număra banii, pentru a-i da vânzătorului, cineva a venit prin spatele lui și a început să tragă de haină, vrând să o ia pe ascuns. Simțind călugărul că cineva trage haina de sub el, s-a întins spre locul unde număra banii și s-a ridicat un pic, până când cel ce trăgea haina a luat-o și s-a dus. Apoi monahul a plătit prețul pentru haină și, fără să fi luat ceva, s-a întors în pustie”³.

„Avva Zosima povestește: Într-o zi, pe când ședeam în chilie, am auzit pe cineva că bate la ușă. Deschizând, am văzut că erau niște hoți. I-am primit cu blândețe și aprinzând o lumânare, am început să le arăt ce aveam în chilie, spunându-le că nu voi ascunde nimic de ei. Hoții m-au întrebat dacă am aur. Le-am răspuns: Da, am trei monede de aur și am deschis vasul cu banii

¹ **Diacon Gheorghe Băbuț**, *Pelerinul român*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1992, p. 68.

² *Patericul...*, p. 265.

³ *Ibidem*, pp. 413-414.

înaintea lor, iar ei luându-mi cele trei monede și toate lucrurile din chilie, au plecat în pace”¹.

„La un călugăr au intrat hoții și i-au spus: Am venit să luăm tot ce ai în chilie. Luați, fiilor, tot ce vedeți, le-a spus el. După ce au golit chilia, au plecat, uitând să ia o pungă care era atârnată într-un colț. Bătrânul a luat punga și a alergat în urma lor, zicându-le: Luați, fiilor, punga pe care ați uitat-o în chilie!. Mirați de sufletul curat al călugărului, hoții i-au înapoiat tot ceea ce luaseră din chilie și s-au căit, spunând unul către altul: Cu adevărat călugărul acesta este omul lui Dumnezeu”².

„În chilia avvei Theodor au năvălit trei hoți, iar în timp ce doi dintre ei îl țineau pe călugăr, al treilea a început să care tot ce găsea. După ce hoțul a scos mai multe obiecte, voia să ia vasul cu care avva mergea la biserică. Călugărul i-a spus să lase vasul la locul lui, însă hoțul nu voia să-i dea ascultare. Atunci smucindu-se cu putere din mâinile celor doi hoți care îl țineau, avva i-a trântit la pământ. Văzând aceasta, hoții s-au înfricoșat, însă monahul le-a spus: Nu vă temeți, pentru că nu vreau să vă fac niciun rău, împărțiți toate lucrurile din chilie în patru părți și luați trei, iar mie lăsați-mi o parte și așa au făcut, iar călugărul a păstrat pentru sine vasul cu care mergea la biserică”³.

„În timp ce avva Macarie lipsea din schit, un hoț a intrat la el, iar când călugărul s-a întors, l-a găsit pe acesta încărcându-și cămila cu vasele lui. Macarie a început să încarce împreună cu hoțul cămila, iar după ce au pus pe ea toate vasele, tâlharul a început să-și bată animalul, pentru că acesta nu voia să se ridice și să plece. Văzând Macarie aceasta, a intrat în chilie, unde a văzut o daltă mică. Luând-o, a pus-o pe cămilă, zicând hoțului: Frate, aceasta aștepta cămila și lovind ușor animalul cu piciorul,

¹ *Ibidem*, p. 86.

² *Ioan Moshu, Op. cit.*, p. 208.

³ *Patericul...*, p. 96.

i-a zis: Ridică-te! Cămila s-a ridicat îndată și a mers un pic pentru cuvântul călugărului, dar s-a așezat din nou jos și nu a vrut să se mai ridice până nu au descărcat toate vasele și abia apoi a vrut să se urnească din loc”¹.

În cele ce urmează vom prezenta exemplul unui episcop, a cărui argintărie a fost furată de un hoț. Celebra întâmplare este relatată cu mult talent de către Victor Hugo în romanul „Mizerabilii”, o veritabilă capodoperă a literaturii universale.

„În 1815 episcop de Digne era Charles-François-Bienvenu Myriel, un bătrân de vreo șaptezeci și cinci de ani”². „Acesta locuia împreună cu sora lui, Baptistine, care era cu vreo zece ani mai tânără decât el și nu fusese niciodată căsătorită. Cei doi aveau în slujba lor o femeie de vârsta lui Baptistine, numită Magloire”³.

„Nicio ușă a casei în care aceștia locuiau nu se încuia cu cheia. Ușa de la sufragerie, care dădea în exterior drept în fața catedralei, avusese pe vremuri broască și zăvor, ca o ușă de închisoare. Episcopul dăduse poruncă să se scoată toată feronerie, așa încât, ziua și noaptea, ușa nu era închisă decât cu clanța. Orice trecător, la orice oră, n-avea decât să apese pe clanță ca să intre. La început femeile fuseseră foarte îngrijorate că ușa nu era niciodată încuiată, dar episcopul le-a spus: «Dacă vreți, n-aveți decât să puneți zăvoare la camerele voastre». Cele două femei au sfârșit împărtășind încrederea lui sau, cel puțin, lăsând să se creadă că o împărtășesc”⁴.

„În primele zile ale lunii octombrie 1815, cam cu un ceas înainte de apusul soarelui, un drumeț intră în orașul Digne. Puținii

¹ **Ibidem**, p. 149.

² **Victor Hugo**, *Mizerabilii*, traducere de Lucia Demetrius și Tudor Măinescu, Editura Univers, București, 1985, p. 18.

³ **Ibidem**, p. 21.

⁴ **Ibidem**, p. 46.

locuitori care se aflau în acea clipă la ferestre sau în pragul caselor se uitau la acest călător cu un fel de îngrijorare. Rar se întâmplă să întâlnești un trecător cu o înfățișare mai păcătoasă. Era un bărbat de statură mijlocie, îndesat și voinic, în puterea vârstei. Să tot fi avut vreo patruzeci și șase sau patruzeci și opt de ani. O șapcă cu cozorocul de piele pleoștit îi ascundea în parte fața arsă de dogoarea soarelui și leoarcă de sudoare. Prin cămașa lui de pânză neînălbită, groasă, prinsă la gât cu o mică ancoră de argint, se vedea pieptul păros; avea o cravată răsucită ca o frânghie, pantaloni albaștri de doc, roși, jerpeliți, cu un genunchi peticit și cu altul găurit, o bluză veche, cenușie, zdrențuită, cârpită la unul din coate cu o bucată de postav verde, cusută cu sfoară; pe spate purta o raniță înțesată, închisă bine și nouă; în mână, un ciomag lung, noduros; în picioare, ghete ținute, fără ciorapi; cu capul tuns și barbă mare. Nădușeala, arșița, mersul pe jos, praful, sporeau înfățișarea respingătoare a acestui prăpădit. Deși ras în cap, avea părul zbârlit, căci începuse să-i crească și părea că n-a mai fost tuns în ultimul timp. Nu-l cunoștea nimeni. Nu era, desigur, decât un trecător. De unde venea? Dinspre miazăzi. Ori poate de pe țărmurile mării. Căci își făcea intrarea în Digne pe același drum pe care, cu șapte luni mai-nainte, trecuse și împăratul Napoleon mergând de la Cannes spre Paris. Omul mersese, desigur, toată ziua. Părea foarte obosit. Niște femei din târgul cel vechi, care se află în partea de jos a orașului, l-au văzut oprindu-se sub copacii din bulevardul Gassendi și bând apă la fântâna din capătul promenadei. Trebuie să-i fi fost tare sete, căci niște copii, care se luaseră după el, l-au văzut oprindu-se din nou la două sute de pași mai departe, ca să bea apă și de la fântâna din piața târgului. Ajuns la colțul străzii Poichevert, coti la stânga și se îndreptă spre primărie. Intră acolo și ieși după un sfert de ceas. Un jandarm ședea lângă poartă, pe banca de piatră pe care se urcase la 4 martie generalul Drouot ca să citească mulțimii

însăimântate proclamația din golful Juan. Omul își scoase șapca și-l salută cu umilință pe jandarm. Fără să-i răspundă la salut, jandarmul se uită cu atenție la el, îl urmări câțva timp cu privirea, pe urmă intră în localul primăriei. Era atunci la Digne un han frumos, cu firma «La crucea lui Colbas». Hanul acesta era ținut de un oarecare Jacquin Labarre, om bine văzut în oraș, pentru că se înrudea cu un alt Labarre, care ținea la Grenoble hanul «La trei delfini» și care slujise în corpul călăuzelor (un corp de elită al armatei lui Napoleon). Când a debarcat împăratul, s-a vorbit mult prin partea locului despre hanul «La trei delfini». Se spunea că generalul Bertrand, travestit în căruțaș, venise de multe ori acolo, în luna ianuarie, împărțind decorații soldaților și napoleoni cu nemiluita burghezilor. Adevărul e că, intrând în Grenoble, împăratul refuzase să locuiască în palatul prefecturii și, mulțumindu-i primarului, i-a spus: Mă duc la cineva pe care-l cunosc! Și s-a dus la «Trei delfini». Gloria aceasta a lui Labarre de la «Trei delfini» se răsfrângea, la douăzeci și cinci de leghe depărtare, asupra lui Labarre de «La crucea lui Colbas». Se spunea despre el în oraș: E văr cu cel din Grenoble. Omul se îndreptă spre hanul acesta, care era cel mai bun din regiune. Intră în bucătărie, care dădea de-a dreptul spre drum. Toate cuptoarele erau aprinse; un foc mare pâlpâia vesel în sobă. Hangiul, care era în același timp și bucătar, trecea foarte preocupat de la vatră la tingiri, pregătind o masă minunată unor căruțași care se auzeau râzând și vorbind zgomotos într-o odaie alăturată. Cine a călătorit știe că nimeni nu mănâncă mai bine decât căruțașii. O marmotă grasă, niște potârniche albe și un cocoș sălbatic se învâneau într-o frigare lungă în fața focului; pe cuptor fierbeau doi crapi mari și un păstrăv din lacurile învecinate. Hangiul, auzind că se deschide ușa și că intră un nou-venit, întrebă, fără să-și ia ochii de la cuptor: Ce dorește domnul? Să mănânc și să mă culc! Spuse omul. Nimic mai ușor! Răspunse hangiul. În clipa aceea întoarse

capul, măsură dintr-o aruncătură de ochi toată înfățișarea călătorului și adăugă: Cu plată! Omul scoase o pungă mare de piele din buzunarul bluzei și răspunse: Am bani. Atunci vă stăm la dispoziție! Spuse hangiu. Omul își băgă punga în buzunar, își scoase ranița și o puse jos, lângă ușă, rămase cu ciomagul în mână și se așeză pe un scăunel lângă foc. Digne e situat în munți. Serile de octombrie sunt răcoroase acolo. Între timp, tot umblând de colo până colo, hangiu trăgea cu coada ochiului la călător. Îmi dați să mănânc? Întrebă omul. Numaidecât, spuse hangiu. Pe când noul-venit se încălzea, întors cu spatele, hangiu Jacquin Labarre scoase din buzunar un creion, apoi rupse un colț dintr-un ziar vechi care se afla pe o mescioară, lângă fereastră. Scrise vreo două rânduri pe marginea albă, îndoi peticul de hârtie, fără să-l lipească, și-l dădu unui băiat, care părea că-i servește totodată ca ajutor la bucătărie și ca argat. Hangiu îi șopti ceva la ureche băiatului, care porni în goană spre primărie. Călătorul nu văzuse nimic din toate astea. Întrebă din nou: Îmi dați odată să mănânc? Numaidecât, zise hangiu. Copilul se întoarse. Aducea hârtia înapoi. Hangiu o desfăcu grăbit, ca unul care așteaptă un răspuns. Păru că citește cu atenție, apoi clătină din cap și rămase o clipă pe gânduri. În sfârșit, se întoarse spre călătorul care părea cufundat într-o meditație nu prea senină. Domnule - spuse el - nu vă pot găzdui. Omul se ridică pe jumătate. Cum, vă e teamă că n-am să plătesc? Vreți să plătesc înainte? V-am spus doar că am bani. Nu-i vorba de asta. Atunci? Dumneata ai bani. Da, spuse omul. Dar eu - spuse hangiu - n-am nicio cameră. Omul răspunse liniștit: Lăsați-mă în grajd. Nu pot. De ce? De abia au loc caii. Atunci - spuse iar omul - o să mă aciuez într-un colț al podului. O mână de paie mi-e de ajuns. O să vorbim, după-masă. Nu-ți pot da de mâncare. Cuvintele acestea, spuse pe un ton măsurat, dar hotărât, i se părură foarte grave călătorului. Se ridică. Ei, asta-i bună! Dar eu mor de foame. Umblu de azi-dimineață. Am

parcurs douăsprezece leghe. Plătesc. Vreau să mănânc. Nu am nimic! Spuse hangiu. Omul începu să râdă și se întoarse spre vatră și spre cuptoare. Nimic? Dar astea ce-s? Sunt comandate. De cine? De domnii căruțași. Câți sunt? Doisprezece. E de mâncare aici pentru douăzeci. Au comandat și-au plătit totul dinainte. Omul se așază din nou și spuse fără a ridica vocea: Sunt la han, mi-e foame și rămân. Hangiu se plecă atunci la urechea lui și-i spuse pe un ton care-l făcu să tresară: Pleacă! Călătorul stătea încovoiat în clipa aceea și împingea, cu vârful ghintuit al bâtei sale, niște cărbuni aprinși în foc. Se întoarse repede și, când deschise gura să răspundă, hangiu îl privi drept în ochi și adăugă tot în șoaptă: Ascultă, să lăsăm vorba. Vrei să-ți spun pe nume? Te cheamă Jean Valjean. Vrei să-ți spun acum cine ești? Când te-am văzut intrând, am bănuir ceva. Am întrebat la primărie și iată ce mi s-a răspuns. Știi să citești? Spunând acestea, îi întinse străinului hârtia desfăcută, care făcuse drumul de la han la primărie și de la primărie la han. Omul aruncă o privire. Hangiu adăugă după o scurtă tăcere: Am obiceiul să fiu politicos cu toată lumea. Pleacă! Omul lăsă capul în jos, își ridică ranița de pe podea și plecă. Apucă pe strada principală. Mergea înainte, la întâmplare, sprijinindu-se de case, ca un om umilit și trist. Nu întoarse capul deloc. Dacă s-ar fi uitat înapoi, l-ar fi văzut pe hangiu de «La crucea lui Colbas» în pragul ușii, înconjurat de toți călătorii care trăseseră la han și de toți trecătorii de pe stradă, vorbind cu aprindere și arătându-l cu degetul. Din privirile bănuitoare și speriate ale grupului și-ar fi dat seama că, în curând, sosirea lui va fi evenimentul de seamă al întregului oraș. N-a văzut nimic din toate astea. Oamenii copleșiți nu se uită înapoi. Ei știu prea bine că piaza rea îi urmărește. Merse astfel câțiva vreme fără să se oprească, trecând la întâmplare pe străzi pe care nu le cunoștea, uitând de oboseală, cum se întâmplă întotdeauna când ești amărât. Deodată, simți că leșină de foame. Începuse să

se întunece. Se uită de jur împrejur, ca să vadă dacă nu descoperă vreun adăpost. Hanul cel frumos era închis pentru el; căuta vreo cârciumă oricât de modestă, o cocioabă oricât de săracă. Tocmai se aprindea o lumină la capătul străzii; o creangă de pin, atârnată de un stâlp de fier, se contura pe cerul senin al asfințitului. Porni într-acolo. Era într-adevăr o cârciumă. Cârciuma din strada Chaffaut. Călătorul se opri o clipă și se uită prin geam în sala scundă a cârciumii, luminată de-o lampă mică, așezată pe masă, și de focul mare din vatră. Cîțiva inși stăteau acolo și beau. Cârciumarul se încălzea. Flacăra făcea să sfârâie un ceaun de fier atârnat de cârlig. Cârciuma, care era și un fel de han, avea două uși. Una dădea spre stradă, cealaltă dădea într-o curticică plină de gunoi. Călătorul nu se încumetă să intre prin ușa din stradă. Se strecură în curte, se opri din nou, pe urmă apăsă sfios pe clanță și împinse ușa. Cine-i acolo? Întrebă stăpânul. Cineva care ar dori să mănânce și să doarmă. Bine. Aici puteți mânca și puteți dormi. Călătorul intră. Toți cei care erau acolo la băut întoarseră capul. Lampa îl lumina dintr-o parte, focul dintr-alta. Îl cercetară câțva timp cu privirea, pe când își scotea ranița. Cârciumarul îi spuse: Uite focul. Mâncarea fierbe în ceaun. Vino să te încălzești, prietene. Se așează lângă vatră. Își întinse la foc picioarele amorțite de oboseală. Din ceaun se răspândea un miros plăcut. Tot ce se putea desluși pe fața sa, sub șapca pleoștită, era o ușoară licărire de mulțumire, amestecată cu înfățișarea vrednică de milă pe care-o dă deprinderea de a suferi. Avea, de altminteri, un profil hotărât, energic și trist. Fizionomia asta era ciudată: Începea prin a părea umilă și sfârșea prin a părea severă. Ochiul lucea sub sprâncene ca un foc sub mărăcini. Unul dintre oamenii care se aflau la masă era un pescar, care, înainte de a intra în cârciuma din strada Chaffaut, se dusese să-și lase calul în grajdul lui Labarre. Întâmplarea făcuse ca în aceeași dimineață să-l întâlnească pe străinul acesta cu mutră suspectă mergând spre Bras d'Asse.

Așadar, când s-a întâlnit cu el, omul, care părea foarte obosit, l-a rugat să-l ia pe șa, dar pescarul i-a răspuns iuțind pasul. Cu o jumătate de ceas mai-nainte, pescarul acesta se afla în grupul care se strânsese în jurul lui Jacquin Labarre și le povestise chiar el celor de «La crucea lui Colbas» întâlnirea neplăcută din cursul dimineții. De la locul său făcu un semn pe furiș cârciumarului. Acesta veni spre el. Schimbară câteva cuvinte în șoaptă. Trecătorul căzu iarăși pe gânduri. Cârciumarul se înapoie la vatră, puse brusc mâna pe umărul călătorului și-i spuse: Trebuie să pleci de-aici. Străinul se întoarse și răspunse cu blândețe: A! Știi? Da. M-au alungat de la hanul celălalt. Și te gonim și de-aici. Unde vrei să mă duc? Într-altă parte. Omul își luă bâta și traista și plecă. Pe când ieșea, câțiva copii, care-l urmăriseră de «La crucea lui Colbas» și care păreau că-l așteaptă, aruncară cu pietre după el. Se întoarse mânios și-i amenință cu bâta. Copiii se risipiră ca un stol de păsări. Trecu prin fața închisorii. La poartă atârna un lanț de fier prins de un clopot. Sună. Se deschise o ferestruică. Domnule temnicer spuse el, scoțându-și respectuos șapca, ați vrea să-mi deschideți și să mă adăpostiți în noaptea asta? Un glas răspunse: Aici e închisoare, nu e han. Fă ceva ca să fii arestat și ți se va deschide. Ferestruica se închise. Apucă pe o străduță cu multe grădini. Unele nu erau îngrădite decât cu garduri vii, care înveseleau strada. Printre aceste grădini și zăplazuri zări o căsuță cu un singur etaj, a cărei fereastră era luminată. Se uită pe fereastră, cum făcuse și la cârciumă. Văzu o odaie mare, spoită cu var, în care se afla un pat acoperit cu pânză înflorată; într-un colț, un leagăn; câteva scaune de lemn și o pușcă cu două țevi atârnată pe perete. Masa din mijlocul odăii era pusă. O lampă de aramă lumina fața de masă albă, din pânză groasă, cana de cositor, sclipind ca argintul, plină cu vin, și castronul cafeniu fumegând. La masă ședea un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu o față veselă și luminoasă, care sălta un copilaș pe genunchi. Lângă el, o

femeie foarte tânără alăpta un alt copil. Tatăl râdea, copilul râdea, iar mama zâmbea. Străinul rămase o clipă pe gânduri în fața acestei priveliști plăcute și mângâietoare. Ce se petrecea în sufletul său? Numai el ar fi putut spune. Își spunea probabil că familia aceasta veselă va fi primitoare și că acolo unde vedea atâta fericire va găsi poate un pic de milă. Bătu foarte încet în fereastră. Nu-l auziră. Bătu din nou. O auzi pe femeie spunând: Bărbate, mi se pare că bate cineva. Nu, răspunse soțul. Bătu a treia oară. Soțul se ridică, luă lampa, se duse la ușă și deschise. Era un bărbat înalt, jumătate țaran, jumătate meseriaș. Purta un șorț mare de piele, care-i ajungea până la umărul stâng și în care purta ca într-un buzunar, prins în cingătoare, tot felul de lucruri: Un ciocan, o batistă roșie și un corn pentru praful de pușcă. Când își dădea capul pe spate, cămașa-i larg deschisă și cu gulerul răsfrânt lăsa să se vadă grumazul vânjos, alb și gol. Avea sprâncene groase, favoriți mari, negri, ochii bulbucați, partea de jos a feței lunguiață și, pe deasupra, mulțumirea aceea de a se afla la el acasă, care nu se poate descrie. Domnule - spuse călătorul - vă cer iertare. Ați putea să-mi dați, contra cost, o farfurie cu supă și un colț unde să mă culc în șopronul din grădină? Ați vrea? Cu plată! Cine ești dumneata? Întrebă stăpânul locuinței. Omul răspunse: Vin din Puy-Aloisson. Am umblat toată ziua. Am făcut douăsprezece leghe. Mă primiți dacă plătesc? Nu m-aș da înapoi să adăpostesc pe cineva de treabă care plătește, spuse țaranul. Dar de ce nu te duci dumneata la han? Nu e loc. Ei aș! Nu se poate! Nu-i nici zi de bălci, nici zi de târg. Ai fost la Labarre? Da. Și? Călătorul răspunse încurcat: Nu știu. Nu m-a primit. Ai fost la cârciuma din strada Chaffaut? Încurcătura străinului spori. Îngăimă: Nici acolo nu m-au primit. Pe chipul țaranului se ivi o umbră de bănuială; îl privi pe noul-venit din creștet până-n tălpi și exclamă c-un fel de înfiorare: Nu cumva dumneata ești acela? Mai aruncă o privire asupra străinului, făcu trei pași înapoi, puse

lampa pe masă și luă pușca din perete. Între timp, la cuvintele țaranului: «Nu cumva dumneata ești acela?», femeia se ridicase, își luase cei doi copii în brațe și fugise repede în spatele bărbatului, privindu-l pe străin cu groază, cu sânul dezgolit, cu ochii înspăimântați, murmurând: Tâlharule! Totul se petrecu în mai puțin decât se poate închipui. După ce-l cercetă câteva clipe pe străin ca pe-o năpârcă, stăpânul casei se întoarse spre ușă: Pleacă! Fie-vă milă! Spuse omul. Un pahar cu apă! Un glonț de pușcă! Spuse țaranul. Apoi trânti ușa cu putere și omul îl auzi trăgând două zăvoare mari. O clipă după aceea, fereastra fu închisă și cu oblonul, și zgomotul drugului de fier care-l fixa străbătu până afară. Se înnopta din ce în ce mai mult. Vântul rece al Alpilor începuse să sufle. La lumina slabă a amurgului, străinul zări într-una din grădinile de pe marginea străzii un fel de bordei mic, ascuns în buruieni. Sări cu hotărâre un gard de lemn și intra în grădină. Se apropie de bordeiul care avea în loc de ușă o deschizătură îngustă, foarte joasă, semănând cu barăcile pe care și le fac cantonierii la marginea drumurilor. Crezu că era într-adevăr baraca unui cantonier. Îi era foame și frig. Se resemnase în ceea ce privește foamea, dar avea cel puțin un adăpost împotriva frigului. Barăcile astea nu sunt de obicei ocupate în timpul nopții. Se culcă pe burtă și se strecură înăuntru. Era cald și dădu peste un culcuș de paie destul de bun. Rămase o clipă întins acolo, fără să poată face vreo mișcare, atât era de obosit. Pe urmă, pentru că traista din spate îl stânjenea și-i putea sluji foarte bine drept pernă, începu să desfacă una dintre curele. Atunci se auzi un mârâit sălbatic. Ridică ochii. Capul unui dulău uriaș se contura în umbră, la deschizătura bordeiului. Nimerise în cușca unui câine. Voinic și curajos, omul puse mâna pe bătă, își făcu din traistă scut și ieși din cușcă cum putu, dar nu fără să-și lărgească rupturile zdrențelor de pe el. Ieși tot așa și din grădină, mergând de-a-ndăratelea, fiind silit, ca să țină dulăul la

distanță, să recurgă la acel fel de-a mânuî bastonul pe care maestrul acestui soi de scrimă îl numesc «roza acoperită». Când izbuti, nu fără greutate, să treacă iar dincolo de zăplaz și se găsi din nou în stradă, singur, fără culcuș, fără acoperiș, fără adăpost, alungat până și din culcușul ăsta de paie, până și din cușca păcătoasă de câine, se prăbuși pe o piatră. Se spune că un drumeț care tocmai trecea pe-acolo l-ar fi auzit oftând: «Nu-s nici măcar un câine!». Se ridică îndată și porni iar la drum. Ieși din oraș, sperând să găsească vreun copac sau vreo claie de fân unde să se adăpostească. Merse astfel câțva timp, cu capul plecat. Când se crezu departe de orice așezare omenească, ridică ochii și privi în jurul lui. Se afla pe o câmpie; în fața lui se ridica una dintre acele coline joase, acoperite cu miriști, care după seceriș seamănă cu niște capete tunse. Zarea era întunecată; nu numai de bezna nopții, dar și din pricina norilor care coborâseră foarte jos, părând că se sprijină chiar pe colină, acoperind tot cerul. Cu toate acestea, întrucât tocmai răsărea luna, și la zenit mai plutea o rămășiță din lumina asfințitului, norii alcătuiau sus pe cer un fel de boltă alburie, de unde abia ajungeau pe pământ câteva raze. Pământul era astfel mai luminat decât cerul, sinistră priveliște, iar colina, de-o formă firavă și sărăcăcioasă, se contura nedeslușită și alburie în zarea mohorâtă. Era o priveliște tristă, mărunță, jalnică, mărginită. Nimic altceva pe dâmb și pe câmpie decât un arbore diform, care se încovoia fremătând la câțiva pași de călător. Omul acesta, de bună seamă, era departe de-a fi înzestrat cu acele delicate deprinderi ale minții și ale sufletului care te fac sensibil la aspectele misterioase ale lucrurilor. Totuși, cerul, colina, câmpia și copacul aveau în ele ceva atât de trist, încât, după o clipă de încremenire și visare, el luă grăbit drumul înapoi. Sunt clipe când firea pare dușmănoasă. Se întoarse. Porțile orașului erau închise. Digne, care fusese asediat pe vremea războaielor religioase, în 1815 era încă înconjurat de ziduri vechi, întărite cu

turnuri pătrate, care mai târziu au fost date jos. Trecu printr-o spărtură și intră din nou în oraș. Era pe la opt seara. Deoarece nu cunoștea străzile, o luă iar la întâmplare. Ajunse astfel la prefectură, apoi la seminar. Trecând prin fața catedralei, amenință cu pumnul spre biserică. În colțul pieței se afla o tipografie. Acolo fuseseră tipărite pentru întâia dată proclamațiile împăratului și ale gărzii imperiale, aduse din insula Elba și dictate chiar de Napoleon. Zdrobit de oboseală și nemaiaivând nicio nădejde, se culcă pe banca de piatră de la ușa tipografiei. O bătrânică ieșea tocmai atunci din biserică. Văzându-l întins pe bancă, îl întrebă: Ce faci aici, prietene? Răspunse aspru și mânios: Precum vedeți, coană-mare, m-am culcat. Coana-mare, vrednică într-adevăr de acest nume, era doamna marchiză de R. Aici, pe bancă? Spuse ea. Nouăsprezece ani am avut o saltea de lemn; astăzi am una de piatră. Ai fost soldat? Da, coană-mare. Am fost soldat. De ce nu te duci la han? Pentru că n-am bani. O! - spuse doamna de R. - n-am la mine decât douăzeci de centime. Dați-mi-le și pe acelea. Omul luă cele douăzeci de centime. Doamna de R. adăugă: N-o să poți găsi adăpost la han cu atât de puțin. Ai încercat cumva? E cu neputință să-ți petreci așa toată noaptea. Desigur, trebuie să-ți fie foame și frig. Putea să te primească cineva de milă. Am bătut la toate ușile. Și? Am fost alungat de peste tot. Coana-mare atinse brațul omului și-i arătă de cealaltă parte a pieței o căsuță joasă, alături de catedrală. Ai bătut la toate ușile? Spuse ea. Da. Ai bătut și acolo? Nu. Bate!”¹.

„În seara aceea, după plimbarea sa obișnuită prin oraș, episcopul din Digne rămăsese până târziu închis în camera sa. Pregătea o mare lucrare, Datoriile, care din nefericire a rămas neterminată. Cerceta cu de-amănuntul tot ce-au scris la acest subiect părinții Bisericii și marii învățați. Pe la ora opt el lucra încă, scriind destul de anevoios pe niște petice de hîrtie, cu o carte

¹ **Ibidem**, pp. 90-106.

mare deschisă pe genunchi, când doamna Magloire intră ca de obicei să ia argintăria din dulapul de lângă pat. Puțin după aceea, înțelegând că masa era pusă și că probabil sora sa îl aștepta, episcopul închise cartea, se ridică de la masă și intră în sufragerie. Doamna Magloire tocmai sfârșise de pus masa. Tot căutându-și de lucru, vorbea cu domnișoara Baptistine. Pe masă se afla o lampă. Masa era lângă cămin, în care ardea un foc bunicel. În clipa în care episcopul intră, doamna Magloire vorbea cu oarecare însuflețire. Stătea de vorbă cu domnișoara pe o temă care-i era familiară și cu care episcopul se obișnuise. Era vorba despre clanța de la ușa din față. Se pare că, ducându-se să facă târguiești pentru cină, doamna Magloire auzise în câteva locuri tot felul de zvonuri. Se vorbea despre o haimana cu mutră suspectă; se spunea că un vagabond deocheat și-ar fi făcut apariția, că trebuie să se afle pe undeva prin oraș și că cei ce s-ar întoarce noaptea târziu acasă ar putea să aibă întâlniri neplăcute. Se mai spunea că paza e foarte prost asigurată, dat fiind că domnul prefect și domnul primar nu se aveau bine și căutau să-și pună bețe-n roate unul altuia. Că rămânea, deci, în sarcina oamenilor de treabă să-și organizeze singuri paza, având grijă să-și închidă, să-și zăvorască și să-și baricadeze casele și, mai ales, să-și încuie bine toate ușile. Doamna Magloire apăsă pe aceste ultime cuvinte; dar episcopul venea din camera sa, unde-i fusese destul de frig; se așeză în fața căminului ca să se încălzească și se gândea la cu totul altceva. Nu luă în seamă aluzia pe care o făcuse anume doamna Magloire. Ea o repetă. Atunci, domnișoara Baptistine, voind să-i facă pe plac doamnei Magloire, fără să-l supere pe fratele ei, cuteză să spună cu sfială: Frate dragă, ai auzit ce spune doamna Magloire? Am cam auzit ceva, răspunse episcopul. Apoi, întorcându-și scaunul pe jumătate, punându-și mâinile pe genunchi și ridicând spre bătrâna menajeră chipul său prietenos și ușor înveselit, pe care-l lumina focul, adăugă: Ei, s-auzim. Ce este? Ce s-a întâmplat? Ne

pândește cumva vreo mare primejdie? Atunci, doamna Magloire luă din nou de la capăt toată povestea, exagerând întrucâtva, fără să-și dea seama. Se părea că un coate-goale, un fel de cerșetor periculos se afla în momentul acela în oraș. Se dusesese să tragă la Jacquin Labarre, care n-a vrut să-l primească. A fost zărit trecând pe bulevardul Gassendi și dând seara târcoale pe străzi. Un om vrednic de ștreang, cu o mutră îngrozitoare. Adevărat? Întrebă episcopul. Această întrebare, care doamnei Magloire îi păru o încuviințare, o încuraja; i se părea un semn că episcopul începea să fie și el îngrijorat; continuă deci triumfătoare: Da, monseniore. E așa cum vă spun. În noaptea asta o să se întâmple cu siguranță o nenorocire în oraș. Toată lumea vorbește. Mai cu seamă că paza e atât de prost asigurată! Să trăiești într-o localitate de munte și să n-ai nici măcar felinare noaptea pe străzi! Ieși în stradă, întuneric beznă. Așa că eu spun, monseniore, și domnișoara e de aceeași părere. Eu - întrerupse sora - n-am nicio părere. Ce face fratele meu e bine făcut. Doamna Magloire continuă, ca și cum n-ar fi auzit protestul: Suntem de părere că locuința noastră nu este sigură deloc; că, dacă monseniorul încuviințează, am să-i spun lui Paulin Musebois, lăcătușul, să vină să pună la loc vechile zăvoare; le avem; e o treabă de un minut; și cred, monseniore, că-i nevoie de zăvoare măcar în noaptea asta; fiindcă eu cred că nimic nu e mai grozav decât o ușă pe care primul venit o poate deschide doar apăsând pe clanță; mai cu seamă că monseniorul are obiceiul să spună întotdeauna: Intră, iar pe de altă parte, în mijlocul nopții, o! Doamne! Nici măcar nu mai e nevoie să bați. În clipa aceea se auzi o bătaie destul de puternică în ușă. Intră! Spuse episcopul. Ușa se deschise. Se deschise brusc, până la perete, ca și cum ar fi împins-o cineva cu putere și hotărâre. Intră un om. Îl cunoaștem pe omul acesta. E drumețul pe care l-am văzut adineaori rătăcind în căutarea unui culcuș. Intră, făcu un pas și se opri, lăsând ușa deschisă în urma sa. Avea traista pe

umăr, bâta în mână, o expresie aspră, cutezătoare, obosită și violentă în ochi. Focul din cămin îl lumina. Era hidos. O arătare sinistră. Doamna Magloire nu avu nici măcar puterea să scoată un strigăt. Tresări și rămase înmărmurită. Domnișoara Baptistine se întoarse, se uită la omul care intrase și fu gata să se ridice de spaimă, dar, întorcând încet capul spre cămin, se uită la fratele ei și atunci fața i se liniști și se însenină din nou. Episcopul ațintea asupra omului o privire liniștită. Când voi să deschidă gura ca să-l întrebe desigur pe noul-venit ce dorește, acesta își sprijini amândouă mâinile pe ciomag, își plimbă pe rând privirea de la bătrân la femei și, fără să aștepte ca episcopul să spună ceva, zise cu glas tare: Ascultați! Mă numesc Jean Valjean. Sunt ocnaș. Am stat nouăsprezece ani la ocnă. Am fost eliberat acum patru zile și sunt în drum spre Pontarlier, locul unde trebuie să ajung. Am făcut patru zile de la Toulon. Astăzi am parcurs douăsprezece leghe pe jos. Astă-seară, când am ajuns aici, m-am dus la un han, dar m-au alungat din pricina livretului meu galben pe care l-am arătat la primărie. Așa trebuia. M-am dus la alt han. Mi s-a spus: Pleacă! La fel ca și dincolo. Nimeni n-a vrut să mă primească. M-am dus la închisoare; temnicerul nu mi-a deschis. Am intrat în cușca unui câine. Dulăul m-a mușcat și m-a alungat, parc-ar fi fost om. S-ar fi spus că știa și el cine sunt. M-am dus pe câmp să mă culc sub stele. Nu era nicio stea. M-am gândit c-ar putea să plouă și că nimeni n-ar fi în stare să împiedice ploaia și m-am întors în oraș, ca să mi se trântască o ușă în nas. Colo, în piață, mă culcasem pe o bancă. O femeie cumsecade mi-a arătat casa dumneavoastră și mi-a spus: Bate și-acolo! Am bătut. Ce-i aici? E un han? Am bani. Avutul meu. O sută nouă franci și șaptezeci și cinci de centime, pe care i-am câștigat la ocnă, în nouăsprezece ani, prin munca mea. Plătesc. Ce-mi pasă? Am bani. Sunt foarte obosit. Am făcut douăsprezece leghe pe jos. Mi-e foame. Pot să rămân? Doamnă Magloire - spuse episcopul - mai pune un tacâm.

Omul făcu trei pași și se apropie de lampa care se afla pe masă. Stați, spuse el, ca și cum n-ar fi înțeles bine. Nu-i așa. Ați auzit? Sunt ocaș. Pușcăriaș. Vin de la ocnă. Scoase din buzunar o foaie de hârtie galbenă pe care o desfăcu: Iată biletul meu de identitate. E galben, precum vedeți. Din pricina lui sunt izgonit de peste tot. Vreți să-l citiți? Și eu știu să citesc. Am învățat la ocnă. E o școală, acolo, pentru cei care vor. Ascultați, iată ce mi s-a scris în livret: Jean Valjean, ocaș eliberat, născut la... asta nu vă interesează. A stat nouăsprezece ani la ocnă. Cinci ani pentru furt prin spargere și patrusprezece ani pentru că a încercat să evadeze de patru ori. E un om foarte primejdios. Asta e! Toată lumea m-a alungat. Dumneavoastră vreți să mă primiți? Aici e han? Puteți să-mi dați ceva de mâncare și-un loc unde să mă culc? Aveți vreun grajd? Doamnă Magloire - spuse episcopul - să pui așternut curat în patul din alcov. Doamna Magloire ieși ca să ducă la îndeplinire ceea ce i se poruncise. Episcopul se întoarse spre călător: Domnule, șezi și te încălzește. Vom cina numaidecât. O să ți se pregătească patul în timp ce vei lua masa. Acum omul înțelese totul. Pe fața lui, până atunci întunecată și aspră, se întipări uimire, îndoială, bucurie. Rămăsese încremenit. Începu să bolborosească, parcă și-ar fi ieșit din minți: Adevărat? Cum? Mă primiți? Nu mă dați afară? Mie, unui ocaș, îmi spuneți domnule? Nu mă tutuiți? Peste tot mi se spune: Marș, câine! Eram sigur c-o să mă dați afară. De aceea v-am și spus îndată cine sunt. O! Ce cumsecade a fost femeia care m-a îndrumat aici! O să mănânc! O să dorm într-un pat! Într-un pat cu saltea și cu cearșafuri ca toată lumea! De nouăsprezece ani n-am mai dormit într-un pat. Vreți într-adevăr să rămân? Sunteți oameni de treabă! De altfel, am bani. Plătesc oricât. Iertați-mă, domnule hangiu, cum vă numiți? Plătesc oricât îmi cereți. Sunteți un om cumsecade. Sunteți hangiu, nu-i așa? Sunt preot - spuse episcopul - și locuiesc aici. Preot? Repetă omul. O! Ce preot de ispravă!

Atunci, n-o să-mi cereți bani? Sunteți parohul, nu-i așa? Parohul bisericii celei mari? Da, adevărat, prost mai sunt! Nu văzusem tichia pe care o purtați! Pe când vorbea pusese traista și bâta într-un colț, apoi își băgă biletul de identitate la loc în buzunar și se așeză. Domnișoara Baptistine îl privea cu blândețe. El continuă: Sunteți omenos, domnule preot. Nu știți să disprețuiți. Ce minunat lucru este un preot bun! Atunci, n-o să fie nevoie să plătesc? Nu, spuse episcopul. Ține-ți banii! Cât spuneai că ai? Parcă o sută nouă franci - și șaptezeci și cinci de centime, adăugă omul. Și cât timp ți-a trebuit ca să aduni suma asta? Nouăsprezece ani. - Nouăsprezece ani! Episcopul oftă adânc. Omul urmă: Am toți banii. În patru zile n-am cheltuit decât un franc și douăzeci și cinci de centime, pe care i-am câștigat ajutând la descărcarea unor căruțe la Grasse. Întrucât sunteți abate, am să vă spun: Aveam un duhovnic și la închisoare. Pe urmă, într-o zi, am văzut un episcop. I se spunea monsenior. Era episcopul de la Majore, din Marsilia. Un fel de paroh mai mare peste parohi. Știți, vă cer iertare, nu mă prea pricep; pentru mine lucrurile astea sunt atât de străine! Înțelegi dumneata - noiăștia! A făcut slujba în mijlocul închisorii, pe un altar; avea pe cap ceva ascuțit, de aur, care la amiază, în toiul zilei, strălucea. Eram așezați în rânduri. Pe trei laturi. În fața noastră - tunurile încărcate. Nu prea vedeam bine. Ne-a vorbit, dar era prea departe; nu-l auzeam. Iată ce înseamnă un episcop. Pe când vorbea, episcopul s-a dus să închidă ușa, care rămăsese deschisă. Doamnă Magloire - spuse episcopul - pune tacâmul cât mai aproape de foc. Și întorcându-se spre oaspetele său, i-a zis: Vântul este aspru noaptea în Alpi. Trebuie să-ți fie frig, domnule, nu-i așa? Ori de câte ori rostea cuvântul «domnule», cu glasul lui atât de blând și de mângâietor, chipul omului se ilumina. «Domnule» spus unui ocnaș e ca un pahar cu apă întins unui naufragiat de pe Meduza (aluzie la un naufragiu din 1816. Supraviețuitorii au fost salvați abia după douăsprezece

zile, aproape morți de foame și sete). Decăderea e ahtiată după prețuire. Lampa asta - spuse episcopul - nu prea luminează bine. Doamna Magloire înțelese și se duse să ia de pe căminul din camera de culcare a monseniorului cele două sfeșnice de argint, pe care le aprinse și le așeză pe masă. Domnule paroh - spuse omul - sunteți prea bun. Nu mă disprețuiți. Mă primiți în casa dumneavoastră. Aprindeți lumânările pentru mine. Nu v-am ascuns, totuși, de unde vin și că sunt un păcătos. Episcopul, așezat lângă el, îl atinse ușor pe mână: Puteai nici să nu-mi spui cine ești. Asta nu e casa mea; e casa Domnului. Ușa asta nu-l întreabă pe cel ce intră dacă are un nume, ci dacă are vreo durere. Dumneata suferi; ți-e foame și sete; fii binevenit. Și nu-mi mulțumi; nu-mi mai spune că te-am primit la mine. Nimeni nu este aici la el acasă, afară de cel ce are nevoie de un adăpost. Dumneata, care ești în trecere, află că ești mai acasă decât mine. Tot ce e aici e al dumată. Ce nevoie am să-ți știu numele? De altminteri, înainte de a mi-l spune, aveai unul pe care-l știam. Omul se uită mirat: Adevărat? Știați cum mă cheamă? Da, răspunse episcopul; te numești fratele meu. O! Domnule paroh exclamă omul - nu mai puteam de foame când am intrat aici; dar dumneavoastră sunteți atât de bun, încât nu mai știu ce am, mi-a trecut. Episcopul îl privi și îi spuse: Ai suferit mult? Vai! Haina roșie, ghiuleaua la picior, o scândură pentru dormit, zăpușeala, frigul, munca, ocașii, loviturile de bătă! Lanțuri grele pentru orice. Carcera pentru o vorbă. Chiar bolnav, în pat, purtam lanțuri. Căinii, da, căinii o duc mult mai bine. Nouăsprezece ani! Am patru zeci și șase. Și-acum, biletul de identitate galben. Asta e! Da - spuse episcopul - vii dintr-un loc al tristeții. Ascultă: În cer va fi mai multă bucurie pentru chipul înlăcrimat al unui păcătos pocăit, decât pentru hlamida albă a o sută de drepti. Dacă ieși din locul acela de suferință cu gând de ură și de mânie față de oameni, ești vrednic de milă; dacă ieși de acolo cu gând de

bunătate, de blândețe și de pace, prețuiești mai mult decât oricare dintre noi. Între timp, doamna Magloire adusese la masă o supă făcută cu apă, untdelemn, pâine și sare, puțină slănină, o bucată de carne de berbec, smochine, brânză proaspătă și o pâine mare de secară. La cina obișnuită a episcopului adăugase, de la ea, o sticlă cu vin vechi de Mauves. Fața episcopului luă deodată acea înfățișare de voioșie caracteristică firilor ospitaliere. La masă! Spuse el cu vioiciune. Așa cum făcea ori de câte ori avea un străin la masă, îl așează pe om la dreapta sa. Domnișoara Baptistine, cât se poate de liniștită și de naturală, luă loc la stânga. Episcopul rosti binecuvântarea, apoi servi chiar el supa, ca de obicei. Omul începu să mănânce cu lăcomie. Deodată, episcopul spuse: Mi se pare că mai lipsește ceva de la masă. Într-adevăr, doamna Magloire nu pusese decât cele trei tacâmuri strict necesare. Iar obiceiul casei era ca, atunci când episcopul avea pe cineva la masă, să se pună, de formă, toate cele șase tacâmuri de argint. Această nevinovată aparență de lux era un fel de copilărie plină de farmec în casa aceasta liniștită și cumpătată, care ridica sărăcia la rang de demnitate. Doamna Magloire înțelese observația, ieși fără să spună o vorbă și, într-o clipă, cele trei tacâmuri cerute de episcop străluceau pe fața de masă, așezate simetric în fața fiecăruia dintre cei trei comeseni”¹.

„Și-acum, ca să dăm o imagine a celor ce s-au petrecut la această masă, socotim nimerit să transcriem aici un pasaj dintr-o scrisoare a domnișoarei Baptistine către doamna de Boischevron, în care se povestește cu o exactitate naivă convorbirea dintre ocnaș și episcop: Omul acesta nu dădea nicio atenție nimănui. Înfuleca lacom, ca un hămesit. Totuși, după supă, spuse: Domnule preot, om al lui Dumnezeu, toate astea sunt cu mult prea bune pentru mine; dar trebuie s-o spun: Căruțașii care n-au vrut să mă lase să mănânc cu ei se ospătează mai bine decât dumneavoastră. Între

¹ **Ibidem**, pp. 106-115.

noi fie vorba, observația m-a izbit întrucâtva. Fratele meu a răspuns: Ei sunt mai oboșiți decât mine. Nu, spuse omul. Au bani mai mulți. Sunteți sărac. Văd eu. Poate că nici nu sunteți paroh. Sunteți măcar paroh? A! Dacă Dumnezeu ar fi cu adevărat drept, ar trebui să fiți paroh. Bunul Dumnezeu e mai mult decât drept, a spus fratele meu. După o clipă a adăugat: Domnule Jean Valjean, te duci la Pontarlier? Trebuie să mă duc acolo. Măine în zori trebuie să pornesc la drum. E greu să tot călătorești. Noaptea e frig; ziua zăpușeală. Te duci într-un loc bun, spuse fratele meu. Pe vremea revoluției familia mea a fost ruinată. Eu m-am refugiat la început în Franche-Comté și am trăit câțva timp acolo din munca brațelor mele. Aveam tragere de inimă. Am găsit de lucru. N-ai decât să alegi. Sunt fabrici de hârtie, tăbăcării, distilerii, fabrici de ulei, de ceasornice, oțelării, fabrici de alamă, pe puțin douăzeci de uzine de fier, dintre care patru foarte mari la Lods, la Châtillon, la Audincourt și la Beure. Apoi s-a oprit și mi s-a adresat mie: Dragă soră, n-avem noi ceva rude prin părțile acelea? I-am răspuns: Avem, printre alții, pe domnul de Lucenel, fost căpitan de barieră la Pontarlier sub vechiul regim. Da - adăugă fratele meu - dar în 1793 nu mai aveai rude, nu mai aveai decât brațele. Am muncit. Există la Pontartier, unde te duci dumneata, domnule Valjean, o industrie cu totul patriarhală și încântătoare; dragă soră, aceea a preparării brânzeturilor. Și fratele meu, tot îndemnându-l pe om să mănânce, i-a explicat pe larg ce sunt stânele din Pontarlier. Omul se învioră mâncând. Fratele meu îi dădea să bea din vinul acela bun de Mauves, din care el nu bea niciodată, spunând că e un vin scump. Fratele meu îi dădea toate aceste amănunte cu voioșia firească pe care i-o cunoașteți, îmbinându-și spusele cu fel de fel de gingășii pentru mine. A stăruit mult asupra bunăstării unui cioban, ca și cum ar fi vrut ca omul să înțeleagă, dar fără să-l sfătuiască de-a dreptul și categoric că în felul acesta și-ar găsi un adăpost. Un lucru m-a izbit. Omul acesta era ceea ce

v-am spus. Ei, bine, fratele meu, cât a ținut cina și-n tot cursul serii, n-a spus, în afară de cele câteva cuvinte despre Domnul Hristos, nimic care să-i amintească acestui om cine era, ori să-l lase să înțeleagă cine era fratele meu. Era totuși un prilej nimerit să-i țină o mică predică și să se arate ca episcop în fața ocașului, spre a-l face să țină minte această întâlnire. Altcuiva i s-ar fi părut foarte nimerit, avându-l pe acest nefericit la îndemână, să-i dea, o dată cu hrana trupească, și hrană sufletească, făcându-i muștrări îmbinate cu morală și cu sfaturi, sau compătimentându-l și îndemnându-l să se poarte mai bine în viitor. Fratele meu nu l-a întrebat nici măcar de unde e și nici care-i povestea vieții lui. Fratele meu părea că se ferește de tot ce-ar fi putut să i-o reamintească. De aceea, pe când vorbea despre muntenii din Pontarlier - care desfășoară o activitate plăcută aproape de cer și care - adăugă el - sunt fericiți, pentru că sunt nevinovați, fratele meu se opri brusc, temându-se ca în cuvintele acestea să nu se fi strecurat ceva jignitor pentru străin. Gândindu-mă bine, cred că am înțeles ce se petrecea în sufletul fratelui meu. El își închipuia, de bună seamă, că omul acesta, care se numea Jean Valjean, are neîncetat în minte suferința sa; că era mai bine să-i abată gândurile într-altă parte și să-l facă să creadă, măcar pentru o clipă, că era un om ca oricare altul, de asta se purta cu el cu totul firesc. Nu înseamnă asta, într-adevăr, a înțelege cum se cuvine mila? Nu găsiți, scumpă doamnă, că e ceva cu adevărat evanghelic în această delicatețe de a se abține de la predică, morală și aluzie și că cel mai vădit semn de milă față de cineva care are un punct dureros este să nu i-l atingi deloc? Mi s-a părut că acesta a fost și gândul fratelui meu. În orice caz, ceea ce pot spune, e că, dacă i-au trecut prin minte lucrurile acestea, n-a lăsat să fie ghicite de nimeni, nici chiar de mine; a fost, de la început până la sfârșit, la fel ca întotdeauna și a cinat cu acest Jean Valjean cu aceleași purtări și cu aceeași față pe care ar fi avut-o dacă ar fi luat masa cu domnul Gedeon Le Prevost sau

cu domnul paroh. Spre sfârșitul mesei, pe când mâncam smochine, a bătut cineva la ușă. Era mătușa Gerbaud cu copilul în brațe. Fratele meu a sărutat copilul pe frunte și a împrumutat de la mine șaptezeci și cinci de centime pe care le-a dat mătușii Gerbaud. În vremea asta, omul nu prea dădea atenție celor din jurul său. Nu mai vorbea; părea foarte obosit. După plecarea mătușii Gerbaud, fratele meu a rostit rugăciunea de după masă, apoi s-a întors către străin și i-a spus: De bună seamă că vrei să te odihnești. Doamna Magloire a ridicat repede fața de masă. Am înțeles că trebuie să ne retragem pentru a-l lăsa pe călător să se culce și ne-am urcat amândouă în camerele noastre. Am trimis-o totuși îndată după aceea pe doamna Magloire să aștearnă pe patul omului o blană de căprioară din Pădurea Neagră, blană care se afla în camera mea. Noptile sunt foarte reci și blana ține cald. Păcat că e veche și că-i cade părul. Fratele meu a cumpărat-o pe vremea când era în Germania, la Totlingen, aproape de izvoarele Dunării, ca și cuțitașul cu mâner de fildeș de care mă servesc la masă. Doamna Magloire s-a întors numai decît, am îngenuncheat și ne-am rugat lui Dumnezeu în salonul unde se întind rufele, apoi am intrat fiecare în odaia noastră, fără să ne mai spunem nimic. După ce spusese noapte bună surorii sale, monseniorul Bienvenu luă de pe masă unul din cele două sfeșnice de argint, pe celălalt îl dădu oaspetelui său și-i spuse: Domnule, te conduc în camera dumatăle. Omul îl urmă. După cum s-a putut vedea din cele de mai sus, locuința era împărțită în așa fel încât, pentru a intra în oratoriu unde era alcovul sau pentru a ieși de-acolo, trebuia să treci prin camera de culcare a episcopului. În clipa când ei treceau prin această cameră, doamna Magloire tocmai punea argintăria în dulăpiorul de la căpătâiul patului. Era ultima treabă pe care o făcea în fiecare seară înainte de a se duce la culcare. Episcopul îl conduse pe oaspete în alcov, unde era pregătit un pat alb și curat. Omul puse sfeșnicul pe o măsuță. Episcopul îi spuse: Noapte bună.

Mâine dimineată, înainte de plecare, o să bei o cană cu lapte cald de la vacile noastre. Mulțumesc, domnule abate, spuse omul. Dar abia rostise cuvintele acestea pașnice și, deodată, fără nicio legătură, avu o mișcare ciudată, care le-ar fi înghețat de spaimă pe cele două cuvioase femeii dacă ar fi fost de față. Nici astăzi nu ne putem da seama ce anume l-a putut determina să facă acel gest. Voia cumva să dea un avertisment sau gestul respectiv se dorea o amenințare? Se supunea doar unei porniri instinctive și ascunse chiar față de el însuși? Se întoarse repede spre bătrân, își încrucișă brațele pe piept și, ținându-și gazda cu o privire sălbatică, strigă cu glas răgușit: Ia te uită! Mă adăpostiți la dumneavoastră, chiar lângă dumneavoastră! Se opri apoi și adăugă cu un rânjet în care era ceva monstruos: V-ați gândit bine? De unde știți că n-am omorât pe nimeni? Episcopul ridică ochii spre tavan și răspunse: Asta Îl privește pe Dumnezeu. Apoi, serios, mișcându-și buzele ca și cum s-ar fi rugat sau și-ar fi vorbit sieși, ridică cele două degete de la mâna dreaptă și-l binecuvântă pe străin, care nu-și plecă fruntea; după aceea, fără a întoarce capul, fără a se uita înapoi, se îndreptă spre camera lui. Când alcovul era locuit, o perdea mare de mătase, trasă dintr-o parte și dintr-alta a oratoriului, ascundea altarul. Trecând pe lângă perdea, episcopul îngenunche și rosti o scurtă rugăciune. Puțin după aceea, se afla în grădină, mergând, contemplând, cu sufletul și cu gândul îndreptate spre toate acele lucruri mari și tainice, pe care Dumnezeu le arată noaptea ochilor ce rămân deschiși. Cât despre străin, era într-adevăr atât de obosit, încât nici nu s-a putut bucura de cearșafurile albe și curate. A suflat în lumânare cu nara, așa cum fac ocnașii, și s-a trântit îmbrăcat în pat, adormind numaidecât. Când episcopul s-a înapoiat din grădină în odaia sa, suna miezul nopții. Peste câteva minute, toată lumea din casă dormea”¹.

¹ **Ibidem**, pp. 115-120.

„Pe când orologiul catedralei bătea ceasul două noaptea, Jean Valjean se trezi din somn. Se trezi din pricina patului, care era prea bun. Aveau să se împlinească în curând douăzeci de ani de când nu mai dormise într-un pat și, cu toate că nu se dezbrăcase, senzația asta era prea nouă și-i tulbura somnul. Dormise mai bine de patru ceasuri. Osteneala îi trecuse. Era obișnuit să nu dăruiască prea multe ceasuri odihnei. Deschise ochii și se uită o clipă în întunericul din jurul lui, pe urmă îi închise ca să adoarmă din nou. Când o mulțime de senzații felurite ți-au tulburat ziua, când mintea e preocupată, adormi o dată, dar nu poți adormi și a doua oară. Somnul vine mai ușor, dar se întoarce mai greu. E ceea ce i se întâmplă lui Jean Valjean. Nu putu să mai adoarmă și căzu pe gânduri. Se găsea într-unul din acele momente în care mintea ți-e plină de gânduri tulburi. În creierul lui era un fel de du-te vino întunecat. Amintiri vechi și cele din ajun pluteau amestecat și se încrucișau anapoda, pierzându-și formele, crescând peste măsură, apoi pierind dintr-o dată, ca o apă nămolosă și frământată. Îi treceau prin cap multe gânduri, dar unul dintre ele îi revenea neconținut, gonindu-le pe toate celelalte. Iată care era acest gând: Văzuse cele șase tacâmuri de argint și polonicul pe care doamna Magloire le pusese pe masă. Cele șase tacâmuri de argint nu-i dădeau pace. Erau acolo, la câțiva pași. Bătrâna servitoare tocmai le puneă într-un dulăpior de la căpătâiul patului episcopului în clipa în care Jean Valjean trecea prin odaia de alături, ca să intre în aceea unde se afla acum. Văzuse bine dulapul acela. La dreapta, cum intrai din sufragerie. Erau masive. Argintărie veche. Pe polonic se puteau lua cel puțin două sute de franci. De două ori atât cât câștigase el în nouăsprezece ani. E adevărat că ar fi câștigat mai mult, dacă nu l-ar fi furat administrația. Suflul i se zbuciumă un ceas întreg; în el se dădea o luptă. Bătu ora trei. Deschise ochii din nou, se ridică deodată pe jumătate, întinse brațul și pipăi desaga pe care

și-o azvârlise într-un colț al alcovului în care se afla patul, apoi lăsa să-i spânzure picioarele, le puse pe dușumea și se pomeni, aproape fără să-și dea seama, șezând pe marginea patului. Rămase câțva timp visând în această poziție, oarecum sinistru pentru cel care l-ar fi zărit astfel, în umbră, el singur treaz în casa aceea adormită. Se plecă deodată, își scoase ghetetele și le puse ușor pe rogojina de lângă pat, apoi își reluă poziția de visare și rămase din nou nemișcat. În mijlocul acestor frământări tulburi, gândurile pe care le-am arătat îi scormoneau fără încetare creierul, intrau, ieșeau, intrau din nou, le simțea ca pe o greutate; și apoi se gândea, fără să știe pentru ce, cu acea încăpățănare mecanică a visării, la un ocnaș, anume Brevet, pe care-l cunoscuse la ocnă și ai cărui pantaloni nu se țineau decât într-o singură bretea de bumbac împletit. Desenul cu pătrățele al acestei bretele îi venea mereu în minte. Stătea în poziția asta și ar fi rămas poate așa cine știe cât, până-n zori, dacă orologiul n-ar fi bătut o dată un sfert sau o jumătate de oră. I se păru că bătaia îi spune: Haide! Se ridică în picioare, mai șovăi o clipă și ascultă, în casă totul era tăcut. Porni atunci de-a dreptul, cu pași mărunți, spre fereastra pe care o întrezărea. Noaptea nu era prea întunecată; deasupra lunii pline alergau nori mari, goniți de vânt. Din această pricină, afară era rând pe rând umbră și lumină, eclipse și limpezimi, și înăuntru un fel de asfințit. Asfințitul acesta, îndeajuns de limpede ca să te călăuzească, întrerupt din timp în timp de nori, se asemuia cu lumina vânăta, strecurată prin ferestruica unei pivnițe, prin fața căreia se scurg trecătorii. Ajuns la fereastră, Jean Valjean o privi cu atenție. N-avea gratii, dădea în grădină și nu era închisă, după moda locului, decât cu un cârlig foarte mic. O deschise, dar pentru că aerul rece și viu pătrunse cu putere în odaie, o închise îndată. Se uită în grădină cu acea privire atentă care mai mult cercetează decât privește. Grădina era împrejmuată cu un zid alb, destul de scund, ușor de sărit. În spate, dincolo de el, deosebi

vârfurile copacilor la distanțe egale unul de altul, semn că zidul despărțea grădina de vreo stradă sau ulicioară cu pomi. După ce se uită, făcu o mișcare de om care știe ce vrea; merse spre firidă, își luă desaga, o deschise, scotoci înăuntru, scoase un obiect pe care-l puse pe pat, își vârî ghetele într-unul din buzunare, luă sacul pe umeri, își puse șapca trăgându-și cozorocul pe ochi, își căută dibuind bâta, se duse și o propti într-un colț al ferestrei, apoi se întoarse lângă pat și apucă cu hotărâre obiectul pe care-l lăsase acolo. Acest obiect semăna cu un drug scurt de fier, ascuțit la unul din capete, ca un vârf de suliță. Ar fi fost greu să deosebești prin întuneric în ce scop i se dăduse bucății de fier forma aceasta. Să fi fost o pârghie? Sau poate o măciucă? La lumina zilei s-ar fi putut vedea că nu era altceva decât un sfeșnic de miner. Ocnașii erau folosiți uneori, pe vremea aceea, pentru a scoate piatra din dealurile înalte care înconjurau orașul Toulon, și aveau adesea la îndemână unelte de miner. Sfeșnicele minerilor sunt făcute din fier masiv și capătul de jos se termină printr-un vârf, cu ajutorul căruia se înfig în stâncă. Luă sfeșnicul în mâna dreaptă și, ținându-și răsuflarea, înăbușindu-și pasul, se îndreptă spre ușa odăii alăturate, aceea a episcopului, după cum se știe. Ajuns la ușă, o găsi întredeschisă. Episcopul n-o închisese. Jean Valjean ascultă. Niciun zgomot. Împinse ușa. O împinse cu vârful degetului, ușor, cu grija neliniștită a unei pisici care vrea să intre pe furiș. Ușa se deschise sub apăsare, se mișcă foarte puțin și pe tăcute, lărgind puțin deschizătura. Așteptă o clipă, apoi o împinse din nou, cu mai multă îndrăzneală. Ușa se deschidea fără zgomot. Crăpătura era acum destul de mare pentru ca să poată trece. Numai că alături de ușă era o măsută care făcea cu ea un unghi ce împiedica intrarea. Jean Valjean văzu greutatea. Trebuia cu orice chip să mărească mai mult deschizătura. Își făcu curaj și împinse ușa pentru a treia oară, mai cu hotărâre decât în primele două rânduri. De data asta o balama neunsă scoase în întuneric un țipăt răgușit

și prelung. Jean Valjean tresări. Zgomotul acestei balamale îi pătrunse în urechi, răsunător și înfricoșat, de parcă ar fi fost trâmbița Judecății de Apoi. În spaima mărită până la paroxism a primei clipe mai că-și închipui că balamaua aceasta se însuflețise, prinzând dintr-o dată viață, și că lătra ca un câine, ca să dea de știre tuturor și să-i trezească pe cei adormiți. Se opri înfiorat, zăpăcit și se lăsă de pe vârfurile picioarelor pe călcâie. Își auzea arterele bătându-i în tâmpile ca două ciocane de turnătorie și i se părea că răsuflarea îi ieșea din piept cu zgomotul vântului care iese dintr-o peșteră. Socotea cu neputință ca groaznicul țipăt al acelei țâțâni înfuriate să nu fi zdruncinat toată casa, ca zguduitura unui cutremur de pământ; ușa pe care o împinsese dăduse alarma; bătrânul o să se ridice, cele două bătrâne or să strige; li se va veni în ajutor; în mai puțin de un sfert de oră orașul va fi trezit și jandarmii în picioare. O clipă se crezu pierdut. Rămase unde era, împietrit ca o stană de sare, neîndrăznind să se miște. Se scurseseră vreo câteva minute. Ușa se deschisese larg. Își luă îndrăzneala de-a se uita în odaie. Nimic nu se clintise. Ciuli urechile. În casă nu se mișca nimic. Zgomotul balamalei nu trezise pe nimeni. Prima primejdie trecuse, dar mai rămăsese într-însul un clocot înfricoșător. Cu toate acestea, nu dădu înapoi. Nici când se crezuse pierdut nu dăduse înapoi. Nu se gândi decât să isprăvească mai iute. Făcu un pas și intră în odaie. Camera aceasta era cufundată într-o liniște desăvârșită. Deosebeai ici-colo forme nelămurite și vagi care, ziua, erau hârtii împrăștiate pe o masă, cărți deschise, volume rânduie pe un scăunel, un jilț acoperit cu veșminte, un pupitru de rugăciune, și care la această oră nu erau altceva decât colțuri întunecate și pete albicioase. Jean Valjean înainta cu grijă, păzindu-se să nu se izbească de mobilă. Auzea din fundul odăii răsuflarea egală și liniștită a episcopului adormit. Deodată se opri. Era aproape de pat. Ajunsese acolo mai devreme decât ar fi crezut. Natura își amestecă uneori în acțiunile

noastre manifestări și înfățișări de-ale ei cu un fel de aluzie întunecată și iscusită, ca și cum ar vrea să ne facă să cugetăm. De aproape o jumătate de ceas, un nor uriaș acoperea cerul. În clipa în care Jean Valjean se opri în fața patului, norul acesta se destrăma, ca și cum ar fi făcut-o înadins, și o rază de lună, străbătând fereastra prelungă, lumină pe neașteptate fața palidă a episcopului. Acesta dormea împăcat. Din pricina nopților reci din regiunea Alpilor de Jos, se culcase aproape îmbrăcat. Purta o haină de lână de culoare închisă, cu mânecă lungă. Capul îi era răsturnat pe pernă, se odihnea destins; lăsa să-i atârne pe marginea patului mâna împodobită cu inelul episcopal, care făcuse atâtea binefaceri și fapte pioase. Toată fața îi era luminată de o expresie vagă de mulțumire, nădejde și cucernică fericire. Era mai mult decât un zâmbet; era aproape o strălucire. Pe fruntea lui se răsfrângea o lumină nevăzută. Sufletul celor dreptți contemplă în timpul somnului un cer plin de taine. O rază din acest cer cădea asupra episcopului. Era în același timp o transparență luminoasă, căci cerul acesta se afla înlăuntrul lui. Cerul acesta îi era conștiința. În clipa în care raza de lună se așternu, ca să spunem așa, peste acea limpezime interioară, episcopul adormit apărui înconjurat de un nimb de slavă. Totul rămase însă ușor învăluit într-o penumbră suavă. Luna de pe cer, natura adormită, grădina încremenită, casa aceasta atât de liniștită, ceasul, clipa, tăcerea, adăugau un nu știu ce, solemn și negrăit, la somnul vrednic de respect al acestui înțelept și acopereau cu un fel de aureolă măreață și senină părul alb și ochii închiși, fața aceea unde totul nu era decât nădejde și încredere, acel cap de bătrân și acel somn de copil. Era aproape ceva dumnezeiesc în omul acesta atât de impunător. El, Jean Valjean, era în umbră cu sfeșnicul de fier în mână; stătea în picioare, nemișcat, tulburat peste măsură de acest bătrân luminos. Nu văzuse niciodată ceva asemănător, încrederea aceasta nemărginită îl înspăimânta. Lumea morală nu poate avea

o priveliște mai măreață decât o conștiință tulbure și neliniștită, ajunsă la marginea unei fapte rele și contemplând somnul unui om drept. Somnul acesta, într-o asemenea însingurare și alături de un vecin ca el, avea ceva sublim pe care-l simțea nelămurit, dar cu putere. Nimeni n-ar fi putut spune ce se petrecea într-însul, nici chiar el însuși. Pentru a încerca să-ți dai seama de asta, trebuie să visezi tot ce poate fi mai crud, față în față cu tot ce poate fi mai blând. Nu i s-ar fi putut citi nimic lămurit nici pe chip. Era un fel de uimire rătăcită. Privea. Atât. Dar la ce se gândea? Ar fi fost cu neputință de ghicit. Fără îndoială însă că era emoționat și cutremurat. Dar de ce natură îi era emoția? Ochii nu i se puteau dezlipi de pe bătrân. Singurul lucru care se desprindea limpede din atitudinea și de pe fața lui era o nehotărâre ciudată. S-ar fi spus că șovăia între două prăpăstii: Aceea în care te pierzi și aceea în care te mântui. Părea gata să-i sfarme țeasta sau să-i sărute mâna. După câteva clipe, brațul lui stâng se ridică încet către frunte și scoase șapca, apoi brațul i se lăsă în jos cu aceeași încetineală și Jean Valjean se adânci din nou în contemplație, cu șapca în mâna stângă și cu măciuca în cea dreaptă, cu părul zbârlit pe capul lui sălbatic. Episcopul continua să doarmă într-o pace adâncă, sub această privire înfricoșătoare. O rază de lună făcea să se zărească nelămurit, deasupra căminului, crucea care părea că-și deschide brațele pentru amândoi, cu o binecuvântare pentru unul și cu iertare pentru celălalt. Deodată, Jean Valjean își puse șapca la loc pe frunte, apoi merse grăbit de-a lungul patului fără să se uite la episcop, de-a dreptul la dulapul pe care-l întrezărea la căpătâi; ridică sfeșnicul de fier cu gândul să forțeze încuietoarea, însă cheia era acolo; deschise dulapul; primul lucru pe care-l văzu fu coșul cu tacâmuri; îl luă, străbătu cu pași mari odaia fără să ia seama și, fără să se gândească la zgomot, găsi ușa, intră înapoi în oratoriu, deschise fereastra, își luă bâta, sări

peste pervaz, băgă argintăria în desagă, azvârli coșul gol, străbătu grădina, sări zidul ca un tigru și fugi”¹.

„A doua zi, în zori, monseniorul Bienvenu se plimba prin grădină. Doamna Magloire alergă spre dânsul foarte tulburată. Monsenior, monsenior! Strigă ea. Nu cumva știți unde este coșul cu argintărie? Ba da, spuse episcopul. Slavă Domnului! Nu știam ce e cu el. Episcopul tocmai ridicase coșul de pe una dintre brazdele grădinii. I-l arătă doamnei Magloire. Iată-l. Cum? Spuse ea. E gol! Și argintăria? Ah! Răspunse episcopul. Așadar, de argintărie vrei să vorbești? Nu știu unde este. Doamna Magloire exclamă: Dumnezeuule mare și bun! A fost furată! A furat-o omul de aseară! Apoi, cât ai clipi din ochi, a alergat, cu toată vioiciunea ei de bătrână sprintenă, spre camera de rugăciune, intră în alcov și apoi se întoarce la episcop. Acesta tocmai se aplecase și privea oftând un răsad de cochlearia, pe care coșulețul îl strivise căzând peste brazda de flori. Se ridică la țipătul doamnei Magloire: Monsenior, omul a plecat! A furat argintăria! Când scoase strigătul acesta, ochii-i căzură pe un colț al grădinii, unde se vedeau urme de pași. O șipcă fusese smulsă din gard. Uite, pe acolo a trecut. A sărit în stradela Cocheilet! Ah! Blestematul! Ne-a furat argintăria! Episcopul rămase o clipă tăcut, pe urmă își ridică ochii, serios, și-i spuse cu blândețe doamnei Magloire: Dar, înainte de toate, argintăria asta era oare a noastră? Doamna Magloire rămase înmărmurită. Se scurse încă o clipă de tăcere, după care episcopul urmă: Doamnă Magloire, țineam la mine argintăria pe nedrept și de prea multă vreme. Ea era a săracilor. Cine era omul acela? Cu siguranță un sărac. Maica Domnului! Spuse din nou doamna Magloire. Nu e vorba de mine și nici de domnișoara Baptistine. Nouă ne e totuna. Dar e vorba de monseniorul. Cu ce-o să mănânce monseniorul de acum încolo? Episcopul o privi cu un aer mirat. Ei, asta e! Nu există oare tacâmuri de cositor? Doamna Magloire ridică din

¹ **Ibidem**, pp. 138-145.

umeri. Cositorul miroase. Atunci tacâmuri de fier. Doamna Magloire se strâmbă cu înțeles. Fierul are un gust rău. Ei bine - spuse episcopul - atunci tacâmuri de lemn. Câteva minute mai târziu cei trei prânzeau la aceeași masă la care stătuse în ajun Jean Valjean. Pe când mânca, monseniorul Bienvenu, vesel, le atrăgea atenția surorii lui, care nu spunea nimic, și doamnei Magloire, care mormăia încet, că nu e nevoie nici de lingură și nici de furculiță ca să înmoaie o bucată de pâine într-o ceașcă cu lapte. Și asta e ceva! Spunea doamna Magloire de una singură, umblând de colo până colo. Să primești pe un om ca ăsta și să-l găzduiești alături de tine! Ce fericire că s-a mulțumit să fure! Ah, Dumnezeule! Tremur numai când mă gândesc. În timp ce fratele și sora se pregăteau să se ridice de la masă, cineva bătu la ușă. Intră, spuse episcopul. Ușa se deschise. Un grup, ciudat și năvalnic, se arătă în prag. Trei oameni îl țineau prins între ei pe un al patrulea. Cei trei erau jandarmi; celălalt era Jean Valjean. Un brigadier de jandarmi, care părea comandantul grupei, se afla lângă ușă. Intră și se îndreptă spre episcop, salutându-l militărește. Monsenior, spuse el. La vorba asta, Jean Valjean, care stătea posomorât și părea abătut, ridică ochii uluit. Monsenior! Murmură el. Va să zică nu e preotul parohiei. Liniște! Spuse un jandarm. E monseniorul episcop. În acest timp, monseniorul Bienvenu se apropiase atât de repede cât îi îngăduiau bătrânețile. Ah, iată-te! Glăsui el cu voce tare, privindu-l pe Jean Valjean. Mă bucur că te văd. Bine, dar eu îți dăruisem și sfeșnicele, care sunt tot de argint ca și celelalte, și pe care ai putea să iei foarte ușor două sute de franci. De ce nu le-ai luat o dată cu tacâmurile? Jean Valjean căscă ochii mari și-l privi pe bătrânul episcop cu o căutătură pe care nicio limbă omenească n-ar putea-o descrie. Monsenior - spuse brigadierul de jandarmi - așadar e adevărat ce ne spunea omul? Când l-am întâlnit, mergea ca unul care ar vrea s-o ia la sănătoasa. L-am oprit să vedem ce e cu el. Avea argintăria asta. Și v-a spus - îl întrerupse episcopul

zâmbindu-i - că i-a fost dăruită de un preot bătrân și cumsecade, la care și-a petrecut noaptea. Așa-mi închipui. Și l-ați adus aici? Este o greșeală. Întocmai, reluă brigadierul. Îl putem lăsa să plece? Fără îndoială, răspunse episcopul. Jandarmii îi dădură drumul lui Jean Valjean, care se trase îndărăt. E adevărat că mă lasă să plec? Întrebă el cu un glas îngăimat, ca și cum ar fi vorbit din somn. Da, ești liber, nu înțelegi? Spuse un jandarm. Prietene - reluă episcopul - înainte de a pleca, uite-ți sfeșnicele. Ia-le! Merse spre cămin, luă cele două sfeșnice de argint și i le aduse lui Jean Valjean. Cele două femei se uitau la el fără să spună o vorbă, fără o mișcare, fără o privire care ar fi putut să-l stingherească. Jean Valjean tremura din toate mădularele. Apucă mecanic și cu un aer rătăcit cele două sfeșnice. Acum - îi spuse episcopul - du-te cu Dumnezeu! Dar să nu uit: Când te vei întoarce, prietene, nu e nevoie să treci prin grădină, poți oricând să intri și să ieși pe ușa de la stradă. Nu e închisă nici ziua, nici noaptea, decât cu clanța. Apoi, întorcându-se spre jandarmi, zise: Domnilor, puteți pleca. Jandarmii se îndepărtară. Jean Valjean părea gata să leșine. Episcopul se apropie de el și-i spuse încet: Nu uita, nu uita niciodată că mi-ai făgăduit să întrebuințezi banii aceștia ca să te faci om cinstit. Jean Valjean, care nu-și amintea să-i fi făgăduit ceva, rămase năuc. Episcopul rostise cuvintele acestea pe un ton apăsător. Urmă, aproape solemn: Jean Valjean, fratele meu, tu nu mai ești în stăpânirea răului, ci a binelui. Îți cumpăr acum sufletul; ți-l smulg din gheara gândurilor negre și a duhului pierzării și-l dăruiesc lui Dumnezeu”¹.

Unii călugări îmbunătățiți erau gata să renunțe pentru semenii lor nu doar la puținele obiecte, de strictă necesitate, pe care le dețineau, ci erau în stare să facă sacrificii și mai mari. În acest sens, avva Agaton a spus: „Aș fi dorit să aflu un bubos să-i dau trupul meu, iar eu să-l iau pe al lui”².

¹ **Ibidem**, pp. 145-149.

² *Filocalia*..., vol. X, p. 485.

Există anumite persoane dezinformate, ignorante sau rău intenționate, care afirmă că doar oamenii simpli intră în monahism, de aceea, în cele ce urmează, vom prezenta exemplele unor capete încoronate, sau a membrilor familiilor acestora, care pentru Dumnezeu au renunțat, de bunăvoie, la toate funcțiile și averile pe care le dețineau, la confortul în care trăiau, precum și la onorurile cu care erau înconjurați și s-au călugărit, pentru că au iubit mai mult slava lui Dumnezeu decât slava oamenilor, iar datorită nevoițelor lor ascetice și a vieții curate unii dintre ei au ajuns în rândul sfinților.

Boris I al Bulgariei

Boris I, fiul lui Presian I, a fost hanul Bulgariei între 852 și 889. Când Boris I l-a succedat la tron pe tatăl său, Bulgaria era una dintre cele mai însemnate țări din Europa.

În anul 864 Boris I s-a botezat, primind numele de Mihail, după nașul său de botez, împăratul bizantin Mihail al III-lea, și a adoptat titlul de cneaz.

După convertirea sa la creștinism, Boris I a impus această credință și supușilor săi.

În urma Sinodului de la Constantinopol din 869-870 a fost recunoscută autocefalia Bisericii Bulgare.

În anul 885, Boris I le-a oferit azil în țara sa lui Clement, Naum și Angelarius, ucenicii Sfinților Chiril și Metodiu, care au fost izgoniți din Moravia. Cu sprijinul cneazului, cei trei misionari creștini au creat centre de studii slave la Pliska, Preslav și Ohrida. Drept consecință, limba slavă a ajuns să înlocuiască greaca în slujbele bisericești, în viața literară și a devenit limba oficială a țării.

În anul 889, Boris I a renunțat la tron, în favoarea fiului său cel mai mare, Vladimir, și s-a călugărit.

Întrucât succesorul său a încercat să restaureze păgânismul între bulgari, în anul 893 fostul monarh, ajutat de nobilime și armată, l-a înlăturat pe Vladimir de pe tron, înlocuindu-l cu cel deal treilea său fiu, numit Simeon, după care a revenit la mănăstire.

În anul 895 a avut loc războiul bulgaro-ungar. Cneazul călugărit și-a părăsit liniștea mănăstirii și a venit în ajutorul fiului său. În bătălia de pe râul Bug armata ungară a fost învinsă, iar Boris I s-a întors la mănăstirea sa, unde a mai viețuit câțiva ani.

În 2 mai 907 Boris I și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, fiind ulterior trecut în rândul sfinților și socotit întocmai cu Apostolii pentru faptul că a încreștinat poporul bulgar.

Ștefan Nemanja al Serbiei

Ștefan Nemanja a fost regele Serbiei între anii 1166-1196. Acesta a fost fondatorul dinastiei Nemanjić, cea mai importantă casă regală sârbească medievală, și una dintre cele mai importante din Europa de Sud-Est. În anul 1196 acesta a renunțat la tron și s-a călugărit în Sfântul Munte Athos, sub numele de Simeon, unde a mai trăit timp de trei ani. La scurt timp după mutarea lui din această viață fostul monarh și ulterior monah a fost canonizat sub numele de „Sfântul Simeon Izvorătorul de Mir”.

Rastko Nemanja al Serbiei

Rastko Nemanja s-a născut în jurul anului 1175, ca cel mai mic fiu al regelui sârb Ștefan Nemanja. Între 1190 și 1192 acesta a condus principatul Hum (Zachlumiya), după care s-a călugărit în Sfântul Munte Athos, sub numele de Sava. În anul 1207 Sava s-a întors în Serbia, iar în 1219 a fost hirotonit ca prim arhiepiscop al Bisericii Ortodoxe Sârbe, păstorind până în anul 1233, când s-a retras din scaun. În 1235 Sava s-a mutat la Domnul, fiind ulterior trecut în rândul sfinților.

Ștefan Dragutin al Serbiei

Ștefan Dragutin s-a născut în jurul anului 1244, fiind fiul cel mai mare al regelui Ștefan Uroș I și al soției acestuia, Elena de Anjou. Ștefan Dragutin a condus Serbia între 1276 și 1282, an în care a abdicat în favoarea fratelui său mai tânăr Milutin, păstrându-și pentru sine un teritoriu din nordul Serbiei. În 1284, cumnatul său, regele Ladislau al IV-lea al Ungariei, i-a oferit stăpânirea asupra unei zone a Ungariei. Ștefan Dragutin a fost primul monarh sârb care a domnit în Belgrad. Cu puțin timp înainte de a se stinge din viață, în 12 martie 1316, regele a fost tuns în monahism, sub numele de Teoctist, fiind ulterior canonizat.

Împăratul Carol Quintul

Împăratul Carol Quintul (1519-1556) a fost fiul lui Filip cel Frumos și Ioana de Castilia. Când tatăl său a încetat din viață, în 1506, Carol a moștenit Burgundia. Zece ani mai târziu, la moartea lui Ferdinand de Aragon, bunicul său din partea mamei, Carol a devenit regele Spaniei (care cuprindea Napoli și Sicilia și avea întinse posesiuni coloniale în America). În 1519, la moartea lui Maximilian I, bunicul său după tată, Carol a moștenit domeniile germane ale Habsburgilor. Astfel, „Carol Quintul a devenit împărat și posedea un conglomerat de state și de provincii care nu erau legate între ele decât prin fidelitatea supușilor față de seniorul lor legitim”¹.

Între 1554 și 1556, Carol Quintul a renunțat, pe rând, la toate funcțiile pe care le ocupa. O parte din imensele sale teritorii a fost luată în stăpânire de fiul său, Filip al II-lea al Spaniei, iar alta de fratele împăratului, Ferdinand I, care a preluat și titlul de împărat.

¹ **Jean Bérenger**, *Istoria Imperiului Habsburgilor (1273-1918)*, traducere de Nicolae Baltă, Editura Teora, 2000, p. 115.

După abdicare, Carol Quintul s-a retras la mănăstirea San Jeronimo din Yuste, în Castilia, Spania, unde s-a stins din viață în ziua de 21 septembrie 1558.

Petru Movilă, mitropolitul Kievului

De la noi îl vom prezenta pe Sfântul Petru Movilă. „Acesta s-a născut în 21 decembrie 1596, la Suceava, în vechea capitală a Moldovei”¹, „ca fiu al lui Simion Movilă - mai târziu domn în Țara Românească și Moldova - și al soției sale Marghita, călugărită ulterior sub numele de Melania”². „Unchiul său era Ieremia Movilă, domnitorul Moldovei, iar alt unchi, Gheorghe Movilă, era mitropolitul țării”³. „Bunicul lui Petru, marele logofăt Ioan Movilă, fusese căsătorit cu Maria, fiica lui Petru Rareș. Așadar, Petru Movilă era strănepotul lui Petru Rareș și stră-strănepotul lui Ștefan cel Mare. Dintre frații lui Petru, trei au ajuns domnitori în Moldova și Țara Românească”⁴.

„Cunoscându-l pe Petru Movilă de patriot înflăcărat, demn de virtuțile înaintașilor săi, în 15 octombrie 1622, regele Poloniei, Sigismund al III-lea (1587-1632), l-a recomandat marelui vizir al Porții Otomane, pentru a-l numi în scaunul domnesc al Moldovei, însă Petru a refuzat, preferând tihna de la moșia sa”⁵.

În anul 1627 Petru Movilă s-a călugărit la Mănăstirea Lavra Pecerska din Kiev, iar între anii 1633 și 1646 (când s-a mutat la Domnul) a fost mitropolitul Kievului.

¹ **Mitropolitul Nestor Vornicescu**, *Sfântul Petru Movilă. Monografie hagiografică*, studiu publicat în volumul: „Sinodul de la Iași și Sfântul Petru Movilă”, Editura Trinitas, Iași, 2002, p. 93.

² **Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu**, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Editura Trinitas, Iași, 2006, p. 28.

³ **Mitropolitul Nestor Vornicescu**, *Art. cit.*, p. 93.

⁴ **Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu**, *Istoria...*, p. 28.

⁵ **Vlad Chiriac**, *Prefață* la cartea lui Petru Movilă „Împăcarea Bisericii Ortodoxe”, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 7.

„Petru Movilă, mitropolitul Kievului, a fost o personalitate care a dominat întreaga viață bisericească și națională a Ucrainei ortodoxe în prima jumătate a secolului al XVII-lea”¹. „Datorită Mărturisirii sale de credință, acesta a fost supranumit, pe bună dreptate, «Părintele Teologiei Ortodoxe moderne»”².

În anul 1996, Sfântul Sinod al Bisericii Ucrainei l-a trecut pe mitropolitul Petru Movilă în rândul sfinților. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a preluat în calendarul ei pe marele ierarh, iar „canonizarea lui solemnă a avut loc la Iași, în 13 octombrie 2002, când se împlineau 360 de ani de la sinodul din 1642”³, care a aprobat Mărturisirea de credință a mitropolitului Petru Movilă.

Alexandru I al Rusiei

„Cea mai complexă și mai derutantă personalitate din șirul suveranilor Imperiului Rus”⁴ a fost țarul Alexandru I (1801-1825). Acesta era fiul împăratului Pavel I și al Mariei Feodorovna, fiica ducelui Frederic al II-lea de Württemberg.

În timpul lui Alexandru I, în 1801, rușii au anexat Georgia, iar apoi s-au răspândit în America de Nord, nu doar în Alaska, ci și „în nordul Californiei, unde au fondat Fort Ross, în anul 1812”⁵.

În urma conflictului dintre ruși și perși, care a avut loc între 1804 și 1813, perșii au acceptat „dominația rusă în Georgia și au

¹ **Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu**, *Istoria...*, p. 28.

² **Pr. Lect. Dr. Ion Vicovan**, *Un eveniment fundamental în istoria Bisericii Ortodoxe: Sinodul de la Iași - 1642*, articol publicat în volumul: „Sinodul de la Iași și Sfântul Petru Movilă”, Editura Trinitas, Iași, 2002, p. 53.

³ **Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu**, *Istoria...*, p. 39.

⁴ **Nicholas V. Riasanovsky**, *O istorie a Rusiei*, traducere de Areta Voroniuc, Institutul European, Iași, 2000, p. 316.

⁵ **Ibidem**, p. 323.

renunțat în favoarea acestora la zonele Daghestan și Șemaka din Caucaz”¹.

Între 1806 și 1812, a avut loc un război ruso-turc, trupele lui Alexandru I înregistrând mai multe victorii asupra celor otomane. În tratatul de pace încheiat la București, în mai 1812, s-a stabilit că Basarabia va fi integrată în Imperiul Rus.

În 1808-1809, rușii s-au aflat în război cu suedezii, câștigând de la aceștia „Finlanda, care a devenit mare ducat autonom, iar împăratul rus a fost proclamat marele duce al acestuia”².

În anul 1812 împăratul Napoleon a invadat Imperiul Rus, însă campania s-a dovedit un eșec. „Din totalul de aproximativ 600.000 de soldați, cu care Napoleon intrase pe teritoriul rusesc, doar între 30.000 și 50.000 au mai părăsit țara”³.

Rușii și-au găsit mai mulți aliați, iar în bătălia de la Leipzig, din 16-19 octombrie 1813, trupele lui Napoleon au fost înfrânte. „Armatele aliate au trecut Rinul și au invadat Franța. După mai multe lupte crâncene, cu tot geniul militar al împăratului Franței, aliații au intrat triumfători în Paris, în 31 martie 1814. Napoleon a fost nevoit să abdice necondiționat și să se retragă pe insula Elba. Alexandru I a afirmat că aceasta a fost cea mai fericită zi din viața lui”⁴.

În anul 1825, la vârsta de 47 de ani, Alexandru I s-a călugărit sub numele de Feodor Kuzmici și s-a retras ca pustnic la Tomsk, în Siberia, unde a viețuit până în anul 1864, când s-a mutat la Domnul, fiind ulterior trecut în rândul sfinților.

„Pilda bogatului căruia i-a rodit țarina ne învață să fugim de egoism. Să-I facem, adică, și lui Dumnezeu loc în ființa noastră.

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem.**

³ **Ibidem**, p. 327.

⁴ **Ibidem**, p. 328.

Lui, Care a creat-o. El a creat lumea și toate cele pe care le vedem în jurul nostru și, cu toate acestea, de multe ori Lui nici nu-I mai facem loc în inima și în gândurile noastre. Suntem plini de noi înșine și nu mai încap acolo nici măcar Dumnezeu, darămite aproapele, pe care îndrăznim adeseori să-l privim cu dispreț sau să-l judecăm aspru, socotindu-l neimportant”¹.

Să învățăm din această parabolă să nu adunăm mai multe bunuri materiale decât avem nevoie, pentru că așa cum Dumnezeu ne poartă de grijă astăzi, cu siguranță o va face și mâine. Dacă Dumnezeu ne-a rânduit să avem avere pe pământ, să oferim și celor lipsiți, pentru că toți creștinii suntem frați în Hristos. Așa cum purtăm de grijă să nu ne lipsească nimic pe pământ, tot așa să ne îngrijim, prin fapte bune, să ne adunăm comoară și în cer.

¹ Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, pp. 209-210.

Pilda smochinului neroditor

„Cineva avea un smochin sădit în via sa și a venit să caute rod în el și n-a găsit. Și a zis către îngrijitorul viei: Iată, sunt trei ani de când vin căutând rod în smochinul acesta și nu găsesc. Taie-l; de ce să ocupe locul în zadar? Iar el, răspunzând, a zis: Doamne, lasă-l și anul acesta, până ce-l voi săpa împrejur și voi pune gunoi; poate că va face rod în viitor; iar de nu, îl vei tăia” (Luca 13,6-9).

Într-o zi, „ascultătorii Domnului Hristos I-au relatat un eveniment care tocmai produsese o mare agitație. Poporul fusese ofensat datorită unor hotărâri impuse de Ponțiu Pilat, guvernatorul Iudeii. În Ierusalim avusese loc o răscoală populară, iar Pilat a încercat să o reprime prin violență. Soldații lui au intrat cu forța în curțile templului și au ucis câțiva pelerini galileeni, chiar în momentul în care aceștia își aduceau jertfele. Iudeii au considerat că nenorocirea a fost o pedeapsă datorată păcatelor celor ce o suferiseră, iar cei care relatau acea faptă de violență simțeau o mulțumire ascunsă. În concepția lor, faptul că ei avuseseră o soartă mai bună era o dovadă că erau mai buni și, prin urmare, erau mai favorizați de Dumnezeu, decât acei galileeni. Ei se așteptau să audă de la Mântuitorul cuvinte de condamnare la adresa acelor oameni, despre care erau convinși că își meritaseră pedeapsa din plin”¹.

„Și El, răspunzând, le-a zis: «Credeți oare că acești galileeni au fost mai păcătoși decât toți galileenii, fiindcă au pățimit acestea? Vă spun Eu vouă: Nu! Dar dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel»” (Luca 13,1-3). „În timp ce vorbea

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 154.

cu ucenicii și cu mulțimea, Domnul Hristos privea în viitor, cu o inspirație profetică, și vedea Ierusalimul asediat de armate. El auzea tropotul oștirilor străine mășăluind împotriva Cetății Sfinte și vedea miile de oameni murind în asediu. Mulți iudei aveau să fie înjunghiați în curțile templului, asemenea acelor galileeni, chiar în timp ce își aduceau jertfele. Nenorocirile care căzuseră asupra câtorva persoane erau avertismentele adresate de Dumnezeu întregului popor care era la fel de vinovat”¹.

Pedeapsa venită asupra evreilor, despre care a vorbit Mântuitorul, s-a produs la finele revoltei iudaice din anii 66-70 d.Hr., când romanii, sub conducerea lui Titus, au distrus Ierusalimul. De asemenea, între anii 132-135 d.Hr., a avut loc o nouă revoltă a iudeilor, care a fost înăbușită în sânge de romani. În urma acesteia, Ierusalimul a fost nimicit, fiind arat cu plugurile, iar populația evreiască a fost trimisă în robie pe întinsele teritorii ale Imperiului Roman. Împăratul Adrian a ridicat aici o cetate păgână numită Aelia Capitolina, închinată zeului Jupiter Capitolinul, în care iudeilor nu le era permis să intre.

Avertismentul adresat de Domnul Hristos evreilor repetă de fapt afirmația făcută de Sfântul Ioan Botezătorul când a ieșit la propovăduire în pustia Iudeii, zicând: „*Pocățiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor! Iată, securea stă la rădăcina pomilor, și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc*” (Matei 3,2 și 3,10).

După îndemnul la pocăință adresat ascultătorilor Săi, Mântuitorul a rostit pilda smochinului neroditor, în care seamăna „generația de evrei la care El venise, cu un smochin aflat în via Domnului, în sfera binecuvântării și a griii Sale speciale”².

„Pomul neroditor beneficiază de ploaie, de razele soarelui și de grija grădinarului, la fel ca și cel roditor. El își extrage

¹ **Ibidem**, p. 155.

² **Ibidem**, p. 156.

substanțele nutritive din sol. Cu toate acestea, din cauză că nu este productiv, nu face altceva decât să umbrească pământul, iar plantele aducătoare de roade nu pot crește la umbra lui”¹.

„În urma discuției cu proprietarul viei, grădinarul nu pune la îndoială decizia că pomul trebuie să fie tăiat, dacă rămâne neroditor, dar el cunoaște și împărtășește interesul proprietarului față de acel smochin fără roade. Nimic nu i-ar putea face o bucurie mai mare, decât să vadă că pomul crește și aduce rod, de aceea îl roagă pe proprietar să îl mai păsuiască încă un an, în ideea că smochinul poate va rodi. Îngrijitorul viei nu refuză să se ocupe de o plantă atât de nepromițătoare. El este gata să-i acorde o îngrijire chiar și mai mare. El îi va asigura condițiile cele mai favorabile și îi va oferi cu prisosință toată atenția”².

„Proprietarul și grădinarul sunt una în ceea ce privește preocuparea lor față de smochin. Tot astfel, Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul erau una în iubirea pentru poporul ales. Prin cuvintele Sale din această parabolă, Domnul Hristos le spunea ascultătorilor că li se vor acorda încă multe ocazii de pocăință. Orice mijloc pe care l-ar fi putut concepe iubirea lui Dumnezeu urma să fie pus în aplicare, pentru ca ei să poată deveni niște pomi ai neprihănirii, care să aducă roade pentru binecuvântarea lumii”³.

„În parabolă, Mântuitorul nu a afirmat care a fost rezultatul muncii grădinarului. Relatarea Lui s-a întrerupt în acel punct. Finalul ei depindea de cei din generația care auzise cuvintele Sale. Ei erau cei cărora le era adresată avertizarea solemnă: «*De nu, îl vei tăia*». De ei depindea dacă trebuia sau nu să fie rostită acea decizie irevocabilă. Ziua mâniei era aproape. În mijlocul nenorocirilor care începuseră deja să vină asupra poporului ales,

¹ **Ibidem**, p. 158.

² **Ibidem**, pp. 156-157.

³ **Ibidem**, p. 157.

proprietarul viei, plin de milă, îi avertiza cu privire la nimicirea pomului neroditor”¹.

Cu siguranță că această pildă nu se limitează numai la situația evreilor din vremea Domnului Hristos și de după aceea, care au refuzat să accepte învățătura Lui cea mântuitoare, pentru că „*întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit*” (Ioan 1,11), ci și la creștini, pentru că Mântuitorul a afirmat: „*Nu tot cel ce-Mi zice: Doamne, Doamne! va intra în Împărăția cerurilor; ci acela care face voia Tatălui Meu Celui din ceruri*” (Matei 7,21), iar Sfântul Apostol Pavel a scris și el „*că nu cei ce aud legea sunt drepți înaintea lui Dumnezeu, ci cei ce împlinesc legea, aceia se vor îndreptăți*” (Romani 2,13).

¹ **Ibidem.**

Pilda celor poftiți la cină

„Un om oarecare a făcut cină mare și i-a chemat pe mulți. Și la ceasul cinei și-a trimis slujitorul să le spună celor chemați: Veniți, că iată acum toate sunt gata. Și toți, parcă înțelegeți, au început să-și ceară iertare. Cel dintâi a zis: Țarină mi-am cumpărat și trebuie să ies ca s-o văd; te rog, iartă-mă. Și altul a zis: Cinci perechi de boi mi-am cumpărat și mă duc să-i încerc; te rog, iartă-mă. Și altul a zis: Femeie mi-am luat și de aceea nu pot veni. Și întorcându-se slujitorul i-a spus stăpânului său acestea. Atunci mâniindu-se stăpânul casei a zis: Ieși îndată în piețele și-n ulițele cetății și adu aici săracii și neputincioșii și orbii și șchiopii. Și i-a zis slujitorul: Doamne, ce-ai poruncit s-a făcut și încă mai este loc. Și a zis stăpânul către slujitor: Ieși la drumuri și la garduri și silește-i pe toți să intre, ca să mi se umple casa. Că vă spun Eu vouă: Niciunul din bărbații aceia care au fost chemați nu va gusta din cina Mea” (Luca 14,16-24).

Într-o zi de sâmbătă, Domnul Hristos a intrat, împreună cu Sfinții Săi Apostoli, în casa uneia dintre căpeteniile fariseilor, ca să mănânce. „În casa lui s-au adunat și alți farisei, dar și cărturari, unii dintre ei venind doar ca să-L prindă pe Mântuitorul în cuvânt, pentru că Sfântul Evanghelist Luca ne spune că și de data aceasta «ei Îl pândeau» (Luca 14,1). Acolo, Domnul Hristos a observat cum cei de față căutau locurile cele mai de frunte la masă, cele care erau socotite mai de cinste și cum toți se înghesuiau să ocupe unul dintre acestea. Văzându-le mândria afișată, Mântuitorul le-a spus: «Când vei fi chemat de cineva la nuntă, nu te așeza pe locul cel dintâi, ca nu cumva un altul mai de cinste decât tine să fie și el poftit și, venind cel care v-a chemat, pe tine și pe el,

să-ți spună: Dă-i acestuia locul! Și atunci, rușinat, te vei urni să iei locul cel mai de la urmă. Ci, când vei fi chemat, mergi și te așează pe locul cel mai de la urmă pentru ca, atunci când va veni cel care te-a poftit, să-ți spună: Prietene, mută-te mai sus! Atunci vei avea cinste în fața tuturor celor ce stau la masă cu tine. Că tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța» (Luca 14,8-11). Cu siguranță că celor de față nu le-a convenit ceea ce au auzit, pentru că era vizat direct comportamentul lor orgolios. Dar musafirul incomod și-a continuat lecția și, de data aceasta, i s-a adresat gazdei, spunându-i: *«Când faci prânz sau cină, nu-ți chema prietenii, nici frații, nici rudele, nici vecinii bogați, ca nu cumva la rândul lor să te cheme și ei pe tine și să-ți fie ca răsplată. Ci, când faci un ospăț, cheamă-i pe săraci, pe neputincioși, pe șchiopi, pe orbi, și fericit vei fi că ei nu pot să-ți răsplătească; fiindcă ți se va răsplăti la învierea dreptilor» (Luca 14,12-14).* Unul dintre cei de față auzind de o răsplată în Împărăția cerurilor, a exclamat: *«Fericit este cel ce se va ospăta în Împărăția lui Dumnezeu!» (Luca 14,15).* Versetul următor din Evanghelia după Luca ne arată că parabola celor poftiți la cină i-a fost rostită acestui oaspete, care tocmai exclamase fericirea de mai sus. Așadar, într-un anumit fel, îi datorăm această pildă, foarte sugestivă, acestui participant necunoscut, probabil tot un fariseu. Prin urmare, acesta a fost contextul în care Domnul Hristos a rostit parabola celor chemați la cină”¹.

„Dacă această pildă nu ne-ar fi atât de familiară, irealitatea ei ne-ar izbi încă și mai puternic, pentru că în ea există două aspecte deosebite, care în viața reală ar apărea absurde. În primul rând, toți invitații, de parcă ar fi fost înțeleși, refuză invitația, unul câte unul, iar în al doilea rând, gazda îi invită în mod deliberat în locul lor pe cerșetori și pe cei fără adăpost. Concluzia că totul este o alegorie pare inevitabilă, numai că o

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 258-259.

astfel de concluzie ar fi eronată. Un studiu recent a demonstrat în mod convingător că în acest caz Domnul Hristos a făcut uz de un material narativ bine cunoscut, adică de relatarea despre bogatul vameș Bar Majan și un rabin sărac, care apare în limba aramaică, în Talmudul Palestinian”¹.

„Mântuitorul a mai utilizat această întâmplare și în parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr. Conform acestei relatări, vameșul Bar Majan a pregătit un ospăț pentru consilierii cetății, dar aceștia nu au venit, așa că el a dat poruncă să vină săracii ca să mănânce, și astfel, mâncarea să nu se altereze. În lumina acestei povestiri ni se revelează acum semnificația misteriosului comportament al oaspeților invitați la cină”².

„Gazda trebuie să fie înțeleasă ca fiind un vameș (perceptor) îmbogățit care a invitat la o cină opulentă consilierii cetății în care locuia în speranța că, în acest fel, el ar putea să fie pe deplin acceptat în cercurile cele mai înalte. Dar toți invitații, de parcă ar fi fost înțeleși, i-au întors spatele și au refuzat invitația cu cele mai șubrede scuze. Atunci, în mânia sa, Bar Majan i-a invitat la cină pe cerșetori, pentru a le arăta magnaților cetății că nu-i pasă de ei și nici nu vrea să mai aibă de-a face cu ei”³.

Chiar dacă în cazul de față Domnul Hristos ar fi relatat o întâmplare adevărată, El a făcut-o pentru a trage din ea anumite învățăminte.

Mântuitorul Își începe parabola prin cuvintele: „*Un om oarecare a făcut cină mare și i-a chemat pe mulți*”.

Din punct de vedere alegoric, omul care a făcut cină mare este Dumnezeu, iar cina este Împărăția cerurilor.

„În gândirea Mântuitorului și în învățătura Sfintei Scripturi, Împărăția cerurilor este de două feluri. Cea dintâi e cea din

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 217-218.

² *Ibidem*, p. 218.

³ *Ibidem*.

lăuntru nostru, cealaltă e cea eshatologică, adică Împărăția în care ne vom duce după moarte, în viața de dincolo. Dar nu ajunge în Împărăția lui Dumnezeu, în viața de dincolo, la Cina Domnului, cel care nu intră în ea de aici, care nu o aduce în sufletul lui aici. Fiindcă ce înseamnă, de fapt, Împărăția cerurilor? Este ca o cină, cum o compară Domnul Hristos în această parabolă. Ce este o cină? Un prilej de bucurie, un prilej de armonie între prieteni, un prilej de comunicare, pentru că la o cină sunt întotdeauna mai mulți. Împărăția cerurilor este, prin urmare, comuniune, adică să fii în relații bune cu toată lumea și să fii în armonie cu tine însuși. Dacă realizezi această armonie cu tine însuși și cu ceilalți, atunci ești în Împărăția lui Dumnezeu, și Împărăția cerurilor este în tine. Și dacă ai intrat de aici în Împărăție, ești în armonie și cu Dumnezeu”¹.

„Prima chemare pe care Dumnezeu a adresat-o creaturii lui preferate, omul, a fost atunci când l-a adus în existență. Virtual, în momentul în care Dumnezeu ne-a dat viața, ne-a chemat la comuniunea cu El. El vrea să fim cu El veșnic, dar în același timp ne respectă și libertatea. Așadar, momentul intrării în viață coincide cu prima chemare din această pildă”².

„Mâncarea pentru cina din parabolă Îl simbolizează pe Domnul Hristos Însuși. El este Pâinea care coboară din cer și de la El se revarsă apele mântuirii”³. Această hrană este reprezentată în primul rând prin „cuvântul lui Dumnezeu sau prin învățătura Mântuitorului, iar în al doilea rând prin Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos sau Sfânta Împărtășanie, adevărata Cină de mare taină de pe pământ”⁴.

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, pp. 401-402.

² **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, Op. cit.**, p. 261.

³ **Ellen G. White, Parabolele...**, p. 162.

⁴ **Ierodiacon Visarion Iugulescu, Op. cit.**, p. 274.

În continuarea parabolei citim că „*la ceasul cinei stăpânul casei și-a trimis slujitorul să le spună celor chemați: Veniți, că iată acum toate sunt gata*”. Repetarea invitației în momentul ospățului este o curtoazie specială practică în cercurile înalte din Ierusalim”¹.

Ca și cum ar fi fost înțeleși unul cu altul, toți invitații la cină au refuzat să vină, invocând diverse motive. „*Cel dintâi a zis: Țarină mi-am cumpărat și trebuie să ies ca s-o văd; te rog, iartă-mă. Și altul a zis: Cinci perechi de boi mi-am cumpărat și mă duc să-i încerc; te rog, iartă-mă. Și altul a zis: Femeie mi-am luat și de aceea nu pot veni*”.

„Dacă primii doi invitați au adăugat la refuzul lor cuvântul: «*Te rog, iartă-mă*», fiind politicoși, cel de-al treilea a socotit că nu este nevoie să-și ceară iertare pentru refuz și neparticipare”².

„Cu totul surprinzător în această pildă este faptul că toți cei ce au refuzat invitația la cină nu au făcut-o cu intenție rea, sau din motive rău intenționate; ei nu au răspuns invitației din motive pământești, desigur, dar care nu sunt rele în sine, care nu reprezintă în sine un păcat”³. Totuși, „toate scuzele prezentate trădează o minte preocupată de altceva. Acești invitați erau absorbiți întru totul de alte interese. Invitația pe care se hotărâseră să o accepte a fost lăsată la o parte, iar indiferența lor l-a insultat pe stăpânul casei”⁴.

„Oricât am fi noi de angajați în munca noastră, în grija de bunurile cu ajutorul cărora ne organizăm viața, în grija de familie, întotdeauna se găsește timp pentru a ne consacra și vieții noastre sufletești, pentru a răspunde și chemării lui Dumnezeu la cina Sa. Avem, de fapt, în față o parabolă împotriva pretextelor. Nu

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 216.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 259-260.

³ Părintele Placide Deseille, *Cununa...*, p. 145.

⁴ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 162.

zicem a falselor pretexte, pentru că pretextele ca atare nu pot fi decât false. Un pretext este un argument fals, pe care îl aduci ca să motivezi ceva. Să motivezi că nu te duci într-un loc, pentru că ai avut nu știu ce de făcut. Dar de fapt n-ai avut nimic de făcut, sau în orice caz, nu ceva atât de important, încât să nu onorezi o îndatorire contractată mai dinainte”¹.

Din analiza răspunsurilor celor poftiți la cină reiese clar că aceștia au invocat alte activități doar pentru a nu fi de față la bucuria stăpânului casei. Astfel, „primul invitat a spus că și-a cumpărat o țarină și trebuie să meargă să o vadă. Când să meargă să o vadă, pentru că invitația lui a fost la o cină, și cina este seara? Ce putea el să mai vadă, seara, din țarina pe care și-a luat-o? Nimic! Așadar, un pretext. Al doilea invitat a spus că și-a cumpărat cinci perechi de boi și trebuie să meargă să-i încerce. Cum să-i încerce seara, când se lasă întunericul? Cum să lucreze cu ei noaptea? Sau cum de i-a cumpărat fără să știe dacă sunt buni de ceva, sau nu? Așadar, alt pretext. Al treilea a spus doar că și-a luat femeie. Și ce motiv este acesta să refuze invitația, doar cina nu dura o veșnicie? Găsim aici încă un pretext”².

Din justificările invitaților că nu pot lua parte la cina pregătită special pentru ei, „înțelegem că aceștia erau oameni cu dare de mână, mari latifundieri. Pentru agricultorii din Orientul Mijlociu, feddan-ul este cea mai comună unitate de măsură a pământului. De obicei, ea este considerată drept suprafața de pământ care poate fi arată într-o zi de o pereche de boi. Pe lângă aceasta, există feddan-ul legal, care corespunde muncii de un an de zile a unei perechi de boi, revenindu-i în medie, pentru un pământ bun, de la 9 până la 9,45 hectare. În general, un fermier posedă atât de mult teren cât pot să are una până la două perechi de boi, adică circa 10-20 hectare. Scrisoarea lui Aristeeas (circa

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 400.

² **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, Op. cit.**, pp. 261-262.

145-127 î.Hr.) situează întinderea medie a unei posesiuni de pământ la ceva mai mult și afirmă că, la așezarea sa în Palestina, fiecare israelit a primit câte 100 de arurae (27,56 hectare). Omul din parabolă tocmai își cumpărase cinci perechi de boi. El poseda, deci, cel puțin 45 de hectare, și probabil mult mai mult, fiind, prin urmare, un mare proprietar de pământ”¹.

Unii exegeți ai parabolei celor poftiți la cină afirmă că „prin invitatul care și-a cumpărat țarină trebuie să-i înțelegem pe cei care s-au lăsat prinși în mrejele deșertăciunilor și slavei lumești, iar prin cel care și-a cumpărat cinci perechi de boi, trebuie să-i înțelegem pe cei căzuți în robia simțurilor, în număr de cinci”². „În antichitate, la ospetele orientalilor luau parte numai bărbații, iar invitatul proaspăt căsătorit nu a dorit să-și lase tânăra soție singură”³. Prin acest gen de oameni „trebuie să-i înțelegem pe cei căzuți în patimi trupești”⁴. „Acolo nu mai există nimic din bunul simț al lui «*te rog, iartă-mă*»”⁵. „Astfel, cei invitați la cină încercau să se justifice înaintea stăpânului casei prin păcatele lor”⁶.

Mântuitorul Își continuă parabola: „*Și întorcându-se slujitorul i-a spus stăpânului său acestea. Atunci mâniindu-se stăpânul casei a zis: Ieși îndată în piețele și-n ulițele cetății și adu aici săracii și neputincioșii și orbii și schiopii. Și i-a zis slujitorul: Doamne, ce-ai poruncit s-a făcut și încă mai este loc. Și a zis stăpânul către slujitor: Ieși la drumuri și la garduri și silește-i pe toți să intre, ca să mi se umple casa*”.

Auzind omul din parabolă că niciunul dintre invitații săi nu va veni la cină, s-a aprins de mânie. „Care dintre noi nu s-ar supăra, când pregătește o cină, invită oaspeți, și ei nu vin?

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 216.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 400.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 216.

⁴ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 400.

⁵ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 262.

⁶ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 400.

Întotdeauna o gazdă se simte jignită în astfel de împrejurări”¹. „Gestul nepolitic al unor astfel de oameni constituie o ofensă și o jignire pentru gazdă. N-are ea dreptul să se mânie și să se supere, mai ales atunci când musafirii n-au avut motive serioase pentru a lipsi?”².

„Stăpânul casei nu s-a mâniat pe invitații săi pentru că unul s-a dus să-și vadă ogorul, unul să-și încerce boii, iar celălalt s-a căsătorit, ci pentru faptul că au întreprins aceste acțiuni tocmai în ziua în care trebuiau să vină la cina lui. Atunci și-au găsit să-și facă treburile pământești, tocmai când trebuiau să se îngrijească de cele cerești, de cele sufletești”³.

„Invitații din parabolă trebuiau să-și subordoneze interesele pământești pentru a lua parte la ospățul din Împărăția lui Dumnezeu”⁴. Pentru astfel de oameni Domnul Hristos a afirmat: „*Cine iubește pe tată ori pe mamă, mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; și cine iubește pe fiu ori pe fică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine*” (Matei 10,37).

„Stăpânul casei s-a îndepărtat de cei care i-au disprețuit mărinimia și i-a invitat la cina lui pe oamenii din categoria celor nevoiași, care nu aveau case și pământuri. El i-a invitat pe cei care erau săraci și flămânzi și urmau să aprecieze masa oferită. Oricât de nenorocite și de jalnice ar fi aceste ființe omenești, pe care ceilalți le disprețuiesc și le ocolesc, ele nu sunt atât de căzute și nici atât de respingătoare încât să nu fie observate și iubite de Dumnezeu”⁵.

„Șchiopul, orbul și schilodul sunt prin definiție cerșetori în Orient. În cazul de față, ei nu au fost invitați la cină din compasiune sau din vreun motiv religios, ci din ciudă”⁶.

¹ **Ibidem**, p. 398.

² **Pr. Prof. Dr. Ene Braniște**, *Op. cit.*, p. 431.

³ **Ierodiacon Visarion Iugulescu**, *Op. cit.*, p. 277.

⁴ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 162.

⁵ **Ibidem**, p. 164.

⁶ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 216.

Cu toate că cerșetorii și nevoiașii din cetate au venit la cina care inițial nu le fusese destinată lor, aceasta era atât de îmbelșugată, încât ei nu au putut mânca și bea tot ce li s-a pus în față, ceea ce l-a determinat pe stăpânul casei să-și trimită slujitorul pentru a-i aduce la masa lui pe toți călătorii pe care îi va întâlni pe drumuri.

„Pe lângă cerșetori, slujitorul a fost trimis să-i aducă la ospățul stăpânului pe cei «de pe lângă garduri», adică pe cei fără adăpost”¹ „și pe cei de pe drumuri, adică să se ducă dincolo de porțile cetății și să-i cheme la cină pe toți hoinarii”².

„«Cei de la drumuri și de la garduri» mai pot fi călători sau străini, din regiuni mai îndepărtate, care făceau popas pe lângă gardurile viilor și ale moșiilor. Deci invitația se întinde până la străini, la păgâni”³. „Prin aceste cuvinte, Domnul Hristos arată că lucrarea de răspândire a Evangheliei va avea loc și în afara granițelor iudaismului, pe drumurile și cărările lumii”⁴.

„Pe de altă parte, «cei de la drumuri și de la garduri» îi pot semnifica și pe cei care se găsesc încă pe drumurile căutării unui sens în viață și în credință. Încă nu și-au lămurit toate întrebările, încă nu au găsit drumul sigur al vieții, încă mai au îndoieli în planul credinței”⁵.

Prin expresia „*silește-i pe toți să intre*” trebuie să înțelegem „că și cel mai sărac dintre oameni se opune cu modestie unei invitații la o petrecere, cu acea politețe orientală, până când este luat de mână și forțat cu blândețe să intre în casă”⁶.

¹ **Ibidem**, pp. 216-217.

² **Ibidem**, p. 70.

³ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 264.

⁴ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 165.

⁵ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 264.

⁶ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 217.

Mântuitorul își încheie parabola printr-un avertisment: „*Vă spun Eu vouă: Niciunul din bărbații aceia care au fost chemați nu va gusta din cina Mea*”.

„Despre ce fel de cină este vorba? De cea la care n-au venit? Evident că din aceea n-aveau cum să guste, de vreme ce nu veniseră! Amenințarea era gratuită, ca să nu-i spunem altcumva”¹.

„Nu trebuie să credem că Povestitorului i-a scăpat o asemenea inadvertență. A avut El în vedere altă cină? Nu. A avut-o în vedere, totuși, pe cea de care a vorbit la început. Numai că acum, așa cum obișnuia întotdeauna când bănuia că unii s-ar putea să nu pătrundă imediat înțelesul unei parabole, o explică. Ultimele cuvinte lămuresc ce a vrut să spună prin metafora cină. Cina este Împărăția lui Dumnezeu. Un ospăț. Un prilej de bucurie, de desfătare, de petrecere, de comuniune. Toți sunt chemați la cină. Dar unii au fost chemați mai întâi, și în mod special. Poporul ales sau anumite categorii din poporul ales, fariseii, cărturarii, învățătorii de lege, mai marii templului. Dar aceștia au găsit diferite pretexte ca să nu vină, deși ar fi trebuit să vină, ca oameni înțelepți ce se pretindeau, căci cu ei, ca popor, se făcuse Legământul dintâi, iar categoriile pomenite mai sus erau cei care cunoșteau cel mai bine Scriptura și profețiile despre Mesia și venirea Lui. Și dacă n-au venit, au fost chemați alții, neamurile, deși aceștia nu fuseseră pregătiți anume și din vreme. Aceștia au primit totuși chemarea și au intrat. De aceea sunt «*mulți chemați, dar puțini aleși*» (Matei 22,14)”².

„Cina aceasta prefigura deci Împărăția cerurilor, de aici și de dincolo, iar cei care n-au onorat invitația la ea, au rămas în afara ei. Cine n-a intrat în ea aici, nu va fi în ea nici dincolo. Căci aici, la această cină au fost invitați, deci la credința în Mântuitorul

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 398.

² **Ibidem.**

ca Fiu al lui Dumnezeu și Mesia, și la credința în Împărăție. Aceasta le înveșnicea participarea, dacă veneau, sau le-o refuza pentru veșnicie, dacă nu veneau, pentru că și-o refuzau singuri, neprezentându-se”¹.

„Finalul acestei parabole naște o întrebare: De ce invitații nu vor intra în Împărăția lui Dumnezeu, din moment ce au prezentat totuși niște scuze, au arătat niște motive pentru care n-au putut veni? Verdictul Mântuitorului a fost foarte categoric: *«Niciunul din bărbații aceia care au fost chemați nu va gusta din cina Mea»*, adică nu va intra în Împărăția cerurilor. Motivele lor au fost doar în aparență plauzibile. Unul își cumpăraseră țarină, altul își cumpăraseră animale pentru agricultură, altul tocmai se însurase. Trebuie să înțelegem, oare, din aceasta, că Mântuitorul condamnă bunurile materiale, munca și viața de familie? Fără îndoială, nu! Numai la o primă vedere s-ar putea tâlcui așa acest verdict al Domnului Hristos. Dar dacă îl coroborăm cu tot ceea ce mai știm din învățăturile Sfintei Scripturi, atunci ne dăm seama că nu din acest motiv a rostit Mântuitorul un verdict atât de aspru”². „Și atunci, de ce au fost condamnați cei care nu au venit la cină, închizându-li-se ușa pentru veșnicie? Ceea ce a condamnat Domnul Hristos n-au fost nici bunurile, nici munca, nici familia, ci pretextele celor care nu s-au dus la cină. Din perspectiva acestui răspuns vedem că a fost îndreptățit să-i condamne. Dar, de fapt, i-a condamnat Mântuitorul? Nu. S-au condamnat ei înșiși, rămânând în afara cinei”³.

„Miza întregii noastre vieți pământești este să știm încotro se îndreaptă inima noastră. Ceea ce dă cu adevărat sens vieții noastre sunt valorile Împărăției cerurilor. Domnul Hristos a venit în lume pentru a ne aduce unirea profundă și adevărată

¹ **Ibidem**, pp. 398-399.

² **Ibidem**, p. 399.

³ **Ibidem**, p. 400.

cu Dumnezeu. Nu cumva, oare, noi ne îngrijim mai mult de realitățile pământești, care nu sunt rele ca atare, dar care pot deveni atunci când reprezintă principalul nostru scop în viață, atunci când devin principala noastră preocupare, iar grija pentru Împărăția lui Dumnezeu este exilată la periferia inimii noastre? Noi, cei care frecventăm Biserica, împlinim niște ritualuri, o serie de obligații religioase, dar până la urmă nu cumva cel mai important lucru pentru noi rămâne tot o bună reușită a vieții noastre pământești? Nu cumva cele mai importante lucruri pentru noi rămân serviciul nostru, meseria și familia noastră? Nu cumva toate acestea trec înaintea preocupării pentru obținerea Împărăției cerurilor, a vieții celei veșnice pe care Fiul lui Dumnezeu a venit în lume ca să ne-o dăruiască?”¹.

„Cu toții suntem chemați la viața în Hristos, la cina pregătită de Dumnezeu, numai că adeseori, și noi, ca și invitații din această parabolă, invocăm diferite pretexte pentru a nu cina împreună cu Dumnezeu. De unde vine cuvântul «țarină»? De la «țărăină», deci el desemnează materialitatea. Unii dintre noi ne atașăm prea mult de materie. Ne legăm prea mult de bunurile materiale: De case, de mașini, de bani, chiar și de oamenii din jurul nostru, și de toate celelalte ce nu ne mai lasă timp pentru a ne ocupa și de suflet, încât nu mai găsim timp să participăm duminică și în sărbători la cina Domnului. Ajungem să fim atât de obsedați de lucrurile materiale, încât până și în timpul rugăciunii, ori când vrem să uităm cu totul de cele pieritoare, până și atunci ne trezim că ne gândim tot la ele, lăsând tot mai puțin loc lui Dumnezeu în sufletul nostru”².

„Parabola celor poftiți la cină ne arată că noi nu trebuie să prețuim și să iubim nimic mai mult decât pe Dumnezeu: Nici bunurile materiale, nici poftele noastre, de orice fel ar fi ele, nici

¹ **Părintele Placide Deseille**, *Cununa...*, pp. 145-146.

² **Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților**, *Op. cit.*, pp. 217-218.

să nu ne lăsăm pradă simțurilor noastre, ci să ne deprindem a simți mai mult cu sufletul din noi, cu organul simțirii lui Dumnezeu, pentru că acesta este veșnic”¹.

Așadar, să nu ne lăsăm stăpâniți de lumea materială, uitând de suflet și de datoriile față de el, scuzându-ne, ca și invitații din parabolă, că datorită celor materiale nu mai avem timp de cele spirituale. Dumnezeu nu ne cere să renunțăm la toate cele materiale, dar vrea să dedicăm un pic de timp și celor spirituale, pentru că cina este doar o parte a zilei, nu ziua întreagă.

Drept aceea, să nu ne lăsăm sufocați spiritual de grijile materiale, ci să răspundem la apelul lui Dumnezeu, care a zis: *„Iată, Eu stau la ușă și bat; de-Mi va auzi cineva glasul și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine”* (Apocalipsa 3,20).

¹ **Ibidem**, p. 219.

Pilda cu drahma pierdută

„Care femeie, având zece drahme, dacă pierde o drahmă, nu aprinde făclia și nu mătură casa și nu caută cu grijă până ce o găsește? Și când o găsește își cheamă prietenele și vecinele sale, spunându-le: Bucurați-vă cu mine, că am găsit drahma pe care o pierdusem. Zic vouă, așa se face bucurie îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește” (Luca 15,8-10).

În timpul Domnului Hristos, „o drahmă valora puțin, cât un dinar roman, adică valoarea salariului pe o zi al unui muncitor agricol sau al unui soldat, încât sărăcia femeii din parabolă este certă și asta explică febrilitatea căutărilor ei”¹. Cu toate acestea, „zestrea de căsătorie a unei fete consta, de obicei, în monede. Acestea erau proprietatea cea mai de preț a unei femei, și ea le păstra cu mare atenție, pentru a le transmite ca moștenire fiicelor ei. Pierderea uneia dintre aceste monede era considerată o adevărată nenorocire, iar găsirea ei era un motiv de mare bucurie, pe care femeia dorea să o împărtășească îndată cu vecinele ei”².

În mod uzual, femeile orientale își împodobeau în zilele festive broboada capului cu monedele pe care le primiseră ca zestre. „Dacă femeia din pilda rostită de Mântuitorul avea doar zece drahme pe broboadă, atunci era într-adevăr foarte săracă, având în vedere că astăzi numeroase femei se mândresc cu broboade împodobite cu sute de monede de aur și argint”³.

„În Orient, casele oamenilor săraci erau formate de obicei dintr-o singură încăpere, adesea fără ferestre și întunecoasă.

¹ Andrei Pleșu, *Op. cit.*, p.293.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 139.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 172.

Camera era măturată rareori, iar o monedă ce cădea pe podea era acoperită repede de praf. Ca să poată fi găsită, trebuia aprinsă o lumânare, chiar și în timpul zilei, iar casa trebuia măturată cu mare atenție”¹.

„Cu toate că zace pierdută în praf, moneda este totuși o piesă de argint. Femeia o caută, deoarece este de valoare. Tot astfel, fiecare suflet, deși pervertit de păcat, este considerat prețios în ochii lui Dumnezeu. După cum moneda poartă chipul și inscripția conducătorului, tot așa omul poartă chipul lui Dumnezeu de la creație și, chiar dacă acum acest chip este întunecat și șters datorită influenței păcatului, urmele lui rămân în fiecare suflet. Dumnezeu dorește să refacă sufletul și să întipărească din nou în el chipul neprihănirii și al sfințeniei Sale”², fiindcă El „voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Timotei 2,4).

¹ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 139.

² **Ibidem**, p. 140.

Pilda fiului risipitor

„Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea. Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară îndepărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări. Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă. Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii. Și dorea să-și sature pânțelele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea. Dar venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și, sculându-se, a venit la tatăl său. Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Și a zis tatăl către slugile sale: Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțămintea în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat. Și au început să se veselească. Iar fiul cel mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia

să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: *Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat. Tatăl însă i-a zis: Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*” (Luca 15,11-32).

„Transmisă doar de textul Evangheliei după Luca, parabola fiului risipitor este cu siguranță una dintre cele mai profunde și mai tulburătoare pilde rostite de-a lungul activității Sale publice de către Domnul Hristos”¹ „și ne înduioșează cel mai mult. O cunoaștem cu toții și ne identificăm cu personajele ei, fiindcă trăim adeseori ceea ce au trăit eroii ei, fie în calitate de copii, fie în calitate de părinți, fie în ambele. De aceea ne înduioșează și o înțelegem atât de bine. Și de aceea îi înțelegem bine și pe tată și pe fiii săi”².

„Parabola a fost privită de către mulți exegeți ai Sfintei Scripturi, pe drept cuvânt, ca o veritabilă «Evanghelie în Evanghelie»”³, „ea fiind icoana dragostei Tatălui Ceresc față de toți oamenii, indiferent cât ar fi de păcătoși”⁴.

„Pildele evanghelice au, de obicei, un tablou și o aplicare. Tabloul parabolilor este luat întotdeauna din viața de toate zilele. Așa este situația și cu tabloul pildei fiului risipitor. Un tablou pe care, de altfel, îl întâlnim atât de des în lumea noastră: Copii care nu au nevoie de părinți, ci numai de banii și de averea lor; copii

¹ **Diac. Ioan I Ică jr.**, *Argument*, publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 5.

² **Pr. Dr. Vasile Citirigă**, *Op. cit.*, p. 202.

³ **Diac. Ioan I Ică jr.**, *Art. cit.*, p. 5.

⁴ **Preot Iosif Trifa**, *Op. cit.*, p. 46.

pentru care plecarea în lume este mai bună decât casa și familia părintească; copii care nu știu decât să risipească ușor și repede ceea ce părinții au adunat cu multă greutate și în timp îndelungat; copii care preferă casei părintești compania prietenilor răi și a desfrânatelor. Și, o, cât de mare este jalea părinților în astfel de cazuri. Mai ales dacă sunt cu adevărat părinți, care se gândesc și la sufletul, iar nu numai la trupul copiilor lor. Mai rare sunt însă cazurile de adevărată întoarcere a acestor copii pierduți (fii și fiice care au luat calea păcatului). Dar când aceasta se întâmplă, cât de mare este bucuria părinților cu adevărat buni, care niciodată n-au încetat să se roage pentru copiii lor risipitori, n-au încetat să speră că aceștia își vor veni în fire și să aștepte - cu dor nespus - întoarcerea lor”¹.

„Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește despre importanța educației copiilor, de care depinde reușita creștinismului și progresul sau regresul întregii lumi, accentuând antecedența sufletului față de trup. Situând-o deasupra oricărei alte preocupări, Sfântul Părinte consideră educația ca pe o datorie care unește legea naturală cu cea pozitivă. Copiii sunt darul lui Dumnezeu, moștenire sfântă încredințată părinților, care au datoria de a-l restitui Dăruitorului, înfrumusețat cu florile virtuții. Faptul de a fi cineva numit tată sau mamă nu depinde atât de nașterea copiilor, cât de buna lor educație”². „În cazul în care părinții neglijează educația copiilor lor, ei înșiși vor suporta consecințele, deoarece copilul rău crescut va mâhni și va rușina mai întâi pe cel care l-a crescut. Acesta va deveni un membru rău al societății sau chiar un criminal, încât va atrage asupra sa pedeapsa societății, iar mânia lui Dumnezeu va cădea

¹ **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, pp. 347-348.

² **Constantin Cornițescu**, *Op. cit.*, p. 83.

asupra părinților lui, chiar dacă aceștia sunt drepecți, după cum s-a întâmpalat în cazul preotului Eli din Vechiul Testament”¹.

„De obicei părinții își limitează îndatoririle față de copii în agonisirea de bogății sau educându-i pe aceștia să ducă o viață lipsită de griji și să dobândească un nume strălucit. Pentru aceasta nu cruță nimic, nici timp, nici bani, nici eforturi, nici chiar sufletul copiilor, pe care îl predau stricăciunii. Ce nebunie! Exclamă Sfântul Ioan Gură de Aur. Întâi cultivă sufletul copilului și apoi vor urma celelalte, pentru că dacă sufletul nu este bun, la nimic nu-i folosesc copilului banii, iar dacă sufletul este curat, cu nimic nu-l vatămă sărăcia. Vrei să-i oferi copilului bogăție? Învață-l să fie bun, pentru că în acest fel va fi în stare să administreze și averile, iar dacă nu va dobândi altele, nici nu le va împutina pe cele existente. Dar dacă este rău, poți să îi oferi cât de multe, fiindcă nu i-ai tocmnit și paznic ca să le poarte de grijă, și din această cauză l-ai făcut pe copil mai rău decât cei care trăiesc în sărăcie lucie”².

„Capitolul 15 al Evangheliei după Sfântul Evanghelist Luca ne prezintă trei parabole: Oaia cea pierdută, drahma cea pierdută și fiul risipitor. Toate trei exprimă bucuria aflării lucrului pierdut, respectiv a oii și a monedei de mare valoare, dar și bucuria întoarcerii celui înstrăinat, respectiv a fiului risipitor. Ultima pildă este considerată o capodoperă a Evangheliei Domnului Hristos”³.

„Parabolele enumerate se vor a fi răspunsul Mântuitorului dat fariseilor și cărturarilor, care-L acuzau că mănâncă la masă cu vameșii și cu păcătoșii (Luca 15,1-2)”⁴.

„După cum reiese din context, intenția pildei este în același timp polemică și apologetică. Fiind acuzat de către farisei și

¹ **Ibidem**, p. 84.

² **Ibidem**, pp. 84-85.

³ **Calinic Botoșăneanul**, *Op. cit.*, p. 239.

⁴ **Ibidem**.

cărturari pentru gesturile Sale provocatoare de deschidere iubitoare față de vameși și desfrânate, față de păcătoși și păcătoase, față de cei marginalizați moral și social, Mântuitorul își justifică atitudinea dând în același timp o replică legalismului și eticismului negativ al celor dintâi sub forma narativă a istoriei destinului neconvențional al celor doi fii ai unui părinte: Unul risipitor, iar celălalt ascultător”¹.

„Relația dintre fiul risipitor și fratele său este citită aici în principal în cheie tipologică cu dominantă etică sau polemică: Cei doi fii sunt tipul păcătosului pocăit și al dreptului trufaș și înăcrit. Ei simbolizează relația dintre păgânii recuperați prin convertirea la creștinism (îmbrăcați în haina nouă a Botezului și poftiți la Cina euharistică) și iudeii învârtoșați și pierduți de orgoliul neiubitor al fixației legaliste”².

„De ce a rostit Domnul Hristos această parabolă? Nu poate fi decât un singur răspuns: Din cauza situației reale. Pilda era adresată unor oameni asemănători fratelui mai mare, oameni care se simțeau jigniți de Evanghelie. Conștiinței lor trebuia să i se adreseze un apel. Mântuitorul parcă le-a zis acestora: Iată cât de mare este iubirea lui Dumnezeu pentru copiii Săi cei pierduți și comparați-o cu propriile voastre vieți lipsite de bucurie, de recunoștință și pline de mulțumire de sine. Încetați, deci, de a merge pe căile voastre lipsite de iubire și fiți milostivi. Cei morți sufletește se înalță la o viață nouă, cei pierduți se întorc acasă; bucurați-vă împreună cu ei”³.

Domnul Hristos Își începe parabola prin cuvintele: „*Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea*”.

¹ **Diac. Ioan I Ică jr.**, *Art. cit.*, pp. 5-6.

² **Ibidem**, pp. 7-8.

³ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, pp. 168-169.

În Vechiul Testament citim că: „În ziua în care un om își va împărți averea către fiii săi, îi va da celui întâi-născut parte îndoită din toate câte va avea, de vreme ce acesta este pârğa fiilor lui, și lui i se cuvin cele ce se cuvin întâiului-născut” (Deuteronom 21,16-17). „Conform acestei dispoziții, primul născut la evrei primea de două ori mai mult decât ceilalți fii, adică două treimi din averea părinților. Din punct de vedere legal existau două moduri prin care averea putea trece de la tată la fiu: Printr-un testament sau printr-o donație din timpul vieții tatălui. În cazul din urmă, regula era că beneficiarul intra imediat în posesia averii, însă cu anumite restricții. Adică: Fiul obținea dreptul de posesiune (pământul în cauză nu putea fi vândut de tată), dar el nu dobândea dreptul de a dispune asupra averii, în sensul că dacă fiul vindea proprietatea, cumpărătorul nu putea intra în posesia ei decât la moartea tatălui. De asemenea, contractul nu ajungea în mâinile fiului, ci rămânea în posesia tatălui, fără restricție, până la moartea lui. Această poziție legală este zugrăvită corect în parabola fiului risipitor, atunci când fratele cel mai în vârstă este prezumtiv indicat ca unic moștenitor după împărțirea averii, dar totuși tatăl continuă să se bucure de contract”¹.

„Cerând împărțirea averii sub formă legală, ca pe un drept, fiul cel mic arată că era lipsit de orice afecțiune fiască. După dreptul iudaic în vigoare, partea celui mai vârstnic fiu era de două treimi, iar a celui sau a celor mai mici, indiferent câți erau ei, era doar o treime. Dar, pe când fiul cel mai mare nu putea revendica moștenirea câtă vreme tatăl său trăia, fiul cel mai mic putea s-o ceară pentru pricini întemeiate, iar tatăl avea libertatea de a înstrăina această avere. Cu toate acestea, câtă vreme trăia tatăl, acesta nu era obligat să împartă averea”².

¹ **Ibidem**, pp. 165-166.

² **Preot Matei Popovici**, *Puterea Cuvântului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014, p. 288.

„Pretenția mezinului din parabolă, deși este surprinzătoare, nu este neobișnuită. Ne întrebăm, totuși, cum ar fi arătat situația, dacă fiul cel mic ar fi simțit în suflet câtă dragoste are părintele său pentru el, cine este cu adevărat tatăl său ca personalitate spirituală. Cu siguranță, toate s-ar fi întâmplat altfel. În ochii duhovnicești ai Sfântului Grigorie Palama comportamentul fiului apare ca o grosolanie, de aceea Sfântul Părinte exclamă: «Vai ce nesăbuiță! Nu i-a căzut în genunchi, nu s-a rugat implorându-l, ci a grăit pur și simplu acestea. Ba mai mult, el cere partea sa ca pe o datorie de la Cel ce dă har tuturor oamenilor. Dă-mi partea din avere care mi se cuvine mie după lege, partea mea cea după dreptate. Și care este legea și de unde reiese din lege că este drept ca părinții să fie datori copiilor lor? Ci mai degrabă dimpotrivă, copiii sunt datori părinților lor, chiar rânduiala firii vădind aceasta, întrucât copiii își iau existența de la părinții lor. Aceasta este dovada unei judecăți necoapte de tânăr»¹.

Fiul cel tânăr voia să fie independent, să trăiască pe cont propriu, socotind că este destul de copt la minte pentru a-și administra singur partea de avere, deci se putea desprinde de ai săi, pentru a trăi după bunul plac. „El se săturase de restricțiile din casa tatălui și considera că libertatea îi era îngăduită. Fiul a înțeles greșit iubirea și grija tatălui și s-a hotărât să urmeze îndemnurile propriilor înclinații. Tânărul nu considera că are vreo obligație față de tatăl lui și nu exprima nicio mulțumire. Cu toate acestea, pretindea dreptul de a primi o parte din bunurile tatălui său. El dorea să primească imediat moștenirea care i-ar fi revenit la moartea tatălui. Gândurile lui erau îndreptate spre satisfacțiile prezente și nu-i păsa de viitor»².

„Fiul cel mai tânăr a reclamat nu numai dreptul de posesiune, ci și dreptul de dispoziție, deoarece își propunea să ducă o viață

¹ **Ibidem.**

² **Ellen G. White, Parabolele..., p. 144.**

independentă”¹, însă „bunul funciar, acum fără fund, devine bani lichizi, care, prin definiție, se scurg printre degete”².

„Fiul mai tânăr din parabolă este necăsătorit, ceea ce ne permite să tragem concluzia asupra vârstei sale, din moment ce etatea normală pentru căsătorie a unui bărbat era între 18-20 de ani”³.

„Fără să spună vreun cuvânt la auzul solicitării mezinului, tatăl *«le-a împărțit averea»* celor doi fii ai săi”⁴.

Tatăl din parabolă știa că nu este bine să-i dea partea din avere care i se cuvenea fiului său, pentru că acesta era imatur, dar i-a respectat libertatea pentru că îl iubea și iubirea a biruit rațiunea.

Mântuitorul Își continuă parabola: „*Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară îndepărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări*”.

„După schimbarea proprietății în bani lichizi”⁵, „fiul cel mic a rupt-o cu statutul de fiu și a emigrat”⁶. „El încă nu îl cunoștea pe Dumnezeu și, într-un sens, se ignora și pe sine, încât a plecat în lume ca să se caute”⁷.

¹ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 166.

² **Jean-Luc Marion**, *Filosofia unei parabole: fiii și tatăl sau destinul ființei între avere și dar*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 165.

³ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 166.

⁴ **Arhimandritul Vasilios Gondikakis**, *Parabola fiului risipitor*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 43.

⁵ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 166.

⁶ **Jean-Luc Marion**, *Art. cit.*, p. 166.

⁷ **Constantin Noica**, *Parabola filosofiei: cei doi fii sau gâlceava devenirii cu ființa*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 171.

„Acest dor-de-ducă este primul simptom al singurătății asumate. Doar cel care se simte singur poate porni fără remușcări în căutarea unui altceva, asemeni unui desfrânat care vagabondează pe toate coclaurile, mânat de un sentiment acut de neîmplinire și neapartenență, măcinat interior de o criză identitară majoră, fiind un pacient anonim intoxicat de scârba deprimantă ce urmează destrăbălării pătimășe. Omul care idolatrizează plăcerea se aruncă perfect liber și voluntar în patul plin de desfătări frivole ale unei zeițe fermecătoare, pentru a se trezi ulterior complet înlănțuit în patul de tortură al unui diavol infernal de urât, care doar și-a dat jos masca în timp ce s-a debarasat de parfumuri și alte farmece halucinogene. Amăgit de iluzia că el nu este liber și iubit, fiul cel mic a pornit nu spre eliberare, ci spre cădere liberă. Ca piatra ce se desprinde de pe vârf de munte și se rostogolește până jos, așa s-a îndepărtat fiul cel mic de tatăl său până ce a cheltuit toată averea, până când a devenit flămând și gol, sărac lipit pământului”¹.

„Mărimea diasporei iudaice în timpul Domnului Hristos era estimată la peste patru milioane de evrei, în comparație cu o populație palestiniană iudaică de cel mult o jumătate de milion. Aceasta ne poate da o idee asupra extensiunii migrației iudaice, care a fost stimulată de tentația condițiilor de viață mai favorabile din marile cetăți comerciale ale Levantului și de frecvența incidență a foametei în Palestina”².

„Tânărul și-a primit averea din mâna tatălui și a plecat cu ea «într-o țară îndepărtată», probabil într-un oraș mare, unde putea găsi toate desfătărilor și plăcerile trupești. Nu s-a dus într-o țară mai apropiată, ci, departe, în țara uitării de tată. Acolo a trăit fiul risipitor în lux și desfătări, căci avea bani de ajuns”³.

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 292.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 166.

³ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 333.

„El a rătăcit în acea «*țară îndepărtată*», expresie a distanței incommensurabile dintre Dumnezeu și omul păcătos, trăind în afara prescripțiilor divine, anesteziat de iluziile câștigate prin cheltuirea averii, ca și de plăcerea desfrânărilor și de durerea slavei deșarte, care-i creau tânărului o falsă măreție”¹.

„Fiul risipitor a rătăcit în acea țară îndepărtată mânat de toate ispitele, îndemnat de toate curiozitățile, am putea spune: Însetat de toate cunoașterile”².

„În mod paradoxal, tânărul însetat de libertate s-a înscris pe un drum, la capătul căruia, într-o adevărată fundătură fără ieșire, s-a trezit dintr-o dată complet lipsit, atât de libertatea exterioară, cât și de cea interioară. A realizat îngrozit că este complet dependent de foame, de un stăpân, de bani și mai ales de un sentiment violent de rușine. El nu era în stare să înțeleagă în ce constă adevărata libertate. Nu era copt încă pentru aceasta. El înțelegea libertatea așa cum o înțeleg unii psihanalisti, ca exercițiul deplin al libidoului, adică posibilitatea de a-și satisface fără constrângere pornirile instinctive”³.

Irosirea averii și viețuirea în păcat dovedesc lipsa de maturitate a fiului celui mic, care avea nevoie de sfaturile și de purtarea de grijă a unei persoane coapte la minte.

„*Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă*”.

După ce tânărul și-a risipit toți banii, țara a fost cuprinsă de o foamete mare, încât era în lipsă. Dacă foametea ar fi început pe când tânărul mai avea bani, cu siguranță acesta și-ar fi dat seama că modul lui de viață nu era bun și s-ar fi îndreptat, și-ar fi administrat cu chibzuință banii rămași și ar fi depășit perioada de criză, dar foametea a venit când el nu mai avea nimic.

¹ Calinic Botoșăneanu, *Op. cit.*, p. 240.

² Constantin Noica, *Art. cit.*, p. 177.

³ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 349.

„Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii”.

În această situație, tânărul s-a angajat porcar, la un om înstărit. Evreii nu consumau carne de porc, acesta fiind socotit animal necurat, de aceea noul statut al tânărului era foarte umilitor. „Fiind forțat să intre în contact cu aceste animale necurate, fiul risipitor nu putea să țină sabbatul, încât a fost redus la cel mai jos nivel de degradare și silit să renunțe la practicarea regulamentară a religiei sale”¹.

„Pentru un evreu, a fi păzitor la porci era ocupația cea mai josnică și mai degradantă. Tânărul care se îngâmfase cu libertatea lui ajunsese acum un rob. El se afla în robia cea mai rea, fiind «*legat cu lanțurile păcatelor sale*» (Proverbele lui Solomon 5,22). Strălucirea aparentă și amăgitoare a păcatului care l-a ademenit a dispărut, și el a simțit greutatea propriilor lanțuri. Aflându-se singur, în acea țară pustiită de foamete, fără altă companie decât cea a porcilor, tânărul ar fi fost bucuros să se poată sătura măcar cu roșcovele pe care le mâncau animalele. Niciunul dintre prietenii de petrecere, care se adunaseră în jurul lui în zilele de prosperitate și care mâncaseră și băuseră pe cheltuiala lui, nu mai rămăseseră ca să-l ajute. Unde era acum bucuria lui desfrânată? Aducându-și conștiința la tăcere și amorțindu-și simțurile, el se considerase fericit, dar acum, lipsit de banii pe care îi cheltuise, înfometat, cu demnitatea călcată în picioare și cu o statură morală pipernicită, cu voința slabă și plină de neîncredere, cu sentimentele lui nobile aproape moarte, el era cel mai nenorocit dintre muritori”².

„Oricare ar putea fi aparențele, viața centrată în egoism este o viață irosită. Oricine încearcă să trăiască despărțit de Dumnezeu își risipește toate resursele. El risipește anii prețioși,

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 166.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 145.

își risipește puterile minții, ale inimii și ale sufletului și contribuie la propria ruină veșnică. Omul care se desparte de Dumnezeu, ca să-și poată sluji lui însuși, este un rob al lui Mamona. Mintea pe care Dumnezeu a creat-o pentru comunicarea cu îngerii se degradează într-o asemenea măsură, încât ajunge să slujească lucrurilor pământești și animalice. Acesta este finalul spre care tinde slujirea de sine”¹.

„Stăpânul care adună vagabonzii de pe drumuri, tocmindu-i ca să-i păzească turma nu este păstor de oi, ci de porci. Păstorul oilor celor cuvântătoare este Domnul Hristos, în vreme ce păstorul porcilor este stăpânul tenebrelor”².

„Prin porci îi înțelegem pe diavoli, locuitorii tenebrelor, fiindcă demonii sunt duhuri necurate, iar porcii sunt simbolul văzut al necurăției. Atunci când Mântuitorul a scos legiunea de draci din posedatul din ținutul Gadarenilor, le-a îngăduit să intre în porci (Luca 8,32-33). Cum rămă porcii pământul, așa scurmă dracii în om, până când găsesc necurăția cu care să se hrănească”³.

„Bietul tânăr, trăind între porci, dormind în vecinătatea lor și coborându-și propria masă la nivelul de troacă, a ajuns și el un fel de porc-uman. A schimbat societatea umană cu compania porcilor, dezumanizându-se implicit. Mizerabilitatea a devenit treptat fundamentul de referință și suportul condiției sale umane”⁴.

„Plăcerile trupești sunt un fel de viermi ai pământului, grași și zemoși, fini la atingere și care, paradoxal, crescuți fiind de diavol în laboratoarele sale subterane, au fost dăruți cu un

¹ **Ibidem**, p. 146.

² **Preot Matei Popovici**, *Op. cit.*, p. 305.

³ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici la marile praznice și duminici de peste an*, vol. I, traducere de Anca Sârbulescu, Editura Ileana, București, 2002, pp. 152-153.

⁴ **Preot Matei Popovici**, *Op. cit.*, p. 307.

gust extrem de atrăgător pentru omul pătimăș dotat cu firea metamorfozat-porcină”¹.

„Împlinindu-și propria voie, fiul risipitor și-a pierdut axa vieții, și-a alterat firea, s-a devastat pe sine însuși, s-a poziționat în afara lui însuși”².

Să fim conștienți de faptul că Dumnezeu a așezat în lume o lege a compensației. Poporul român a sintetizat această realitate în două maxime celebre: „Bine faci, bine găsești” și: „Cine sapă groapa altuia cade el în ea”. Cel care săvârșește fapte bune sau rele, va primi după faptele sale. Nu este vorba despre răsplata din veșnicie, ci de un efect de bumerang al faptelor noastre în această viață. Mai devreme sau mai târziu faptele noastre ni se întorc înapoi. Așa s-a întâmplat și cu tânărul din parabolă, care a trăit irațional, iar acum suporta consecințele, trăind în mijlocul unor creaturi iraționale și necurate.

„Și dorea să-și sature pânțelele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea”.

„Păcatul este fără saț. Prin deprindere, acesta oferă o satisfacție amăgitoare. Prin ceea ce este vremelnice, aduce plăcere. El se aseamănă cu roșcovele, mâncarea porcilor, și care într-adevăr, la început sunt dulci, dar mai pe urmă sunt amare și asemănătoare paielor”³.

„Prin roșcove trebuie să înțelegem toată necurăția omului lăuntric: Gânduri rele, dorințe murdare, păcate, patimi - cu deosebire patimi. Demonii se hrănesc și se îngrașă cu tot ceea ce sapă și usucă sufletul. Tot ce crește în întuneric în om, neluminat de Dumnezeu, așa cum cresc roșcovele în

¹ Ibidem, p. 353.

² Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, pp. 53-54.

³ *Imnografia ortodoxă bizantină a Duminicii fiului risipitor*, publicată în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 25.

întunecimea pământului, este hrana dracilor. Dar omului nu-i dau dracii din roadele întunericului decât până când el intră în stăpânirea lor. Odată ce le-a căzut în gheare, nu mai e nevoie să primească de la draci. Hrana diavolilor este venin, iar de acum omul păcătos este înveninat, încât veninul din om îi hrănește pe draci. Ei dau târcoale sufletului, așteptând ca acesta să iasă din trup, ca să se poată desfăta de chinurile și mai mari ale sufletului în întunericul cel mai dinafară, după cum a scris prorocul David: *«Vrăjmașul prigonește sufletul meu și viața mea o calcă în picioare; făcutu-m-a să locuiesc în întuneric ca morții cei din veacuri»* (Psalmul 142,3)”¹.

„Aici se pune întrebarea, din moment ce tânărul *«dorea să-și sature pântecele din roșcovele pe care le mâncau porcii»* de ce n-a luat din mâncarea animalelor? Pentru un om obișnuit cu dezmațul și decadența acesta ar fi fost un lucru normal. Fiul risipitor însă era prea dezgustat ca să facă aceasta, iar de vreme ce *«nimeni nu-i dădea»* ceva de mâncare, este evident că fura alimente din altă parte”².

Fiul răătăcitor, un om din familie bună, care fusese bogat și trăise în lux și risipă, a ajuns să îngrijească porcii și să fie invidios pe animale, pentru că acestea primeau de mâncare, în timp ce el răbda de foame, iar pentru a nu muri de inaniție era nevoit să fure. Bietul tânăr a ajuns să trăiască mai rău decât porcii, care erau socotiți animale necurate de către evrei.

„Dar venindu-și în sine, a zis: *Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi»*”.

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 153.

² **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 166.

Conștientizând postura în care se afla, tânărul și-a adus aminte de casa părintească și de statutul argaților de acolo și s-a hotărât să se întoarcă acasă. Tânărului i-a părut rău pentru că și-a luat partea de avere și a plecat de lângă tatăl său. Îi era rușine pentru că își cheltuise toți banii, iar modul irosirii lor îl frământa. S-a căit însă, și a hotărât să se întoarcă acasă, la tatăl său.

„Din expresia: «Și-a venit în sine» înțelegem că pe când păcătuia, tânărul era afară din sine. Într-adevăr, rătăcind cu simțurile în afară, ne înstrăinăm de noi înșine, părăsim Împărăția lui Dumnezeu care este înlăuntrul nostru (Luca 17,21)”¹.

„În limba română noi mai zicem despre cineva că «și-a venit în fire». În vechiul înțeles românesc, cuvântul «fire» înseamnă «natură». Așadar, prin păcat, fiul risipitor nu mai era în natura lui omenească. A ieșit din natura lui omenească atunci când a părăsit casa tatălui său, în condițiile în care a făcut-o. Acum și-a venit înapoi în natura lui omenească primordială, aceea creată de Dumnezeu. Și-a revenit în «sinele» lui, din care a ieșit și nu mai era el. Când păcătuia se afla sub stăpânirea altora, a celor care încurajaseră păcatul. Și-a revenit la conștiința de sine. A redevenit el însuși. Și-a recăpătat personalitatea, identitatea. Și-a adunat mintea care îi plecase de acasă. Fusese ieșit din fire, se trădase, se golise de sine și rătăcise undeva în afară. Venindu-și în fire, și-a revenit în a fi așa cum a fost creat de Dumnezeu”².

„Din expresia: «Și-a venit în sine» deducem că fiul risipitor a săvârșit două tipuri de abandonuri: Unul exterior, iar altul interior. Prima dată i-a părăsit pe toți cei care-i fuseseră apropiați un timp îndelungat, dar, simultan, el a mai făcut un al doilea lucru: S-a părăsit pe sine însuși”³.

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 154.

² **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului**, *Tâlcuri...*, p. 459.

³ **Preot Matei Popovici**, *Op. cit.*, p. 312.

„Fiul cel rătăcit «și-a venit în fire», adică și-a dat seama de decăderea catastrofală în care a ajuns, fiindcă nu aceasta era năzuința firii sale, nu această condiție era elementul ei”¹.

„Mai întâi de toate, fiul risipitor și decăzut «și-a venit în sine». Venindu-și în fire, și-a adus aminte de tatăl său, de bunătatea sa și de cât de fericită și îmbelșugată era viața în casa tatălui său. A recunoscut distanța imensă între ceea ce a fost și ceea ce este acum, adică a recunoscut starea de adâncă decădere în care l-a adus păcatul. Biruindu-și cu curaj rușinea, s-a hotărât să se întoarcă la tatăl său, o întoarcere plină de îndrăzneală, dar smerită și însoțită de mărturisirea păcatului pe care l-a săvârșit atât împotriva lui Dumnezeu (Care poruncește cinstirea părinților și osândește desfrâul), cât și împotriva tatălui său (pe care l-a aruncat într-o atât de grea și îndelungată suferință). Fiul risipitor s-a smuls, s-a ridicat din această stare de decădere, iar în zbuciumul și în procesul lui de întoarcere la tatăl, Domnul Hristos ne arată chipul adevăratei pocăințe, dar și treptele acesteia: Trezirea, căci aceasta este «venirea în sine» (în starea de păcat, omul trăiește în afara lui însuși, adică în contradicție cu propria-i natură). Îndreptarea inimii spre Tatăl Cel ceresc, spre «Casa» Sa (Biserica), în care toți primesc din belșug darurile dumnezeiești (*«câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine»*). Recunoașterea păcatului și a decăderii adânci în care el te-a aruncat (*«iar eu pier aici de foame»*). Ridicarea din starea de păcat (*«sculându-mă»*). Hotărârea (*«mă voi duce la tatăl meu»*). Mărturisirea smerită și sinceră a păcatului, în întreaga lui grozăvie, și a nevredniciei în care el te-a aruncat (*«Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău»*). Legământul de a-I sluji numai lui Dumnezeu, cu cea mai mare umilință și în locul cel mai de jos (*«fă-mă ca pe unul din argații tăi»*). Străbătând în grabă aceste trepte, cel smuls din

¹ Pr. Dr. Vasile Citirigă, *Op. cit.*, p. 203.

păcat se va trezi fără zăbavă în bucuria îmbrățișării atotbune a Tatălui ceresc”¹.

În cele ce urmează vom prezenta un exemplu din literatura duhovnicească în care vom vedea că o penitență de scurtă durată, dar foarte intensă, îl poate duce pe omul păcătos în rai. „Părinții unei tinere fete, pe nume Taisia, au murit și au lăsat-o orfană. Tânăra și-a transformat locuința în casă de oaspeți pentru călugării unui schit din apropiere. Timp de mai mulți ani ea i-a primit pe monahi în casa ei. Totuși, după un timp oarecare, ea a cheltuit tot ceea ce avusese și a ajuns să trăiască în lipsuri. Din această pricină fata s-a însoțit cu niște oameni fără frica lui Dumnezeu, care au făcut-o să-și schimbe felul de viață și ea a părăsit calea virtuții, încât a ajuns să cadă în păcatul desfrânării. Când monahii au auzit de situația ei s-au întristat foarte mult. Atunci au mers ei la avva Ioan Colov și i-au zis: Am aflat că sora noastră Taisia trăiește în păcat și pe când ea putea și-a arătat mereu mila față de noi. Acum a sosit vremea să o ajutăm noi și să facem tot ceea ce putem pentru ea. Ia-ți asupra ta sarcina de a te întâlni cu ea și încearcă, cu înțelepciunea pe care ți-a dat-o Dumnezeu, să o scoți din mocirla desfrânării și să o aduci pe calea cea dreaptă. Așadar, monahul s-a dus la casa ei și i-a zis bătrânei care păzea ușa: Spune-i stăpânei tale, te rog, că am venit să o văd. Aceasta i-a răspuns: Pleacă de aici, călugăre, pentru că voi ați beneficiat de ospitalitatea ei, iar acum Taisia a rămas săracă. Părintele a insistat: Te rog, mergi și fă ceea ce ți-am cerut, căci scopul meu este de a-i aduce un mare folos. Iar slugile ei, zâmbind, i-au zis monahului: Dar ce ai să-i dai, de voiești să te întâlnești cu ea? În cele din urmă, bătrâna care păzea ușa a urcat scările și i-a zis Taisiei că un călugăr dorea să o viziteze. Aflând aceasta, fata s-a gândit că monahii din deșert trec mereu pe lângă Marea Roșie, unde găsesc mărgăritare. După

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 348-349.

ce s-a gătit cu mare grijă, s-a întins pe pat și i-a zis portăresei: Adu-l pe călugăr la mine. Îndată avva Ioan a intrat în încăpere și s-a așezat lângă ea. Privindu-i cu mare atenție chipul, călugărul i-a zis: De ce L-ai defăimat pe Domnul Hristos ajungând într-o astfel de situație? Auzind aceste cuvinte, ea a înghețat cu totul. În același timp, bătrânul și-a plecat capul în jos și a început să plângă cu suspine. Tulburată, Taisia l-a întrebat: Avva, de ce plângi? Monahul, ridicându-și puțin capul și apoi plecându-l din nou, i-a zis: Cum aş putea să-l privesc pe Satana jucând pe chipul tău și să nu plâng? La auzul acestor cuvinte, Taisia l-a întrebat: Există oare pocăință, Părinte? Da, există, i-a răspuns bătrânul. Atunci, ia-mă cu tine, i-a zis Taisia, și îndrumă-mă după cum voiești. Călugărul i-a zis: Să mergem. La semnul bătrânului, fata s-a ridicat de îndată ca să îl urmeze. Monahul a fost cuprins de uimire, fiindcă a văzut că Taisia nu s-a mai ostenit să aranjeze cele ale casei, ci a lăsat totul așa cum era și l-a urmat. Până când au ajuns ei în pustie, se întunecase deja. Avva Ioan a făcut din nisip un căpătâi mic, pe care să doarmă ea, iar după ce a făcut semnul crucii asupra lui, i-a zis: Dormi aici. Făcându-și și lui un căpătâi, la mică distanță de ea, și-a spus rugăciunile și s-a întins să se odihnească. Pe la miezul nopții s-a trezit și a văzut o cale luminoasă ce ducea de la cer până în locul unde dormea Taisia, iar îngerii lui Dumnezeu îi duceau sufletul. Drept aceea călugărul s-a ridicat, a mers în grabă la Taisia și a mișcat-o ușor cu piciorul. Atunci și-a dat seama că ea murise, s-a aruncat cu fața la pământ, a început să se roage fierbinte și a auzit o voce de la Dumnezeu care i-a zis că un singur ceas de pocăință al Taisiei a fost mai primit decât căința multor zăbavnici care nu arată fierbințeala unei pocăințe ca aceasta¹.

„Din pilda fiului risipitor înțelegem că pocăința poate fi definită ca întoarcere de la starea «împotriva firii» la cea

¹ *Patericul...*, pp. 110-111.

«după fire» sau conformă cu firea. Iar întoarcerea aceasta se realizează prin zbucium sufletesc, nu la simplul mod declarativ. De asemenea, pocăința înseamnă lepădarea păcatului și stăruința în virtute, depărtarea de rău și întoarcerea către bine. Iar aceasta se întâmplă atunci când omul se osândește pe sine ca păcătos și caută cu zdrobire de inimă mila lui Dumnezeu. Pocăința nu este, în ultimă instanță, un fapt numai moral, ci și unul existențial. Ea nu aparține nivelului psihologiei sau al comportamentului social, ci nivelului vieții duhovnicești. Precum păcatul nu constă numai în încălcarea poruncilor morale, ci, mai ales, în îndepărtarea de izvorul vieții, de Dumnezeu, tot așa și pocăința nu constă doar în îndreptarea morală, ci și în întoarcerea la Dumnezeu și în primirea harului Său. Pocăința rupe mintea de păcat și o lipește de pomenirea lui Dumnezeu, o duce la unirea cea după har și la împreună-petrecerea cu Dumnezeu, ce se săvârșește tainic în inima omului pe «tronul harului»¹.

„În demersul său de întoarcere la tatăl, fiul risipitor reprezintă cu adevărat modelul evanghelic al pocăinței”².

„Înainte de moartea lui trupească, fiul risipitor a murit sufletește. Cavalcada de erori și decizii rele descrie prăbușirea progresivă a acestui tânăr în mocirla păcatelor. Și totuși, miraculos, în ceasul supremei disperări, mortul înviază pentru că o scânteie sfântă s-a aprins într-însul”³.

„Pe fiul cel pierdut l-au oprit de a mai păcătui suferința, lipsa și necazul. Suferința i-a deschis ochii să vadă starea grozavă în care a ajuns. Suferința l-a făcut să-și simtă pierzarea. Necazul și lipsa au trezit în el dorul după casa tatălui său. Suferința a stors lacrimi din ochii lui și l-a făcut să ia hotărârea: *«Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu»*. Să înțelegem și noi

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 350-351.

² Părintele Placide Deseille, *Cununa...*, p. 336.

³ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 311.

că suferințele și necazurile vin din îndepărtarea de Dumnezeu ca o solie, ca o chemare să ne oprim în loc, să ne întoarcem din căile pierzării”¹.

Din situația fiului risipitor de păzitor la porci constatăm că din punct de vedere economic acesta degradase, dar spiritual și-a revenit. De aici vedem că progresul economic nu merge întotdeauna mână-n mână cu cel spiritual. De fapt Mântuitorul a afirmat în acest sens: „*Mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre un bogat în Împărăția lui Dumnezeu*” (Matei 19,24). De aceea Domnul Hristos ne-a și îndemnat: „*Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură*” (Matei 6,19-20).

„Așa nenorocit cum era, fiul risipitor și-a găsit speranța în convingerea că tatăl îl iubește. Iubirea aceea îl atrăgea spre casă. Tot astfel, asigurarea iubirii lui Dumnezeu îl constrânge pe cel păcătos să se întoarcă, de aceea Sfântul Apostol Pavel a scris că «*bunătatea lui Dumnezeu îndeamnă la pocăință*» (Romani 2,4). Mila și îndurarea iubirii divine sunt asemenea unui lanț de aur, cu care este înfășurat fiecare suflet aflat în pericol. În acest sens, Dumnezeu a grăit prin gura prorocului Ieremia: «*Cu iubire veșnică te-am iubit, de aceea te-am atras către îndurare*» (Ieremia 31,3)”².

Prin cuvintele sale: „*Tată, am greșit la cer și înaintea ta*” fiul risipitor arată „că nu a greșit numai înaintea tatălui său. El își dădea acum seama că, orice greșeală făcută față de cineva de aici, de pe pământ, o face și față de cer. Acum ni se luminează și alte texte din Sfânta Scriptură, care pun în relație foarte strânsă faptele noastre de pe pământ cu modul în care sunt receptate în

¹ Preot Iosif Trifa, *Op. cit.*, pp. 44-45.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 147.

cer. Nimic făcut pe pământ nu are importanță numai aici. Faptele sunt judecate pe loc în cer. Acolo li se stabilește valoarea. De aceea tot de acolo poate veni și iertarea. Dar aceasta nu înseamnă că au valoare doar acolo. De fapt, valoarea care li se conferă acolo este în funcție de valoarea pe care le-o conferim noi aici. Ce facem aici, se apreciază și dincolo. Prin duhovnici ni se amintește mereu de acest lucru. Ei sunt măsura de dincolo, în vederea reglementării situației de aici și de dincolo. De aceea Domnul Hristos a spus: «*Întrucât ați făcut aceasta unuia din acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut*» (Matei 25,40)¹.

În acest sens vom prezenta o întâmplare din literatura duhovnicească: „Un frate a căzut în păcatul desfrânării, iar un călugăr care a auzit despre cele întâmplate a spus: O, rău a făcut. După câteva zile a răposat acel frate, iar îngerul lui păzitor i-a luat sufletul și l-a dus monahului care l-a judecat, spunându-i: Iată, a adormit acela pe care l-ai osândit, unde poruncești să-l așezăm, în Împărăția cerului sau la chinuri? Și și-a petrecut acel călugăr restul vieții în căință și multe nevoințe, rugându-L pe Dumnezeu să-l ierte pentru aceasta”².

„De aici putem înțelege că orice greșală săvârșim față de părinții noștri, față de aproapele nostru, se înscrie și ca o greșală față de Tatăl cel ceresc. Mântuitorul a pus intenționat în gura fiului risipitor cuvintele: «*Tată, am greșit la cer și înaintea ta*» pentru a lămuri cum stau lucrurile”³.

„Suferința i-a învins mândria fiului risipitor, care s-a grăbit să cerșească un loc de slujitor, acolo unde fusese cândva fiu”⁴. „Din punct de vedere legal acesta nu mai avea niciun drept asupra averii familiei căreia îi aparținea, dar nu mai avea nici pretenții la hrană sau la îmbrăcăminte. A cerut să i se permită

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 459.

² *Patericul...*, p. 394.

³ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 459.

⁴ **Ellen G. White, Parabolele...**, p. 147.

să le câștige pe amândouă prin muncă. O procedură cum nu se poate mai neobișnuită și nedemnă pentru un oriental adult”¹.

„Și, sculându-se, tânărul a venit la tatăl său”.

„Îmbrăcat în zdrențele lui, ca un cerșetor sărman și urgisit, cu picioarele goale, cu trupul și cu fața arse de soare și bătute de vânturi și de nisipuri, a trecut prin orașele pe care altădată le străbătuse în alai strălucit. Când era recunoscut de câte cineva, primea cu umilință râsetele lor batjocoritoare și acestea îl vindecau de ultima rămășiță de mândrie. Pe drumul acesta, al întoarcerii, el înfrunta toate: Și îndoielile, și deznădejdea, și teama, și propria lui urâțenie, și dorea să ajungă acasă cu orice preț, să-și ceară iertare de la tatăl său și să-l roage să-l primească măcar ca pe unul din argații săi”².

„Acele lupte înfricoșătoare se dau nevăzut pe frontul urgisit al sufletului păcătos. Ele arată că fiul risipitor simțea acum gravitatea păcatului său. Iar simțirea greutății păcatului este primul semn al pocăinței. În sufletul risipitorului s-a trezit o dorință vie de a se întoarce la tatăl său. Dar cum să meargă în zdrențe și desculț, schimbat la față și slăbit de foame, întinat de atingerea cu porcii cei necurați? Cum să se umilească în ochii vecinilor? Cum să se smerească la genunchii bătrânului tată, căruia, atunci când a plecat, i-a întors spatele cu dispreț, pe care l-a mâhnit, de care s-a lepădat, părăsindu-l fără să-și ia măcar rămas bun de la el! El, care plecase ca un prinț, să se întoarcă păzitor de porci? Dacă plecarea a fost ușoară, fără frământări și fără remușcări, ca o alunecare din cuib a puiului de lăstun, în ispita întâiului său zbor; calea întoarcerii, însă, este lungă, grea și nesigură, fiindcă nu este sigur că acest călător sărman, care se întoarce acum în cu totul alte condiții

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 166-167.

² Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 357.

decât cele în care a plecat de acasă, va mai avea puterea să ajungă la capătul ei”¹.

„Este nespus de greu să iei această decizie mântuitoare și mulți sunt cei care mor nevindecați și complet lipsiți de mângâiere sau măcar de speranța posibilității ei, asemeni tâlharului celui din stânga crucii Mântuitorului. Dacă sentimentul fricii a fost biruit, își face loc, în schimb, acel simțământ al rușinii de propriile fapte, de propria stare în care te afli, de modul în care te întorci. Fiul risipitor a plecat bogat și se întoarce sărac; a plecat cu slavă și se întoarce cu rușine; a plecat cu alai de slujitori și se întoarce singur; a plecat sănătos și chipeș și se întoarce bolnav și desfigurat; a plecat cu fruntea sus și se întoarce încovoiat, desculț și zdrențuit; a plecat ca un stăpân și se întoarce ca un fur, pe lângă ulițe, hăituit de câini și urmărit de propria sa umbră”².

„Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat”.

Revenind acasă, tatăl l-a văzut de departe, pentru că îl aștepta să se întoarcă. Inima de părinte îi spunea că acest lucru se va întâmpla și, fiindu-i milă pentru modul în care arăta, a alergat în întâmpinarea fiului, l-a îmbrățișat și l-a sărutat, „sărutul fiind un semn al iertării”³.

„Tatăl din parabolă este un campion al iubirii. O iubire care, deși a rămas acasă, l-a însoțit pe fiul său, care își pierduse filiația în acea țară străină. Iubirea tatălui este de fapt cea care l-a făcut pe fiu să-și conștientizeze și să-și regrete faptele. Practic, aceasta i-a dizolvat patimile din el și l-a adus la starea de «venire în sine»”⁴.

¹ **Ibidem**, pp. 360-361.

² **Ibidem**, p. 362.

³ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 167.

⁴ **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul - Golgota pocăinței*, Editura Doxologia, Iași, 2011, p. 20.

„Iubirea lui Dumnezeu continuă să fie plină de dor față de cel care a ales să se despartă de El. Dumnezeu face totul pentru a-l aduce înapoi în căminul Tatălui”¹.

„Aparent paradoxal, Dumnezeu nu-i deranjează pe fiii Săi văzând că nu-L doresc, că Îi refuză dragostea, dar atunci când ei se prăbușesc în necazuri ori dau semne de întoarcere, El Însuși aleargă înspre aceștia, pentru a le scurta pe cât posibil drumul și suferința”².

„Astfel, această parabolă ne descrie, cu o mișcătoare simplitate, cum este Dumnezeu, bunătatea Lui, îndurarea Lui, nemărginita Lui milă, copleșitoarea Lui iubire. El se bucură de întoarcerea celui pierdut, asemenea tatălui care a pregătit sărbătorirea de bun venit a fiului risipitor”³.

„Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău”.

„Spășit, fiul a început să-și mărturisească înaintea tatălui, fără ocolișuri, tot eșecul și păcatul său”⁴. Prin cuvintele: „*Am greșit la cer*”, el înțelegea desfrânarea, prin care Îl supăraseră pe Dumnezeu, iar prin cuvintele: *Am greșit „înaintea ta”*, el făcea referire la irosirea irațională a averii părintelui său.

Din atitudinea tatălui, „fiul a înțeles, a primit răspunsul, iar părintele i-a ascultat mărturisirea, cu toate că o cunoștea înainte ca el să o rostească. El îl vedea pe fiul său înainte ca acesta să se întoarcă și era împreună cu el fără ca fiul să îl vadă”⁵.

„Inima tatălui cunoștea mărturisirea plină de regrete a fiului înainte de a fi fost rostită. Dacă fiul putea îngâna cu greu cuvintele izbăvitoare, tatăl a fost mai sensibil decât el în simțire, pierzându-se emoțional într-o bucurie copleșitoare. Fiul nu a

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 146.

² Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 365.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 168.

⁴ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 53.

⁵ *Ibidem*, p. 46.

cutezat să încheie fraza pregătită, să ceară să fie un rob al tatălui. El s-a lăsat dus de torentul iubirii care l-a atras și nu a reușit să-i mai facă propunerea. Și-a mărturisit vina și a tăcut”¹.

„Pe cât de mare a fost suferința tânărului, pe atât de mari sunt iertarea și bucuria. Când păcătosul se întoarce cu mersul împleticit de sentimentul pocăinței, Dumnezeu îl primește în brațele Sale cu neasemuită gingășie și îl îmbrățișează strâns, ca să nu mai cadă din nou în mrejele diavolului, în câmpia porcilor, în ținutul foametei. Căci cine aleargă cu ochii plecați în întâmpinarea Părintelui, Acesta îi va înălța inima întru țăriile slavei”².

„Și a zis tatăl către slugile sale: *Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui*”.

„Prin slujitorii pomeniți în această parabolă îi înțelegem fie pe îngeri, fie pe preoții Bisericii”³.

„Tatăl nu i-a permis fiului să pronunțe cuvintele: *«Fă-mă ca pe unul din argații tăi»* și a transformat cuvintele nerostite în opusul lor; el l-a tratat pe cel ce s-a întors, nu ca pe un argat, ci ca pe un oaspete de onoare”⁴.

„După ce a răpit în acest fel iertării răceala unui gest solemn și i-a conferit dulceața și căldura desăvârșitei afecțiuni, tatăl a trecut la măsuri de ordin casnic și concret: A poruncit să fie adusă degrabă *«haina cea dintâi a fiului, să i se pună inel în mână și încălțăminte în picioare»* celui sărăcit și înfometat, care cu siguranță era îmbrăcat în zdrențe și desculț”⁵.

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, pp. 370-371.

² Ibidem, p. 371.

³ Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. I, p. 157.

⁴ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 167.

⁵ Nicolae Steinhardt (monahul NICOLAE DELAROHIA), *Trei lecții ale unei singure parabole*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 143.

„Tatăl a dat trei porunci care se pot compara cu momentul desemnării lui Iosif ca mai mare peste toată țara Egiptului, când faraon *«și-a scos inelul din deget și l-a pus în degetul lui Iosif, l-a îmbrăcat în haină de vison și i-a pus lanț de aur la gât»* (Facere 41,42)”¹.

În textul original grecesc, „haina cea dintâi” este redată prin termenii: „τήν πρώτην στολήν” (tin protin stolin), pe care mitropolitul Bartolomeu al Clujului îl traduce prin: „haina cea mai scumpă”. În limba engleză acest termen este tradus prin „the best robe” - „haina cea mai bună”, în franceză prin: „la plus belle robe” - „haina cea mai frumoasă”, în italiană prin: „la veste migliore” - „haina cea mai bună”, în spaniolă: „la túnica más rica” - „haina cea mai scumpă”, în germană: „das beste Gewand” - „haina cea mai bună”. Deci tatăl nu le poruncește argaților să aducă o haină pe care fiul cel mic o purtase cândva și o lăsase acasă, ci haina de cea mai bună calitate din casă, de bucurie că fiul s-a întors acasă.

„În Orient roba ceremonială este un semn de înaltă distincție. Când un rege dorește să onoreze un funcționar merituos, îi dăruiește o robă prețioasă. În parabola de care ne ocupăm, investirea cu o haină nouă este simbolul noilor vremuri mesianice”², precum și „al redobândirii darurilor pierdute prin păcat”³. „Haina cea dintâi mai reprezintă Sfântul Botez”⁴, „dar și reînnoirea Sfântului Botez, prin taina Sfintei Spovedanii curate. Cel ce se spovedește bine, mărturisindu-și toate păcatele cu căință și cu lacrimi, cu părere de rău, acela își reînnoiește botezul, se face ca un copil mic atunci botezat”⁵. „Haina cea dintâi închipuie, de asemenea, bogăția și frumusețea darurilor

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 167.

² *Ibidem*.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 241.

⁴ *Imnografia ortodoxă bizantină...*, p. 25.

⁵ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 341.

dumnezeiești, veșmântul de sfințenie și puritate în care era îmbrăcat Adam înainte de a păcătui, înainte de a cădea și a se duce de la Dumnezeu într-o țară îndepărtată. Veșmântul acesta este Hristos Însuși, conform celor afirmate de Sfântul Apostol Pavel: «*Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat*» (Galateni 3,27). Sufletul despuiat de tot lucrul bun, este îmbrăcat iarăși din cap până-n picioare, haina sa veche, zdrențăroasă, murdară, se aruncă și i se dă una nouă. Haina cea nouă închipuie pentru suflet pe omul cel nou, întors, născut din nou, iertat și primit de Dumnezeu. Iar fără acest veșmânt nou nimeni nu poate fi în Împărăția lui Dumnezeu, după cum se vede prea bine din pilda nunții fiului de împărat. Acest veșmânt este cusut, după cuvântul Apostolului neamurilor, «*cu simțăminte de îndurare, de bunătate, de smerenie, de blândețe, de îndelungă răbdare, iar mai presus de toate acestea cu iubire, care este legătura desăvârșirii*» (Coloseni 3,12)¹.

„Săpăturile arheologice au dovedit că inelul trebuie considerat drept un sigiliu. A dăruii cuiva un inel avea în vechime semnificația acordării unei autorități (cf. I Macabei 6,15)”².

În pilda fiului risipitor „inelul și pecetea reprezintă harul Preasfântului Duh”³, adică taina Mirungerii. „Inelul mai este însemnul autorității”⁴, „aureola sfințeniei și a nemuririi, precum și legătura cu Mirele Ceresc, ca și cum s-ar logodi cu Acesta”⁵, „pentru că cel întors se leapădă de toate legăturile necurate cu lumea, se alipește de Hristos și rămâne una cu El într-o legătură de nedesfăcut. Logodna aceasta este înfăptuită cu puterea și harul Sfântului Duh care pecetluiește toate darurile cerești”⁶.

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 157.

² **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 167.

³ *Imnografia ortodoxă bizantină...*, p. 25.

⁴ **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 241.

⁵ **Ierodiacon Visarion Iugulescu**, *Op. cit.*, p. 341.

⁶ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 157.

„În antichitate încălțăminte era un lux, fiind purtată numai de oameni liberi. În parabola noastră ea arată că fiul întors acasă nu mai trebuie să umble desculț, ca un sclav”¹, „încălțăminte fiind semnul că el este un om liber”².

Din punct de vedere duhovnicesc, „fiul cel mic primește încălțăminte pentru ca umblările lui după voia lui Dumnezeu să nu mai fie vătămăte de șerpi și de scorpii, ci mai degrabă să le poată zdrobi capetele”³. „Încălțăminte mai înseamnă voință tare, care îl face pe om să umble neabătut în căile lui Dumnezeu, fără să o apuce încolo și înapoi și fără să se uite înapoi”⁴, „precum și dreptul de a propovădui ce a făcut Dumnezeu pentru el”⁵.

„Aceasta este «magia» lui Hristos-restauratorul: Reașezarea omului în starea lui paradisiacă de altădată, de cea mai nobilă dintre ființe. Parabola fiului risipitor nu este decât punerea în formă de povestire a minunii ce se numește restabilirea omului în fericita lui condiție adamică, în haina lui cea dintâi”⁶.

Tatăl din parabolă le poruncește în continuare slujitorilor săi: „*Aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat. Și au început să se veselească*”.

„Pilda fiului risipitor ilustrează marea iubire a lui Dumnezeu față de toți fiii Săi și bucuria Sa pentru păcătosul care se pocăiește, o bucurie la care El asociază cerul întreg (slujitorii, adică îngerii) și la care se cuvine să se asocieze și toți fiii Săi credincioși de pe pământ. Cu fiul întors acasă, tatăl face risipă

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 167.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 241.

³ *Imnografia ortodoxă bizantină...*, pp. 25-26.

⁴ Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. I, p. 157.

⁵ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 341.

⁶ Nicolae Steinhardt, *Art. cit.*, p. 152.

de daruri. Nu numai că îl iartă și nu-i aduce aminte de trecut, ci îl și onorează”¹.

„La revenirea acasă, tatăl nu îi aduce niciun fel de reproșuri disprețuitoare fiului celui mic pentru comportamentul lui infamant. Acesta simte că trecutul lui este iertat și uitat, șters pentru totdeauna. Tot așa îi spune și Dumnezeu celui păcătos: *«Eu îți șterg fărâdelegile ca un nor și păcatele ca o ceață»* (Isaia 44,22). *«Căci le voi uita nelegiuirea și nu-Mi voi mai aduce aminte de păcatul lor»* (Ieremia 31,34). *«Să se lase cel rău de calea lui și omul nelegiuit să se lase de gândurile lui, să se întoarcă la Domnul care va avea milă de el, la Dumnezeuul nostru, care nu obosește iertând»* (Isaia 55,7). *«În zilele acelea, la vremea aceea, zice Domnul, se va căuta nelegiuirea lui Israel și nu va mai fi, și păcatul lui Iuda și nu se va găsi»* (Ieremia 50,20). Ce minunată asigurare cu privire la bunăvoința lui Dumnezeu de a-l accepta pe cel păcătos care se pocăiește”².

Tatăl l-a primit pe fiul întors la el ca pe un fiu, nu ca pe un argat. Vedem de aici că orice păcate am săvârși, oricât ne-am îndepărta de Dumnezeu, dacă ne pocăim, Dumnezeu ne iartă și ne primește cu brațele deschise, ca tatăl din parabolă, pentru că El *„nu voiește moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea lui și să fie viu”* (Iezechiel 33,11).

În această parabolă vedem că „un păcătos s-a întors la tatăl său și, iată ce bucurie s-a făcut pentru întoarcerea lui. Cerul se deschide, Tatăl aleargă în calea lui și îngerii îi slujesc. Cerul și pământul împreună se bucură și se veselesc. Pentru cine? Pentru un destrăbălat, pentru un ticălos care se întoarce la Dumnezeu. Când omul păcătos se întoarce din calea răutăților, Tatăl Cel

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 348.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, pp. 148-149.

Ceresc Se bucură, «și îngerii din cer se bucură pentru un păcătos care se pocăiește» (Luca 15,10)”¹.

În vechime, „de regulă, carne se mânca numai rar. Un vițel îngrașat se gătea pentru ocazii speciale. De aceea sacrificarea lui, în cazul de față, înseamnă o sărbătoare pentru familie și pentru servitori și o primire festivă pentru fiul care se reîntoarce la masa familiei. Poruncile date de tată sunt semnele manifeste de iertare și de restaurare, evidente tuturor”².

„Sfinții Părinți spun că vițelul cel îngrașat din parabolă este simbolul Fiului lui Dumnezeu întrupat”³, „Care S-a răstignit, S-a jertfit pentru noi”⁴, „iar ospățul este Sfânta Liturghie, la care participă adunarea credincioșilor”⁵, „împărtășindu-se cu Trupul și Sângele lui Hristos euharistic”⁶.

Prin cuvintele sale: „*Acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*” tatăl înțelege că fiul său cel mai mic fusese mort din punct de vedere spiritual, după cum citim în cartea Apocalipsei: „*Îți știu faptele, că-ți merge numele că trăiești, dar ești mort*” (Apocalipsă 3,1), dar și-a revenit, fusese pierdut, adică rătăcit de la calea cea bună, dar și-a venit în fire.

„Acele cuvinte spuse de către tatăl slujitorilor săi arată marea dramă și marea bucurie pe care a trăit-o și pe care o trăiesc amândoi, atât tatăl, cât și fiul”⁷.

„Împreună cu haina, inelul, încălțăminte și vițelul cel îngrașat, tatăl i-a oferit fiului revenit acasă ceea ce acestuia nici nu-i trecea prin minte să-i ceară, darul patern al filiației”⁸.

¹ Preot Iosif Trifa, *Op. cit.*, p. 46.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 167.

³ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 21.

⁴ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 340.

⁵ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 21.

⁶ *Imnografia ortodoxă bizantină...*, p. 26.

⁷ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 47.

⁸ Jean-Luc Marion, *Art. cit.*, pp. 166-167.

„În tinerețea lui zbuciumată, fiul risipitor l-a considerat pe tatăl său ca fiind o persoană aspră și severă. Cât de diferită era însă percepția lui acum”¹.

„Întocmai ca tatăl din această parabolă, Dumnezeu este dispus, la orice oră din zi și din noapte, să ne primească, să ierte, să uite și, prin urmare, să se bucure și să se veselească. Dumnezeu nu numai că iartă, dar fapta aceasta bună pe care o săvârșește, fără a sta prea mult pe gânduri, Îi este și Lui prilej de bucurie. Tatăl, adică Dumnezeu, Se bucură nu numai pentru că *«cel mort a înviat și cel pierdut s-a aflat»*, nici numai pentru beneficiarul actului său de clemență, ci Se bucură și de bucuria pricinuită, se veselește odată cu omul căit, ba poate chiar și mai mult decât acesta, și găsește că-i nimerit să serbeze fără zgârcenie și falsă pudoare binecuvântatul eveniment, la fel cum după orice convertire, Domnul Hristos stătea la masă cu cel pocăit, precum a fost cazul vameșului Levi, care a devenit Apostolul Matei (Luca 5,29) și al altui vameș vestit, Zaheu (Luca 19,6-7)”².

Mântuitorul continuă relatarea parabolei: *„Iar fiul cel mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat”*.

Când s-a întors de la țarină și a auzit cântecele și jocurile, dar mai ales după ce a aflat motivul bucuriei, „fiul

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 148.

² Nicolae Steinhardt, *Art. cit.*, pp. 150-151.

rămas acasă s-a supărat pe tatăl său. I s-a părut că i se face o nedreptate lui, celui cuminte, prin cinstea arătată fratelui său, deși primirea fiului risipitor nu-i diminua cu nimic prețuirea tatălui său pentru sine”¹.

„Acest frate mai mare nu împărtășise neliniștea și grija tatălui său față de cel pierdut. Prin urmare, el nu s-a bucurat împreună cu tatăl de întoarcerea fiului rătăcitor. Zgomotele de voieșie nu au trezit nicio bucurie în inima lui. El l-a întrebat pe unul dintre slujitori care este motivul sărbătorii, iar răspunsul acestuia i-a stârnit invidia. El nu a vrut să intre în casă pentru a-i spune bun venit fratelui său pierdut. Fratele mai mare a considerat că favoarea arătată față de fiul risipitor era o insultă la adresa lui”².

„Unde a greșit acest «drept» care nu și-a supărat niciodată părintele? A greșit prin neputința de a se bucura împreună cu tatăl său și, mai ales, cu fratele lui care, pierdut fiind a regăsit calea de întoarcere spre casă. În loc să se bucure, acesta «s-a mâniat» și a rămas afară. Au ieșit la el unii și alții să îl convingă să treacă pragul casei”³, „însă el nu a putut să intre într-un asemenea climat. Nu suportă «cântecele și jocurile», îi este străin și inacceptabil faptul că Dumnezeu l-a îmbrățișat pe desfrânatul care s-a căit și i-a dăruit «*haina cea dintâi*». El nu putea să sufere o astfel de nedreptate, un astfel de atac la adresa «evidenței», a «adevărului» și a «dreptății». Într-un mod blând și dulce, tatăl l-a îndemnat la bucurie, la masa euharistică, dar pentru fiul mai mare aceasta era ca și cum i-ar fi cerut să intre în camera de tortură. În el s-a declanșat și a început să crească ura, iar îndemnul afectuos al tatălui l-a perceput ca pe o alungare înfuriată. Toate acestea nu ne spun oare câte ceva despre felul

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, pp. 461-462.

² **Ellen G. White, Parabolele...**, pp. 150-151.

³ **Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanașilor, Op. cit.**, p. 288.

în care se va desfășura Judecata de Apoi? Nu cumva mânia face ca inima invidioasă să vadă fața veselă și binevoitoare a milostivului Dumnezeu ca înfuriată și sumbră? Iar ura, care nu-l lasă pe omul stăpânit de ea să intre la ospățul euharistic al bucuriei, nu falsifică prin aceasta însăși chemarea în Împărăția cerurilor, desfigurând-o într-o alungare în locul cel mai dinafară? Oare nu ura este supliciul care ne mistuie mântuirea? Iar iubirea dumnezeiască nu este oare raiul care ne face din nou vii? Oare nu însăși iubirea lui Dumnezeu este raiul celor mântuiți, sănătoși, care iubesc, care se căiesc și au mintea lui Hristos? Și aceeași iubire nu este oare osânda celor bolnavi, adică a celor care nu iubesc, care nu se căiesc, care nu au mintea lui Hristos? Oare nu suntem judecați încă de acum? Oare nu ne pregătim încă de acum locul pe care-l vom avea atunci? Nu ne pregătim încă de acum pentru judecata iubirii? Adică pentru primirea sau trăirea iubirii ca rai sau ca osândă?”¹.

„Fiul mai tânăr este un exemplu de întoarcere și întrupare a ceea ce este spovedania: Rod al căinței, mărturisire a greșelilor, a vinovățiilor, zdrobire de inimă și cerere a milei. Fiul mai mare este un exemplu al neîntoarcerii și o evidențiere a ceea ce nu este spovedania: O relatare a izbânzilor proprii și a vinovățiilor celorlalți. O învârtoșare a inimii și o osândire a altora. Odată cu trecerea timpului și cu experiența dureroasă, de la fiul tânăr a fugit ideea că poate găsi ceva în afara casei, în afara tatălui. A cunoscut tăcerea surdă a unei vieți departe de izvorul ei. Dimpotrivă, pe măsură ce timpul trece, fiul mai în vârstă nu se maturizează spiritual, ci se învârtoșează în atitudinea sa. Neîncetat îi osândește pe ceilalți și pe tatăl său cu un sentiment fals că el însuși ar fi «ceva». Prin comportamentul său fiul mai tânăr rostește cuvântul căinței: *«Am greșit înaintea ta»*. Fiul mai în vârstă rostește dimpotrivă: *«Tu singur ești vinovat»*. Faptul

¹ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, pp. 55-56.

că fiul mai tânăr s-a revoltat la început, înainte să treacă anii, își poate găsi oarecum o justificare. Faptul că fiul mai în vârstă a reacționat, dimpotrivă, după «atâția ani» și că nu a vrut să intre în casă în ceasul marii bucurii, ci cerea un ied, nu un miel, ca să se veselească împreună cu prietenii lui (prietenii lui erau între iezi, adică între caprele aflate de-a stânga, iar nu între cei binecuvântați, între cei de-a dreapta), acesta e un lucru grav și anevoie de tămăduit”¹.

„Ce lucru înfricoșător este să fii atât de departe, găsindu-te în același timp înlăuntrul casei. Și încă și mai înfricoșător este să împlinești poruncile lui Dumnezeu și să nu ajungi să guști din vițelul cel îngrășat, să nu ajungi ca invitat la marele ospăț care se aduce pentru întreaga lume”².

„Simțind că fiul de acasă a rămas închis în temnița individualismului său tiranic, tatăl iubitor iese din sine prin rugămintele, prin implorare, printr-o compasiune încurajatoare, îl invită ca pe cel mai de vază oaspete să intre și el întru bucuria inimii sale, fiindcă un tată adevărat nu poate iubi un copil mai mult decât pe altul. Părintele nu a trimis vreun rob ca să-l roage pe fiul lui să intre în casă, ci el însuși a făcut acest pogorământ, și cu multă blândețe s-a smerit până la măsura unuia care se roagă și cere un dar, având invariabil aceeași deschidere și aceeași blândețe răbdătoare și cerșetoare a sentimentului de iubire a ambilor săi fii”³, „fiindcă el este un ocean de iubire și de răbdare”⁴.

„Tatăl din parabolă a ieșit afară din casă și a alergat ca să-l întâmpine și să-l îmbrățișeze pe fiul său mai tânăr care se întorcea acasă și, cu aceeași iubire, a ieșit afară din casă ca

¹ **Ibidem**, pp. 56-57.

² **Ibidem**, p. 61.

³ **Preot Matei Popovici**, *Op. cit.*, p. 381.

⁴ **Arhimandritul Vasilios Gondikakis**, *Art. cit.*, p. 51.

să-l mângâie și să-l povățuiască pe fiul cel mai mare”¹, „fiindcă întotdeauna el s-a străduit să le ofere copiilor săi, fără nicio rețineră, tot ce putea contribui la fericirea lor”². Însă constatăm că „fratele cel mare a înțeles tot atât de puțin ca și fratele său mai mic iubirea părintelui față de el”³.

În capitolul 15 al Evangheliei după Luca sunt relatate trei parabole: A oii rătăcite, a drahmei pierdute și a fiului risipitor. „De remarcat este faptul că dacă la bucuria aflării oii și a drahmei pierdute participă prietenii și vecinii, la bucuria întoarcerii fiului risipitor ia parte doar tatăl acestuia, care pregătește ospățul pe măsura bucuriei sale și a fiului rătăcitor”⁴.

„Invidia și gelozia sunt semnul lipsei iubirii, al răutății umane în faza ei aparent pasivă, dar care stă cu degetul pe trăgaciul violenței implacabile. În vreme ce tatăl, plin de bucurie, își întinde mâna ca să-l ridice din genune pe fiul său cel înviat, se petrece tragicul care-i umbrește fericirea. Celălalt fiu se scufundă înghițit de nisipurile mișcătoare ale egoismului”⁵.

De aici vedem că „viața tatălui este un chin reînnoit, pentru că abia s-a sfârșit o încercare și începe alta”⁶.

În realitate, pilda fiului risipitor „nu ne prezintă doar o dramă - pe cea a fiului risipitor - ci două, pentru că, discret, în spatele dramei celui căzut, se consumă și o a doua dramă, mult mai cutremurătoare, cea a fratelui mai mare, finalizată absolut nefericit. Dacă fiul mai mic trăiește drama izolării în afara comuniunii cu Dumnezeu, celălalt trece prin drama izolării în interiorul comuniunii, ceea ce ni se pare și mai înfricoșător. Grea este singurătatea de unul singur, dar, și mai grea - ne arată

¹ *Ibidem*, p. 54.

² **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 151.

³ **Jean-Luc Marion**, *Art. cit.*, p. 167.

⁴ **Calinic Botoșăneanu**, *Triodul...*, p. 18.

⁵ **Preot Matei Popovici**, *Op. cit.*, p. 378.

⁶ **Arhimandritul Vasilios Gondikakis**, *Art. cit.*, p. 51.

această parabolă - este singurătatea în doi sau în interiorul comuniunii”¹.

La drama celor doi fii se adaugă însă și drama părintelui, care îi iubește nespus pe amândoi, dar este respins, pe rând, de amândoi.

„Tatăl cunoaște boala fiului său mai mare, că este invidios și pizmaș. De aceea, mișcat de iubire, își măsoară manifestările afecțiunii sale paterne. Nu aleargă, ca în cazul fiului mai tânăr, ci iese afară împovărat de durere. Nu-l sărută - dacă ar fi făcut așa ceva, l-ar fi tulburat cu totul - nici nu îl îmbrățișează. Îi vorbește doar mângâietor și suportă cu răbdare toate valurile furiei fiului său mai mare. Așa cum fiul cel mai tânăr era gata de mărturisire, acesta era gata de atac, aștepta de mult prilejul să izbucnească, să arunce afară tot ce a strâns și a fiert în sine de-a lungul atâtor ani”².

Când tatăl a ieșit să îl cheme în casă, „fiul cel mare a omis să i se adreseze și i-a făcut reproșuri cu nemiluita”³.

Părintele nu i-a imputat nimic fiului risipitor când s-a întors acasă în zdrențe și desculț, încărcat doar de păcate, dar fiul cel mare i-a făcut reproșuri tatălui.

În primul rând, „nu îl numește, nici nu îl privește ca pe un tată, ci ca pe un patron, și încă unul nedrept, acuzându-l de părtinire”⁴. „Prin această atitudine, fiul distruge legăturile cu tatăl său ca părinte și se așează pe sine în rândul robilor, făcând din tatăl său un stăpân, care poate deveni tiran”⁵. „Pe sine însuși se subestimează, se privește ca pe o slugă tocmită. În toată această relație juridică se justifică pe sine însuși și-l osândește în chip absolut pe tatăl: *«Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată*

¹ Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 289.

² Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, pp. 51-52.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 168.

⁴ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 52.

⁵ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 381.

nu ți-am călcat porunca». Eu sunt întotdeauna în ordine, sunt ireproșabil. Niciodată n-am greșit cu ceva. Tu, dimpotrivă, ești un eșec total. «*Niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei*». Eu niciodată n-am făcut ceva rău. Tu niciodată n-ai făcut ceva bun”¹.

„Iedul, ca simbol al materialismului hedonist, în cazul de față, rămâne pentru noul fiu pierdut o valoare mult mai înaltă decât întoarcerea din moarte sufletească a fratelui și bucuria fără margini a tatălui, care îi spune, dar cu alte cuvinte: De ce dorești un ied, câtă vreme tu mănânci zilnic cu tatăl tău la masa lui cea îmbelșugată? De ce ești nemulțumit? De ce nu ai tu o inimă de fiu și de frate, precum am eu o inimă de tată? Cu întoarcerea fratelui tău partea ta nu s-a împușinat cu nimic, ci ți s-a adăugat bucuria”².

Fiul rămas acasă „nu-l numește frate, pe fratele său, ci fiu al tatălui său. Iar greșeala fratelui mai tânăr nu este că l-a supărat pe tatăl său, ci că a pierdut banii, a tocat averea. Și tot el, și numai el, îl acuză pe fratele său că a mâncat averea «*cu desfrânatele*»”³.

„Când tatăl a ieșit pentru a-l chema în casă pe fiul său mai mare, mândria și răutatea firii acestuia au ieșit la iveală. El și-a prezentat viața în casa tatălui ca pe o continuă slujire neplătită, pe care a pus-o într-un contrast deplorabil cu favoarea arătată fiului care tocmai se întorsese acasă. El a spus clar că slujirea lui a fost mai degrabă aceea a unui rob, decât a unui fiu. În pofida faptului că ar fi trebuit să simtă o bucurie continuă în prezența tatălui său, gândurile lui fuseseră îndreptate mereu spre profitul pe care îl putea acumula prin viața lui prevăzătoare. Cuvintele lui au arătat că tocmai acesta fusese motivul pentru

¹ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 52.

² Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, pp. 390-391.

³ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 52.

care se abținuse de la plăcerile păcatului. El l-a invidiat pe fratele său pentru favoarea care i se acorda. Fratele rămas acasă a arătat fără echivoc că dacă ar fi fost el în locul tatălui, nu l-ar fi primit pe fiul risipitor”¹.

„Plin de indignare pentru că nu beneficia de atâtea favoruri ca și fratele său mai tânăr, deplângând faptul că nu avea nimic pentru el, ca să poată sărbători cu prietenii, fiul mai vârstnic a mărturisit astfel, tardiv, că împărtășea același obiectiv vizat mai întâi de fratele său mai mic: Faptul de a nu considera averea părintească decât ca pe o concesiune în așteptarea unei posesiuni depline”².

„Șarpele iubirii exagerate de sine, încolăcit peste ochii sufletești ai ființei, îl face pe fratele mai vârstnic să se laude și să se îndreptățească peste măsură, gătit sub năduful unei mâinii, care se desfășoară treptat, cu încetineala mistuitoare a lavei incandescente ieșite dintr-un vulcan silențios. El se laudă nu numai cu faptul că nu a părăsit casa părintească, cum făcuse cel mic, ci și fiindcă, într-un fel oarecare, a ajuns rob în casa părintească. De aceea, cu mult egoism, îi spune tatălui său că îi slujește de atâția ani și n-a călcat nicio poruncă a lui. Dar această laudă este un semn caracteristic al fariseismului din orice vreme. Căci fariseul se laudă și se trufește, și se judecă pe sine în comparație cu cunoscuții săi, cu alți oameni, iar nu referindu-se la legea lui Dumnezeu. Suntem înclinați să ne bazăm superioritatea pe aceea că nu suntem atât de păcătoși ca alții. Ne bazăm superioritatea pe faptul că nu suntem risipitori, neînfrânați, ucigași, călcători de lege, precum sunt alți oameni”³.

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 151.

² Jean-Luc Marion, *Art. cit.*, p. 167.

³ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 380.

„Fratele fiului risipitor greșește pentru că știe. El îl cunoaște pe Dumnezeu și se cunoaște pe sine. Trăiește după poruncă. De i se va porunci mult, se va supune mult. Dar știe că se supune. Știe că este numai supunere. Tot păcatul lui de ființă stătătoare și ascultătoare stă în aceasta că, alături de faptă, are și cunoașterea faptei sale. Cum poate fiul risipitor primi ceva de la tatăl său, când el, fratele care se știe bun, n-a primit încă totul? De aceea tatăl nu-l răsplătește. Și cine știe dacă Dumnezeu îl mântuiește?”¹.

„Bucuria tatălui a fost umbrită de lipsa de iubire a fiului rămas acasă”², care „pe cât de statornic se dovedise până atunci, pe atât de lipsit de înțelegere și de iubire se arată a fi acum. Astfel, are loc o răsturnare neașteptată de situație: Fiul cel mare se arată a fi plin de răutate. El aduna risipind ceea ce era mai de preț: Iubirea necondiționată a tatălui. Astfel, el a devenit opusul mezinului, care, prin rugăciune și pocăință sinceră a căpătat strălucirea de dinaintea ieșirii sale din sine”³.

„La ce bun atâta supunere și atâta cumințenie, dacă n-a putut intra în inima sa și nițică dragoste? Tot ce a strâns fratele acesta al fiului risipitor, toate instrumentele întru desăvârșire pe care și le-a pregătit, nu desăvârșesc, de vreme ce lipsește instrumentul cheie, și nu-l însoțesc în singurătatea sa morală. De aici învățăm că, atunci când suntem drepti, să nu fim niște drepti mândri, lipsiți de iubire și de înțelegere pentru cei care, greșind, se întorc. Căci din parabolă reiese că tatăl s-a milostivit de Fiul risipitor numai fiindcă s-a întors. Prin întoarcere s-a făcut vrednic de milostivirea sa”⁴.

„Fiul rămas acasă n-a vrut să-l primească pe fratele său pentru că nu îl putea iubi. De aceea nici nu l-a putut ierta. Păcatul

¹ Constantin Noica, *Art. cit.*, p. 172.

² Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 18.

³ *Idem*, *Duminicile...*, p. 242.

⁴ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 463.

orgoliului nemăsurat îl împinge pe panta catastrofală a răutăților sufletești. Nu vrea să intre în casă, decât numai dacă fratele lui ar dispărea iarăși. Nu suportă nici măcar să îl vadă. În mânia lui era gata să se întoarcă la țarină de unde venise sau să plece el acum în lume, să părăsească pe tatăl și casa părintească. De aici se vede că rătăcirea cea de pe urmă a fost mai rea decât cea dintâi. Fratele mai mare a preferat să stea afară, de fapt în afara bucuriei generale, refuzând ospățul și osândind, asemenea fariseilor, adorându-și propria «neprihănire» și instituindu-se el judecător, în locul tatălui, față de fratele său”¹.

„Fiul cel mare se lăuda că nu a fost risipitor, fără să conștientizeze că a înfăptuit cea mai gravă dintre risipele posibile. A călcat în picioare și s-a lepădat de iubirea tatălui său. Sunt două feluri de a risipi. Fiul risipitor nu a făcut altceva decât să cheltuiască. Dar și fratele său risipea. Există risipa celui care, întocmai fiului din parabolă, cheltuiește fără să fi strâns, dar există risipă și la cel care strânge, fără să poată aduna. Fratele fiului risipitor așa face. El strânge ascultare după ascultare și faptă bună după faptă bună, dar în ultimul ceas, când nu poate înțelege și nu poate ierta iubirea tatălui pentru cel ce a risipit, pierde el însuși tot ceea ce a adunat”².

„Atitudinea fratelui celui mare scoate la iveală adevăruri nebănuite referitoare la tainele inimii omenești. Apa adâncă și lină a sufletului fratelui fiului risipitor ascunde primejdii mai mari decât iureșul sufletesc năvalnic al fiului tânăr și neliniștit”³. Asemenea fiului risipitor, „nici fratele mai mare nu este mai puțin în afara lui însuși. Sau, mai bine zis, niciodată în parabolă el nu este prezentat ca venindu-și în sine. El îl judecă pe fratele său pentru desfrânare și revoltă, dar nici el însuși nu ascultă de

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, pp. 381-382.

² *Ibidem*, p. 381.

³ *Ibidem*, p. 363.

tatăl său. Își afirmă poziția sa constant ireproșabilă, «*niciodată nu ți-am călcat porunca*», și în aceeași clipă tăgăduiește nu doar o poruncă severă privitoare la vreo slujire, ci calcă în picioare îndemnul părintesc de a lua parte la bucuria întregii familii”¹.

„Acest soi de dreptate lipsită de bunătate, o dreptate stearpă și împietrită, a făcut din fratele mai mare un fel de «pom neroditor» care se arată frumos la înfățișare, având o coroană bogată și verde, însă este sălbatic, mândros și neputincios în fața iubirii de frate și chiar a iubirii de părinte, motiv pentru care a rămas trist și nerecunoscător «afară»”².

„Prin atitudinea sa, fratele mai mare devine imaginea metamorfozată a fariseilor și a cărturarilor lipsiți de iubire și de compasiune față de cel căzut”³.

„Pentru a înțelege intenția Mântuitorului din concluzia parabolei trebuie să ne reamintim cine erau cei care Îl ascultau. Erau ucenicii, oamenii simpli din popor dar și cărturarii și fariseii. Aceștia îl acuzau mereu că lua partea păcătoșilor și a vameșilor și că îi disprețuia pe ei, dreptii lui Israel. De fapt tot ce a spus Domnul Hristos despre fiul cel cuminte li se adresa lor. Ei erau fiul cel cuminte. Dar nu un fiu cuminte cu adevărat, ci un cărtitor. Ei nu se bucurau de reprimirea păcătoșilor, ci erau pentru pedepsirea lor. Erau drepti fără milă și fără înțelegere. Mai mult voiau să pară drepti. Nu erau drepti cu desăvârșire. Nu erau nici păcătoși în sensul vulgar. Împlineau poruncile Legii, dar judecau pe alții. Lecția Mântuitorului din această parabolă este împotriva fiului cuminte, a dreptului care nu iubește, este împotriva cărturarilor și a fariseilor”⁴.

„Fiul mai mare îi reprezintă pe iudeii nepocăiți din zilele Domnului Hristos și, de asemenea, pe fariseii din toate timpurile,

¹ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, pp. 60-61.

² Sebastian, *Episcopul Slatinei și Romanaților*, *Op. cit.*, p. 290.

³ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 22.

⁴ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 462.

care îi privesc cu dispreț pe aceia pe care ei îi consideră a fi vameși și păcătoși. Pentru că ei nu au păcătuit într-o măsură așa de mare, sunt plini de spiritul îndreptățirii de sine. Domnul Hristos i-a întâmpinat pe acești critici răutăcioși chiar pe terenul lor. Asemenea fiului mai mare din parabolă, ei se bucuraseră de privilegiile deosebite din partea lui Dumnezeu. Ei pretindeau că sunt niște fii ai casei lui Dumnezeu, dar aveau spiritul unor slujitori plătiți. Ei nu lucrau din iubire, ci în speranța unei răsplătiri. În ochii lor, Dumnezeu era un stăpân pretențios și sever. Ei L-au văzut pe Domnul Hristos invitându-i pe vameși și pe păcătoși să primească darul harului Său oferit cu mărinimie, un dar pe care fariseii sperau să-l dobândească doar prin trudă și penitență, iar ei se simțeau ofensați. Întoarcerea fiului risipitor, care a umplut de bucurie inima tatălui, nu făcea decât să le stârnească invidia”¹.

Invidia este unul dintre păcatele care îi paște pe cei care se consideră buni. Cu fratele cel mare s-a întâmplat ca și în parabola cu lucrătorii tocmiți la vie, în care cei care au muncit de dimineață erau invidioși pe cei care au venit în ceasul al unsprezecelea și au primit tot un dinar, ca și ei. Stăpânul „*i-a zis însă unuia dintre ei: Prietene, nu-ți fac nedreptate. Oare nu te-ai învoit cu mine un dinar? Ia ce este al tău și pleacă. Voiesc să dau acestuia de pe urmă ca și ție. Au nu mi se cuvine mie să fac ce voiesc cu ale mele? Sau ochiul tău este rău, pentru că eu sunt bun?*” (Matei 20,13-15).

Domnul Hristos își încheie pilda cu cuvintele: „*Tatăl însă i-a zis: Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*”.

„Tatăl i s-a adresat pe un ton prietenos fiului său mai mare și i-a vorbit cu blândețe. El nu a prezentat scuze de genul:

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 152.

«Trebuie să sărbătoresc», ci l-a îndemnat pe băiat: «S-ar cuveni să te bucuri și să te veselești, căci cel întors este fratele tău»¹.

„Pe fiul rămas acasă, îmbolnăvit grav de virusul nevăzut al răutății sufletești, tatăl dorește să-l tămăduiască printr-un exces de blândețe și impunătoare tandrețe paternă. Îl muștră cu uimită și dureroasă duioșie pentru că l-a privit ca pe un stăpân avar sau ca pe un patron nedrept, în timp ce el îl privește ca pe copilul său drag. Iar adverbului negativ «*niciodată*», pe care fiul său i l-a aruncat ca pe un șarpe mușcător în obraz, i-a răspuns cu adverbul pozitiv «*totdeauna*», «*tu totdeauna ești cu mine*». Acesta este raiul, libertatea, bogăția fiului, faptul că rămâne în casă (Ioan 8,35), rămâne împreună cu tatăl său»².

„Muștrarea adresată fiului mai mare de către tatăl reprezintă apelul duios al lui Dumnezeu pentru farisei: «*Toate ale mele ale tale sunt*», însă nu ca o plată, ci ca un dar. Asemenea fiului risipitor, tu poți primi darul doar prin revărsarea nemeritată a iubirii lui Dumnezeu. Îndreptățirea de sine nu numai că îi determină pe oameni să-L înțeleagă greșit pe Dumnezeu, ci îi și face să fie lipsiți de milă și critici față de frații lor»³.

„Tatăl nu l-a caracterizat ca desfrânat pe fiul mai tânăr, nici nu l-a muștrat pe fiul cel mai mare pentru că i-a vorbit necuviincios. Comportamentul lui arată o iubire nesfârșită și aduce mângâiere»⁴.

„La cererea unui lucru mărunț și neînsemnat - a unui ied - tatăl îi răspunde fiului: «*Toate ale mele ale tale sunt*»⁵, „căci câtă vreme nu se desparte de Dumnezeu, tot ce are Dumnezeu este și al omului. Dacă Dumnezeu spune: «*Fiule, toate ale mele ale*

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 167-168.

² Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 379.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 152.

⁴ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 62.

⁵ *Ibidem*, p. 53.

tale sunt», și omul poate să spună, asemenea Domnului Hristos: «*Toate câte le are Tatăl, ale Mele sunt*» (Ioan 16,15)¹.

„Oare cuvintele tatălui l-au determinat pe fratele mai mare să-și înțeleagă propria răutate, propriul spirit nerecunoscător? S-a căit el de invidia și de asprimea lui nemiloasă? Domnul Hristos nu a spus nimic despre aceasta. Situația prezentată de parabolă era încă în plină desfășurare, iar finalul depindea de decizia celor care o ascultau”², „fiindcă pilda fiului risipitor nu este o vestire a Evangheliei către cei săraci, ci o apărare a acesteia față de criticii ei. Justificarea Mântuitorului constă în nemărginita iubire a lui Dumnezeu. Însă Domnul Hristos nu rămâne în defensivă. Parabola se întrerupe brusc, iar chestiunea rămâne deschisă. Indubitabil că acesta este un reflex al situației cu care era confruntat Mântuitorul. Ascultătorii Săi erau în poziția fiului mai mare, care urma să decidă dacă va accepta invitația tatălui său și-i va împărtăși bucuria. Așa că Domnul Hristos nu pronunță încă sentința. El mai are speranța că-i va determina să-și abandoneze rezistența față de Evanghelie. El încă speră că ei își vor da seama cât de mult îi desparte de Dumnezeu mulțumirea lor de sine și lipsa de iubire, și că vor ajunge să simtă marea bucurie pe care o aduce Evanghelia. Apărarea Evangheliei ia în această pildă forma unui reproș și a unui apel către inimile criticilor Mântuitorului”³.

„În fond, cine este fiul risipitor? În mod spontan aproape, răspundem că noi toți, că fiecare dintre noi, cu păcatele noastre, cu toate păcatele noastre personale, că fiul risipitor este omenirea întreagă, cu toate păcatele săvârșite începând de la Adam. Și acest răspuns nu este deloc greșit”⁴.

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 149.

² **Ellen G. White**, *Parabolele...*, pp. 151-152.

³ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 169.

⁴ **Părintele Placide Deseille**, *Cununa...*, p. 345.

„Această pildă a fiului risipitor este icoana în care fiecare dintre noi se recunoaște cu ușurință fără să mai fie nevoie de vreo explicație, ci numai ascultând-o putem zice: Acest fiu risipitor sunt eu, în cutare vreme din viața mea din trecut sau în traiul meu de astăzi, așa am fost sau așa sunt. Iar pe acest Părinte bun, acest Tată Ceresc și eu L-am părăsit în multe rânduri din viața mea; și eu am părăsit casa părintească, adică Biserica Lui; și eu L-am lăsat plângând în pragul ușii uitându-se după mine cum mă îndepărtez de El și de casa Lui și iată că astăzi mă cheamă la Sine. M-a așteptat atâta timp și eu nu am vrut să mă întorc”¹.

În timpul activității Sale publice, fiind înconjurat în permanență de tot soiul de oameni, Domnul Hristos a spus: *„Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Nu pe cei drepți, ci pe cei păcătoși am venit să-i chem la pocăință”* (Marcu 2,17). Parabola fiului risipitor se înscrie în această linie a gândirii Mântuitorului și are un mesaj dublu, adresat atât păcătoșilor, cât și celor care se considerau a fi „drepți”.

Dacă în Vechiul Testament Dumnezeu a grăit prin gura prorocului Iezechiel: *„Viu sunt Eu; Eu nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu”* (Iezechiel 33,11), prin pilda fiului risipitor Domnul Hristos ne arată că oricât am fi de păcătoși, dacă ne căim, Dumnezeu ne iartă.

„Principală învățătură pe care o tragem din această parabolă este aceea că orice întoarcere de pe drumul păcatului este posibilă. Orice întoarcere însoțită de căință este primită de Dumnezeu și este binecuvântată cu iertarea tuturor greșelilor”². Astfel, „fiul risipitor nu este altceva decât un model spre încurajare pentru noi toți, pentru cei păcătoși, că orice păcat, în

¹ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 332.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 456.

momentul în care ne-am căit pentru el, l-am mărturisit și ne-am întors la Dumnezeu, se iartă”¹.

„Parabola vrea să arate că iubirea lui Dumnezeu pentru păcătosul care se întoarce nu cunoaște margini, fiindcă Dumnezeu este bun, îndurător, milostiv și iubitor. Înteptul Solomon a scris: *«Numai binecuvântarea lui Dumnezeu îmbogățește, pe când truda zadarnică (a fiului cuminte, adăugăm noi) nu aduce spor»* (Proverbele lui Solomon 10,22)”².

„Prin exemplul fiului rămas acasă Domnul Hristos îi avertizează pe cei drekți să aibă grijă să nu cadă din situația lor de drekți, judecându-l pe cel păcătos sau judecându-L chiar pe Dumnezeu pentru că îl iartă pe cel păcătos”³.

Dacă un om greșește, iar pe urmă regăsește calea cea bună, nu trebuie să fim invidioși pe el, pentru că noi nu cunoaștem remușcările și pocăința lui. În Împărăția lui Dumnezeu locurile nu se termină niciodată. Dacă vom merita, cu siguranță că vom ajunge acolo, de aceea să nu fim invidioși pe cei care rătăcesc calea, dar apoi o află din nou, pentru că și noi putem oricând să greșim, devenind niște fii risipitori.

De asemenea, să nu fim supărați pe Dumnezeu, care îi primește cu brațele deschise pe cei care se întorc la El, pentru că *„El voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină”* (I Timotei 2,4). Iertarea este o șansă pe care Dumnezeu o oferă tuturor, pentru că toți suntem păcătoși, de aceea Sfântul Ioan Evanghelistul a afirmat: *„Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi”* (I Ioan 1,8).

Să fim conștienți că fiul cel mic din parabolă a păcătuit, dar s-a pocăit și a fost acceptat ca fiu pentru căința lui, pe când fiul

¹ **Ibidem**, p. 463.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 243.

³ **Antonie Plămădeală**, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 463.

cel mare, prin invidie, era mai păcătos decât fratele său și singur refuza să intre în casă. Așa fac toți cei invidioși sau mândri, vor să intre singuri în Împărăția cerurilor, dar prin atitudinea lor se încuie afară, pe când cei păcătoși, prin pocăință, intră în rai, de aceea Mântuitorul a afirmat înaintea învățătorilor și a bătrânilor evreilor care se socoteau drepti: *„Adevăr vă spun că vameșii și desfrânatele vor intra înaintea voastră în Împărăția lui Dumnezeu”* (Matei 21,31).

„Pilda fiului risipitor ne cheamă să ne pocăim dacă am căzut, iar dacă nu, să avem grijă, nu cumva să cădem tocmai prin faptul că ni se pare că «stăm» (I Corinteni 10,12)”¹.

Să învățăm din această parabolă să avem faptele fiului celui mare, mai puțin invidia, dar să avem smerenia și pocăința fiului celui mic, pentru că *„Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har”* (Iacov 4,6).

¹ Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 291.

Pilda fiului risipitor **(a doua interpretare)**

„Ca extensie, «parabola fiului risipitor» este cea mai lungă pildă rostită de către Domnul Hristos. Cu toate acestea ea are numai trei personaje, dar care toate pot, pe rând, să ocupe avanscena. Și atunci, se pune întrebarea, pentru mulți nejustificată: Care este personajul principal? Exegeza biblică aproape că nu are un răspuns unanim la această întrebare. Este personajul principal, fiul risipitor? Este tatăl? Este fiul cel mare? Așa se face că, în funcție de diferitele răspunsuri - ipoteze, pilda a căpătat diferite titluri: Pilda unui «tată nedrept», pilda «plecării de acasă», pilda celor «doi fii risipitori sau răzvrățiți», pilda «dramei dreptului de a risipi», pilda «tatălui care așteaptă, sperând», pilda «traseului unei convertiri», pilda «nevoii de experiență negativă, pentru a experia pozitivul» etc.”¹.

„Noi credem că personajul principal nu este fiul risipitor, așa cum, poate, justificat, textul pildei ar lăsa să se înțeleagă, ci tatăl, care este nevoit să rezolve drama celor doi fii ai săi, unul risipind în dorința lui de a fi liber și independent, și altul risipind în ascultare, pe care a transformat-o într-un reproș nejustificat față de tatăl, pentru că nu a primit nici măcar un ied ca să se veselească cu prietenii. Dar, oare, el a cerut un ied? Cum să-i dea tatăl ceva fiului său dacă toate ale tatălui îi aparțineau și lui? Așadar, atitudinea tatălui față de cei doi fii ai săi răzvrățiți, unul plictisit de bine iar celălalt de ascultare, este cheia sau punctul central al întregii narațiuni”².

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 341.

² *Ibidem*, pp. 341-342.

„Ceea ce putem însă spune, cu certitudine, este faptul că acțiunea în care sunt implicate toate cele trei personaje, sau se implică, este de un dramatism fără egal. Este adevărat că fiul plecat de acasă este axa întregii istorisiri. Dar atitudinea tatălui sau reacția fiului răzvrătit în ascultare nu sunt mai puțin dinamice în țesătura narativă a pildei, decât a primului”¹.

„Mântuirea are două laturi, două dimensiuni: Una este partea lui Dumnezeu (mântuirea obiectivă), iar cealaltă a omului care se întoarce la Dumnezeu (mântuirea subiectivă). Pentru ca cineva să se mântuiască, trebuie să se întâlnească amândouă aceste dimensiuni, adică trebuie să se întâlnească voința de mântuire a lui Dumnezeu cu voința de mântuire a omului. Dacă primele două pilde din capitolul 15 al Evangheliei după Luca (oaia cea răătăcită și drahma cea pierdută) evidențiază mai ales lucrarea lui Dumnezeu și bucuria Sa pentru păcătosul care se pocăiește, a treia - cea cu fiul risipitor - pune într-o lumină cum nu se poate mai clară și a doua dimensiune, adică partea omului, pocăința sa și poate că nicio altă pagină a Sfintei Scripturi nu ilustrează mai strălucit traseul întoarcerii omului căzut, până la restaurarea sa deplină în comuniunea cu Dumnezeu”².

Domnul Hristos Își începe parabola prin cuvintele: „*Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea*”.

De la începutul pildei vedem că fiul cel mic, „plictisit de bine, dorește libertate și independență. Fără să pună nicio întrebare legată de motivul acestei cereri, tatăl își împarte imediat averea. Cel mic primește ce i se cuvine. Părintele i-a respectat copilului său dorința și libertatea de a acționa cum vrea”³.

¹ Ibidem, p. 342.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 347.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 342.

Mântuitorul spune în continuarea parabolei: „*Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară îndepărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări*”.

„Motivul plecării de acasă a fiului mai mic nu îl cunoaștem. Contextul întreg, însă, ne ajută să-l înțelegem: Dorința de emancipare dincolo de autoritatea și prezența tatălui. Un dor de ducă îl face să plece de acasă”¹.

„Țara îndepărtată unde a plecat fiul cel mic reprezintă timpul petrecut de om în păcate, până la întoarcerea lui la spovedanie”².

Prin risipirea averii în desfrânări fiul plecat de acasă a dovedit că nu era suficient de matur din punct de vedere moral, nici destul de copt la minte pentru a-și administra singur averea, fiindcă „a primit tot cât merita și a pierdut totul”³.

Prin atitudinea sa, fiul cel mic devine exemplul negativ din parabolă, în timp ce fratele cel mare, care și-a primit și el odată cu mezinul partea ce-i revenea din averea părintească, dar a preferat să rămână împreună cu tatăl său, este înfățișat drept personajul pozitiv.

Mântuitorul Își continuă pilda: „*Și după ce fiul cel mai tânăr a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă. Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii. Și dorea să-și sature pânțelele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea*”.

Datorită irosirii iraționale a averii, fiul cel tânăr a ajuns, din odrasla unei familii înstărite, să fie în lipsuri, iar din cauza foametei, acesta s-a angajat porcar, însă trăia mai rău decât animalele de care purta de grijă.

¹ Ibidem.

² Ierodiamon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 341.

³ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 53.

„Turma de porci la care tânărul s-a tocmnit păzitor reprezintă mulțimea păcatelor la care se angajează omul să slujească pe pământ”¹.

Conform Legii Vechiului Testament, porcii erau considerați animale necurate, iar evreii nu aveau voie să le consume carnea, însă îi creșteau pentru comerțul cu cei de alte neamuri.

Pornind de la această interdicție și de la cruzimea regelui Irod cel Mare, care simțindu-și tronul amenințat, și-a executat mai mulți membri ai familiei, printre care trei fii, împăratul Octavian Augustus a afirmat: „Melius Herodius porcum esse quam filium”, adică: „Este mai bine să fii porcul lui Irod decât fiul său”.

În cele ce urmează vom relata pe scurt aceste condamnări la moarte poruncite de Irod.

Regele evreu avea mai multe soții, dintre care favorită era Mariamne. Datorită actelor de gelozie ale celorlalte soții și a răcelii cu care Mariamne îl trata pe Irod, acesta a poruncit ca soția lui preferată să fie executată. Regretându-și fapta, regele a căzut grav bolnav la pat. Alexandra, mama Mariamnei, a crezut că sfârșitul monarhului este aproape și a făcut tot ceea ce a putut pentru ca tronul acestuia să fie moștenit de nepoții ei, Aristobul și Alexandru, fiii lui Irod cu Mariamne. Regele însă nu a murit și, prinzând de veste despre ceea ce se întâmplă, și-a condamnat soacra la moarte.

Aristobul și Alexandru fuseseră într-adevăr pregătiți pentru a fi moștenitorii tronului, căci făcând parte din familia Hasmoneilor, pe linie maternă, ar fi fost acceptați de poporul evreu. În acest scop ei au fost trimiși de tatăl lor să studieze la Roma. Când cei doi s-au înapoiat la Ierusalim, au devenit obiectul uneltirilor Salomeii, sora lui Irod, și ale lui Antipater, fiul cel mai mare al regelui, cu prima sa soție, Doris. Ca urmare a acuzelor de trădare, Aristobul și Alexandru au fost executați,

¹ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 341.

iar alți trei sute de iudei învinuiți că simpatizau cu ei au fost omorâți cu pietre.

După o vreme starea de sănătate a lui Irod s-a înrăutățit, iar acesta a încercat să se sinucidă. Vestea tentativei de suicid a început să circule prin palat, iar Antipater, fiul cel mare al regelui, care era înțemnițat din porunca acestuia în închisoarea palatului, auzind larma, a crezut că tatăl lui murise. Întrucât el fusese desemnat de rege drept succesor la tron, a încercat să-i mituiască pe gardieni, pentru a fi eliberat. Temnicerii i-au făcut cunoscută regelui intenția lui Antipater, iar Irod a ordonat omorârea pe loc a fiului său, fapt petrecut cu doar cinci zile înainte de moartea lui Irod.

Înțelegând în ce situație se afla, tânărul din parabolă și-a venit în fire și a cugetat: *„Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi”*.

Cuvintele pe care tânărul a simțit că trebuie să i le adreseze tatălui său dovedesc căința acestuia înaintea lui Dumnezeu pentru păcatele săvârșite, precum și părerea de rău față de părintele său în privința risipirii iraționale a averii. De vreme ce fiul își primise partea care i se cuvenea din averea părintească și și-a abandonat tatăl, „el a pierdut dreptul de a mai fi socotit fiu, iar datorită faptului că era păzitor la porci, pe care îi invidia pentru hrana mai bună decât a lui, el și-a pierdut și umanitatea. Astfel, tânărul nu mai spera la statutul de fiu, ci numai la hrana porcilor sau, în cel mai bun caz, la un tratament de salariat al tatălui său”¹, care era net superior situației în care se afla el acum.

Din exemplul fiului risipitor constatăm că pentru unii oameni bunăstarea materială nu este direct proporțională cu

¹ Jean-Luc Marion, *Art. cit.*, p. 166.

progresul spiritual, pentru că atâta vreme cât tânărul fusese bogat uitase de Dumnezeu, trăind în păcat, pe când după ce și-a irosit averea și a ajuns să fie în lipsuri și-a adus aminte de Dumnezeu.

Venindu-și în fire, fiul risipitor și-a adus aminte de Dumnezeu (am greșit la cer) și de tatăl său (am greșit înaintea ta) și s-a căit, iar „cel care se căiește își vede numai nevrednicia sa: *«Nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău»*. De aceea, el simte și se miră de iubirea lui Dumnezeu. Se vede pe sine însuși ca cel dintâi dintre păcătoși și pe toți ceilalți îi vede curați”¹.

În cele ce urmează vom da câteva exemple de căință sinceră, din literatura duhovnicească, pentru a vedea puterea și efectele acesteia asupra omului păcătos.

O tânără s-a nevoit în viața călugărească dimpreună cu alte două pustnice timp de nouă ani, după care din lucrarea Satanei și-a stricat fecioria cu un cântăreț, cu care a avut și un copil. După aceea însă s-a căit și a urât foarte mult păcatul, dându-se pe sine cu toată sânguința la înfrânare și la nevoințe aspre. Timp de treizeci de ani, cât a mai trăit după acest păcat, se ducea în toată vremea la spitale și la locurile unde se hrăneau săracii și slujea bolnavilor, neputincioșilor și celor buboși. Așa de mult l-a plăcut fericita lui Dumnezeu, încât Acesta i-a descoperit unui bătrân cu viață sfântă, zicându-i: Mai plăcută Îmi este Mie această femeie după ce a păcăuit, decât pe când era fecioară.

„În Egipt trăia un diacon, care din ispita diavolului a căzut în păcat cu o femeie și toți locuitorii cetății aceleia au aflat de această mare rușine. Diaconul s-a dus apoi cu multă părere de rău la un călugăr bătrân și și-a mărturisit păcatul. Monahul l-a adăpostit într-o peșteră întunecoasă de lângă chilia lui, unde diaconul mânca doar pâine și apă, pe care călugărul i le dădea din vreme în vreme. După un timp s-a făcut secetă mare în ținutul acela, încât apa râului a scăzut foarte mult. Toți locuitorii au

¹ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 65.

început să se roage lui Dumnezeu să plouă, dar seceta nu înceta. Atunci Dumnezeu i-a descoperit unui bătrân cu viață sfântă că de nu se va ruga diaconul adăpostit de călugăr în peșteră, nu va ploua. Acesta a vestit tuturor ce i-a descoperit lui Dumnezeu și auzind toți, s-au minunat și venind la diacon, l-au silit să se roage lui Dumnezeu și îndată a început să plouă și a crescut apa în râu. Astfel cei ce s-au smintit când diaconul a păcătuit, mai mult s-au folosit de pocăința lui și I-au dat slavă lui Dumnezeu”¹.

„Într-o chilie din Egipt trăia un frate care se nevoia cu toată smerenia în strădaniile sale ascetice. Acest călugăr avea o soră care trăia într-o cetate apropiată și era curtezană, iar din cauza ei mulți bărbați și-au pierdut sufletele. De aceea de multe ori monahii l-au îndemnat pe frate să meargă și să se întâlnească cu sora lui. Într-o zi ei l-au convins să se ducă, nădăjduind că sfaturile lui frățești vor avea efectul dorit asupra ei și ea va înceta să mai săvârșească acel păcat. Îndată ce a sosit la locul unde se afla sora sa, o cunoștință a celor doi l-a văzut pe călugăr și a alergat la curtezană, zicându-i: Fratele tău întreabă de tine. Auzind aceste cuvinte, sora s-a grăbit să iasă în întâmpinarea fratelui ei. Când cei doi s-au văzut, femeia a încercat să-și îmbrățișeze fratele, însă el i-a zis: Sora mea, îmi este milă de sufletul tău, știind cât de mult vei suferi chinurile amare și nesfârșite ale iadului, fiindcă tu nu ți-ai pierdut numai sufletul tău, ci mulți alții și l-au pierdut din pricina ta. Curtezana a ascultat cu atenție vorbele fratelui ei și, copleșită de ele, l-a întrebat: Frate, fiind în această situație, oare mă mai pot mântui? Călugărul i-a răspuns cu fermitate: Dacă tu dorești acest lucru, și pentru tine există mântuire. Cu lacrimi în ochi, ea a căzut la picioarele fratelui ei și l-a rugat să o ia cu el în pustie, pentru a-și dobândi mântuirea. Mișcat de pocăința ei neașteptată, monahul i-a spus surorii sale: Pune-ți o năframă pe cap și urmează-mă. Auzind aceste cuvinte,

¹ *Patericul...*, p. 424.

femeia i-a răspuns: Haide să plecăm cât mai repede. Este mai bine pentru mine și pentru sufletul meu dacă plec cu capul descoperit și nu mai intru în această casă a păcatului. Și astfel cei doi au pornit spre pustie, iar fratele o povățuia cu multă blândețe, vorbindu-i despre roadele pocăinței. Ea îl asculta în tăcere, în timp ce harul lui Dumnezeu pătrundea în sufletul păcătoasei care se pocăia. În timpul călătoriei, ei au văzut un grup de drumeți care venea din direcția opusă. Atunci fratele, pentru a evita orice pricină de sminteală, i-a zis surorii sale: Întrucât lumea nu știe că tu ești sora mea, îndepărtează-te de drum până când oamenii aceștia vor trece, ca să nu fii pricină de poticnire. De îndată sora s-a îndepărtat la o distanță oarecare de drum. După ce caravana a trecut, monahul și-a strigat sora, însă nu a primit niciun răspuns. Nedumerit, a pornit în căutarea ei și, spre surprinderea lui, a constatat că aceasta încetase din viață. Tot atunci a observat că picioarele îi erau rănite din pricina călătoriei, fiindcă umblase desculță. Călugărul și-a îngropat sora, apoi s-a dus la chilia lui, unde le-a relatat cele întâmplate fraților. Unii dintre ei spuneau că ea s-a mântuit, în timp ce alții afirmau că și-a pierdut sufletul. După ce un bătrân cu viață îmbunătățită s-a rugat lui Dumnezeu, a primit următorul răspuns: Femeia păcătoasă s-a mântuit, căci în urma sfaturilor fratelui ei harul lui Dumnezeu i-a pătruns în inimă și ea s-a căit, fără a mai cugeta la cele lumești. Ea nici nu a mai dat atenție trupului și nu s-a plâns de durerile și rănilor suferite în timpul călătoriei. Din această pricină, căința ei sinceră și profundă a fost primită de Dumnezeu”¹.

„Într-o mănăstire de maici din Tesalonic viețuia o soră, care prin lucrarea vrăjmașului a părăsit mănăstirea și a căzut în păcatul desfrânării, stăruind în acesta timp de mai mulți ani. După o vreme ea s-a căit și a vrut să se întoarcă la mănăstire, însă în fața porților acesteia a căzut jos și a murit. Unui monah cu

¹ *Flori din deșert...*, pp. 69-71.

viață sfântă i s-a descoperit în vedenie ceea ce s-a petrecut după moartea ei. Sfinții îngeri au venit să-i ia sufletul, pentru că prin tunderea în monahism ea a primit chipul îngeresc, însă demonii îi urmau. Îngerii le-au spus diavolilor că monahia s-a pocăit și de aceea s-a întors la mănăstire, încât sufletul ei le aparține. Demonii le-au răspuns: Ea ne-a slujit nouă timp de mulți ani și prin urmare sufletul ei trebuie să fie al nostru. Ba mai mult, ea nici măcar nu a reușit să mai intre în mănăstire, încât nu s-a pocăit. Atunci îngerii le-au răspuns la rândul lor, zicându-le că din clipa în care Dumnezeu, Cel ce este atotștiutor, a întrezărit că intenția călugăriței a fost îndreptată spre căință, El a primit-o cu bucurie, iar ea s-a mântuit. Ea din proprie voință și-a regretat păcatele și a fost stăpână pe căința ei, ajungând la ținta la care dorise, iar Domn peste viața ei este Stăpânul a toate. Auzind aceste cuvinte demonii au plecat, lăsând sufletul în seama îngerilor”¹.

Aici suntem datori să menționăm faptul că pocăința pentru păcatele săvârșite nu trebuie să înceteze odată cu mărturisirea și iertarea lor, ci este necesar să dureze întreaga viață. Aceasta nu pentru că Dumnezeu ar avea nevoie de o căință perpetuă din partea noastră, însă această atitudine este bună pentru progresul nostru duhovnicesc.

Acest lucru îl învățăm de la Sfântul Siluan Athonitul, care „timp de cincisprezece ani a trebuit să lupte împotriva patimii mândriei ce se manifesta în cele mai diferite moduri”². Călugărul a mărturisit ulterior: „Am suferit mult din partea demonilor din pricina mândriei mele. Această mândrie consta îndeosebi în faptul că socoteam că nu mai aveam nevoie de căință pentru

¹ **Ibidem**, pp. 83-84.

² **Arhimandritul Simeon**, *Iadul - calea spre Împărăție. Câteva reflecții asupra experienței chenozei la Sfântul Siluan Atonitul*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 44.

păcatele trecute. Chiar dacă păcatele ne-au fost iertate, toată viața trebuie să ne aducem aminte de ele și să ne întristăm, ca să păzim zdrobirea inimii. Nu am făcut așa și am încetat zdrobirea și mult am fost hărțuit de demoni”¹.

Cuviosul Nichita Stithatul ne îndeamnă și el în acest sens: „Chiar dacă ai părăsit toate păcatele, ți-ai mortificat mădularele și ți-ai înviat sufletul prin duh, și te-ai învrednicit de daruri mai presus de fire de la Dumnezeu, să nu-ți lași puterea cugetătoare a sufletului să lenevească, ci obișnuiește-o să-și miște pururea amintirea în jurul păcatelor ce le-ai săvârșit și a chinurilor iadului, și socotește-te cu mintea vrednic de osândă. Învârtindu-ți astfel mintea în acestea și socotindu-te așa, îți vei păstra duhul înfrânt și vei avea în tine izvorul smereniei izvorând râurile harului dumnezeiesc, iar pe Dumnezeu căutând la tine și dându-ți din Duhul Său pentru sporirea inimii tale”².

„Aflându-se într-un terifiant proces de conștiință, fiul risipitor se ridică și se întoarce acasă. Imaginea casei părintești, plină de iubirea tatălui, a fost, cu siguranță, unul dintre motivele irezistibile în regăsirea sa”³, fiindcă „această iubire care a rămas acasă, s-a extins pretutindeni și l-a însoțit mereu pe fiul rătăcitor”⁴.

Domnul Hristos spune în continuarea parabolei: „Și, sculându-se fiul cel mai tânăr, a venit la tatăl său. Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău.

¹ **Jean-Claude Larchet**, *Formula „Ține-ți mintea în iad și nu deznădădui!” în lumina tradiției patristice*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădădui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 50.

² *Filocalia*..., vol. VI, p. 278.

³ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 343.

⁴ **Arhimandritul Vasilios Gondikakis**, *Art. cit.*, p. 42.

Și a zis tatăl către slugile sale: Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțămintea în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat”.

Fiul risipitor s-a întors acasă sărac lipit pământului, zdrențaros, desculț și plin de păcate, iar tatăl său l-a primit cu brațele deschise. „Prin atitudinea lui, acest tată dovedește că este Tatăl Cel Ceresc. El îl așteaptă pe cel păcătos, nu din clipa în care acesta s-a hotărât să se întoarcă, ci din clipa în care s-a despărțit de El, prin păcat”¹.

Primele cuvinte ale fiului revenit acasă au fost: „*Tată, am greșit la cer și înaintea ta*”. „Prin «cer» înțelegem în primul rând toată oștirea cea îngerească și mai ales pe îngerii păzitori; apoi, darurile duhovnicești pe care Dumnezeu le dă fiecăruia, și care închipuie cerul chiar și în omul păcătos. Sfântul Apostol Pavel a scris: «*Vrednic de crezare și de toată primirea este cuvântul că Iisus Hristos a venit în lume ca să-i mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu*» (I Timotei 1,15). Cu toate că afirmă despre sine că este cel mai mare păcătos, Apostolul neamurilor, spune: «*După omul cel lăuntric, mă bucur de Legea lui Dumnezeu*» (Romani 7,22), adică de darul lui Dumnezeu făcut tuturor oamenilor, pentru că «*El face să răsară soarele și peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți*» (Matei 5,45). Faptul că prin «cer» sunt indicați aici îngerii, o spune chiar Domnul Hristos: «*Vă zic Eu vouă, mai mare bucurie va fi în cer pentru un păcătos care se pocăiește decât pentru nouăzeci și nouă de drepți, care n-au nevoie de pocăință*» (Luca 15,7). Așadar,

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 346.

acolo unde este bucurie pentru un păcătos care se pocăiește, este și durere pentru unul care nu se căiește”¹.

„Gesturile tatălui din parabolă ne arată marea lui iubire față de fiul său, pentru că el este acela care aleargă înaintea copilului, îi cade pe gât, îl sărută și, foarte important, nu-l umilește, reproșându-i ceva. Ba mai mult: Nici pe băiat nu-l lasă să se umilească mai mult decât era cazul. Tatălui îi este suficientă suferința fiului și căința lui”², de aceea „nu-i permite să rostească cuvintele umilitoare: *«Fă-mă ca pe unul din argații tăi»*. Tatăl nu-i reproșează nimic, nu-l întreabă nimic, nu-l umilește deloc, ci îl iartă, redându-i demnitatea de fiu. Ba, chiar poruncește, să se pregătească un ospăț mare pentru ca să se bucure de regăsirea fiului”³.

„În porunca tatălui dată slujitorilor săi observăm prezența a șapte imperative: *«Aduceți degrabă haina lui cea dintâi»*, *«îmbrăcați-l»*, *«dați inel în mâna lui și încălțămintă în picioarele lui»*, *«aduceți vițelul cel îngrășat»*, *«înjunghiați-l»*, *«să mâncăm»* și *«să ne veselim»*. La evrei numărul 7 este unul simbolic, exprimând desăvârșirea, perfecțiunea, și poate reda aici bucuria deplină a revederii dintre tată și fiul regăsit”⁴.

Prin afirmația sa, „*acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*” părintele arată că din pricina păcatelor fiul său cel mic fusese mort duhovnicește, dar prin căință a înviat spiritual, fusese pierdut printre străini, dar a revenit acasă.

Domnul Hristos spune în continuare: „*Și au început să se veselească. Iar fiul cel mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar*

¹ Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. I, p. 155.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 346.

³ *Ibidem*, p. 344.

⁴ *Ibidem*.

ea i-a spus: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat”.

Fiul cel mare, care rămăsese împreună cu părintele său, căruia nu i-a ieșit niciodată din cuvânt, s-a umplut de ură asupra tatălui și de pizmă asupra fratelui fiindcă părintele l-a primit acasă și a tăiat pentru el vițelul cel îngrășat. Ura și invidia acestuia nu se datorau faptului că el ar fi fost lipsit, de vreme ce își primise și el partea din averea părintească odată cu fratele său, iar în calitate de întâi născut îi reveneau două treimi din aceasta, ci pentru că după împărțirea averii tatăl nu i-a mai oferit nimic, nici măcar un ied, pe când pentru mezin a înjunghiat vițelul cel îngrășat.

„Din punctul de vedere al fiului celui mare tatăl pare un om strâns la mână, căci acesta îi reproșează zgârcenia în ceea ce-l privește pe el, dar își risipește cu generozitate darurile pentru fiul întors acasă”¹.

„Parabola începe cu suferința tatălui pentru un copil răzvrătit, care plictisindu-se de binele de acasă, pleacă, și se încheie tot cu suferința tatălui dar, de această dată, generată de celălalt fiu al său, un «drept păcătos». Ce înseamnă un drept păcătos? Despre acest subiect s-ar putea vorbi foarte mult. Să-l analizăm puțin și pe acest fiu. Fiul cel mare era corect, nu i-a greșit tatălui său niciodată, nu i-a ieșit din cuvânt, nu l-a supărat cu nimic, nu i-a risipit averea. Dar, cu toate acestea, nu este un personaj pozitiv al parabolei. Și parcă nici nouă nu ne place. Unde a greșit el? A greșit pentru că s-a raportat la fratele lui doar

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 348.

cu logica, nu și cu iubirea și cu înțelegerea față de un păcătos care s-a îndreptat. Logica lui era corectă: Cum să reintre fratele risipitor în niște drepturi pe care nu le mai avea, pentru că și le-a luat o dată și le-a risipit? Cum să mai fie acela egal cu el, dacă nu mai avea nimic? El gândea corect și, de aceea, să nu-l judecăm prea aspru. Nu știm câți dintre noi n-am gândi la fel și n-am reacționa exact ca și el într-o situație similară. Dar el era doar justițiar nu și iubitor și înțelegător cu cel ce a greșit. Nu pune problema și invers, și anume: Cum ar fi dorit el să fie tratat, dacă s-ar fi găsit într-o situație asemănătoare? Cu siguranță, nu în modul în care el gândea și trata. Așadar, raționa logic doar cu privire la altul, nu și cu privire la el. Aici a greșit fiul cel mare. Invidia pentru puținul altuia nu-l lăsa să se bucure de multul pe care îl avea el, pentru că tatăl i-a spus: «*Toate ale mele ale tale sunt*». Nu le vedea pentru că nu le privea. Neluându-i-se nimic, nici nu era păgubit de nimic. De fapt pilda nici nu ne spune că fiul reîntors ar fi primit din nou bunuri care să-l facă egal cu fratele mai mare, cel care nu risipise nimic. Fiul cel mai mic, păcătosul reîntors acasă, a primit doar bucuria și iertarea tatălui¹.

Plin de mânie, „fiul cel mare nu i se adresează părintelui cu apelativul «tată», ci trece direct la reproșuri”². „El evită să-l numească frate pe risipitorul care s-a întors acasă”³ „fiindcă nu îl mai recunoaște ca frate”⁴, „expresia «*fiul tău*» fiind una disprețuitoare. Fratele rămas acasă este primul care pronunță cuvântul «*desfrânatele*», încât atitudinea lui nu poate să-i producă decât suferință tatălui său. De altfel, prin această atitudine el pune capăt bucuriei tatălui produsă de regăsirea fiului pierdut”⁵.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 344-345.

² *Ibidem*, p. 345.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 168.

⁴ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 151.

⁵ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 345.

„Parabola comportă o anumită greutate de interpretare când este vorba de «fiul cel cuminte». Însă mesajul Domnului Hristos nu este împotriva cumințeniei fiului mai mare, care este, de altfel, lăudabilă, ci împotriva dreptului care nu iubește, judecând reprobabil atât faptele celor din jur cât și atitudinea tatălui, adesea îngăduitoare, față de cei ce greșesc. Mesajul pildei era, de fapt, împotriva cărturarilor și a fariseilor care se socoteau drepecți, disprețuindu-i pe păcătoși și judecându-i”¹.

„Unde mai greșește fratele mânios al fiului risipitor? Astăzi, poate pentru întâia oară, el îi vorbește tatălui său cu reproș: *«Mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei»*. Tot astăzi el se face judecător disprețuitor al fratelui său: *«Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrâratele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat»*. Iată, așadar, că el îl condamnă pe tatăl său pentru modul în care l-a primit pe fiul cel pierdut, răbufnește și, dintr-o dată, nu mai este nici fiu ascultător, nici frate bun celui «căzut». Mai mult decât atât, pilda ne lasă să înțelegem că, în cele din urmă, acesta a rămas supărat *«afară»* - afară de Împărăția lui Dumnezeu”².

Din finalul acestei parabole constatăm că rolul celor doi frați se inversează, fiul risipitor devenind, datorită căinței sale, exemplul cel bun, în timp ce fratele mai mare, care a rămas lângă tatăl său, se transformă, datorită invidiei, în personajul negativ.

„Așadar, avem o pildă care începe cu o scenă duioasă și se termină cu una la fel de emoționantă, având în centru o dublă suferință a tatălui: Una pentru fiul care risipește, fără să fi strâns ceva, și alta pentru fiul care strânge, dar care nu adună nimic”³.

„Faptul că fiul risipitor pleacă de acasă pentru a eșua lamentabil într-un naufragiu existențial este doar dimensiunea

¹ Ibidem.

² Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 289.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 345.

principală a «dezastrului», dar răul pornit dintr-o alegere rea se multiplică: Tatăl este îndurerat pentru că anticipează, la modul realist, viitoarele suferințe ale fiului. Fratele fiului risipitor este ispitit, pe de-o parte, cu judecata orgolioasă iar, pe de alta, cu lăcomia de a spera că va rămâne singurul moștenitor al averii familiei. Amicii petrecăreți ai fiului risipitor sunt alimentați în exacerbara viciilor lor prin puterea financiară irosită și ispita ingraturidini fața de cel amăgit. Negustorii de plăceri degradante primesc o infuzie de capital pentru a-și diversifica puterea unei seducții pervertitoare asupra altor potențiali fii risipitori, în vreme ce stăpânul porcilor este ispitit să exploateze un nenorocit aflat la grea ananghie”¹.

Auzind reproșurile fiului celui mare, tatăl i-a răspuns: „*Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt*”, arătând că deși îi dăduse partea care i se cuvenea din avere, părintele socotea că tot ceea ce păstrase pentru el aparținea și fiului.

Apoi tatăl adaugă: „*Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*”.

Prin aceste cuvinte părintele își arată iubirea și purtarea de grijă fața de fiul său cel mic, care după ce a rătăcit calea cea bună și-a revenit și tatăl socotea că este de datoria lui și a întregii familii să se bucure pentru el, motiv pentru care a și tăiat vițelul cel îngrășat.

Dacă fiul rămas acasă a evitat să folosească cuvântul „frate” pentru fiul întors acasă, tatăl în schimb îi spune că acesta este fratele lui, în sensul că l-a reintegrat în familie.

Parabola fiului risipitor evidențiază importanța pocăinței pentru păcatele săvârșite, precum și primejdia care îi paște pe cei care se străduiesc în realizarea faptelor bune, dar prin uneltirile vrăjmașului cad în păcatul invidiei.

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 337.

În cele ce urmează vom vedea cu cine pot fi identificate personajele din pilda fiului risipitor.

Tatăl îl simbolizează pe Dumnezeu Însuși, iar fiul risipitor reprezintă omenirea, fiindcă începând cu protopărinții noștri Adam și Eva, toți oamenii păcătuiesc. În Sfânta Scriptură citim în acest sens că „*Nu este un om drept pe pământ care să facă binele fără să greșească*” (Ecclesiast 7,20), iar Sfântul Evanghelist Ioan a scris și el: „*Dacă zicem că noi nu avem păcat, pe noi înșine ne amăgim și adevărul nu este întru noi*” (I Ioan 1,8).

De vreme ce părintele din parabolă i-a dat fiului celui mic partea din avere care i se cuvenea, deși știa prea bine că acesta nu este suficient de matur pentru a și-o administra singur, este oare culpabil în vreun fel? Cu siguranță nu, pentru că la creare Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu liberul arbitru, care implică o mare responsabilitate, astfel încât i-a oferit posibilitatea de a alege între bine și rău, după cum mărturisește: „*Ți-am pus în față viața și moartea, binecuvântarea și blestemul. Alege viața, ca să trăiești, tu și urmașii tăi!*” (Deuteronom 30,19). Dumnezeu l-a creat pe om liber, iar acesta a întrebuițat în mod greșit libertatea, de aceea vina abaterii de la porunca lui Dumnezeu aparține omului, care însă a fost îndemnat la aceasta de diavol, așa cum se întâmplă întotdeauna în săvârșirea păcatelor.

Să nu considere cineva că demonii aduc ispite asupra oamenilor pentru că țin la ei, ci din contră, pentru a-i face să cadă în robia păcatelor, iar la judecata lui Dumnezeu să-i acuze de acestea, fără să țină cont de rolul pe care l-au avut în săvârșirea lor.

Gândul cel bun al fiului risipitor de a se lepăda de păcat și de a reveni la tatăl său Îl reprezintă pe Mântuitorul, trimis de Dumnezeu Tatăl în lume pentru a o mântui din robia păcatului și a morții, „*fiindcă așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său cel Unul născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3,16).

Fiul cel mare din parabolă, care a stat în permanență lângă tatăl său, fără să-i fi călcat vreodată porunca, îi simbolizează pe sfinții îngeri, care nu s-au abătut niciodată de la voia lui Dumnezeu.

Pe cine însă reprezintă fiul cel mare după ce s-a întors de la țarină și s-a umplut de pizmă împotriva fratelui său? Pe îngerii care au fost invidioși pe Dumnezeu și s-au răzvrătit, dorind să fie asemenea Lui, iar prin aceasta s-au pervertit lăuntric și s-au îndepărtat de la fața lui Dumnezeu, devenind din îngeri de lumină demoni întunecați sau duhuri necurate, pentru că niciodată creatura nu se poate transforma în Creator.

Sfinții Părinți ai Bisericii au afirmat că atât îngerii cât și oamenii au fost creați după chipul lui Dumnezeu și au datoria de a realiza asemănarea cu El. La om chipul lui Dumnezeu se manifestă cel mai pregnant prin suflet, care are trei calități: Rațiunea, voința și sentimentul. Dacă omul nu își coordonează în mod armonios toate cele trei însușiri ale sufletului în acțiunile sale, ajunge la dezechilibre. Astfel, rațiunea lipsită de voință duce la lașitate, iar cea fără sentiment îl transformă pe om într-un raționalist distant și rece. Voința necenzurată de rațiune se conduce după instincte, pofte și dorințe nestăpânite, făcând din om un pătimaș, în timp ce voința lipsită de sentiment crează despoți, care doresc să-și stăpânească semenii fără milă, încercând să-i domine prin orice mijloace. Sentimentul fără rațiune îl rupe pe om de realitate, transformându-l într-un visător utopic și idealist, pe când sentimentul lipsit de voință nu are nicio finalitate, omul fiind paralizat de teama de a da curs propriilor simțăminte.

Ideal ar fi ca fiecare om să păstreze un echilibru între cele trei calități ale sufletului, însă fiecare dintre noi acționează în anumite momente sub imperiul uneia în detrimentul celorlalte, încât uneori ne manifestăm asemenea fiului risipitor, iar alteori ne asemănăm fratelui său mai mare.

Deși toți oamenii sunt supuși ispitelor și cad în diverse păcate, „*Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu, nevrând El ca vreunul să piară, ci ca toți să ajungă la pocăință*” (Iezechiel 33,11 și II Petru 3,9). Din cuvintele Sfintei Scripturi constatăm faptul că Dumnezeu dorește îndreptarea păcătoșilor, însă pentru a o dobândi, aceștia trebuie să abandoneze calea păcatului, să se căiască și să viețuiască în conformitate cu poruncile lui Dumnezeu.

Drept aceea, să ne străduim pe parcursul întregii noastre vieți să săvârșim faptele bune ale fiului celui mare, până la revenirea acasă a fratelui său, însă dacă am cedat ispitelor vrăjmașului și am săvârșit anumite păcate, să ne căim asemenea fiului celui mic după ce și-a venit în fire, iar Dumnezeu, asemenea părintelui din parabolă, ne va primi cu brațele deschise și ne va găti loc în Împărăția Sa.

Pilda fiului risipitor (a treia interpretare)

„Parabola fiului risipitor este considerată una dintre bijuteriile narațiunilor Domnului Hristos”¹.

„În lume există, în chip fundamental, două grupuri de păcătoși: Cei cunoscuți în mod obișnuit ca atare, persoanele care fură, care fac rău, care se încred în bogății, persoanele dedate patimilor propriului trup, care se înfurie, care beau, care se bat, careucid. Sunt cei pe care îi găsim la începutul capitolului 15 al Evangheliei după Luca, unde este relatată pilda fiului risipitor, adunați în jurul Domnului Hristos, strânși în jurul Lui pentru a-L asculta, pentru a-L atinge sau măcar pentru a-I cuprinde poala veșmântului. Aceștia cunosc noaptea păcatului, singurătatea și profunda umilință pe care o provoacă păcatul în om. Adesea, păcătoșii din această categorie ajung să fie obosiți de propriul păcat, să nu se mai suporte nici măcar pe ei înșiși. Dacă un păcat poate fi atrăgător, rămânerea în păcat este sufocantă. Păcătuim pentru că vrem să obținem, să demonstrăm, să simțim ceva. Dar de fiecare dată, după păcat, inima este și mai obosită. Încercăm să păcătuim din nou, sperând, ca și Eva, că vom găsi mai devreme sau mai târziu fructul care ne va face asemenea lui Dumnezeu. Sperăm că acel fruct ne va deschide ochii pentru a vedea așa cum vede Dumnezeu, pentru a fi ca El. Dar de fiecare dată rămânem dezamăgiți, fructul nu este cel bun, este un venin care ne lasă un

¹ **P. Marko Ivan Rupnik**, *Parabola Tatălui milostiv*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 68.

gust amar. Înțelegem astfel de ce tocmai aceste persoane se află în jurul Mântuitorului. Cel care trăiește experiența nopții păcatului așteaptă zorile așa cum cel rătăcit în deșert caută apa. Domnul Hristos a fost numit «*prieten al păcătoșilor*» (Matei 11,19) pentru că El a pătruns în singurătatea lor, le-a curmat nopțile lungi, a mâncat cu ei și le spunea că a venit tocmai pentru ei, pentru cei bolnavi, nu pentru cei sănătoși”¹.

„Un alt grup de păcătoși este format din cei convinși că nu sunt așa, care se cred drepecți, care nu simt în inima lor o nevoie vitală de a se întoarce. Sunt persoane care se simt la locul lor, care s-au înstăpănit până și asupra lui Dumnezeu, pe care L-au redus la un fel de lege, la un ritual, la o obișnuință. Ținându-se de reguli, trăind după un clișeu prestabilit, se cred îndreptățite și se consideră autorizate să-i judece pe toți după presupusa lor perfecțiune. Sunt persoane care se cred bune, în comuniune cu toți, chiar și cu Dumnezeu, dar care în realitate sunt cu totul singure, închise în mentalitatea și în individualismul lor narcisist. Aceste persoane cred că prin bravura lor Îl guvernează pe Dumnezeu. În realitate, ei au adecvat legea pe măsura viciului lor, a satisfacției propriiei voințe, făcându-se astfel în stare să o trăiască; acest viciu al lor îl numesc bravură, ba chiar o bravură religioasă. În realitate, au făcut din egoismul propriu un idol cu etichetă religioasă. Nu există în om închidere mai rea decât cea a unei false religiozități, când urmăm vocii proprii cu convingerea că urmăm voia lui Dumnezeu, când respectăm o lege făcută de noi înșine cu convingerea că a fost dată de Dumnezeu, susținându-ne propria ipocrizie cu demonstrații de oportunitate, justificări raționale, prietenii influente, ba chiar cu gânduri pioase. Acest tip de persoane sunt cele pe care le întâlnim la începutul capitolului al 15-lea al Evangheliei după Luca și care, de departe, murmură acuzându-L pe Mântuitorul că-i primește pe păcătoși și mănâncă

¹ **Ibidem**, pp. 69-70.

împreună cu ei. Acestora le adresează Domnul Hristos cele trei parabole ale milostivirii (despre oaia cea rătăcită, drahma cea pierdută și fiul risipitor). Sunt tocmai cei pe care păstorul îi lasă în deșert pentru a merge să caute oaia cea rătăcită”¹.

„Verbul «a se apropia» evocă o distanță. Pentru a te apropia, trebuie să te simți departe. Și întrucât este vorba despre Dumnezeu și despre om, știm că omul a fost cel ce s-a îndepărtat de Dumnezeu. Adam a fugit de la fața lui Dumnezeu (Facere 3,8). Și încă din primele pagini ale Sfintei Scripturi se spune că Dumnezeu caută să scurteze distanțele și coboară deja în frumusețea grădinii Edenului, chemându-l pe om de unde s-a ascuns. «*Adame, unde ești?*», întreabă Cel care l-a creat pe om ca să-I fie interlocutor și să locuiască în casa Sa în toate zilele vieții sale (Psalmul 26,7). Păcătosul se îndepărtează de Dumnezeu pentru că păcatul constă tocmai în a greși direcția, în a merge în sens opus, așa încât scopul drumului să rămână în spate. În contextul nostru, apropierea înseamnă momentul potrivit, înseamnă că « *timpul este aproape*» (Apocalipsa 22,10), că vremurile mesianice bat la ușă. Acesta este timpul favorabil”².

„Păcătoșii vin la Domnul Hristos pentru că El a venit mai întâi la ei. Dumnezeu se face comeseanul păcătoșilor. O imagine pe care nicio gândire filosofică, nici clasică, nici modernă, n-a reușit să o creeze: Absolutul în fragil, Sfântul cu păcătoșii, Cel Viu în moarte. Dumnezeu nu doar că a coborât în lume, dar Fiul lui Dumnezeu întrupat chiar s-a dat în mâinile păcătoșilor, pentru că păcătoșii s-au apropiat de el. «*Iată, s-a apropiat cel care Mă va vinde*» (Matei 26,46). Păcătosul s-a apropiat și Dumnezeu i s-a încredințat, făcându-Se El Însuși păcat (II Corinteni 5,21). Dumnezeu a intrat în păcatul păcătoșilor. Orice păcătos își cunoaște păcatul, pentru că păcatul său este pururea înaintea lui

¹ **Ibidem**, pp. 70-71.

² **Ibidem**, p. 71.

(Psalmul 50,4), este lucrul cel mai familiar pentru el. Și de aceea, pentru a anula orice distanță, pentru a restitui apropierea gândită la creație, Dumnezeu intră tocmai acolo unde omul este convins că se poate ascunde de Dumnezeu, că poate trăi de unul singur propriul blestem, destinul tragic al propriei existențe: Păcatul”¹.

Pe de altă parte în preajma Domnului Hristos se aflau și „fariseii și cărturarii, cei ce respectau legea cu scrupulozitate, cei ce cunoșteau Cuvântul lui Dumnezeu, care credeau că sunt cunoscători ai Sfintei Scripturi, dar nu o cunoșteau, care credeau că o aplică în viață, dar nu o aplicau. Dar, de ce oare cei ce se laudă că aplică litera Legii nu sunt milostivi cum milostiv este Domnul? De ce oare îi deranjează pe aceștia faptul că Mântuitorul discută cu păcătoșii? De ce omului îi face rău să vadă că celălalt este iubit. Cum este cu puțință ca iubirea să provoace ură și bunătatea judecată? Ce este oare în inima omului pentru ca, văzând iubirea, să nu se bucure, ci dimpotrivă să se întristeze? Invidia trebuie să fie o realitate extrem de profundă și de legată de rădăcina păcatului, dacă prin intermediul ei a intrat moartea în lume (cf. Înțelepciunea lui Solomon 2,24). Prin intermediul invidiei s-a produs păcatul și tot din invidie așa-zisi înțelepți și autoritățile religioase ale vremii L-au dat pe Domnul Hristos în mâinile păcătoșilor”².

„Cârtirea este o boală gravă în viața spirituală. A vorbi împotriva fraților sau din cauza fraților este întotdeauna o judecată asupra lui Dumnezeu și îndeosebi asupra iubirii Sale. O scenă de acest gen o găsim și în capitolul 7 al Evangheliei după Luca, unde Mântuitorul este criticat de fariseul Simon din cauza bunătății Sale față de o femeie de moravuri ușoare. Faptul că Domnul Hristos Se lasă atins de păcătoase este deja pentru Simon un semn suficient pentru a se îndoii că Mântuitorul ar fi adevăratul profet.

¹ **Ibidem**, p. 72.

² **Ibidem**, pp. 73-74.

Căci, *«dacă El ar fi proroc, ar ști cine este și ce fel de femeie este aceasta care se atinge de El, că este păcătoasă»* (Luca 7,39). Dar Simon nu știe că Domnul Hristos vede o inimă înfrântă și o femeie nouă. Simon judecă pe baza semnelor exterioare, fiindcă femeile de moravuri ușoare se recunoșteau după veșmintele și podoabele lor. Mântuitorul vede o inimă nouă, renăscută din însăși privirea Sa. Simon judecă după trecut: El știa că acea femeie era păcătoasă. Toți din cetate o știau. Dar este incapabil să vadă întoarcerea, noutatea produsă de întâlnirea cu Domnul Hristos, pe Care el însuși L-a invitat în casa sa, dar pe care nu L-a întâlnit. Poți să-L inviți pe Mântuitorul, poți să stai cu El, dar să nu-L întâlnești. Și Simon suportă o comparație dură: Domnul Hristos îl aseamănă cu desfrânteles, numai că această comparație este foarte subtilă: Mântuitorul laudă ceea ce a făcut curtezana, modul în care s-a apropiat de El, și-i arată fariseului punct cu punct că el a făcut mult mai puțin decât ea, nerespectând nici ceea ce ar fi trebuit să facă conform legii, căci *«întorcându-Se către femeie, Iisus i-a zis lui Simon: O vezi tu pe femeia aceasta? Am intrat în casa ta și apă pe picioare nu Mi-ai dat; ea însă cu lacrimi Mi-a udat picioarele și cu părul capului ei le-a șters. Tu sărutare nu mi-ai dat; ea însă, de când am intrat, n-a încetat să-Mi sărute picioarele. Tu cu untdelemn capul nu Mi l-ai uns; ea însă cu mir Mi-a uns picioarele»* (Luca 7,44-46). Iată-l pe cel ce cârtește că își primește lecția. Lecția constă în a fi comparat tocmai cu cei împotriva cărora cârtește, o atitudine negativă care, spre deosebire de aceștia, îi face pe cârtitori să rămână în afara întâlnirii cu Domnul Hristos”¹.

„Citim în parabola fiului risipitor că *«un om avea doi fii»*. Numărul doi este principiul multitudinii, adică al umanității, al neamului omenesc. Dar este și principiul diversificării. Unu și doi. Și cu aceasta am prezentat deja întreaga problemă a existenței

¹ **Ibidem**, pp. 74-75.

umane și, prin urmare, și a inteligenței: Cum poate fi rezolvată unitatea și multitudinea, unul și multiplul? În Sfânta Scriptură întâlnim mereu principiul diversificării: Doi fii, Cain și Abel, doi frați, Isav și Iacov, două soții, Agar și Sara. Prin intermediul acestor perechi se întrevede o anumită antinomie care ne poate conduce uneori la o schemă de gândire potrivit căreia unul este binecuvântat și celălalt nu, unul este liber și altul rob, unul este viu și altul ucis. Dar în cazul nostru cei doi fii înseamnă și altceva. Vedem desigur și aici un fel de diversificare inițială, unul pleacă de acasă, iar celălalt rămâne, unul este libertin, celălalt servil, dar aici accentul este pus pe faptul că este vorba de un om care avea doi fii. Atunci diversificarea va consta înainte de toate în calea pe care vor ajunge la înțelegerea faptului de a fi fii, deci la cunoașterea tatălui și la conștiința faptului de a fi frați. Pe de o parte, jumătatea acestei diade este cel de-al treilea, tatăl - a ajunge la el -, cealaltă parte este constituită de condiția lor de frați - a ajunge unul la celălalt. Prin această parabolă se pune de îndată în evidență faptul că privirea asupra propriei vieți depinde de percepția pe care o avem despre tatăl, adică despre Dumnezeu. Nu orice relație poate fi închisă într-un raport eu - tu. Cu necesitate relația ajunge la originea sa - la Tatăl -, adică la noi. Imaginea pe care o avem despre Dumnezeu determină starea noastră, și pe baza stării noastre se stabilește și raportul cu celălalt. Descoperirea celuiilalt drept frate este atunci cu puțință numai prin descoperirea reciprocă în calitate de fii. Cine nu-l cunoaște pe tatăl, nu-l cunoaște nici pe fratele. Cine nu-l recunoaște pe fratele, nu-l descoperă pe Tatăl și nu știe că este fiu. Adică nu știe ce este. Aceste două cuvinte simple - tată și frate - ne conduc în pragul unuia dintre cele mai profunde abisuri ale dramei umane: Relațiile interpersonale. Relațiile sunt de fapt mediul celei mai mari suferințe și a celei mai mari fericiri, locul morții și al învierii, locul identității propriei persoane, locul în

care devenim ceea ce vom fi la sfârșit. Omul devine ceea ce este în mijlocul celorlalți. În afara relațiilor, practic nu existăm. Știm cât de vii suntem, știind cât de profunde sunt întâlnirile noastre. Viața relațiilor, întâlnirile, sunt savoarea, culoarea și esența însăși a destinului uman”¹.

„Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea”.

„Fiul mai tânăr este aici principiul revoltei și al rebeliunii. Revolta constă tocmai în faptul că cineva revendică pentru sine, ia o parte pentru sine, o smulge întregului și o stăpânește cu propria voință. Afirmatia unilaterală a voinței proprii este principiul revoltei”².

„Realizarea de sine după voia proprie, departe de tatăl, este specifică realității păcatului. Această dorință de realizare de sine prin posesiunea substanțelor, această voință de afirmare a voii proprii asupra creatului corespunde cu ceea ce șarpele sugera la urechea Evei: «*Veți fi ca Dumnezeu*» (Facere 3,5). A se simți creator înseamnă pentru om a-și realiza în mod arbitrar voia proprie. Dumnezeu este iubire, este Treime, și își împlinește voința proprie în comuniunea persoanelor treimice între ele. Aceeași voință a lui Dumnezeu este iubirea. Și iubirea realizată este voința lui Dumnezeu realizată. Dar păcătosul care își afirmă voia proprie într-un mod unilateral, revoltându-se împotriva unirii cu tatăl, se pune deja în afara iubirii. Și realizarea voii proprii înseamnă realizarea de sine în afara iubirii. Iubirea e comuniune, e orientare către celălalt, este a fi împreună cu celălalt. Dar fiul mai tânăr se desprinde tocmai de celălalt, de iubire. De aceea, își va realiza voia proprie în afara iubirii. Prin urmare, o va realiza ca distrugere. Afirmarea voii proprii în afara iubirii este păcat, adică moarte. De aceea, nu va putea nici

¹ *Ibidem*, pp. 76-77.

² *Ibidem*, pp. 77-78.

să personalizeze substanțele într-o lume cu adevărat agapică, a iubirii. Aceasta înseamnă că substanțele pe care și le împrăziăză nu-i vor fi suficiente, nu vor întări persoana sa, nu vor fi absorbite în agape, iar el nu se va realiza în ele, ci se va pierde. Creația nu există pentru a fi posedată. Posedându-o, o împingem deja în afara adevărului și a finalității sale. În acest sens Sfântul Apostol Pavel spune că *«întreaga creație geme supusă morții și așteaptă descoperirea fiilor lui Dumnezeu»* (Romani 8,19). Posedată de un principiu de autoafirmare, creația devine sclavă și nu reușește să-și trăiască propriul adevăr care constă în iubirea cu care și pentru care a fost creată”¹.

„Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară îndepărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări”.

„Din aceste câteva cuvinte vedem că fiul mai tânăr *«și-a adunat toate ale sale»*, dar în aceeași frază se adaugă că le-a *«risipit»* într-o țară îndepărtată. Într-adevăr, nu este posibil pentru persoana creată să adune averile și să le conformeze iubirii agapice decât în legătură cu Persoana necreată, adică cu Creatorul. Cine nu adună cu El, risipește (Matei 12,30). Pentru omul care renunță la iubire ca să se afirme pe sine, adunarea nu e cu putință. Persoana care se va înstăpâni peste averi după voia proprie nu va putea aduna, pentru că în această persoană se actualizează un principiu al revoltei. Principiul lui a avea, al lui a poseda, nu este un principiu al comuniunii și al armoniei. Principiul «economic» pe care îl întrevădem în voința de a poseda după voia proprie nu este un principiu al comuniunii. A crea o uniune «economică» echivalează cu a căuta să realizăm cvadratura cercului, înseamnă a crea o uniune doar ca un mod de a spune și foarte fragilă. Unirea «economică» sfârșește de regulă în discriminare, și de aceea se

¹ **Ibidem**, pp. 80-81.

divizează. Averile adunate pe baza unui principiu autoafirmativ se împrăştie, se risipesc în mod necesar”¹.

„De altfel, într-o uniune «economică» realitatea cea mai importantă nu este persoana ca atare, nici averile, ci posesia lor utilitaristă, satisfăcută. De aceea, este limpede că prin ea este vizată o bunăstare cât mai amplă cu putinţă, care să atingă cât mai multe persoane, pentru că cu cât vor fi satisfăcute mai multe persoane, cu atât mai mare va fi consensul, dar, în acelaşi timp, atâtea alte dimensiuni ale persoanei vor fi sacrificate din cauza prestigiului posesiunii şi al averii. Dorind să adune substanţele proprii pentru sine, pentru a face ceea ce vrea, omul li se supune lor”².

„Şi dacă îl privim pe om constituit de această inseparabilă uniune între principiul personalizant şi natura umană, vedem că păcatul permite naturii să domine întreaga sa persoană. Într-adevăr, persoana este sufocată de exigenţele generice ale unei naturi rănite de păcat, devine deci supusă patimilor care domină asupra principiului agapic, personal. Şi această pierdere a persoanei în natura umană rănită, această risipire în patimi, este ca un fel de clişeu al atâtor fenomene în multe alte domenii, în diferite sfere ale vieţii personale şi ale vieţii sociale şi culturale”³.

„În păcatul lui Adam, în loc să rămână îndreptat către Creatorul său, către Prototipul său, omul se îndreaptă către pom, adică spre un obiect, şi aşteaptă de la el să devină ca Dumnezeu. Acum, la începutul acestei parabole, este propusă din nou aceeaşi imagine. Fiul rupe armonia relaţională, se orientează către averi, încrezându-se în ele, punând în ele toate speranţele de a trăi această aşteptare magică a faptului de a fi stăpân”⁴.

¹ **Ibidem**, p. 81.

² **Ibidem**, p. 82.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**.

„Ca o consecință a păcatului, există în om patima incontrollabilă de a fi stăpân, de a gestiona fără vreo referire la un altul. Dar pentru că el este un chip care trimite în mod necesar la un Prototip, această patimă înseamnă tocmai trădarea propriei ființe. Când nu transmite mai departe, când rupe relația întemeietoare, cea cu Prototipul său, omul se trădează pe sine. Omul orientat către averi, doritor să fie el însuși originea și centrul gestiunii lor totale, își trădează adevărul. Așezându-se în afara relației întemeietoare, el nu va putea alcătui cu substanțele sale o lume de relații. Și pentru că nu vor fi în funcție de om și de relațiile sale, averile sale nu vor fi pentru el binele. Omul nu va putea instaura și întrupa relațiile, chiar și cele interpersonale, în substanțe și prin intermediul lor. Averile sale nu vor participa astfel la iubirea sa relațională. Astfel, prin modul în care se folosește de ele, vede ca într-o oglindă modul în care se folosește de sine însuși. În aceeași măsură în care își va risipi averile, se va risipi pe sine însuși. Parabola ne spune că fiul mai tânăr «a trăit în desfrânări» (ζῶν ἄσωτως = zon asotos). Termenul grecesc pentru «desfrânare» folosit aici trimite la un comportament corupt, la ceva pervers. Desfrânatul este un fel de libertin care își permite să trăiască împotriva cursului stabilit al creației. E și mai explicit atunci faptul că această îndepărtare de tatăl, autoafirmarea în lucruri este pentru om o ieșire din adevărul creației însăși. De aceea, omul se distruge în lucrurile cărora le slujește, crezând însă întotdeauna că lucrurile sunt cele ce slujesc voii sale. În Sfânta Scriptură opusul desfrânatului este omul drept, adică înțeleptul, iar «*frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii*» (Ecclesiasticul 1,12), ceea ce înseamnă practic a nu îndrăzni nici măcar să gândești că un alt lucru ar putea fi mai important decât Dumnezeu Însuși, a nu îndrăzni să crezi că un alt lucru ar putea fi Dumnezeu afară de Dumnezeu Însuși. Singur Dumnezeu este Dumnezeu și în afara Lui nu există sens pentru om. De aceea, a

trăi cu Dumnezeu înseamnă a trăi în adevărul propriu și a sluji lui Dumnezeu înseamnă a-ți sluji ție însuși. A da prioritate voii lui Dumnezeu înseamnă a găsi în tine însuși tot ceea ce Dumnezeu iubește, dorește și creează. Faptul de a te sluji pe tine însuși conduce însă la pierderea tuturor acelor lucruri pe care credeam că le stăpânim. Și aceasta este desfrâul. Omul strânge în pumni averile, dar vine ziua în care își dă seama că aceste bunuri au fost corupte de egoismul său și că vântul le-a împrăștiat ca pleava. De aceea, patima este trecătoare, însă fiul mai tânăr este cuprins de această patimă a revoltei și este grăbit să plece. Fără să-și ia rămas bun, fiul își adună lucrurile și pleacă în lumea largă”¹.

„Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă”.

„Fiul mai tânăr a resimțit casa paternă ca prea strâmtă, ca o limită a libertății sale, iar pe tatăl său l-a perceput ca pe un stăpân. De aceea a plecat. E aici, în subtext, o stranie ironie. Tânărul pleacă de acasă pentru că îl simte pe tatăl său ca pe un stăpân, în timp ce vrea să fie el stăpânul bunurilor sale. Voința sa de a fi stăpân - un proiect care îl face să trăiască într-un mod pervers, împotriva adevărului - se încheie cu risipirea bunurilor. Stăpânul sfârșește prin a-și pierde averea, deci prin a nu mai fi stăpân, dat fiind că a risipit totul și ajunge să meargă să facă pe robul la un stăpân dintr-o țară străină, departe de tatăl său. Voia să fie un stăpân prin plecarea lui dintr-o casă de stăpân și a sfârșit în foamete. Acum el însuși, stăpânul, se simte în lipsă. Termenul grecesc pentru «lipsă» (ὕστερεῖσθαι = isteriste) exprimă tocmai lipsa hranei, adică a nu mai avea nimic de mâncare, aceasta fiind prima imagine a morții. Atunci, ce fel de stăpân mai e, dacă bunurile sale îl fac să se simtă în nevoi? Nevoia îl constrânge pe acest fiu să devină în realitate rob. În casa lui se simțea rob. Acum este cu adevărat rob. Bunurile pe care voia să le administreze

¹ **Ibidem**, pp. 83-84.

după voia sa l-au condus la situația de a se supune nevoii, până la umilința de a trebui să slujească unui stăpân străin”¹.

„Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii”.

„Întâlnim aici paradigma stăpânului și a robului. Chiar și la un nivel psihologic superficial, constatăm faptul că educația copiilor trece uneori prin momente de revoltă, un fel de «a trânti ușa» în fața părinților, pentru a se afirma pe sine. Dar, în același timp, calea adolescenței a afirmării de sine se epuizează mai devreme sau mai târziu, iar copiii se întorc la un raport mai matur cu părinții. Și acest aspect obișnuit al maturizării umane indică faptul că există un clișeu arhaic ce constituie un fel de paradigmă a omului”².

„Neîncetat omul tinde să-și creeze condiții de robie. Sclavie față de propriile idei, doctrine, structuri, legi, reguli, ca și cum am avea o frică înăscută și incontrollabilă de a fi fii și de a fi liberi. Demonul fricii îl ține într-adevăr pe om în robie toată viața (Evrei 2,14-15)”³.

„În paradigma stăpân - rob vedem astfel situația pe care au trăit-o Adam și urmașii săi după căderea în păcat: Omul Îl abandonează pe Dumnezeu și se supune robiei înlocuitorilor Lui creați de el însuși, îi face idoli și apoi le slujește cu credință. Omul crede că, dacă nu-l slujește lui Dumnezeu ci se alege pe sine însuși drept centru al vieții va fi liber. În realitate devine rob al propriilor sale creații. Creează sisteme, convingeri și se lipește visceral de ele. Devine astfel rob al propriilor sale certitudini. Este o tragică ironie în convingerea umană că, departe de Dumnezeu, suntem liberi. În depărtarea

¹ **Ibidem**, pp. 84-85.

² **Ibidem**, pp. 85-86.

³ **Ibidem**, pp. 86-87.

de Dumnezeu nu există altceva decât robia omului față de sine însuși, care este adevărata foamete”¹.

„Omul Îl părăsește pe Dumnezeu convins că, desprinzându-se de El, se câștigă pe sine și nu-și dă seama cum i se diminuează valoarea și cum el însuși devine mai puțin important decât conceptele, viziunile și legile pe care le-a stabilit. Se pune liber în centrul a toate, dar în așa fel încât în centru este pus de fapt ceea ce a produs el însuși. Urmarea este că devine un idolatru al propriilor sale producții. Interzicerea rodului pomului din mijlocul grădinii raiului este aici pervertită și devine o interzicere pe care omul o transferă asupra lucrurilor produse de el însuși, în sensul că ceea ce omul inventează, creează, devine de neatinș. Cine le atinge trebuie să moară. Aceasta este marea ironie a parcursului ce urmează paradigma stăpân - rob: Moartea. Adam se refugiază în mormânt. Mormântul, împărăția celor morți, este locul omului care vrea să-și afirme unilateral voința proprie. Moartea sunt bunurile pe care omul le ia pentru sine. Depărtarea de Dumnezeu pare de acum definitivă, cea față de tatăl de netrecut. Această distanță va dispărea numai atunci când Dumnezeu Tatăl îl va trimite pe Fiul Său Cel adevărat Care va intra de viu în mormânt, în împărăția morților. Distanțele vor fi anulate printr-un gest al iubirii nebune a lui Dumnezeu. În Fiul Său, Dumnezeu Însuși va deveni acea avere/substanță pe care omul o pretinde pentru sine, pentru a o folosi după voia sa, pentru că într-adevăr, noi, oamenii, am folosit destinul Domnului Hristos după voința noastră, după voința unui neam păcătos. Mântuitorul mort în mâinile oamenilor este tocmai acel bun/substanță pe care omul l-a posedat. Iar Hristos Cel viu, înviat, ținându-i de mână pe oamenii păcătoși eliberați din iad, este tocmai acel Fiul care Se întoarce cu frații Săi la Tatăl”².

¹ **Ibidem**, p. 87.

² **Ibidem**, pp. 87-88.

„În această paradigmă stăpân - rob, tată - fiu, vedem și parcursul istoriei noastre. Dacă privim începuturile propovăduirii învățaturii Domnului Hristos în lume, putem observa că răspândirea creștinismului în Europa s-a făcut cu mare avânt și entuziasm și s-a făcut totul pentru ca o anumită viziune creștină să pătrundă în toate, iar în Evul Mediu societatea creștină occidentală a îmbrățișat toate dimensiunile vieții, încât episcopul și contele se identificau în aceeași persoană”¹.

„Dar, în acest spațiu totalizant, în care adesea Biserica, instituția politică și cea culturală coincideau, omul apusean a început să simtă constrângerea, lipsa de libertate. O religie care domină nu mai este experimentată ca atare. Omul începe să caute spații de evadare din această carapace de plumb, începe să sape în memoria culturală, să apeleze la alte epoci culturale. Revine nostalgia marii culturi grecești, o cultură a cărei chemare devine un mit capabil să inspire o întreagă civilizație. În cele din urmă, procesul istoric se răstoarnă și începe o mișcare preponderent anticreștină. Unui teocentrism absolutizant i se substituie tot mai mult o viziune antropocentrică, o afirmare a omului atât în teorie, cât și în practică. Se elaborează o paradigmă inspirată de autonomii, de independențe, o societate și o ordine bazate pe raționalitate și pe indiscutabila valoare a omului. Ca și fiul mai tânăr din parabolă, cultura europeană începe să meargă tot mai curajos pe drumul independenței față de Biserică. Străbaterea acestui drum însă, ca și cel parcurs de fiul mai tânăr, duce la îndepărtări extreme, care provoacă numeroase umilințe. Ceea ce omul produce în suveranitatea sa începe să se revolte împotriva lui, până într-atât încât începe să se facă simțită foamea, moment în care însăși cultura și societatea produse de om se transformă într-un loc al suferinței. Până și pământul, cu rănilor provocate de om, se revoltă și devine un mediu nelocuibil. La apusul

¹ **Ibidem**, pp. 88-89.

epocii moderne, începem să ne dăm seama că am luat-o într-o direcție greșită, că am greșit scopul. În numele omului, în numele marilor idealuri umaniste, se ucide. Civilizația modernă ajunge să savureze moartea. Experimentându-L pe Dumnezeu ca stăpân, omul cedează în îndepărtarea sa de El tentației de a I se substitui. În loc să treacă dincolo de imaginea unui Dumnezeu stăpân și să ajungă la descoperirea Lui ca Tată, în locul lui Dumnezeu sunt puse atâtea abstracțiuni (ca, de exemplu, progresul, libertatea, etc.) devenite tot atâția zei cărora omul li se supune ca acelui Dumnezeu stăpân de care a fugit. Omul rămâne astfel mereu în interiorul logicii stăpân - rob”¹.

„Astăzi trăim într-un moment de foamete, în care omul contemporan, în cultura sa, experimentează rezultatul unei vieți «de desfrâu». Ne găsim într-un fel de fază terminală a atâtor aspirații. Mulți se pierd în discuții inutile dacă acest parcurs istoric a fost mai mult sau mai puțin pozitiv, enumerând lucrurile bune și rele ale primului și ale celui de al doilea mileniu. Se fac comparații și bilanțuri. Nu cred că asta e datoria noastră. Parabola pe care o analizăm ne oferă mai degrabă ocazia unei lecturi spirituale a acestui parcurs. Vedem că în interiorul acestei pilde până și cea de a doua fază - faza negației lui Dumnezeu, a îndepărtării de El - este în chip fundamental un drum al maturizării. După o perioadă istorică de predominare a religiei, vine una a secularizării, după o fază claustrală, vine una «mondenă», dar totul merge spre o mai profundă cunoaștere a adevărului. Fiul mai tânăr trebuie să devină fiu risipitor, trebuie să experimenteze totul și apoi să se piardă în robie pentru a recunoaște că tatăl său nu este un stăpân, ci un tată adevărat. Prin aceasta nu vrem să afirmăm că drumul mântuirii trece în chip necesar prin «atingerea fundului». Vrem doar să sugerăm o mare taină în ceea ce privește maturizarea omului: În perspectivă

¹ **Ibidem**, pp. 89-90.

spirituală, adică în perspectiva lui Dumnezeu, chiar și păcatul cel mai adânc poate fi convertit într-o apropiere mai conștientă de El. De-a lungul generațiilor, omenirea va trebui să meargă pe urma parabolei fiului risipitor pentru a descoperi, într-o măsură tot mai mare, că religia nu este constrângere, că Biserica nu există pentru a domina lumea, ci pentru a o binecuvânta, sfinți, iubi și lumina”¹.

„Și dorea să-și sature pânțelele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea”.

„Parabola spune că fiul mai tânăr a cheltuit totul, adică a consumat totul. Și-a luat lucrurile pentru a pleca din casă și a le folosi după propria sa voință, și a sfârșit prin a pierde totul, paznic la porcii unui stăpân străin într-o țară îndepărtată. A ne realiza unilateral voia proprie înseamnă a cheltui totul, adică a nu mai avea nimic, pentru a sfârși în robie, unde chiar și porcii provoacă invidie, pentru că fiul plecat de acasă vrea să mănânce roșcovele cu care sunt hrănite aceste animale. Dar porcul este un animal necurat, simbol al lumii contaminate, în care demonii își pot găsi sălaș (cf. Levitic 11,7 și Luca 8,32-33). Iar el, fiul, ar vrea să mănânce tocmai ceea ce mănâncă animalele ce sunt sălaș demonilor”².

„Acest «a cheltuit totul» din parabolă, care înseamnă a nu mai avea nimic, a se afla în nevoi, poate fi trăit în moduri diametral opuse, după cum este cazul femeii care și-a vândut toată averea pentru a-L unge pe Domnul Hristos și astfel a regăsit totul, sau al văduvei care a aruncat în vistieria templului tot ceea ce mai avea pentru a trăi (cf. Marcu 12,44 și Luca 21,4). Este evident atunci că a folosi totul pentru tine însuși și potrivit propriei voințe înseamnă a risipi totul și a te găsi în nevoi, în timp ce a folosi totul pentru dragostea lui Hristos, a da totul potrivit planului și

¹ *Ibidem*, pp. 90-91.

² *Ibidem*, p. 92.

voinței lui Dumnezeu înseamnă a regăsi totul. Pentru a rămâne ca atare, averile au un singur parcurs, cel a iubirii: Folosirea lor cu referire la Dumnezeu. Cine își personalizează bunurile prin referire la Dumnezeu, la Hristos, le păstrează pentru viața veșnică și prin aceasta rămâne și el în veșnicie. Faptele milosteniei și ale iubirii nu vor dispărea, ci vor rămâne veșnic. Averile puse în slujba iubirii trec în viața veșnică. Dar pentru a intra aici, trebuie ca voința noastră să se supună voii lui Dumnezeu”¹.

„A folosi lucrurile pentru iubirea lui Hristos, adică a-L iubi pe Hristos cu toate lucrurile, nu înseamnă a-i priva pe ceilalți de ele, acumulându-le într-un mod egoist și gelos. A dispune de lucruri după voia lui Dumnezeu înseamnă a le face să intre în iubire. Dumnezeu vrea iubirea. Pentru ca omul să descopere faptul că este iubit de Dumnezeu, Dumnezeu a încredințat totul în mâinile omului, chiar și pe propriul Său Fiu. A da lui Dumnezeu lucrurile din iubire înseamnă a le da tuturor, pentru că Dumnezeu îi iubește pe toți, Se dă tuturor și vrea să fie iubit de toți, fiindcă Fiul Său a fost dat pentru toți și tuturor. A-L iubi pe Hristos și a orienta lucrurile spre El înseamnă a cuprinde, în Hristos, mâinile întinse ale tuturor, inclusiv ale celor care poate nu ne plac, chiar și ale dușmanilor noștri”².

„Pentru a sluji iubirea trebuie să renunțăm la autoafirmare. Pentru a intra în iubire și a ne lăsa pătrunși de aceasta trebuie să renunțăm la voia proprie”³.

„Faptul că fiul risipitor ajunge să pască porcii arată cui anume slujește. Se supune unui stăpân dintr-o altă țară și se trezește în umilință, paznic al porcilor unui stăpân străin, într-o țară departe de tatăl. E o imagine a lui însuși. În starea sa contemplă

¹ **Ibidem**, pp. 92-93.

² **Ibidem**, p. 93.

³ **Ibidem**, p. 94.

astfel propria realitate. Contemplă ceea ce a devenit în mod real, vrând să fie stăpân”¹.

„Foamea este atât de mare încât fiul ar vrea să mănânce ceea ce mănâncă porcii. Omul care vrea să fie stăpânul lumii nu are ce să mai mănânce. Se întrevede aici întreg paradoxul păcatului. Adam vrea să mănânce pentru că visează să devină ca Dumnezeu Creatorul care posedă viața, și sfârșește înfometat, devenind asemenea porcilor, încât ar vrea să mănânce mâncarea lor. Eva a luat rodul pomului, fiul mai tânăr a luat partea din avere care îi revenea, iar acum ar vrea pe cineva apropiat care să-i dea să mănânce chiar roșcovele cu care se hrănesc porcii. Psalmii și cărțile de înțelepciune din Vechiul Testament ne învață că omul devine cu adevărat conform idolului său. Idolul îl face asemenea lui pe cei care îl adoră. Acolo, la pășune, printre porci, fiul întrevede realitatea sa și simte întreaga sa umilire. Umilința e starea care ne face să constatăm în mod irevocabil că ceea ce omul a vrut să facă de unul singur, după voia sa proprie, se întoarce împotriva lui. Și aceasta se întâmplă tocmai față de cel înaintea căruia ne-am hotărât să facem lucrurile de unul singur, de capul nostru: *«Tată, am greșit la cer și înaintea ta»*. La smerenie nu se ajunge prin asceză, prin bravură. Smerenia este o virtute, și ca toate virtuțile are o dinamică internă care nu depinde numai de voința umană. Dacă virtuțile ar depinde numai de curajul nostru, ele nu ar mai fi astfel, s-ar descoperi mândria din care se nasc și ar da prilejul la o clasificare a oamenilor în eroi și slabi. Orice virtute se realizează în baza unei participări la Persoana vie a lui Hristos, Care este Virtutea, care este de fapt izvorul virtuților. De aceea, intrarea în virtute trece printr-un eveniment care te face să te descoperi părtaș la Hristos. Pentru smerenie această trecere este constituită de umilință. Umilința este începutul smereniei. Smerenia este o stare de har și de iubire, în care omul

¹ Ibidem.

dă în mod liber întâietate celuiilalt. Smerenia este o atitudine tipică persoanei, adică a celui care în adevărul său este o ființă a deschiderii și a recunoașterii celuiilalt. Smerenia este o atitudine extatică a persoanei, de aceea tocmai smerenia face ca persoana să fie ceea ce este. Și pentru că smerenia este o expresie a iubirii agapice, dacă e despărțită de iubire, ea nu mai este astfel, ci doar o pervertire psihologică și moralistă a ei”¹.

„Dar venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame!”

„Bunurile pe care fiul le-a luat pentru a le stăpâni și pe care le-a risipit încep în cele din urmă să trezească în el nostalgia casei. Bunurile pe care le-a pretins și le-a folosit de unul singur pentru a nu vedea în ele pe tatăl ca stăpân, încep să-i amintească de cineva care dăruie. Dacă mai întâi, fiind încă acasă, îl deranja să vadă lucrurile mereu în legătură cu persoana tatălui, determinându-l să ia hotărârea de a pleca departe cu partea sa de bunuri, accentuând astfel ceea ce îi aparținea, ce era al său și nu al tatălui, acum începe să simtă nostalgia dăruitorului. Dacă mai înainte și-a fixat privirea asupra lucrurilor uitând pe dăruitorul lor, proclamându-și dreptul său asupra lor, acum începe să simtă tocmai nostalgia cuiva care să-i dea lucrurile. Dacă la început privirea posesivă asupra bunurilor l-a dus afară, departe de casa și de tatăl său, acum, când acestea îi lipsesc, se naște în el o mișcare spre înăuntru. Acum el se găsește nu numai în simpla absență a bunurilor, în lipsa lor, ci în situația celui care, cuprins de pofta posesiunii, a autoafirmării, a autodeterminării, a risipit totul. Golul pe care i l-au lăsat bunurile favorizează mișcarea de întoarcere în sine însuși. Ca persoană, s-a pierdut printre lucruri. S-a exilat din persoană în lucruri, în împărăția obiectelor. S-a repetat aici păcatul descris în cartea Facerii. Omul îl părăsește pe Dumnezeu, Care este Persoana relațiilor de iubire, pentru a

¹ **Ibidem**, pp. 94-96.

se orienta către rodul unui pom, către un obiect. Astfel, omul se face obiect, devine o ființă a exteriorizării până la deplina depersonalizare. Aceasta este calea străbătută de fiul mai tânăr din parabola noastră¹.

„Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și, sculându-se, a venit la tatăl său”.

„Venindu-și în sine, fiul experimentează întreaga umilință. Este momentul cel mai delicat pe care-l trăiește. Ceea ce îl va salva, va fi faptul că, intrând în inimă, se va regăsi în fața semnificativei prezențe a tatălui. Amintirea îi face prezent pe tatăl, casa sa și lucrurile care se află în ea. Și acolo, alături de tatăl său, contemplând casa sa constată: *«Am greșit față de tine»*. Constatarea falimentului și a faptului că ne aflăm singuri în fața propriei voințe eșuate poate fi fatală. Scleroza autoafirmării poate fosiliza omul în încăpățânarea celei mai mari atitudini egoiste, ceea ce constituie o adevărată sinucidere. În timp ce recunoașterea eșecului în fața celui alt e deja primul pas către mântuire. Recunoașterea eșecului înseamnă renunțarea la tentativa de a încerca încă o dată să ne facem voia proprie, să hotărâm potrivit minții proprii, urmând raționamentele proprii. În ciuda singurătății și a eșecului, omul care își revine în sine nemaiaivând niciun sprijin exterior, poate să se găsească din nou în fața celui alt, pentru că omul nu e creat pentru a fi singur. Adevărul omului este de a fi locuit de Duhul Creatorului. De aceea, atunci când revine în sine însuși, chiar dacă prin tragedie și eșecuri, el se află în fața Celui alt, a Duhului, Care strigă în el cu suspine negrăite: *«Avva! Părinte!»* (Galateni 4,6).

¹ Ibidem, pp. 96-97.

Astfel vedem că, revenindu-și în sine, fiul mai tânăr simte suspinele Duhului Care îi fac prezentă imaginea Tatălui”¹.

„Trebuie să luăm seama să nu cădem în capcana de a disprețui lucrurile și de a înțelege rolul tatălui într-un mod unilateral. Această revenire a fiului are loc după ce a ajuns să simtă vidul lucrurilor. Dar și în aceasta poate fi o amăgire, pentru că s-ar putea crede că lucrurile duc în mod inevitabil la vid. Dar lucrurile, ca și întreaga creație de altfel, nu sunt goale. Ca realitate a creației, ele poartă întipărit semnul înțelepciunii divine, poartă în interiorul lor o urmă a iubirii cu care au fost create. De aceea, adevărul lor nu constă în a-l înșela pe om și în a-l exila în vid”².

„În această parabolă se subliniază faptul că punctul delicat al parcursului spiritual e ceea ce se petrece în inima fiului în clipa în care începe să simtă în sine o anume nostalgie a lucrurilor de acasă. Ar putea fi vorba de nostalgia pentru cineva care îi dădea să mănânce și atunci hotărârea de întoarcere are loc poate nu atât din cauza tatălui, cât pentru mâncare. Și într-adevăr, el se întoarce acasă pentru a fi slugă. Un gest pe care pare că îl face pentru că s-a căit, pentru că se recunoaște nevrednic de a mai fi fiu. În realitate, el este încă la jumătatea drumului și e pe punctul de a cădea în ultima ispită aflată în calea convertirii. Când persoana se descoperă în păcat, riscă să-și impună pedepse de una singură. În mod normal, aceasta se întâmplă sub o aparentă smerenie sau pe baza unei presupuse dreptăți. Persoana hotărăște să se îndrepte, să se recupereze pe sine cu o «amendă», cu o penitență. Ajunge să spună cu ușurință: De acum înainte nu voi mai face aceste lucruri. Sau: De acum înainte voi face altfel. Sau: Mă ofer pentru o misiune dificilă, vreau să merg departe și să fac totul invers decât am făcut până acum, niciodată nu voi mai face aceste păcate. Într-o astfel de dispoziție facem promisiuni

¹ **Ibidem**, pp. 97-98.

² **Ibidem**, p. 98.

sacrosancte, devenim smeriți, mici, buni, gata să ne așezăm pe ultimul loc. Dar în toate acestea se ascunde o mare ispită, aceea de a rămâne ancorați în propriul păcat, de a nu mai ieși din noi înșine, de a nu mai depăși limitele eului propriu. Nu revenim în iubire, ci rămânem închiși în propria noastră mentalitate, prizonieri ai propriului nostru mod de gândire. Proiectăm pe ecranul rațiunii proprii hotărâri mari și sfinte, dar este același «eu» autoafirmativ care regizează totul. A intra realmente în noi înșine înseamnă a intra în iubire, a ne găsi în fața Celuilalt care ne iubește, a-l recunoaște într-o relație care ne introduce într-un raport real, într-o adevărată încredere. A intra în noi înșine înseamnă a intra în inimă, mai mult, înseamnă a descoperi inima și a ne regăsi în fața unui Tată milostiv Care nu ne trădează, ci ne privește cu o iubire veșnică”¹.

„Odată ce am ajuns să descoperim că urmând voii proprii greșim totul, ajungem la nimic, în iadul închiderii, în eul propriu, lipsește doar un pas pentru a-l recunoaște pe celălalt, pentru a ne lăsa prinși de mână și a intra într-o relație de iubire, adică a intra în adevărul propriu, cel al persoanei create după chipul Treimii, al comuniunii și al iubirii. Dar pentru că pasul este scurt, uneori, în loc de a-L recunoaște pe Dumnezeu Tatăl, în loc de a se încredința Lui, și a experia în iubire propria identitate adevărată, pierdută mai înainte în noaptea păcatului, omul este în stare să propună o soluție aparent smerită și «sfântă» în care să decidă tot el. Ultima ispită caută să ne facă să rămânem atei, pentru a nu intra în dimensiunea autentic religioasă. Caută să înlocuiască credința ca realitate relațională cu o credință înțeleasă ca o etică, o gândire a binelui, ca o acțiune potrivit unor dorințe pioase și devotate. A crede înseamnă a-L recunoaște pe Celălalt, e un extaz al iubirii de la persoană către Persoană. A crede înseamnă a renunța la afirmarea unilaterală a voii proprii și, de aceea, este un

¹ **Ibidem**, pp. 99-100.

act de iubire. A crede înseamnă a iubi într-o relație interpersonală agapică, este o obiectivare de sine în celălalt, înseamnă a ceda primul loc, a renunța la a mai fi protagonist. Această trecere este posibilă numai în iubire. Doar iubirea este acea realitate care ne face să ne realizăm tocmai cedând, renunțând. Doar iubirea reușește să afirme sacrificând. De aceea, orice încercare doar «etică» a iubirii sfârșește în oboseala de a iubi, sau de-a dreptul într-o depersonalizare care produce cele mai diferite patologii, printre care în mod sigur învârtosarea inimii. A renunța la voia proprie în afara iubirii devine o alienare și duce la distrugerea persoanei, în același fel ca și afirmarea voii proprii”¹.

„În acest moment al experienței sale, fiul risipitor încheie prima etapă a revenirii sale duhovnicești cu contemplarea iadului. Omul contemplă păcatul și propria realitate umană stricată de acesta. Vede antiteza vieții: Moartea, putreziciunea, nonsensul existenței fără Dumnezeu. Se află în împărăția morții ca împărăție a omului izolat și smuls de lângă Dumnezeu. Mândria umană care încearcă să se facă asemenea lui Dumnezeu potrivit voii proprii sfârșește în împărăția iadului morții veșnice. Urmează apoi chemarea împăratului, care se referă la întruparea celei de a doua persoane a Sfintei Treimi, prin care Dumnezeu coboară, se face apropiat omului, pentru ca acesta să-L poată vedea și simți. Împarte totul cu omul, pentru ca omul să poată împărți totul cu Dumnezeu. În parabola fiului risipitor este prezentată această coborâre spre omul păcătos, omul pierdut, coborâre care are loc numai din cauza iubirii. Omul este chemat astfel de Dumnezeu din păcatul propriu, din iadul său propriu, și chemarea însăși constituie izbăvirea sa, mântuirea sa. Dumnezeu îl cheamă mântuindu-l și îl mântuiește chemându-l. Știm de la Sfinții Părinți că Dumnezeu l-a creat pe om adresându-i Cuvântul și că omul își găsește sensul său dând un răspuns personal acestei

¹ **Ibidem**, pp. 100-101.

interpelări. Dar păcatul l-a făcut pe om surd la acest cuvânt, l-a orbit, făcându-l incapabil de a vedea Prototipul propriu. Omul continuă să privească doar lucrurile și obiectele de la care așteaptă mântuirea. Atunci iertarea păcatului este trăită ca o nouă creație. Dumnezeu îi adresează din nou omului cuvântul Său și acesta se simte chemat ca în momentul creației sale. Omul stă în mormânt, ca Lazăr, și aude cuvântul care-l cheamă afară din mormânt, din iad. Păcatul este moartea, spuneau Sfinții Părinți, de aceea mântuirea este viața nouă, chemarea la viață a noii creații”¹.

„Omul însă trebuie să răspundă la această chemare a lui Dumnezeu fără să aleagă din nou pe baza bravurii proprii și a voii sale proprii și să rămână astfel fără Dumnezeu, ci este necesar să-L recunoască pe Hristos ca Domn și să-I ceară harul de a putea rămâne cu El, participând la tot ceea ce a fost destinul Său, până la a intra cu El în Paște. Este vorba deci de a ne găsi atinși de Hristos în iubire și de a cere să rămânem în această iubire pentru totdeauna. Astfel, este necesară renunțarea la voia proprie ca act al adevăratei credințe și al adevăratei iubiri, și aceste două realități sunt adevăratul rod al mântuirii pe care a realizat-o Hristos”².

„De ce s-a vorbit mai sus despre participarea la tot ceea ce a fost destinul lui Hristos, până la a intra cu El în Paște, care include ocările și suferințele legate de urmarea lui Hristos? Pentru că a-L recunoaște pe Hristos înseamnă a recunoaște obiectivitatea Celuilalt, adică libertatea Celuilalt, chiar față de tine: A-L recunoaște pe Celălalt în obiectivitatea Sa înseamnă a te încredința Lui, a pierde controlul, a nu mai putea controla realitatea decât din interiorul logicii iubirii. Iar aceasta este tocmai logica Paștelui, adică a jertfei din iubire. Dumnezeu Însuși S-a predat prin Fiul Său în mâinile noastre. Nu a coborât pe pământ

¹ **Ibidem**, pp. 101-102.

² **Ibidem**, p. 103.

ca să-l corecteze pe om, ci l-a recunoscut într-un mod atât de radical încât S-a încredințat în mâinile lui”¹.

„În această delicată trecere, pentru a evita ispita teribilă a unui fel de ateism religios, trebuie deci să-L recunoaștem pe Dumnezeu, ceea ce înseamnă să ne lăsăm mântuiți pentru a merita mântuirea. Să ne lăsăm prinși și mântuiți fără a pretinde că această izbăvire din moarte ni se datorează nouă, că am meritat-o. Să ne lăsăm iubiți fără a avea niciun punct de sprijin în noi înșine, să vedem prăbușindu-se ideile, apărările și autoafirmările proprii. Să ne vedem pe noi înșine așa cum s-a văzut Sfântul Apostol Petru în curtea arhierelui Anna, când a trădat toate cele cărora mai înainte le jurase credință și de care se mândrea ca de o putere a sa proprie. Să ne regăsim în acea privire pe care Domnul Hristos i-a aruncat-o Apostolului Său din palat în curte (Luca 22,61). A fi mântuiți înseamnă a putea spune în iubire: «*Nu voia Mea, ci voia Ta să se facă!*» (Luca 22,42). Tu știi totul Doamne, ia-mă cu Tine”².

„În această etapă fiul risipitor nu a ajuns încă la nucleul adevărului său de persoană constituită de iubire, de agape. Nu a ajuns încă la punctul de a-l recunoaște pe tatăl, încă își dă soluții și le propune în gând tatălui. Nu este încă un om care-și vede realitatea cea mai profundă în iubire, în capacitatea de a ieși din lumea proprie și de a recunoaște relația interpersonală ca fundament al existenței proprii. Dar principiul religios este tocmai iubirea, adică recunoașterea radicală a Celuilalt. Adevărata credință este cea a lui Avraam. Acesta Îl recunoaște pe Dumnezeu până într-acolo încât, urmând cuvântul Său, este în stare să ridice cuțitul asupra propriului său fiu. Este chipul lui Dumnezeu Tatăl Care-l recunoaște pe om până într-acolo încât Îl oferă pe propriul Său Fiu ca victimă de jertfă. Principiul religios este cel pe care-l

¹ **Ibidem**, pp. 103-104.

² **Ibidem**, p. 104.

observăm la Sfânta Fecioară Maria la Bunavestire, când, deși nu înțelege totul, se încredințează lui Dumnezeu cu iubire, într-o simpatie de fond care îi îngăduie apoi în viață să înțeleagă totul, tocmai pentru că pe primul loc este Dumnezeu. Plinătatea principiului religios o întâlnim însă la Domnul Hristos în Grădina Ghețimani, atunci când cere dacă este cu putință să fie altfel, dar nu-și impune voia proprie, recunoscând în schimb, în iubire filială, voia Tatălui. Și tocmai această iubire filială este cea care-i lipsește încă fiului mai tânăr. El încă este obsedat de mâncarea din casa tatălui, de argați, de ceea ce-i va spune tatălui. Fiul se află deja în procesul adevăratei convertiri, numai că ispita necredinței, adică a ne iubirii, este încă puternică, încât doar îmbrățișarea tatălui în momentul întâlnirii lor îi va tulbura proiectele sale și modul său de a gândi”¹.

„Fiul preferă să se întoarcă acasă ca slugă, pocăit și smerit, dar hotărându-și de unul singur pedeapsa și propunerile. Iar rămânând rob, dar atașat încă de voia sa proprie, el va putea la momentul oportun să-i întoarcă din nou spatele stăpânului și să plece cu agoniseala care-i aparține pentru a-și descărca, fie și numai asupra acelei biete traiste, voința proprie pătimasă”².

„Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat”.

„Depărtarea a fost de bună seamă noul sălaș pe care fiul risipitor și l-a ales urmând dorinței de afirmare unilaterală a voii sale proprii. Acest departe spune tot ceea ce am vrea să exprimăm atunci când vorbim despre păcat. Este acea depărtare care duce viața umană la declin. Este un exil care-l atinge pe om în ființa sa. Dar tatăl îl vede pe fiu când acesta este încă departe, pentru că iubirea nu cunoaște depărtare. Privirea iubirii pătrunde adâncul nopții, vede fundul mării și înaltul cerului. Nu este o privire

¹ **Ibidem**, pp. 104-105.

² **Ibidem**, p. 107.

severă, a judecătorului, nici o privire ce spionează, ci este privirea pântecelui ce freamătă de o iubire asemănătoare celei ce face să se strângă pântecul mamei (cf. Ieremia 31,20). O privire ce spală cu isop, ce îmbăiază cu sărutare și tămăduiește ca uleiul, balsamul și vinul bun. Tatăl aleargă spre aceste depărtări încă din clipa în care coboară în grădina Edenului întrebând: «*Adame, unde ești?*» (Facere 3,9). Toate paginile Sfintei Scripturi relatează alergarea tatălui după fiii săi. Ne-am obișnuit să credem că omul îl caută pe Dumnezeu. Parabola fiului risipitor răstoarnă acest clișeu și ne arată în schimb că Dumnezeu îl caută pe om și-L atrage la El numai cu iubirea Sa. Nu poate folosi forța, nici argumente convingătoare, ci numai o privire milostivă, gestul gratuit al unei iubiri curate și veșnice. Iubirea lui Dumnezeu închide în sine până și depărtările Psalmului 22,1: «*Până când, Doamne, mă vei uita cu totul? Până când Îți vei întoarce fața de la mine?*», pe care Domnul Hristos, pe cruce, în adâncimile abisale ale răutății omului, îl va striga către Dumnezeu Tatăl, sub o formă puțin schimbată: «*Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?*» (Matei 27,46). Iubirea este acea respirație (suflare de viață) dată de Dumnezeu omului pentru a-l face viu, dar cu care acesta s-a obișnuit într-atât, încât poate trăi fără să-și dea seama de ea. În substanța ei, iubirea este o libertate relațională infinită, un dar constant, o masă mereu pregătită, dar în ascuns, pentru ca nimeni să nu se simtă obligat. Fiul risipitor merge spre casă, pe urmele iubirii tatălui care rătăcește de atâtea nopți în jurul lui pentru a face să se trezească în el aceeași iubire. Fiul se întoarce pe urmele iubirii tatălui care a străbătut de atâtea ori această distanță în vremea absenței lui. Și fiul nu a descoperit încă aceasta. Acum, pentru prima dată, pasul său se potrivește cu cel al iubirii tatălui. Iar soarele strălucește altfel când fiul zărește casa și pe tatăl său care-i aleargă în întâmpinare. Vântul suflă altminteri, aerul este mai curat, pământul devine sfânt, respirația

este acea adiere de viață, ca și cum întreaga istorie s-ar deschide într-o nouă naștere în clipa în care tatăl i-a căzut pe grumaz. Tatăl este cel ce pătimește din cauza distanței, el este cel ce face gestul cuvenit fiului, fiindcă el cade pe grumazul acestuia, inversând rolurile. Nu ne aflăm aici în prezența unui fiu curajos care se întoarce acasă și se aruncă de gâtul tatălui, fiindcă tatăl este cel care îl investește din nou în calitatea de fiu, cu paternitatea sa. Fiul nu reușește să rostească discursul pregătit în singurătate, în exil, când era sluga unui străin și păștea porcii. Copleșit de iubirea tatălui, el descoperă în sine o lumină absolut nouă. Mentalitatea sa se schimbă radical în clipa în care tatăl îi cade pe grumaz. Iubirea este cea care schimbă o persoană, care îi modifică mintea, sentimentele, voința și însăși identitatea sa”¹.

„Adesea ne este teamă să subliniem prea mult bunătatea și milostivirea lui Dumnezeu. Ne grăbim să menționăm de îndată dreptatea Lui, severitatea Lui, ca și cum ne-ar fi teamă că, dacă am pune prea mult accentul pe iubirea lui Dumnezeu, omul nu ar mai simți urgența unei vieți diferite, noi, mai drepte, mai hotărât morale. Evanghelia ne învață însă că omul își schimbă viața, mentalitatea, se convertește la bine nu pentru că este certat, muștrat, pedepsit, ci pentru că se descoperă iubit, deși este un păcătos. Este un moment de iubire intensă, în care persoana vede dintr-o dată întregul său păcat, se simte pe sine ca păcătoasă, dar înlăuntrul îmbrățișării entuziaste a cuiva care o iubește. Se naște atunci acel plâns, acel hohot ce izbucnește din adâncul inimii când, invadați de o iubire gratuită, ne descoperim ca păcătoși ce ignorăm tocmai această iubire, o interpretăm greșit, o judecam drept ceva apăsător. Convertirea persoanei, chiar și în sfera acțiunii sale, începe prin cutremurul iubirii”².

¹ **Ibidem**, pp. 108-110.

² **Ibidem**, pp. 110-111.

„Părăsirii casei de către fiul mai tânăr îi corespunde răspunsul iubirii tatălui, care lasă și el casa pentru a fugi în întâmpinarea fiului și pentru a cădea pe gâtul său cu întregul freamăt al inimii sale rănite de iubire. Plecarea fiului deschide o rană în iubirea tatălui, încât el părăsește casa pentru a merge în întâmpinarea lui. Iubirea lui Dumnezeu se exprimă și în extazul umilitor pe care El îl trăiește față de om și față de întreaga creație. Ce depărtare a atins Fiul lui Dumnezeu întrupat în iubirea Sa pentru a Se face comeseanul păcătoșilor, făcând astfel, prin prezența Sa, din masa păcătoșilor casa Sa (Marcu 2,15-16). Privind la Fiul, prieten și comesean al păcătoșilor, este însă foarte greu să trasăm limitele casei Tatălui”¹.

„Îmbrățișarea tatălui «sufocă» mărturisirea fiului, oprind-o în clipa în care transpare partea cea mai sănătoasă a căinței, partea ce exprimă o conștiință de sine în fața gestului păcatului săvârșit. Fiul nu reușește să rostească cuvintele pregătite atunci când își imagina ceea ce ar trebui să facă tatăl și ceea ce el însuși ar trebui să fie, potrivit gândurilor și voinței sale. În ciuda plecării sale de acasă pe motivul perceperii tatălui ca un stăpân și a lui ca slugă, și nu ca fiu, el ar vrea într-adevăr să se înfățișeze ca o slugă”².

„Acest episod al parabolei ne relevă un aspect particular al vieții spirituale. Știm bine că mărturisirea păcatului constituie un moment delicat. Putem mărturisi păcatul împinși de un sens nevrotic al vinovăției. Un astfel de sens al vinovăției este deja o consecință a unei concepții a vieții spirituale care mai are încă multe de purificat. În fundal se poate afla încă o imagine falsă a lui Dumnezeu, cea care corespunde unui Dumnezeu substituit de proiecții autoritare și împovărat de cenzurile provocate de o confuzie legalist-moralistă. La originea unui astfel de sens al vinovăției se găsește frecvent o adevărată substituire a

¹ **Ibidem**, pp. 114-115.

² **Ibidem**, p. 115.

Dumnezeului personal cu niște legi. Personificarea preceptelor și a legilor este însă o eroare care poate crea multe anomalii”¹.

„Pe de altă parte, vedem astăzi că adesea mărturisirea păcatului se poate confunda cu o simplă conversație, cu un fel de consiliere sau asistență psihologică”².

„În momentul mărturisirii fiului mai tânăr, tatăl i se înfățișează ca adevăratul fundal al mărturisirii. Aceasta ne face să credem că mărturisirea păcatului are loc în interiorul unei alte mărturisiri: Mărturisirea păcatului se poate face doar pe fundalul mărturisirii Tatălui ca Dumnezeu al milostivirii. Mărturisindu-L pe Tatăl ca Dumnezeu al iubirii, mă mărturisesc pe mine ca fiu al acestui Tată. Și tocmai în interiorul acestei mărturisiri unice, dar duble, mărturisirea Tatălui ca milostiv și a mea ca fiu păcătos, este plasată și istoria relației dintre mine, fiul, și Tatăl. O astfel de mărturisire este posibilă doar dacă suntem mișcați de căință. Iar căința este o mișcare precisă a inimii omenești. Nu poate fi confundată cu un sentimentalism generic, ci este o atitudine religioasă autentică, situată prin sine întotdeauna, în mod necesar, în interiorul iubirii. Căința este acel plâns dulce, acel hohot de redescoperire a nevinovăției proprii în ochii Celui față de care a păcătuț. Este o experiență de autentică smerenie ce încălzește inima și face ca persoana să se întoarcă în îmbrățișarea Celui față de care a păcătuț. Căința nu este un joc psihologic rafinat menit să-l țină pe om în situația umilitoare a celui care greșește mereu și, de aceea, trebuie să admită mereu propriile lipsuri în fața unui Dumnezeu desăvârșit. Căința înseamnă descoperirea amăgirii în care am căzut odată cu păcatul, înșelăciunea și nesocotința de a nu ne bucura și de a nu trăi deplinătatea libertății iubirii Tatălui și de a nu gusta lucrurile Tatălui, care sunt și ale noastre. Căința duce la demascarea înșelăciunii de a fi intrat cu

¹ **Ibidem**, pp. 115-116.

² **Ibidem**, p. 116.

Dumnezeu în jocul categoriilor «al meu, al tău», «pot, nu pot» etc. Doar o căință curată poate evita jocul autopedeșirilor și al autocenzurilor. De aceea vedem că, deși intenționase să se prezinte ca slugă, fiul nu reușește să spună aceasta tatălui, pentru că tatăl i-o ia înainte cu iubirea Sa”¹.

„Și a zis tatăl către slugile sale: Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat”.

„Fiul risipitor se întoarce acasă, iar tatăl, alergând în întâmpinarea lui, cheamă slujitorii pentru a-i îmbrăca «sluga» ca pe un fiu (cf. Isaia 22,21). Haina cea mai frumoasă adusă pentru a-l îmbrăca este desigur haina de nuntă, care legitimează prezența la ospăț (cf. Matei 22,11). Și Iacov i-a dăruit fiului său Iosif o tunică cu mâneci lungi (cf. Facere 37,3). Însăși starea omului îl face pe acesta să suspine de dorința de a fi îmbrăcat (cf. II Corinteni 5,4) cu haină care nu se mai murdărește, care nu se mai strică, ci garantează viața veșnică, adică o participare veșnică la ospățul pe care Dumnezeu l-a pregătit pentru ai Săi. Tatăl vrea să-i ofere fiului o haină spălată în iubirea milostivă cu care l-a așteptat dintotdeauna. Ar vrea ca fiul să îmbrace haina care-i deosebește pe cei ce și-au spălat haina lor în sângele Mielului (cf. Apocalipsa 7,14). Haina cu care tatăl își îmbracă fiul îl introduce pe acesta între cei însemnați cu semnul mântuirii (cf. Iezechiel 9,4). Este starea creaturală a omului care suspină dorind să fie îmbrăcat în Hristos (cf. Romani 13,14). Chipul lui Dumnezeu Tatăl ce locuiește în om prin intermediul Duhului Sfânt strigă în noi până la deplina sa manifestare. Cere să ne lăsăm pătrunși de această imagine a Tatălui - adică a Fiului (cf. Coloseni 1,15) - care în istorie trăiește în oameni, ducându-i la

¹ **Ibidem**, pp. 116-117.

deplina lor manifestare în El ca fii adoptivi. Cu cât ne lăsăm mai mult pătrunși de imaginea Fiului, cu atât mai mult gândim ca fii, simțim ca fii, voim ca fii și suntem capabili de gesturi de fii. Și tocmai gesturile noastre, mentalitatea noastră, modul nostru de a simți mereu mai conform cu Hristos sunt haina în care tocmai suntem îmbrăcați, pentru că întreaga mântuire constă în a-l îmbrăca pe om ca fiu al lui Dumnezeu. Această îmbrăcare se săvârșește în Hristos, adevăratul Fiu al lui Dumnezeu. Inelul, pe care tatăl îl pune în degetul fiului întors în cele din urmă acasă, îi transferă toate puterile (cf. Facere 41,41-42), este adevăratul inel al filialității. Acest inel, care în antichitate avea adesea încrustat sigiliul puterii, este semnul acelei iubiri ce lasă în inimă întipărirea unui sigiliu pentru a exprima o unire indisolubilă. Încălțăminte din picioare este fie semnul nobleții, fie al familiarității care îngăduie păstrarea acesteia în picioare, ca și garanție că nimic nu-l va mai separa pe fiu de tată. Tatăl și Fiul sunt una (cf. Ioan 10,30). Vițelul cel îngrășat și sărbătoarea care se pregătește sunt o imagine explicită a banchetului care va marca timpul mesianic (cf. Isaia 25,6), timpul în care va prisosi milostivirea, iubirea și harul lui Dumnezeu. Acolo, unde odată era absența, vidul, moartea păcatului, acum prisosește sărbătoarea celui care i-a căzut pe grumaz (cf. Romani 5,20). Locul fiului mai tânăr la masa casei era mereu gol. Acum, tocmai în acel loc, prisosește sărbătoarea cu cărnuri grase, vinuri bune, mâncăruri suculente și cu fiul îmbrăcat ca fiu, prăznuind împreună cu tatăl său, pentru că haina este un fel de revelație a celui care o poartă (cf. Ecclesiasticul 19,27). Acum fiul, îmbrăcat de tatăl, exprimă întregul său adevăr, acela de a fi fiu (cf. Isaia 61,10)¹.

„Iubirea tatălui reușește să-l învie pe cel iubit. Chiar rătăcit fiind, cel care se lasă ajuns de iubirea tatălui, este readus la viață ca o oaie pe umerii păstorului. Oricine este iubit de tatăl și se lasă

¹ **Ibidem**, pp. 117-119.

condus pe urmele acestei iubiri, se întoarce din abisurile morții și ale uitării la viața și memoria veșnică a iubirii infailibile și indestructibile a lui Dumnezeu (cf. Romani 8,35-39). Fiul mai tânăr se întoarce acasă înviat din păcatul său, nu datorită curajului său, ci datorită iubirii viscerale a tatălui”¹.

„Sentimentul iubirii Tatălui este bucuria exprimată în faptul că i-a căzut pe grumaz”².

„Casa se umple de bucurie, de bucuria năvalnică a tatălui, și fiul intră cu încălțăminte în picioare. Moise a trebuit să stea desculț în fața rugului aprins (cf. Ieșire 3,5). Fiul intră într-o casă învăluită de prezența iubirii tatălui și nu mai trebuie să-și scoată încălțărilor pentru că este fiu. Teama și respectul lui Moise în fața rugului aprins nu sunt mai mici în fiul, nici nu au dispărut, dar au fost integrate în interiorul iubirii dintre Tată - fiu. Teama și respectul nu pot fi opuse iubirii și familiarității (cf. Psalmul 84,9-14), nici sluga nu poate fi opusă fiului. Starea de fiu include și slujirea și teama, dar este vorba de o slujire și de o teamă pătrunse de o iubire filială. Aceasta o spune explicit Fiul: «*Ca să cunoască lumea că Eu Îl iubesc pe Tatăl și că Eu fac așa cum Tatăl Mi-a poruncit*» (Ioan 14,31). Maturizarea religioasă este maturizarea raportului fiu - Tată, integrând tot mai mult ascultarea, slujirea și respectul într-o iubire filială, care se cufundă în libertatea pe care doar iubirea Tatălui o garantează”³.

„Și au început să se veselească”.

„Sărbătoarea ce a început în casa tatălui este o adevărată imagine a Cincizecimii spiritualității (cf. Psalmul 23,5; Isaia 25,6; Proverbele lui Solomon 9,1-6). Casa, contururile spațiului cunoscut încă din copilărie, chipurile, vinul, vițelul cel îngrășat pregătit într-un mod inconfundabil în bucătăria

¹ **Ibidem**, p. 119.

² **Ibidem**, p. 120.

³ **Ibidem**, pp. 120-121.

familiei, inelul din deget, hainele de sărbătoare, cântecele, salutările, câmpurile ce se văd în depărtare, soarele, totul vorbește, totul povestește iubirea tatălui. Lucrurile nu sunt mute, este ca și cum s-ar desface într-o lumină nouă care le face să se vadă unite toate în iubirea tatălui, astfel încât să creeze o unică țesătură. Ca și cum toate lucrurile ar fi legate de firul ascuns al bucuriei tatălui, ca și cum jubilația sa ar face să se miște creația, să tresalte cele din jur, obiectele, aerul, câmpurile. Aceasta este spiritualitatea autentică: A vedea în toate gestul tatălui, a nu vedea lucrurile izolate, mute, ci a simți povestea iubirii pe care, în puterea Duhului, ele o știu susura foarte bine. În Duhul Sfânt, lucrurile, creația, obiectele, trezesc în fiul amintirea tatălui. Iubirea tatălui este amintită în fiul și prin intermediul lucrurilor din casă. Adevărul creației constă într-adevăr în anamneza Creatorului, într-o veșnică aducere-aminte a Lui. Adesea, pentru noi oamenii, nu e ușor ca lucrurile să ne amintească de Dumnezeu, dar, prin intermediul iubirii pe care El ne-o dă, reușim să ne dăruim lucruri unii altora și în acest dar lucrurile reintră în aducerea-aminte de Tatăl. Amintindu-ne de celălalt, vorbind despre celălalt, noi și creația intrăm în orbita acelei relații de la origini pe care fiul reușește să o descopere doar la sfârșit. Când lucrurile sunt percepute și gustate în relația lor cu Tatăl, cu Creatorul, atunci lumea se înfățișează ca o sărbătoare (cf. Daniel 3,52). Iubirea Tatălui se comunică tuturor obiectelor, tuturor lucrurilor casei, și astfel se comunică fiului. Când obiectele, creația, și chiar lucrarea omului sunt absorbite în iubirea a două persoane, atunci lumea își trăiește adevărul său, transfigurarea sa și creația devine un loc în care Tatălui îi este bine pentru că face sărbătoare fiului. Adevărul creației se realizează în iubirea dintre persoane. Creatul se simte iubit atunci când devine mediul în care se comunică această iubire dintre persoane.

Acesta este adevăratul cânt al creației, temeiul pentru orice dreaptă viețuire în lume, pentru orice «stăpânire» onestă asupra lucrurilor, deci și pentru o adevărată ecologie în iubire”¹.

„Este straniu că, atunci când fiul a hotărât să plece din casă, el a adunat aceleași lucruri care acum participă la sărbătoarea lui. Acum ele îi aduc aminte de tatăl, atunci îi trezeau dorința de afirmare a voii sale proprii departe de casă, ca și cum lucrurile ar fi fost acoperite cu o mantie strălucitoare, seducătoare. Ca și cum atunci gestul bunătații tatălui ar fi fost cu neputință de văzut în ele, ca și cum ar fi amuțit în ele vocea tatălui (cf. Psalmul 115,4-8). Este semnificativ faptul că sărbătoarea pe care fiul voia să o facă dispunând de unul singur de lucrurile sale a sfârșit printre porci, în slujba unui stăpân străin. Ca și cum, exilate, lucrurile ar fi determinat la rândul lor exilul său. Creația intră în sărbătoare nu pentru că este posedată și supusă voii proprii a omului dominator. Lucrurile se bucură atunci când sunt în slujba iubirii dintre persoane. Nu averea produce bucuria, ci relațiile, întâlnirile dintre persoane sunt cele ce o fac posibilă”².

„Asociată în Sfânta Scriptură parfumurilor, vinului, iubirii, regăsirii, ca în Cântarea Cântărilor, unde iubitul descrie iubita cu fascinantele imagini ale creatului, sărbătoarea este o realitate a libertății. Sărbătoarea are regulile ei interioare, logica sa riguroasă care este cea a regăsirii în iubire. Sărbătoarea este posibilă datorită renunțării la o afirmare de sine unilaterală, renunțare posibilă în convingerea miraculoasă că doar iubirea reușește să creeze. Sărbătoarea este posibilă doar datorită liberei adeziuni a persoanelor, pentru că aceasta este iubirea. Sărbătoarea în casa tatălui este sărbătoarea liberei adeziuni a tatălui la fiul, până într-acolo încât el aleargă înaintea lui și îi cade pe gât. Iar plinătatea sărbătorii se înfăptuiește pentru că, în fața puterii și a căldurii

¹ **Ibidem**, pp. 121-122.

² **Ibidem**, pp. 122-123.

iubirii tatălui, fiul renunță la a se mai propune ca slugă și se alipește de tatăl potrivit adevăratului lor raport”¹.

„A sosit vremea în care dimensiunea religiei care trebuie să fie cel mai mult subliniată este cea a libertății iubirii, sau a iubirii în libertate. Omul nu se va întoarce cu adevărat la Tatăl dacă va fi dominat de religie, dacă va fi constrâns de o pedagogie rafinată. Omul nu va descoperi chipul Tatălui dacă acesta îi va fi prezentat ca ultimul refugiu al unei istorii în derivă. O religie care vrea să domine mai are încă mult până la maturizarea ei. Pe de altă parte, o religie care se pierde, retrăgându-se într-un secularism generalizat, nu mai este o religie. Dumnezeu și omul nu pot fi într-o relație de dominare, de rivalitate, sau de supunere reciprocă. Acest aspect al religiei produce ca reacție o altă fantasmă a acesteia, versiunea ei diluată și pusă în slujba viciilor omului. Dacă omul a experimentat un Dumnezeu dominator, constrângător, reacția unui om revoltat care-și creează un Dumnezeu după propriile gusturi va fi evidentă. Și poate că atunci va fi timpul potrivit pentru o adeziune liberă a celor doi”².

„Iar fiul cel mai mare era la țarină”.

„Țarina este locul în care se lucrează pământul, unde omul își procură, în ostenele sudorilor proprii, hrana cea de toate zilele (cf. Facere 3,19). Dacă, pe de o parte, osteneala țarinii îl face pe om să experimenteze întreaga sa dimensiune de făptură creată, pe de altă parte, tot ea îl îmbată cu senzația de a fi stăpân, creator. Tocmai de aceea găsim în Sfânta Scriptură atât câmpuri aurii, gata pentru secerat, cât și câmpuri ca loc al violenței, teatru de bătălii. Nu trebuie uitat că șarpele este o viețuitoare a câmpului (Facere 1,26), iar Cain, care era lucrător de pământ (cf. Facere 4,2), când a fost cuprins de invidie pe fratele său Abel, «i-a zis: Să ieșim la câmp! Și a fost că în timp ce erau ei pe câmp, Cain

¹ *Ibidem*, p. 123.

² *Ibidem*, p. 124.

s-a aruncat asupra lui Abel, fratele său, și l-a omorât» (Facere 4,8). Și fiul mai mare din parabolă se întoarce acasă cu un fel de predispoziție interioară asemănătoare, astfel că de îndată ce îi ajunge la urechi sunetul muzicii și al dansului sărbătorii casei, se umple de mânie. Aceasta este o stare a omului care-l absoarbe cu totul în lumea ei, în gândurile ei. Este o atitudine care poate fi experimentată adesea, însă este simptomul unei închideri, al unei izolări. Mânia este o predispoziție a sufletului care împiedică nu numai o înțelegere corectă a evenimentelor, dar și o corectă înțelegere de sine (cf. Tit 1,15). Reacția provocată de o astfel de predispoziție constă în general în a ne simți inoportunați de ceilalți, deranjați. De aceea replicăm și căutăm autodemonstrații și autoafirmări. Mânia este o atitudine împietrită care împiedică adaptarea, flexibilitatea și relaționarea”¹.

„În viața spirituală predispoziția inimii are o importanță enormă. Lucrurile ce ni se întâmplă sunt înțelese în interiorul unei atitudini a sufletului care ține loc de fundal interpretativ. În discernământul spiritual predispoziția sufletului are o importanță capitală. Într-un suflet predispus într-un anume fel, Duhul Sfânt va acționa prin intermediul unor sentimente și gânduri extrem de diferite de sentimentele și gândurile prin care același Duh acționează într-un suflet cu o predispoziție diferită. De aceea, chiar dacă în viața spirituală sunt importante sentimentele și gândurile și influența lor reciprocă, semnificația acestora reușim să o vedem doar cunoscând predispoziția de fond în care trăiește persoana”².

„Dar să ne întoarcem la fiul rămas acasă”³.

„Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce

¹ **Ibidem**, pp. 125-126.

² **Ibidem**, p. 126.

³ **Ibidem**.

înseamnă acestea. Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre”.

„Radicalizarea atitudinii negative a fiului se realizează într-o izolare tot mai explicită. Este sărbătoare, sunt dansuri, mâncăruri alese, muzică. El se află aproape de toate acestea, aproape de casă, dar nu vrea să intre. Este vorba de fratele care s-a întors acasă și de tatăl care îl sărbătorește. Este atât de elocventă apropierea acestor două propoziții: «*Pentru că l-a primit sănătos*» / «*și el s-a mâniat*». Care este atitudinea omului care nu-i îngăduie să se bucure de binele celuiilalt? De ce este atât de grea intrarea în sărbătoarea celuiilalt? De atâtea ori în Sfânta Scriptură întâlnim chemarea la sărbătoare, invitația de a participa la cină, dar adesea parabolele Domnului Hristos care vorbesc despre oște și sărbători se încheie cu o anumită amărăciune față de cei ce se încăpățânează să nu ia parte la ele, persoane cărora le este greu să se bucure împreună cu celălalt, să se veselească de binele celuiilalt. Este vorba de cei care nu sunt încă pătrunși de iubire, care nu știu încă să intre în logica iubirii și a milostivirii”¹.

„Cine a experiat pierderea, cine a simțit gestul milostivirii, cine a trăit un bine care i s-a întâmplat ca dar nemeritat, înțelege binele celuiilalt, înțelege întoarcerea păcătoșilor și ia parte la sărbătoarea tatălui. O persoană care nu se simte pe sine ca fiind întemeiată pe iubire nu are posibilitatea de a vedea binele și de a-l gusta. Este exemplul fiului mai mare, care consideră alte lucruri mai importante decât întoarcerea acasă a fratelui său sănătos. Fiul risipitor s-a întors zdrențaros, desculț, murdar, înfometat, deziluzionat, dar acum este sănătos, adică mântuit, pentru că și-a abandonat fixațiile, intențiile, și l-a recunoscut pe tatăl, recunoscându-se prin același gest pe sine însuși ca fiu. Din «pierdut», adică din pervers, a devenit mântuit. Acum este

¹ **Ibidem**, pp. 126-127.

sănătos. Fiul mai mare, care pare un om muncitor, supus regulilor, oboseli cotidiene, se dovedește acum a fi și el un «pierdut», adică un dezordonat, pentru că nu vrea să intre în atmosfera de sărbătoare a tatălui care și-a primit înapoi fiul, nu vrea să ia parte la o bucurie care ar trebui să fie și a lui pentru că și-a primit înapoi fratele sănătos. În acest gest al lui se manifestă faptul că nici el nu trăiește după rânduiala mântuirii, adică în relația tată - fiu - frați, ci consideră mai important un alt lucru care îl împiedică să intre în casă sănătos, mântuit (cf. Matei 23,13)”¹.

„Sfârșitul acestei parabole este marcat de o creștere a dramatismului: Casa se umple de bucurie pentru fiul mai tânăr, pentru libertinul care s-a distrus pe sine în proiectul său de autorealizare, dar fratele care părea pe deplin realizat rămâne în afara casei. Se relevă aici faptul că, deși are doi copii, tatăl nu are niciun fiu adevărat. Unul dintre ei a plecat, celălalt a trăit în casă ca un rob, străin de sentimentele tatălui. Fiul mai tânăr a devenit rob pentru că s-a revoltat împotriva tatălui, identificându-l cu un stăpân, celălalt s-a considerat întotdeauna ca atare, o slugă credincioasă. Și tocmai întoarcerea celui dintâi demască adevărul celui alt”².

„Pentru un creștin, adevărata luptă spirituală este tocmai binele celui alt; iertarea pe care celălalt o primește este întotdeauna barometrul propriei credințe; bucuria pe care o resimțim pentru binele celui alt este un indicator infailibil al autenticității credinței personale (cf. Romani 12,9-21). Bucuria Tatălui pentru un păcătos pocăit dezvăluie adevărul celor care se proclamă «ai casei»”³.

„Dar tatăl lui, ieșind, îl ruga”.

¹ **Ibidem**, pp. 127-128.

² **Ibidem**, p. 128.

³ **Ibidem**.

„În Sfânta Scriptură citim că *«diavolul, prin pizmă, a adus moartea în lume»* (Cartea Înțelepciunii lui Solomon 2,24). Oare nu tot din cauza unui amestec de gelozie, invidie și judecare a celuilalt nu intră fiul mai mare în casă? Este evident faptul că problema fiului mai mare este legată de intelect: El este încăpățânat în mentalitatea sa, în modul său de a vedea și judeca lucrurile. Caracterul pătimăș al inteligenței este o problemă serioasă în viața spirituală. O gândire pătimășă este o încăpățânare raționalistă, iar încăpățânarea este sfârșitul spiritualității. Persoana încăpățânată își apără propriile gânduri, propriile atitudini, pentru că în adâncul său știe că este vorba de gândurile și atitudinile sale, și de aceea trebuie să le apere. Persoana cu o închidere preconcepută în fața noului este o persoană cu sisteme și structuri, cu obișnuințe și scheme consolidate. Acela care își percepe propria identitate înainte de toate în a fi în iubire, este o persoană a extazului, care își descoperă capacitățile proprii și pe sine însuși în întregime în interiorul unei relații de iubire. O astfel de persoană nu se încăpățânează, pentru că inteligența sa este dinamică și se realizează în recunoașterea celuilalt, a celorlalți. Are o capacitate de a gândi în modul iubirii, un mod ce-și găsește paradigma în Paște, în exod. E vorba adică de a ieși din noi înșine, de a ne elibera de necesitățile proprii și de nevoile proprii, de a merge spre celălalt, de a ne orienta pe noi înșine în mod radical către celălalt. Legământul este mediul formării omului după paradigma iubirii, pentru că tocmai în Legământ Dumnezeu îl educă pe om pentru a avea o minte deschisă, o inteligență care nu se mai închide pentru că este mereu gata să-L recunoască pe Dumnezeu (Apocalipsa 21,7). A ne orienta spre Dumnezeu înseamnă a ne orienta către o Persoană liberă, o Persoană care nu poate fi dominată și controlată. Tocmai această dimensiune este cu totul absentă în fiul mai mare. Acesta nu reușește să vadă dincolo de orizonturile eului propriu, prizonier

în interiorul schemelor mentalității sale de muncă, de osteneală, de respect a regulilor, de comparații, de prezumție a meritelor. De aceea, tatăl face un alt gest extraordinar, încercând imposibilul pentru a-l atrage pe fiul încăpățânat, pentru a-l face să renunțe la închiderea sa, tatăl a ieșit la el și îl ruga. Din nou tatăl este înfățișat într-o imagine a iubirii și a milostivirii, iar iubirea suferă mereu pentru cel absent, pentru cel care este departe. Tatăl este cel care iese din casa lui, cel care lasă petrecerea și merge la fiul ce încă nu se cunoaște pe sine ca atare. Avem deci un moment de adevărată teologie a paternității: Revelația tatălui care suferă pentru insistența fiului în atitudinea sa servilă și izolată, fără a participa la preaplinul iubirii sale. Mișcat, tatăl își roagă fiul să intre în iubire, să-l recunoască drept ceea ce este cu adevărat. Tocmai în această imagine putem vedea ceea ce se repetă de la începutul Sfintei Scripturi și până la sfârșitul acesteia, imaginea care, mai mult decât oricare alta, exprimă problema religioasă a umanității. Omul este ispitit constant să aleagă alte căi, alte concepte, alte scopuri pentru a compensa lipsa recunoașterii adevăratului tată. Într-adevăr, omul și-a creat atâtea idoli, atâtea sisteme filosofice, atâtea deviații pentru a nu intra în logica iubirii, pentru a nu înainta cu o minte a iubirii”¹.

„Fiul mai mare este o imagine surprinzător de contradictorie, el este un «credincios» ateu. Pare un om religios, dar de fapt nu crede, nu are o atitudine de recunoaștere a celuilalt, el nu iese din schemele mentale proprii. Cât de tragică poate fi înșelarea în viața spirituală, când credem că avem o mentalitate perfectă, că suntem drepti, dar nu intrăm în relație cu persoana lui Dumnezeu, cu persoanele Sfintei Treimi. Se poate face teologie fără a-L cunoaște pe Dumnezeu. Putem avea o hristologie, dar să nu-L întrezărim pe Hristos. Când sistemele și construcțiile de gândire creează un zid de separație față de Cel ce ar trebui să fie

¹ **Ibidem**, pp. 128-131.

sufletul viu al ideilor și al doctrinelor, atunci religia poate deveni un pericol, ba chiar o amenințare pentru pacea și conviețuirea umană. Riscul oricărei credințe este acela de a-L mistifica pe Dumnezeu până într-acolo, încât să-L pierdem de fapt din vedere, rămânând preocupați doar de doctrine. A îndepărta din prim-plan persoana înseamnă a avea în mod fundamental o identitate de rob, înseamnă a rămâne robi propriilor noastre elaborări mentale. Un credincios adevărat se recunoaște însă prin atenția sa față de persoană, față de viață, față de o gândire sapientială”¹.

„Fiul mai mare își face treaba, muncește, însă în mod fundamental nu știe să trăiască. Când devenim robii propriilor noastre reguli, chiar și sacrosancte, nu mai știm să trăim, pierdem legătura cu viața normală pe care o trăiesc toate persoanele. Ideile elaborate de astfel de persoane pot fi chiar geniale, dar adesea ele sunt cu totul inutile pentru viața persoanei. Atunci rămânem cu ușurință singuri, închiși în interiorul palatelor de cleștar ale sistemelor, ale obișnuințelor, ale regulilor prestabilite”².

„Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat”.

„Fiul își arată conștiința de slugă, se bazează pe faptul că slujește regulat, credincios și că nu a cheltuit din averea tatălui decât ceea ce tatăl i-a dat. O religie servilistă este în mod fundamental praf aruncat în ochi, care ne face să ne imaginăm că suntem bine, în loc să ne facă să admitem că de fapt nu vedem. Fiul mai mare dă dovadă aici că are în mod fundamental aceeași identitate cu fiul revoltat. Chiar dacă într-un mod camuflat moralist și raționalist, este vorba de un fiu încăpățânat care-și

¹ **Ibidem**, p. 131.

² **Ibidem**, pp. 131-132.

urmează voia sa. Este vorba de un om închis în lumea sa, cu pretenții, cu vise reprimite, cu dorințe nerealizate, dar, după el, cultivate pe merit, fiindcă în interiorul lumii lui este atașat de regulile muncii, și în aceasta este constant și credincios, se consideră îndreptățit să-și cultive dorințele, proiectele, așteptările. Dovedește astfel că are o mentalitate mercantilă, la antipozii mentalității iubirii. Tatăl nu i-a dat nici măcar un ied pentru a sărbători cu prietenii săi pentru că împarte cu el toată averea. Dar fiul mai mare nu a simțit faptul că ceea ce este al tatălui este și al său, pentru că n-a înțeles încă faptul că are un tată. Păzește poruncile, legile și de aceea tot ceea ce dorește i se datorează, chiar dacă prin aceasta se situează la nivelul slugilor. O religie bazată pe o mentalitate servilă și de pură respectare a regulilor este în mod fundamental un pretext pentru a cultiva iubirea de sine și afirmarea voii proprii. O cultură servilă, o religie a respectării literale a poruncilor, este pretextul pentru o mentalitate pasională și senzuală. În mod fundamental, fiul mai mare se revelează ca unul ce privea sărbătorile cu invidie, cu dorință, dar atunci când se găsește la un pas de sărbătoare, mentalitatea sa rigidă, blocată în pozițiile proprii, îl împiedică să se bucure. Coordonata slugă - stăpân îngăduie bucuria meschină a micilor libertăți smulse, a concesiilor minuscule permise, a micilor daruri împărțite. Categoria tată - fiu este categoria bucuriei persoanei regăsite. Este bucuria pentru simpla existență a celui alt, pentru iubirea de celălalt în care întreaga creație devine un dar al acestei relații interpersonale și, în această bucurie a prieteniei și a iubirii interrelaționale, omul se experimentează pe sine liber în mijlocul darurilor, a întregii creații. Care pot fi prietenii fiului mai mare dacă acesta nu are o identitate proprie de fiu? Un om ca el poate avea lumea sa de relații, fie a celor care se supun, ca și el, preceptelor muncii, și atunci mai degrabă decât prietenie este vorba aici de o simplă

tovărășie în muncă, fie cu cei cu care se distrează împreună mâncând și bând. Φιλία (filia), adevărata prietenie, este o iubire atât de rafinată și desăvârșită că ea ajunge la maturizare doar în interiorul categoriei de fiu. Chiar și atunci când este cu totul izolat, omul a fost făcut astfel încât să aparțină totdeauna cuiva. Chiar și în această parabolă omul ar putea fi definit ca «o ființă a apartenenței» (cf. Ioan 20,17). De la cel căruia îi aparține se deduce viziunea pe care o are despre sine”¹.

„Tatăl însă i-a zis: Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt”.

„Fiul mai mare subliniază îndeosebi faptul că nu a risipit nimic din cele ale tatălui, fiind opusul fiului mai tânăr, care a risipit toată averea care i-a revenit. Ceea ce tatăl îi răspunde este atât de cutremurător încât este nevoie de o viață pentru a înțelege: Ce anume înseamnă pentru noi, creștinii, faptul că toate ale Tatălui sunt ale noastre? În acest cuvânt al tatălui din parabolă se ascunde toată libertatea iubirii filiale și paterne (cf. Ioan 15,9-15). Fiul mai tânăr și-a luat lucrurile care-i aparțineau și a rămas fără nimic, pentru că nu putem da amprenta unei relații personale lucrurilor dacă nu ne aflăm în iubire cu Tatăl, izvorul oricărei personalizări. Regăsindu-și tatăl, fiul mai tânăr redescoperă lucrurile care îl făceau cu adevărat fiu și îi dădeau puterea de fiu, care este în realitate cea a tatălui. Fiul mai tânăr stă în casă în mijlocul bogățiilor, al cântecelor și dansurilor pentru că venind de la nimicul substanțelor a ajuns la chipul tatălui, în a cărui îmbrățișare a regăsit totul. De acum cu siguranță că nu va mai gândi potrivit categoriilor a ceea ce este al său și a ceea ce nu este. Fiul mai mare însă insistă încă asupra lucrurilor, are încă o logică reificată. Și ceea ce tocmai îi spune tatăl rămâne probabil pentru el ceva de neînțeles. Cele ale tatălui sunt și ale fiului. Este o afirmație pe care se bazează mare parte

¹ Ibidem, pp. 132-134.

a hristologiei. Cine îl vede pe Fiul, îl vede pe Tatăl, deoarece El și Tatăl una sunt, și tocmai pe această unire misterioasă și inaccesibilă minții reificate de păcat se întemeiază filialitatea noastră adoptivă în Hristos. În Hristos, unit inseparabil cu Tatăl, ne împărtășim și noi de cele ale Tatălui”¹.

„Evident că este vorba de un drum spiritual care ne conduce la regăsirea în iubirea Tatălui astfel încât să ne descoperim liberi, ca fii adevărați ai Lui. Acest drum se întinde din Miercurea Mare până la Cincizecime, trecând prin Paște. Este vorba de a colabora cu harul, de a ști să murim pentru noi înșine, de a renunța la voia proprie. În asceză, acesta este un exercițiu care nu își are originea în hotărârea umană de a dobândi o astfel de calitate prin ostelile proprii. A muri pentru sine este cu putință doar celui care a descoperit drept punctul său cel mai profund iubirea lui Dumnezeu. Omul poate muri sieși și poate renunța la voia sa proprie doar după ce a experimentat învierea: Putem renunța la noi înșine pentru că în Hristos, la Botez, am murit deja și am înviat împreună cu El. Renunțând la alipirea față de noi înșine, se petrece în noi o adevărată schimbare a minții, ca și cum am trece de la un nivel al inteligenței la altul. Predispunându-ne pe noi înșine iubirii, ne eliberăm mintea și vedem lumea din interiorul structurii iubirii. Atunci omul se simte unit cu tot ceea ce există, trece prin tot ceea ce este creat, printre lucrurile văzute și nevăzute. Dezbrăcându-se de alipirea de sine și de autoafirmare, el intră în dimensiunea iubirii până într-acolo încât tot ceea ce îmbrățișează iubirea îi aparține (cf. Ioan 12,26 și I Corinteni 3,22-23). Dar putința de a renunța la voia proprie și de a muri sieși este harul celor ce se regăsesc vii după ce au experimentat moartea. A ne găsi vii după ce am murit este o experiență indispensabilă și fundamentală pentru a intra într-o inteligență agapică. Fiul mai tânăr a trecut de la rușine, eșec, distrugere, la îmbrățișarea tatălui.

¹ **Ibidem**, pp. 134-135.

A te găsi viu după moarte înseamnă a găsi adunate de cel care te iartă (cf. Ieremia 31,31-34 și Iezechiel 37,11-14) tocmai cele pe care tu însuși cu voința ta le-ai pus la cale și care au devenit distrugerea ta, umilința și moartea ta. Fiul mai mare din parabolă nu trece printr-o astfel de experiență și de aceea este ancorat în judecățile sale asupra împrejurărilor și persoanelor. Cel care are dorința de a face binele dar nu a experimentat vreodată propria fragilitate, propriul păcat și iertarea gratuită, se poate împiedica ușor, tocmai pentru că ajunge cu anevoie să fie o persoană cu credință adevărată, cu deschidere reală și cu smerenie. Dar, așa cum am văzut, tocmai smerenia iubirii este necesară pentru a ne descoperi în adevărata noastră identitate de fii. Și tocmai acest fapt fiul mai mare nu ne lasă să-l vedem”¹.

„Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat”.

„Văzându-l pe fiul mai mare preocupat de lucruri, tatăl încearcă să-l facă să înțeleagă că important este fratele regăsit, că bucuria lui este mare pentru că l-a îmbrățișat din nou pe fiul pe care-l credea pierdut, dar că această bucurie se va împlini atunci când și fiul mai mare se va bucura pentru fratele regăsit. Tatăl se grăbește apoi să-i explice că preocuparea sa pentru lucruri este deșartă, dat fiind că tot ceea ce este al tatălui îi aparține. Dorința fundamentală a tatălui este aceea de a avea fii și nu slugi. Pentru că numai astfel tatăl este tată, iar casa lui este o casă adevărată, adică atunci când frații se regăsesc în ea. Dar parabola nu spune dacă fiul a intrat. Nu spune dacă milostivirea tatălui a reușit să-l convingă pe fiu să se accepte ca atare în fața tatălui și ca frate alături de fiul mai tânăr. În acest sens, pilda sfârșește pe un ton grav. Dumnezeu nu-l poate constrânge pe om să se întoarcă la El și să trăiască cu El, nu-l poate constrânge nici să-i iubească pe ceilalți. Faptul de a defini binele și a-l impune tuturor, de

¹ *Ibidem*, pp. 135-136.

a-i constrânge pe toți să facă la fel este mai degrabă o ispită perenă a minții umane, însă dictatura binelui este negația iubirii. Binele suprem este iubirea și iubirea există doar în interiorul unei adeziuni libere. Și adeziunea liberă implică o gândire deschisă, dinamică. Dar a gândi în acest fel înseamnă a gândi în drama iubirii, în drumul spre Golgota și înviere. Și atunci este mult mai ușor să crezi o gândire pe baza necesității, a consecințelor. Din cauza acestei «căi a crucii» (via crucis) a gândirii iubirii, omul preferă lucrurile clare, puternice, care nu pot fi negate. De aceea oscilează între un regim dictatorial și un sistem libertin, liberal, liberal-anarhic”¹.

„Dumnezeu Tatăl se revelează în Fiul ca iubire absolută, absolut liberă, și de aceea ca iubire martirizată, pentru că poate fi refuzată. Dar tocmai pentru că Dumnezeu Tatăl este o iubire care îi recunoaște atât de radical pe oameni până la a le acorda posibilitatea ca ei să-L respingă, El Se poate revela în adevărul său ca iubire nebună. Și astfel se revelează și faptul că iubirea, chiar dacă moare, este vie, chiar dacă este disprețuită, strălucește ca soarele”².

„Parabola se încheie fără a ne spune dacă fiul mai mare a acceptat sau nu invitația tatălui. Se evidențiază astfel că duplicitatea omenirii, pe care am remarcat-o la începutul comentariului nostru, rămâne până la sfârșit. Dar tocmai această dualitate revelează măreția Dumnezeului nostru, care în ființa Sa este Treime, adică liberă adeziune a persoanelor (cf. Ioan 8,28-29 și 14,31). Tocmai în momentul revelației Sale maxime, adică în ceasul răstignirii, Dumnezeul nostru moare în mijlocul unei dualități a oamenilor ce pare insurmontabilă: Un tâlhar îl recunoaște, celălalt îl respinge (cf. Luca 23,39-43). Și totuși, tocmai acestea sunt momentele celei mai explicate revelări

¹ **Ibidem**, pp. 137-138.

² **Ibidem**, p. 138.

ale unicității lui Dumnezeu în revelația și tradiția noastră. Și cum Dumnezeu nostru este, după cum am spus, Dumnezeul liberei adeviziuni a persoanelor, El nu-și poate reproduce în istoria oamenilor imaginea ca uniformitate, ca o constrângere, ca o lege egală pentru toți. Libera adeviziune este o taină a iubirii, dar iubirea este temeiul constitutiv al persoanei. Din acest motiv, destinul persoanei nu poate fi dominat și controlat cu o logică a consecințelor, ci se dezvoltă în interiorul unei logici agapice. Pentru a recupera persoana, pentru a o salva, adică pentru a o smulge distrugerii și morții, trebuie să o învăluim în iubire. Dar a învălui o persoană în iubire înseamnă a renunța pentru ea, a-i da întâietate și a o recunoaște într-un mod radical, ceea ce înseamnă a muri sieși pentru cei pe care vrei să-i salvezi. Dacă vrei să salvezi o persoană, nu trebuie cu necesitate să o vezi mergând pe drumul drept și în mod sigur trebuie să mori pentru tine însuși din cauza ei, pentru ca ea să trăiască. Păcătosul care ajunge la înțelegerea păcatului printr-un proces de umilire este omul care renunță la propria mentalitate și ajunge să se descopere ca fiu iubit. Fiul care slujește chiar și în mod perfect, care face totul potrivit poruncilor, care se consideră drept, ba chiar cu pretenții legitime, chiar în fața unui tată mișcat visceral de iubirea sa pentru fii, rămâne slugă. Mântuirea este o realitate care atinge persoanele, de aceea rămâne o taină. Nu este un automatism al mântuirii, nu este o logică a consecințelor, constrângătoare, ci rămâne o taină nepătrunsă (cf. Efeseni 3,9-13)”¹.

„Verificarea sigură a alipirii de Tatăl rămâne descoperirea fraților. Revine aici toată istoria lui Iosif și a fraților săi înainte feței lui Iacov. Religiiile caută să imprime în lume chipul idolului lor, parabola ne spune că este credibil chipul fiilor care-și recunosc frații. Se pare că uneori este posibil să ajungem să ne considerăm fii, dar cu toate acestea recunoaștem cu greu

¹ **Ibidem**, pp. 138-139.

că fratele nostru este fiul aceluiași tată. Pentru o umanitate divizată și închisă în propriile ei subiectivisme este mai ușor să gândească pe baza unei paradigme politeiste, pentru că fiecare se poate considera fiu și moștenitor, dar nu și frate al altora. Un Dumnezeu Tată, un unic Dumnezeu Tată nu vrea să însemne un principiu monist. Paternitatea Dumnezeului Tată este iubirea, și iubirea este o unire în libertate deplină. De aceea, atunci când mărturisim paternitatea Dumnezeului Tată, mărturisim temeiul agapic personal al unui Dumnezeu Treime. Și, după chipul persoanelor Preasfintei Treimi, și noi oamenii putem adera liber unul la celălalt într-o recunoaștere reciprocă deplină”¹.

¹ **Ibidem**, pp. 140-141.

Pilda fiului risipitor **(a patra interpretare)**

„Exegeza de până acum, mai veche sau mai nouă, n-a căzut încă de acord asupra adevăratului personaj principal al acestei parabole, cea mai lungă și mai cunoscută dintre toate pildele rostite de Domnul Hristos. În funcție de feluritele ipoteze și opțiuni, ea a căpătat, de aceea, titluri diferite. Cel mai răspândit este Parabola fiului risipitor sau Întoarcerea fiului risipitor. Dar s-a propus și Parabola tatălui iubitor, Parabola tatălui care așteaptă, Parabola celor doi fii, Parabola compasiunii tatălui și a celor doi fii pierduți sau Parabola tatălui iubitor și a fiului mândru. Nu se poate contesta legitimitatea tuturor acestor formule. Este ușor de susținut că fiul plecat de acasă este declanșatorul și axa întregii narațiuni, dar este la fel de evident că, fără reacția recalcitrantă a fratelui mai mare, rămas acasă, parabola își ratează sensul, mai ales dacă ne gândim că ea este rostită ca răspuns la cântecurile fariseilor și cărturarilor, contrariați de atitudinea Mântuitorului față de cei «pierduți» (vameși și păcătoși). Cei cărora le-a fost adresată parabola sunt, în fond, o sumă de «fii» mândri, ofențați în «cumințenia» lor de comportamentul Domnului Hristos. Pe de altă parte, cei doi fii nu se definesc decât prin răzvrătirea lor față de figura tatălui, iar purtarea lui față de amândoi este cheia ultimă a narațiunii”¹.

„Dramaturgia textului îngăduie, în principiu, fiecăruia dintre cele trei personaje să ocupe avanscena. Dar adevăratul «erou» al parabolei, aura încăpătoare care îi învăluie pe toți, experiența care îi adună laolaltă în aceeași intrigă este risipirea

¹ Andrei Pleșu, *Op. cit.*, pp. 260-261.

însăși. Pilda vorbește, credem, despre trei feluri de risipă, de natură să reformuleze imaginea comună pe care o avem despre faptul de a risipi, de a te risipi, de a orienta risipa spre pierderea de sine sau, dimpotrivă, spre mântuire”¹.

„**a. Risipa de risipire.** Aceasta este risipa pe care o întruchipează fiul cel mic. Ea include următoarele etape: a. decizia de a pleca, b. împărțirea prematură a averii paterne, c. stabilirea într-o țară îndepărtată, d. viața dezordonată, e. sărăcia, f. alipirea de un străin, g. acceptarea unei slujbe înjositoare (îngrijitor de porci), h. foamea, i. amintirea îndeșulării de acasă, j. decizia întoarcerii, k. acceptarea smerită a greșelii, l. re-învățarea, prin compasiunea tatălui, ca fiu recuperat. Fiul cel mic acționează în numele unei opțiuni în care libertatea este gândită ca nesupunere: Nesupunere față de economia tradițională a familiei, reprezentată prin tatăl său, și nesupunere față de cutuma comunității (în mod normal averea nu se împărțea între frați înainte de moartea tatălui). Fiul neascultător alege depărtarea și, prin aceasta, «exterioritatea» față de ordinea protectoare a mediului imediat. E de observat că tatăl nu opune nicio rezistență nevoii de independență a fiului său. Ca urmare, fiul duce, peste mări și țări, o viață destrăbătoare și ajunge la sapă de lemn, pentru că *«și-a risipit averea trăind în desfrânări»*”².

„Risipa fiului neascultător este risipă de bani, dar este și pierderea reperelor, dezorientarea inerentă oricărei dislocări existențiale, după cum este, în cele din urmă, hotărârea lui paradoxală de a se întoarce la sine și la ai săi: Fiul a trebuit să se risipească, să-și iasă din fire, să se arunce în înstrăinarea străinătății, pentru a se regăsi. S-a sădit, necugetat, într-un teren ostil pentru a reintegra nevoia țarinii de acasă. Greșeala lui capitală rămâne faptul de a fi plecat, de a fi încetat să mai fie «la

¹ *Ibidem*, p. 261.

² *Ibidem*, pp. 261-262.

locul lui» și, de fapt, de a nu-și mai găsi locul. Viața desfrânată nu este decât rezultatul acestui amplasament vicios”¹.

„Viața din exil a fiului risipitor este o investiție impulsivă într-o imagine utopică a libertății, într-o abstracțiune. E un fel de cult juvenil al independenței nelimitate, al noutății absolute. Numai că renunțarea la dependența (salutară) față de «așezarea» patriarhală a lucrurilor se transformă în dependența (degradantă) față de un necunoscut, pentru că ajungând să trăiască în lipsuri, *«s-a alipit de unul din locuitorii acelei țări»*. Drept urmare, situația degenerează până la limita supraviețuirii: Umilinței de a slugări animale necurate (cum erau socotiți porcii în mediul iudaic), îi urmează foamea brutală, într-o deplină singurătate, pentru că *«nimeni nu-i dădea»* ceva de mâncare. Acesta este momentul în care, împins de nevoie și de amintirea bunăstării pierdute, fiul recunoaște din nou autoritatea paternă și hotărăște să se întoarcă acasă”².

„Venindu-și în sine“ (în sinele din care fusese absent), el își recunoaște greșeala și este dispus să accepte cea mai de jos poziție din gospodăria tatălui. Nimic romanțios în decizia celui pierdut. Nu o căință fierbinte și nici măcar dorul de acasă nu sunt motivațiile sale. Singurul merit care i se poate recunoaște este că, pentru nebunia sa, nu îi învinovățește pe alții. În rest, a băut cupa risipirii până la capăt. A făcut risipă de risipirea sa, a trăit pe cont propriu o coborâre în iad. Și în ciuda traiectoriei sale - în aparență ireversibilă - a putut fi recuperat, reasezat în condiția filialității”³.

„**b. Risipa de cuminenie.** Poate fi cineva prea cuminte? Da, dacă sursa cumineniei nu e jertfa ascultării, disciplina auto-impusă a uitării de sine, recunoașterea unei autorități

¹ *Ibidem*, pp. 262-263.

² *Ibidem*, pp. 263-264.

³ *Ibidem*, p. 264.

suverane. Cumințenia poate fi și aliniere obtuză, lipsă de imaginație și de curaj”¹.

„Fiul cel mic a întâlnit, în vârtejul risipirii sale, sărăcia concretă, penuria drastică a mijloacelor de subzistență. Fiul cel mare trăiește însă și el, în alt fel, experiența sărăciei: Este în situația de a-și da în vileag puținătatea sufletească, sărăcia interioară. Cumințenia lui este resentimentară și revendicativă. O folosește ca argument al superiorității sale morale, se plânge că virtutea lui n-a fost răsplătită și își acuză tatăl de inechitate, de părtinire vinovată. Corolarul nemulțumirii sale este incapacitatea de a se bucura, refuzul obidit al serbării, pizma. Avem, așadar, pe de o parte, suspensia morală a fiului risipitor și, pe de altă parte, suficiența morală a fratelui său. Aluzia la farisei și cărturari este evidentă. Ei văd în respectarea strictă a Legii o justificare îndestulătoare pentru recompensa supremă. Își asumă virtutea ca pe un merit, ceea ce o anulează ca virtute. Se iubesc și se compătimesc pe ei înșiși, sunt invidioși pe șansa păcătoșilor iertați și gândesc mântuirea ca pe o problemă de contabilitate, de negustorie îngustă: Livrezi «corectitudine», câștigi puncte la Judecata de Apoi. Problema harului este, astfel, pusă între paranteze. Se atentează, în fond, la libertatea lui Dumnezeu, care nu este lăsat să dăruiască, ci este constrâns să achite o notă de plată geometrică. În definitiv, nu mai rămâne nimic de judecat: Este suficient să etalezi un portret respectabil pentru a fi recompensat prompt. Fariseii și cărturarii sunt, firește, doar o referință conjuncturală. Parabola vizează orice tip de comportament care confundă viața credinței cu o pură birocrăție etică și rituală. «Ortodoxia» cu «ortopraxia»”².

„Fratele cel mare este de o hârnicie inerțială, de o sobrietate sterilă, și este, în genere, prost dispus. Bombăne, strâmbă din nas,

¹ *Ibidem*, pp. 264-265.

² *Ibidem*, p. 265.

îi judecă pe toți cei din jur și se simte iritat de orice formă de bucurie. Pe scurt, este un personaj pe care propria lui cuminenție îl face nefericit”¹.

„c. Risipa de iubire. Tatăl din parabolă nu este prea norocos: Are doi fii diferiți, care însă, până la urmă, se aseamănă. Amândoi se poartă ca niște răzvrățiți, intră în conflict cu autoritatea paternă, îi sabotează averea sau (și) statutul. Fiecare greșește în felul său, dar amândoi beneficiază, fără discriminare, de iubirea iertătoare a părintelui lor. Dacă vorbim de risipă de iubire este pentru că gestul tatălui depășește, în anvergură, generozitatea și căldura de care este capabil, îndeobște, un tată obișnuit. În Vechiul Testament, nesupunerea și viciul erau păcate capitale. Despre aceasta a scris înțeleptul Solomon: *«Fiul înțelept păzește Legea, dar cel ce nutrește dezmățul își necinstește tatăl»* (Proverbele lui Solomon 28,7). Fiul neascultător și îndărătnic era omorât cu pietre, fără a se pune problema iertării. În acest sens citim în Deuteronom: *«De va avea cineva fiu neascultător și îndărătnic, care nu ascultă de vorba tatălui său și de vorba mamei sale, și dacă aceștia îl ceartă, dar el nu-i ascultă, atunci tatăl său și mama sa îl vor prinde și-l vor duce la bătrânii cetății lor, la poarta aceluia loc, și vor zice către bărbații cetății lor: Acest fiu al nostru este neascultător și îndărătnic, nu ascultă de vorba noastră; este lacom și bețiv. Atunci bărbații cetății lui îl vor ucide cu pietre, iar el va muri. Și vei stârpi pe cel rău din mijlocul vostru, iar ceilalți vor auzi și se vor teme»* (Deuteronom 21,18-21). În afara cutumei este și modul în care tatăl își întâmpină fiul rătăcit: Alergând, căzându-i pe grumaz și sărutându-l, înainte ca cel vinovat să-și poată rosti discursul pregătit dinainte. Istoricii ne spun că, în cultura semitică, un bărbat onorabil nu alerga niciodată. Costumația epocii era de așa natură încât nu puteai alerga fără să-ți ridici roba, ceea ce implica dezvelirea picioarelor,

¹ Ibidem, p. 266.

care era socotită impudică. Tatăl acceptă, aşadar, din compasiune, o postură nedemnă, de dragul unei definitive (şi spontane) reconcilierii. Fiul risipitor este gata, la rândul lui, să accepte o poziţie servilă în gospodăria tatălui său. Şi de o parte, şi de alta, orgoliile sunt eliminate. Iar tatăl îi restituie celui care i-a greşit nu doar statutul, firească, al fiului, ci statutul privilegiat al unui oaspete de seamă. În felul acesta, trei atribute constitutive ale unui membru deplin al familiei şi al comunităţii sunt recuperate simbolic: Onoarea («*haina cea dintâi*»), autoritatea («*inelul*» care se pune, de regulă, pe degetul fiului cel mare când murea tatăl) şi libertatea («*încălţăminte*» ca semn distinctiv faţă de sclavi, care umblau desculţi). Totul culminează cu un ospăţ sărbătoresc, respectiv cu sacrificarea viţelului cel îngrăşat, practică, în mod normal, numai în împrejurări speciale (cf. I Regi 28,24-25). Pe scurt, tatăl nu iartă, pur şi simplu, ci iartă cu supra-măsură, adăugând iertării curente supra-abundenţa harului. Nu doar îl primeşte la sine pe cel pierdut, ci îi iese în întâmpinare. Cu alte cuvinte, ceea ce se petrece nu este o revenire a fiului în preajma tatălui, ci o întâlnire la care participă amândoi. Fiul se întoarce la tatăl său şi tatăl se întoarce la fiul său, după cum a grăit Dumnezeu prin gura profetului Maleahi: «*Întoarceţi-vă la Mine şi Eu Mă voi întoarce la voi*» (Maleahi 3,7). Întâlnirea echivalează, în cazul fiului, cu o înviere («*a înviat*», se spune de două ori în cuprinsul textului), aşadar cu o reînnoire radicală a vieţii şi a firii sale”¹.

„În vreme ce fiul cel mic, plecat departe, este adus aproape, fiul cel mare, rămas aproape, se dovedeşte a fi şi a rămâne departe. Nu i se adresează niciodată tatălui său cu apelativul «tată», îşi invocă fratele cu o distanţă dispreţuitoare: «*Acest fiu al tău*» şi îşi descrie inserţia în economia familială drept slugăreală perdantă. Dar, ca şi în cazul fiului celui mic, tatăl iubeşte necondiţionat. El

¹ **Ibidem**, pp. 266-268.

răspunde mâniei tot cu un gest de îmbrățișare: «*Tu întotdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt*». Nicio risipă a răului nu rezistă risipei sale de bunătate. Iertarea nu se acordă după reguli fixe, aceasta nu este efectul unei ideologii care mășăluiește principal. Ea nu răsplătește merite (niciunul dintre cei doi fii nu este absolvit pentru «calitățile» sale), ci se revarsă miraculos asupra tuturor, ca ploaia fertilă, care nu alege între buni și răi”¹.

„Finalul parabolei nu este unul concluziv, didactic, ci unul deschis, care le oferă ascultătorilor un orizont consistent de interogativitate: Se reproduc cuvintele tatălui, care îi explică fiului cel mare rostul petrecerii și al bucuriei, după recuperarea fiului pierdut. Din acest final nu aflăm nimic despre cele ce vor urma. Nu știm cum va arăta reintegrarea fiului cel mic în noul său statut. Nu știm nici dacă fiul cel mare se va conforma voinței tatălui. Iar dacă parabola este adresată fariseilor și cărturarilor, al căror portret pare a se identifica demonstrativ cu portretul «cumințeniei» recalitrante, e greu de spus în ce măsură bunăvoința față de fiul rămas prizonier în litera Legii se va răsfrânge și asupra lor. În definitiv, pentru Domnul Hristos, fariseii și cărturarii sunt la fel de păcătoși ca și vameșii cu care El stă la masă (deși, e drept, spre deosebire de aceia, ei sunt opaci până la ostilitate). Dar nici ei nu sunt plasați în afara dialogului: Pildele care se rostesc în prezența lor și anume pentru ei indică, inevitabil, nu doar o retorică dojenitoare, ci și, eventual, una trezitoare, cu un subton misionar”².

„O temă importantă a parabolei este aceea a raportului dintre iertare și căință. Fiul risipitor primește sărutul mântuitor înainte de a fi apucat să-și declare, în mod expres, vinovăția (chiar dacă, în gând, programase o recunoaștere a greșelii: «*Am greșit la cer și înaintea ta*»). Aceasta ar însemna că inițiativa

¹ *Ibidem*, p. 268.

² *Ibidem*, pp. 268-269.

iertării ar aparține strict harului: Poți fi iertat și fără să te căiești (nici blândețea față de fiul cel mic nu se poate explica prin vreo retractare cuviincioasă din partea lui) și poți să te căiești, fără să ai garanția unei mișcări consimțitoare a harului. Sigur de reușită n-ai cum să fii în niciunul din cele două cazuri. Asta presupune, totuși, un mare risc. E ca și cum iertarea dumnezeiască s-ar putea oferi și fără participarea celui iertat. Or, e de neînchipuit o replică iertătoare care să facă abstracție de libertatea fiecărui om, libertatea de a primi sau de a respinge. Iar această libertate se exprimă tocmai în actul mărturisirii, al căinței și al dorinței de iertare. Nu e mai puțin adevărat că modul în care Dumnezeu oferă iertarea nu poate fi sistematizat după criteriile judecății omenești. Taina nu poate fi pusă în ecuație. Ne aflăm într-un teritoriu în care nu se lucrează cu certitudini, ci cu speranțe. De aceea, nici «cumințenia» ostentativă, gata să disprețuiască eșecul altora și să amendeze, arogant, bunătatea iertătorului, când el e dispus să acorde o șansă celor pierduți, nu este calea cea bună, în ciuda stilului ei prezumțios. Important este însă că iertarea adevărată este producătoare de «înviere». Este o specie a amnistiei: Păcatul este anulat, totul poate fi luat de la început, nimic din tușa sumbră a devierii nu rămâne necurățat. Iertarea așază lumea și omul în starea lor originală. Iertarea, ca risipă a iubirii, rectifică efectele oricărei risipiri malefice. Cu risipa pe risipă călcând”¹.

¹ **Ibidem**, pp. 269-270.

Pilda iconomului nedrept

„Era un om bogat care avea un iconom, și acesta i-a fost pârât că-i risipește avuțiile. Și chemându-l, i-a zis: Ce este aceasta ce aud eu despre tine? Dă-mi socoteala iconomatului tău, fiindcă nu mai poți fi iconom. Iar iconomul și-a zis în sine: Ce-am să mă fac, că stăpânul meu îmi ia iconomatul? Să sap, nu pot; să cerșesc, mi-e rușine. Știu ce-am să fac pentru ca, atunci când voi fi scos din iconomat, ei să mă primească în casele lor. Și chemând la sine, unul câte unul, pe fiecare din datornicii stăpânului său, i-a zis celui dintâi: Cât îi ești dator stăpânului meu? Iar el a zis: O sută de măsuri de untdelemn. Iconomul i-a zis: Ia-ți zăpăsul, așază-te și scrie degrabă cincizeci. După aceea i-a zis altuia: Dar tu, cât ești dator? El i-a spus: O sută de măsuri de grâu. Iconomul i-a zis: Ia-ți zăpăsul și scrie optzeci. Și stăpânul l-a lăudat pe iconomul cel nedrept, fiindcă a lucrat înțelepțește, căci fiii veacului aceștia sunt mai înțelepți în neamul lor decât fiii luminii. Și Eu vă spun vouă: Faceți-vă prieteni prin bogăția nedreaptă, pentru ca, atunci când ea vă va lipsi, ei să vă primească în corturile cele veșnice. Cel ce este credincios în foarte puțin, și în mult e credincios; și cel ce este nedrept în foarte puțin, și în mult e nedrept. Deci dacă n-ați fost credincioși în bogăția cea nedreaptă, cine vă va încredința-o pe cea adevărată? Și dacă în ceea ce vă este străin n-ați fost credincioși, cine vă va da ceea ce este al vostru? Nicio slugă nu poate sluji la doi domni; că ori pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, ori de unul se va ține și pe celălalt îl va disprețui. Nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona” (Luca 16,1-13).

„Parabola iconomului nedrept trece drept cea mai grea dintre toate pildele rostite de Domnul Hristos. S-a scris enorm despre ea, s-au făcut eforturi de tot soiul (cu argumente juridice, financiare, istorice) pentru a face plauzibilă morala, neconvențională, a parabolei. Cum poate stăpânul (în subtext Mântuitorul Însuși) să-l laude pe iconomul cel nedrept pentru o înșelătorie discutabilă, ba chiar să-l dea de exemplu fiilor luminii?”¹.

Fiind vorba despre o pildă, aceasta lasă loc la mai multe interpretări, dintre care am ales una, pe care am socotit-o cea mai plauzibilă.

„Omul bogat din parabolă probabil că trebuie considerat drept proprietarul unei moșii întinse, care trăia în străinătate, fiind reprezentat de un iconom”².

„Bogatul își lăsase întreaga proprietate în mâinile iconomului său, dar slujitorul a fost necredincios, iar stăpânul era convins că acesta îl jefuise în mod sistematic. El s-a hotărât să nu-l mai țină în slujba sa și l-a chemat pentru o verificare a rapoartelor lui”³.

Se pare că proprietarul moșiei nu avea dovezi clare că slujitorul său îl înșelase, de aceea nu l-a amenințat că îl aruncă în temniță, ci doar l-a anunțat că renunță la serviciile lui.

Nefiind învățat cu munca de jos, iconomul nu a vrut să renunțe atât de ușor la funcția lui, de aceea i-a chemat la sine pe datornicii stăpânului său, „încercând să-și mușamalizeze delapidările prin falsificarea zapiselor”⁴.

„Debitorii erau fie arendași, care trebuiau să livreze o rație specificată (o jumătate, o treime sau un sfert) din recolta

¹ Andrei Pleșu, *Op. cit.*, p. 272.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 220.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 277.

⁴ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 221.

terenurilor în locul rentei, fie negustori, care aveau polițe pentru bunurile primite”¹.

Din relatarea Domnului Hristos, debitorii aveau datorii mari față de stăpânul iconomului.

„100 de măsuri de untdelemn (3.800 de litri) corespund recoltei de la 146 de măslini și unei datorii de circa 1.000 de dinari. 100 de măsuri de grâu (388 hl) se recoltau de pe 40 de hectare și corespundeau unei datorii de circa 2.500 de dinari. Deci era vorba de obligații grele. Scutirea de 50 de măsuri de untdelemn (1.900 litri sau 500 de dinari) și douăzeci de măsuri de grâu (77,6 hl sau 500 de dinari) făcută de iconom datornicilor a fost identică”².

Ținând cont de faptul că în timpul Domnului Hristos „un dinar era salariul pe o zi al unui muncitor agricol sau al unui soldat”³, 500 de dinari reprezentau simbria unui om simplu pe mai bine de un an și jumătate.

„Iconomul, care păstra polițele datornicilor, i-a îndemnat pe aceștia să și le modifice, sperând că zapisurile false fiind scrise de aceeași mână vor trece nebagate în seamă”⁴.

Prin această metodă, „iconomul nedrept i-a făcut și pe alții părtași la actele lui necinstite. El și-a înșelat stăpânul în favoarea lor, iar prin faptul că au acceptat acest beneficiu, ei și-au asumat obligația de a-l primi în casele lor ca pe un prieten”⁵.

„Potrivit unor exegeți, iconomul nu a falsificat polițele, ci le-a redus la valoarea lor nominală, diferența fiind comisionul la care funcția îi dădea dreptul și pe care și-l punea astfel în rezervă pentru zilele negre care-l așteptau”⁶.

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem.**

³ **Andrei Pleșu**, *Op. cit.*, p. 293.

⁴ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 221.

⁵ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 278.

⁶ *Biblia sau Sfânta Scriptură...*, Luca 16,8, nota e.

Auzind despre cele întâmplare, în loc să se supere, stăpânul l-a lăudat pe iconom pentru că s-a comportat într-un mod înțelept. „Stăpânul nu l-a lăudat pentru nedreptățile de dinaintea concedierii, deja sancționate, ci pentru abilitatea de a face față unei situații-limită”¹.

„Din punctul nostru de vedere, înțelesul parabolei se concentrează asupra unui singur cuvânt, cel care desemnează motivul surprinzătoarei satisfacții a stăpânului recucerit. Pentru ce anume binemerită administratorul risipitor lauda mai-marelui său? Pentru că a lucrat înțelepțește. E limpede că termenul nu se referă, în acest caz, la sublimități sapiențiale, ci la abilitate eficace, la perspicacitate sau, spus pe șleau, la viclenie. Omul înțelept este, prin urmare, insul ingenios, ager, sagace, opus celui nehibzuit, necugetat, neghiob, netot, nărod, tont, prost. Virtutea lui principală este înțelepciunea, buna așezare a minții, mintea întregă, echilibrul rațional, prudența, incluzând spiritul de moderație, autocontrolul, capacitatea de a evalua corect și prompt orice situație și de a decide comportamentul adecvat. Nu ne aflăm, deci, în spațiul unei solemnități inițiatice, al unui rafinament cognitiv de elită. Ne aflăm, pur și simplu, în spațiul inteligenței, al prezenței de spirit, al unei subtile adecvări la realitate”².

„Ce spune, prin urmare, Domnul Hristos în această pildă? Mai întâi că, dacă am desfășura, pentru intrarea în Împărăția cerurilor, tot atâta ingeniozitate, tot atâta preocupare și zel, tot atâta dexteritate câtă cheltuim pentru rezolvarea crizelor lumești, pentru o profitabilă și stabilă instalare în imediat, am fi salvați. Ceea ce este lăudabil în purtarea iconomului întreprinzător nu este șiretenia sa, oarecum dubioasă, ci capacitatea de a se mobiliza, de a se concentra asupra soluției. El caută o ieșire din vârtejul vitreg al conjuncturilor și, pentru asta, își pune, harnic, mintea la

¹ **Ibidem.**

² **Andrei Pleșu, *Op. cit.*, pp. 273-274.**

contribuție. El este un model, pe care fiii luminii l-ar putea prelua cu folos de la fiii veacului”¹.

„Al doilea mesaj al parabolei este reabilitarea inteligenței ca virtute. O tradiție confortabilă, de un anumit pitoresc folcloric, înclină să culpabilizeze inteligența ca fiind luciferică, născătoare de divagație eretică, de speculativitate abstractă, fără impact asupra vieții duhovnicești. Este adevărat: mintea neadusă în inimă și în faptă poate sminti. Riscul inteligenței este glacialitatea neangajată, virtuozitatea goală, superbia intelectuală. Pe de altă parte, miza patetică pe simpla emotivitate, pe inflamația sufletească nereflectată, nu e mai puțin primejdioasă. Fierbințeala nu este mai puțin dăunătoare decât glacialitatea. Asta nu înseamnă că nu se mântuie decât deșteptii. Dar nici că recursul la inteligență trebuie evitat, dacă nu direct interzis. Mai mult: lucrarea minții trebuie căutată, stimulată, întreținută”².

„Despre pricepere, înțelegere, este vorba și în Psalmul 118,104. Buna cunoaștere a lucrurilor, înțelegerea exactă a împrejurărilor, inteligența contextuală nu pot fi evacuate din viața spirituală ca tot atâtea capcane malefice. În mod vădit, iconomul nedrept nu e nici nebun și nu e nici un monument de înțelepciune și cumpătare, de vreme ce nu s-a sfiit să risipească averea stăpânului său. Iconomul nedrept este pur și simplu, ager la minte, deștept, gata să uzeze, pentru a se salva, de șiretenie și tocmai datorită acestor calități este lăudat și dat de exemplu”³.

„Din această parabolă mai înțelegem că, așa cum Împărăția cerurilor poate fi luată cu asalt și intră în legitima posesie a cuceritorilor (Matei 11,12, Luca 16,16), inepuizabila vistierie a

¹ **Ibidem**, pp. 274-275.

² **Ibidem**, p. 275.

³ **Ibidem**, pp. 276-277.

lui Dumnezeu este deschisă până și «jafului duhovnicesc», dacă acesta urmărește salvarea (mântuirea) sufletului”¹.

„Mult discutatul șoc, produs în mod firesc de o parabolă care pare să prezinte pe un delicvent ca pe un model, dispare atunci când considerăm parabola în forma sa originală și trecem cu vederea digresiunile. Ca și în parabola cu furul care vine noaptea, se pare că Domnul Hristos prezintă și aici un caz real, care îi fusese adus la cunoștință cu indignare. În mod deliberat, El l-a preluat ca pe un exemplu, știind că îi va asigura o atenție îndoită atât timp cât ascultătorii nu cunoșteau incidentul. Ei s-ar fi așteptat ca Mântuitorul să întrerupă istorisirea, exprimându-și dezaprobarea, dar, în loc de aceasta, spre surprinderea lor, Domnul Hristos îl laudă pe delicvent și parcă le-ar spune lor: «Este foarte bine că vă indignați, însă trebuie să vă aplicați această lecție vouă înșivă. Voi sunteți în aceeași situație ca și acest iconom care a văzut cum un dezastru iminent îl amenință cu ruina, dar criza care vă amenință pe voi și în care, sunteți cuprinși cu adevărat, este incomparabil mai cumplită. Acest om a fost înțelept, adică a recunoscut natura critică a situației. El n-a lăsat ca lucrurile să-și urmeze cursul, ci a acționat, desigur fără scrupule. Și pentru voi, de asemenea, semnele vremii cer băgare de seamă și acțiune, căci totul este în joc!». Mântuitorul nu scuză fapta iconomului nedrept, și de fapt nu aceasta interesează aici, ci îndrăzneala, hotărârea și prudența cu care acesta și-a urmărit scopul de a-și făuri o viață nouă”².

¹ *Biblia sau Sfânta Scriptură...*, Luca 16,8, nota e.

² **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, pp. 221-222.

Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr

„Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră și în vison, veselindu-se în toate zilele în chip strălucit. Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porții lui, plin de bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului; dar și câinii venind, lingeau bubele lui. Și a murit săracul și a fost dus de către îngeri în sânul lui Avraam. A murit și bogatul și a fost înmormântat. Și în iad, fiind el în chinuri, și-a ridicat ochii și l-a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui. Și el, strigând, a zis: Părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în această văpaie. Dar Avraam a zis: Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta, și Lazăr, asemenea, pe cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuiești. Și peste toate acestea, între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi. Iar el a zis: Rogu-te, dar, părinte, să-l trimiți în casa tatălui meu, căci am cinci frați, să le spună lor acestea, ca să nu vină și ei în acest loc de chin. Și i-a zis Avraam: Au pe Moise și pe proroci; să asculte de ei. Iar el a zis: Nu, părinte Avraame, ci, dacă cineva dintre cei morți se va duce la ei, se vor pocăi. Și i-a zis Avraam: Dacă nu ascultă de Moise și de proroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți” (Luca 16,19-31).

„Un studiu recent a demonstrat în mod convingător că pentru această parabolă Domnul Hristos a făcut uz de un material narativ bine cunoscut, adică de relatarea despre bogatul vameș

Bar Majan și un rabin sărac, care apare în limba aramaică, în Talmudul Palestinian”¹.

„Mântuitorul a mai utilizat această întâmplare și în pilda celor poftiți la cină. El a tras concluzia întâmplării, așa cum vom vedea mai departe. În Talmudul Palestinian este consemnat faptul că un vameș (perceptor) bogat numit Bar Majan a murit și i s-a făcut o înmormântare grandioasă, în timpul căreia lucrul în toată cetatea a încetat, fiindcă întreaga populație dorea să-l petreacă pe răposat pe ultimul drum. În același timp a încetat din viață și un rabin sărac, și nimeni nu i-a luat în seamă înmormântarea. Cum a putut Dumnezeu să fie atât de nedrept încât să îngăduie aceasta? Răspunsul este următorul: Deși Bar Majan nu dusesese nicidecum o viață pioasă, totuși el a făcut odată o faptă bună și a fost surprins de moarte imediat după săvârșirea ei. Deoarece momentul morții sale a făcut ca fapta sa cea bună să nu fie anulată de vreo faptă rea, era necesar ca ea să fie răsplătită de Dumnezeu, iar aceasta s-a petrecut prin funeraliile sale strălucitoare. Dar care a fost fapta cea bună a lui Bar Majan? El pregătise un ospăț pentru consilierii cetății, dar aceștia nu au venit, așa că el a dat poruncă să vină săracii ca să mănânce, și astfel, mâncarea să nu se altereze”².

O întâmplare asemănătoare întâlnim și în literatura duhovnicească: Un călugăr tânăr din deșertul Egiptului făcea ascultare pe lângă un pustnic în vârstă, cu viață îmbunătățită. Tânărul monah l-a rugat pe bătrân să-i îngăduie să se ducă până în Alexandria, pentru a face niște cumpărături. Când a ajuns acolo, a aflat că guvernatorul orașului murise și tocmai era înmormântarea lui. Demnitarul murise liniștit, în patul lui, și la înmormântare participa tot orașul. Erau acolo notabilitățile orașului, soldați, fanfară și un alai impresionant. Călugărul știa că guvernatorul fusese un mare păcătos și se mira în sinea lui de ce înmormântare

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 217-218.

² *Ibidem*, p. 218.

frumoasă are parte. După ce și-a făcut cumpărăturile, monahul s-a întors la chilia lui. Când a ajuns acolo, a constatat cu stupeoare că bătrânul pustnic cu care viețuia fusese sfâșiat de un leu. Călugărul s-a mâhnit foarte tare pentru aceasta. Cum adică, acel guvernator, care era un mare păcătos, a murit în patul lui și a avut o înmormântare atât de frumoasă, iar bătrânul sihastru cu viață sfântă a fost omorât de un leu? Monahul a început să se roage lui Dumnezeu și să-L întrebe de ce s-a întâmplat așa. Dumnezeu i-a descoperit într-un vis că guvernatorul fusese într-adevăr un om păcătos, dar odată a făcut și el o faptă bună, ajutând o femeie bătrână și pentru aceasta Dumnezeu i-a făcut parte de o moarte liniștită și de o înmormântare frumoasă. Bătrânul pustnic care trăise în curăție săvârșise un păcat în tinerețe, pentru care ar fi trebuit să meargă în iad. Pentru a-l scăpa de această osândă, Dumnezeu a îngăduit să aibă parte de o moarte tragică și acum sufletul lui se odihnește în rai, pentru că a suferit pe pământ.

Domnul Hristos își începe parabola prin cuvintele: „*Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră și în vison, veselindu-se în toate zilele în chip strălucit*”.

„Bogatul este personajul negativ al parabolei. Nu pentru că este bogat, ci pentru că-și folosește bogăția numai pentru sine”¹.

„Parabola nu menționează numele bogatului. Despre unii ca aceștia, Dumnezeu Însuși a spus: «*Numele lor pe buzele mele nu-l voi pomeni*» (Psalmul 15,4)”².

„Trecând cu vederea numele bogatului, Mântuitorul ne-a dezvăluit o taină: În ceruri nici nu se pomeneste numele unui astfel de om, nici îngerii, nici sfinții nu-l au pe cereștile lor buze, acesta este șters din Cartea Vieții”³.

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 249.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 146.

³ Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. III, p. 236.

„Domnul Hristos nu dă nume bogatului, probabil pentru că numele oamenilor răi nu sunt vrednice de a fi pomenite. Uitând total de Dumnezeu și de semenii săi, aceștia decad chiar și din demnitatea umană. Chipul lui Dumnezeu nu se mai recunoaște în asemenea oameni, el este întunecat, deși nu dispare cu totul. Prin modul său de viață, bogatul a respins iubirea lui Dumnezeu și nu manifesta niciun interes față de semenii săi. Prin aceasta el a ieșit din comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii încă în această viață”¹.

„Omul bogat din această parabolă *«se îmbrăca în porfiră și în vison»*, adică în hainele cele mai luxoase și mai scumpe din vremea lui. Porfira (purpura) își datora denumirea vopselei roșii care se extrăgea dintr-o moluscă marină și se folosea pentru veșmântul de deasupra; iar visonul era o țesătură fină din in egiptean, întrebuințată pentru veșmintele de dedesubt. Cele două cuvinte apar împreună și în alte texte biblice (Proverbele lui Solomon 31,22; Apocalipsa 18,12 și 18,16). Dar bogatul nu era excesiv numai în îmbrăcăminte, ci el *«se veselea în toate zilele în chip strălucit»*, trăind o viață plină de lux și de plăceri”².

„Iar un sărac, anume Lazăr, *zăcea înaintea porții lui, plin de bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului; dar și câinii venind, lingeau bubele lui*”.

„În contrast cu bogatul, Mântuitorul ne prezintă un om sărac și plin de bube care zăcea la poarta casei acestuia. Cuvântul «πυλῶνα» (pilonă), folosit în originalul grecesc al textului pentru

¹ **Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel**, *Predică la Duminica a XXII-a după Rusalii. Parabola despre bogatul nemilosiv și săracul Lazăr. Calea vieții și calea morții*, articol publicat în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014, p. 171.

² **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, pp. 249-250.

«poartă», înseamnă un portic sau o poartă monumentală, care indică măreția casei bogatului”¹.

„Ca niciodată în parabolele Domnului Hristos, acest sărac are un nume. Lazăr este o prescurtare a numelui Eleazar, care înseamnă «Dumnezeu m-a ajutat» sau «Dumnezeu este ajutorul meu». Numele i se potrivește foarte bine acestui om, căruia Dumnezeu i-a răsplătit suferințele. Scriitorul bisericesc Tertulian afirmă că întrucât omul sărac din pilda Mântuitorului are un nume, acesta ar fi un indiciu că aici nu am avea de-a face, de fapt, cu o parabolă, ci cu istorisirea unui fapt real. Unii comentatori ai Sfintei Scripturi au crezut că există o legătură între acest nume și Lazăr din Betania: El, într-adevăr, a înviat din morți și totuși cei răi nu s-au pocăit. Deși această posibilitate nu este exclusă, totuși este mai probabil că numele de Lazăr sugerează pur și simplu starea neajutorată a acestui cerșetor, pe care numai Dumnezeu îl ajută”².

„Lazăr era un olog care suferea de o boală de piele”³. „Faptul că era plin de bube este, poate, un indiciu că suferea de o formă de lepră necontagioasă, și singur nu avea cum să-și câștige pâinea”⁴, de aceea „își avea culcușul în stradă, la poarta conacului celui bogat, unde cerșea obolul de la trecători”⁵.

Sfântul Ierarh Nicolae Velimirovici face o paralelă foarte plastică între sufletul bogatului nemilostiv și trupul săracului Lazăr din această parabolă: „Sufletul bogatului era tot atât de plin de bube ca și trupul lui Lazăr. Sufletul bogatului era aidoma trupului lui Lazăr, iar trupul lui Lazăr icoana vie a acelui suflet. Dumnezeu a așezat față în față doi oameni, ca să

¹ **Ibidem**, p. 250.

² **Ibidem**.

³ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 223.

⁴ **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 250.

⁵ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 223.

se oglindească unul în celălalt: Unul într-un palat și celălalt la poartă. Strălucirea dinafară a bogatului era oglinda stării lăuntrice a lui Lazăr, iar rănile deschise ale lui Lazăr, oglinda stării lăuntrice a bogatului”¹.

Bietul cerșetor „stătea la poarta casei din care răsunau zgomotele ospețelor zilnice, *«poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului»*”².

„Lazăr avea mare nevoie de ajutor, pentru că era lipsit de prieteni, de casă, de bani și de hrană. Totuși era lăsat în această stare zi după zi, în timp ce bogatul nemilostiv își împlinea toate dorințele. Deși era întru totul capabil să aline suferințele semenului său, bogatul trăia doar pentru sine”³.

„Dumnezeu l-a făcut pe omul bogat un administrator al bunurilor Sale și datoria lui era aceea de a se îngriji tocmai de cazuri asemănătoare săracului Lazăr. Dumnezeu poruncise: *«Să-L iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău și din toată puterea ta și pe aproapele tău ca pe tine însuși»* (Deuteronom 6,5 și Levitic 19,18). Bogatul era iudeu și cunoștea bine porunca lui Dumnezeu. Dar el uitase că era responsabil pentru modul în care își folosea bunurile și mijloacele care îi fuseseră încredințate. Binecuvântările lui Dumnezeu îi erau date cu îmbelșugare, dar el le folosea în mod egoist, pentru slava proprie, nu pentru slava Creatorului său. Aflat în compania prietenilor săi, el ajunsese atât de împietrit, încât își pierduse orice simțământ al responsabilității de a conlucra cu Dumnezeu în lucrarea milei Lui”⁴.

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. III, p. 237.

² **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 250.

³ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 189.

⁴ **Ibidem**, pp. 189-190.

„Ce ar mai fi contat pentru acest bogat un loc în plus la masa lui? Sau, de ce nu, la o altă masă de pe holul conacului său?”¹.

„El este personajul negativ al parabolei, dar nu pentru că era bogat, ci pentru că își folosește bogăția doar pentru propriile plăceri. Nu vede pe nimeni prin ea, decât pe sine. Domnul Hristos nu-l plasează printre bogații necinstiți, ci printre cei nemilostivi. Nemilostivirea și lipsa de sensibilitate pentru cel aflat în nevoi îl duce în iad, în chinuri. Este adevărat și faptul că poate nu era vinovat pentru sărăcia multora din jurul său, dar era responsabil față de nevoile lor. Nu avem probe în Evanghelie că ar fi făcut vreun rău, dar avem probe că nu a făcut binele. N-a avut niciun dialog cu cel suferind”².

„Cineva și-ar putea pune astfel întrebarea: Era oare bogatul responsabil de soarta săracului Lazăr? Avea vreo vină pentru sărăcia aceluia? Nu. Dar îl cunoștea și știa că trăiește în foame, fără adăpost, și că era bolnav. Nu era responsabil formal. Dar ca om, ca frate, era responsabil. Putea, dacă nu să-i schimbe soarta, măcar să i-o îndulcească puțin. Avea cu ce. Și avea datoria, ca om, s-o facă. Mai târziu, Sfinții Părinți vor duce raționamentul asupra acestei responsabilități chiar mai departe decât a făcut Domnul Hristos în această parabolă. Ei vor zice că toți bogații sunt responsabili și vinovați de soarta săracilor, pentru că plusul lor vine din ceea ce ar trebui să aparțină în mod egal tuturor. «Bogăția fără măsură - spunea Sfântul Ambrozie al Mediolanului - cu orice titlu și prin orice mijloc ar fi fost câștigată, are întotdeauna în ea un izvor de nedreptate și de neomenie». Sfântul Vasile cel Mare socotea bogăția printre «relele care pustiesc omenirea». Sfântul Părinte se întreba: «De unde vin dușmăniile care înarmează pe frați contra fraților? De

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 148.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 222.

unde vin calomniile, sperjururile?». Și tot el răspundea: «Bogăția le naște». Soluția Sfinților Părinți la aceasta este împărțirea bogăției prin milostenie”¹, după cum i-a spus Mântuitorul tânărului bogat: „*Vinde tot ce ai și împarte-le săracilor și vei avea comoară în cer; și vino, urmează-Mi Mie*” (Luca 18,22).

În zilele noastre există foarte mulți cerșetori în putere și sănătoși, care nu se sfiesc să întindă mâna după milostenie pe la colțurile străzilor. A da bani unor astfel de oameni înseamnă să-i ajuți să-și îngroape talantul cu care i-a înzestrat Dumnezeu. Ei nu muncesc, nu fiindcă nu pot, ci pentru că nu vor, căci s-au obișnuit să ducă un trai ușor apelând la mila altora, deși nu o merită. Pentru această categorie de oameni, Sfântul Apostol Pavel a scris: „*Dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce*” (II Tesaloniceni 3,10).

Lazăr din această pildă nu muncea pentru că era bolnav, nu fiindcă era leneș. „Noi, creștinii, nu dăm mâncare celor ce rabdă de foame din pricina lenei, ci îi sfătuim să muncească spre a-și agonisi astfel pâinea cea de toate zilele, pentru ei și pentru alții”².

„În Didahia celor 12 Apostoli scrie: «Să asude milostenia în mâna ta, înainte de a-l alege pe acela căruia să i-o dai». Adică milostenia trebuie dată celui care are nevoie reală de ea. Celui neputincios, celui bolnav, celui părăsit, celui uitat, celui care fără ea ar suferi, pentru că nu-și poate agonisi singur cele de trebuință. Milostenia trebuie să împiedice, să reducă măcar suferința. Prin milostenie nu trebuie să se încurajeze lenea, viciul, indiferența, refuzul de a munci, comoditatea cerșetoriei. Milostenia atunci își atinge scopul, când nu este făcută la voia întâmplării. La

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, pp. 357-358.**

² **Ibidem, p. 399.**

întâmplare arunci un bănuț, dar aceea nu e milostenie. Este un gest de compătimire”¹.

„Dar alegerea celui căruia să-i dai milostenia nu trebuie prefăcută într-un pretext pentru a nu face milostenie și a rămâne cu banul în punga ta. Adeseori zicem: De ce să-i dau? Să se ducă să muncească! Dar nu controlăm dacă cel care apelează la ajutorul nostru este în stare să muncească. Poate că nu are un picior. Nu controlăm și ținem milostenia în mână, așa că nu numai că asudă înainte de a fi dată, dar rămâne acolo. Nu la aceasta s-a gândit autorul Didahiei. S-a gândit la alegere, nu la păstrarea milosteniei. Și, la urma urmei, chiar dacă ne-am înșelat odată, și de mai multe ori, mai bine să ne înșelăm noi dând, decât să nu dăm”².

Unii oameni spun că ar oferi milostenie, dar cei ce o primesc sunt nerecunoscători. Unora ca acestora Sfântul Ioan Gură de Aur le răspunde: „Cu cât este mai mare nerecunoștința celui care a fost miluit, cu atât mai mare va fi răsplata binefăcătorului”³.

„De asemenea, se povestește că cineva a văzut un om sărac. I s-a făcut milă de el, și-a dezbrăcat haina pe care o purta și i-a dat-o săracului. Cel miluit s-a dus la prima cârciumă, a vândut-o și a băut toți banii. Când a aflat, omul care făcuse milostenie s-a mâhnit și în ziua aceea n-a avut liniște. În noaptea următoare însă a avut un vis, care l-a liniștit. Se făcea că Domnul Hristos a venit la el îmbrăcat în haina lui, și i-a zis: «Vezi ce bine Mi se potrivește?». Haina ajunsese acolo unde trebuia. Celui milostiv i s-a socotit milostenia, indiferent de ceea ce făcuse cel miluit cu ea”⁴.

„Milostenia capătă noi dimensiuni prin identificarea celui lipsit cu Hristos. În această situație, chiar dacă milostenia este

¹ **Ibidem**, pp. 362-363.

² **Ibidem**, p. 363.

³ **Constantin Cornițescu**, *Op. cit.*, p. 108.

⁴ **Antonie Plămădeală**, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 363.

oferită pe pământ, devine instrument al comunicării cu Dumnezeu, fiind mijloc de răspuns între oameni la iubirea lui Dumnezeu și aspirație a asemănării cu El, după puterile omenești¹.

„Chibzuiala alegerii cui să se dea milostenia rămâne o povată importantă. Dar când n-ai mijloacele unei chibzuiei imediate și inima te îndeamnă să dai, nu ezita. În cazul în care te înșeli, ea te onorează totuși, și nu e zadarnică. Dacă ai dat, ție ți-ai dat. Și vorba românească zice: «Cine dă, lui își dă!»². E și acesta un egoism, dar un egoism sfânt. Nu numai permis, ci poruncit. E mai mult pedagogic, dorind să stimuleze generozitatea sub pretextul egoismului. Căci, oricum, tot e mai bine să dai chiar din egoism, decât, din egoism, să nu dai”².

În acest sens vom prezenta o istorioară: „În zorii zilei sătucul de la poalele unui castel a fost trezit de glasul crainicului castelanului care dădea citire în piață unei înștiințări. Preaiubitul nostru stăpân îi cheamă pe toți bunii și credincioșii săi supuși să ia parte la petrecerea prilejuită de sărbătorirea zilei sale de naștere. Pentru fiecare se va pregăti un dar. Stăpânul cere însă la rândul-i tuturor să-i dea o mână de ajutor: Să binevoiască aceia care vor veni la petrecere să aducă acolo niște apă ca să umplem fântâna castelului, de acum secată. Crainicul a reluat de mai multe ori înștiințarea, apoi a întors spatele mulțimii și, însoțit de gărzii, a pornit spre castel. În sat s-au auzit de îndată diverse glasuri. Vai, tot tiran a rămas. Are destule slugi ca să poată să-i umple fântâna, eu voi duce o ulcică de apă, să-i ajungă. Ba nu, el a fost mereu bun și milostiv și de aceea, eu voi duce un butoi. Ba eu doar un degetar. Iar eu un butoi. În dimineața petrecerii, pe drumul care urca spre castel se putea vedea un alai ciudat. Unii împingeau din răspuțeri butoaie mari sau găfâiau cărând vedre mari pline cu apă. Alții, luându-și în râs consătenii,

¹ Constantin Cornițescu, *Op. cit.*, p. 108.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 363.

duceau pe tăvi carafe mici sau ulcele cu apă. Alaiul a intrat în acest fel în curtea castelului. Fiecare a golit apa adusă în fântâna castelului, lăsând într-un ungher vasul în care o adusese, după care s-a îndreptat plin de bucurie înspre sala unde urma să aibă loc ospățul. Fripturi și vinuri, cântece și dansuri s-au înlănțuit fără încetare, până când, spre seară, stăpânul castelului le-a adus tuturor mulțumiri cu vorbe meșteșugite și s-a retras în odăile sale. Și darul făgăduit? Au mormăit unii, supărați și dezamăgiți. Alții vădeau, dimpotrivă, o bucurie deplină, spunând: Stăpânul nostru ne-a dăruit cea mai minunată petrecere. Înainte de a pleca, fiecare a trecut să-și ia înapoi vasul în care adusese apa. Între timp, vasele fuseseră umplute până la gură cu bani de aur. Atunci au izbucnit strigăte, transformate rapid într-o rumoare, care cuprindea și exclamații de bucurie și urlete de mânie: Ah, dacă aș fi adus mai multă apă. De aceea Domnul Hristos a spus: *«Dați și vi se va da; o măsură bună, îndesată, clătinată și cu vârf vi se va turna în poală; căci cu ce măsură măsurați, cu aceea vi se va măsura»* (Luca 6,38)”¹.

„Dumnezeu nu pretinde ca omul harnic și muncitor să-i sustină pe cei fără ocupație. Mulți ajung în sărăcie și lipsuri deoarece își iroiesc timpul și nu depun niciun efort. Dacă aceia care se complac într-o asemenea stare nu își corectează aceste greșeli, tot ce s-ar putea face în privința lor ar fi ca și când ai pune o comoară într-un sac rupt. Totuși există și o sărăcie care nu poate fi evitată și trebuie să manifestăm duioșie și milă față de cei nefericiți. Noi trebuie să-i tratăm pe alții exact așa cum am dori să fim tratați dacă am fi într-o situație asemănătoare”².

„Este cunoscut faptul că orientalii, la mese, în loc de șervețele, foloseau bucăți de pâine, cu care își ștergeau mâinile, după care le aruncau pe jos. Din astfel de bucăți aruncate ar fi

¹ Bruno Ferrero, *Op. cit.*, pp. 13-16.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 178.

dorit să mănânce și Lazăr”¹, însă bogatul și comesenii lui nu aveau milă față de el.

„Câinii fără stăpân, și ei în așteptarea acelorași rămășițe, îi țineau companie săracului. Cum Lazăr era mai mult gol decât îmbrăcat și cu rănile nelegate, câinii, de care nu era în stare să se apere, îi lingeau bubele - un indiciu în plus al stării sale mizerabile”².

„Parabola nu redă vreun cuvânt de-al lui Lazăr. Ea lasă impresia că acest om și-a purtat fără murmur și cu deplină încredere în Dumnezeu crucea suferinței și a lipsurilor. De aceea, desigur, a și fost răsplătit în viața de dincolo”³.

Domnul Hristos spune în continuarea pildei: „*Și a murit săracul și a fost dus de către îngeri în sânul lui Avraam*”.

Din cuvintele Mântuitorului înțelegem „că îndată după moartea trupului există o judecată a sufletului, judecata particulară. Prin despărțirea sufletului de trup, în urma morții fizice, trupul se întoarce în pământul din care a fost luat, iar sufletul își continuă viața (Ecclesiast 12,7), așteptând a doua venire a Domnului Hristos, când se va uni din nou cu trupul, care va învia și el, după aceea va urma judecata universală și viața veșnică. După judecata particulară sufletele dreptilor așteaptă a doua venire a Domnului Hristos în stare de fericire, în comuniune cu Dumnezeu, cu îngerii și cu sfinții, în Împărăția cerurilor. Sufletele păcătoșilor se află însă în stare de chin, în iad, lipsite de comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii, de care au uitat în viața pământească”⁴.

„În cea de-a doua parte a parabolei citim că săracul a murit și sufletul său a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam. Credința

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 147.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 250.

³ *Ibidem*.

⁴ Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel, *Art. cit.*, pp. 171-172.

că sufletele dreptilor sunt duse în rai de către îngerii era prezentă în iudaism, după cum o arată un targum la Cântarea Cântărilor 4,12. Iar expresia «în sânul lui Avraam», un sinonim pentru rai, arată că în lumea de dincolo Lazăr își odihnește capul la sânul credinciosului patriarh Avraam, ca un copil în brațele atotiubitoare ale tatălui său, bucurându-se de aceeași fericire ca și el”¹.

„Dacă pe pământ Lazăr s-ar fi mulțumit cu firimiturile de la masa bogatului, după moarte îl aflăm bucurându-se de onorurile cele mai înalte pe care le putea avea cineva: «în sânul lui Avraam»”².

„Domnul Hristos nu a recunoscut nicio virtute în linia genealogică a conașionalilor Săi. Iudeii erau urmașii lui Avraam, dar prin faptul că nu săvârșeau faptele patriarhului, dovedeau că nu sunt adevărații lui fii. Numai cei care sunt în armonie spirituală cu Avraam, împlinind poruncile lui Dumnezeu, sunt recunoscuți ca fiind adevărații lui urmași. Deși săracul Lazăr aparținea unei categorii pe care oamenii o considerau inferioară, Mântuitorul l-a recunoscut ca fiind unul dintre aceia cu care Avraam ar fi legat prietenia cea mai apropiată”³.

„*«Sânul lui Avraam»* este o imagine preluată din cadrul ospețelor din vechime, unde persoanele preferate și de cinste își plecau adesea capul pe pieptul gazdei. Așa s-a petrecut și la Cina cea de Taină, unde *«unul dintre ucenicii lui Iisus, cel pe care Acesta îl iubea, ședea la masă rezemat de pieptul lui Iisus»* (Ioan 13,23). Domnul Hristos a afirmat înaintea evreilor: *«Vă spun Eu vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor ședea la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în Împărăția cerurilor»* (Matei 8,11). Din moment ce Lazăr a fost dus de îngerii în «sânul

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 250-251.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 147.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 195.

lui Avraam» înseamnă că el a primit un loc de cinste în Împărăția lui Dumnezeu”¹.

„Sânul lui Avraam este o denumire a locului de onoare de la ospățul ceresc. Acest loc de cinste, cel mai înalt la care se putea spera, arată că Lazăr stă pe locul cel mai înalt în adunarea celor drepti. Lui i s-a întâmplat o răsturnare completă a soartei: pe pământ el îl vedea pe bogat așezat la masa sa, însă acum el însuși este îndreptățit să stea la masa festivă; pe pământ el era desconsiderat, pe când acum se bucură de onorurile cele mai înalte”².

Domnul Hristos Își continuă pilda, afirmând că „*a murit și bogatul și a fost înmormântat*”.

„În ceea ce privește moartea bogatului, parabola nu ne spune nimic altceva decât că «*a fost înmormântat*». El a avut parte, desigur, de o înmormântare fastuoasă, pe măsura slavei sale pământești, însă aceasta i-a și fost singura răsplată”³.

„Și bogații și săracii mor. Nimeni nu se naște în această lume ca să trăiască în ea pentru totdeauna, căci lumea este pieritoare și își așteaptă sfârșitul. Bogații mor suspinând pentru lumea aceasta, săracii mor suspinând pentru lumea de dincolo. Părăsind lumea, bogatul părăsește strălucire, desfătare și belșug. Lazăr părăsește foame, răni și câini. Dar să vedem acum ce a secerat Dumnezeu. A murit săracul și îngerii i-au luat sufletul și l-au dus în rai. A murit și bogatul și îngerii s-au întors de la căpățul lui cu mâinile goale. Dintr-un pom ce părea putred îngerii au cules rod minunat; iar din pomul ce părea verde și stufos n-au aflat nimic de cules, ori Sfântul Ioan Botezătorul a spus: «*Iată că securea stă la rădăcina pomilor*;

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 223.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 224.

³ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 251.

deci, tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc» (Luca 3,9)”¹.

Aici trebuie să lămurim un aspect foarte important prezentat în această parabolă. „Lazăr nu a ajuns în rai pentru că era sărac, ci pentru că și-a purtat crucea vieții cu credință și răbdare, punându-și nădejdea în Dumnezeu. Nici bogatul n-a ajuns la osânda veșnică pentru bunăstarea din viața pământească, ci pentru că a uitat cu totul de Dumnezeu și a fost insensibil față de necazurile și nevoile semenilor săi”². „El a fost pedepsit pentru egoismul său, pentru lipsa sa de iubire și de milă față de aproapele”³.

Sărăcia (în special cea datorată lenei) nu este o virtute, decât dacă este asumată de bunăvoie, cum este cazul monahilor, de aceea nu toți cei lipsiți ajung în Împărăția lui Dumnezeu.

De asemenea, nici bogăția nu este un păcat, ci numai dobândirea ei prin mijloace necinstite, alipirea de ea și reaua ei întrebuințare. Greșeala unor oameni bogați este că ei sunt atât de legați de cele materiale, încât uită de Dumnezeu, de semenii și de propriul suflet. Întreaga lor preocupare se reduce la administrarea averii. Ei nu se mai îngrijesc de suflet, pentru că așa cum a afirmat Domnul Hristos: „*Unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta*” (Matei 6,21).

„Bogăția nu este rea în sine, ci ea devine un pericol prin lăcomia pentru dobândirea ei și prin punerea ei în slujba patimilor, de aceea Mântuitorul a spus: «*Cât de greu vor intra cei ce au averi în Împărăția lui Dumnezeu! Că mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre bogatul în Împărăția lui Dumnezeu*» (Luca 18,24-25)”⁴.

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. III, p. 238.

² **Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel**, *Art. cit.*, p. 172.

³ **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 250.

⁴ **Ibidem**, p. 253.

„În veșnicie niciun om nu este prețuit pentru posesiunile lui, deoarece ele îi aparțin doar ca un împrumut din partea lui Dumnezeu. Folosirea greșită a acestor daruri îl va așeza pe cel bogat mai prejos de cei mai săraci și mai nenorociți dintre oamenii care Îl iubesc pe Dumnezeu și se încred în El”¹.

„Dacă bogățiile nu sunt dobândite prin mijloace nedrepte, nu este niciun păcat să fii bogat. Niciun bogat nu este condamnat pentru că are bogății, dar va fi condamnat dacă folosește în mod egoist bunurile încredințate. Ar fi cu mult mai bine să-și adune banii lângă tronul lui Dumnezeu, folosindu-i pentru a face bine. Dacă se consacră în felul acesta căutării bogățiilor veșnice, moartea nu va face pe niciun om să devină sărac. Omul care își adună comoara pentru sine nu poate lua nimic din ea în cer. El se dovedește a fi un administrator necredincios. În timpul vieții a avut lucruri bune, dar și-a neglijat obligația față de Dumnezeu și față de semenii. El nu a reușit să-și asigure o comoară cerească. Banii nu pot fi duși în viața viitoare. Acolo nu sunt necesari, dar milosteniile făcute față de semenii noștri sunt purtate în curțile cerești”².

„Omul bogat nu trebuie să se socotească proprietarul, ci numai administratorul bunurilor din această lume. În acest sens vom da un exemplu: Un călător sărac a ajuns într-o seară la un conac și a cerut să fie găzduit peste noapte. Gazda însă i-a spus: Conacul meu nu este casă de oaspeți. Călătorul l-a întrebat: Înainte de tine, cine locuia în acest conac? Tatăl meu, i-a răspuns bogatul. Călătorul l-a întrebat din nou: Dar înainte de el? Gazda i-a răspuns: Bunicul meu. Trecătorul l-a mai întrebat: Dar după tine, cine va locui aici? Fiul meu, i-a răspuns gazda. Auzind acestea, călătorul i-a spus: Dacă nu locuiești în acest conac decât pentru un anumit timp, pentru a lăsa apoi locul altcuiva, spune-mi,

¹ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, pp. 190-191.

² **Ibidem**, pp. 193-194.

ești tu altceva decât un oaspete? Iar acest conac este altceva decât o casă de oaspeți? Te sfătuiesc să nu folosești prea mulți bani pentru a împodobi această locuință trecătoare. Mai bine ajută-i pe cei săraci, pentru a-ți găti un locaș veșnic în cer”¹.

„În acest context se pune întrebarea: Cum trebuie folosită avuția? Răspunsul are numai două variante. Prima este: Dăruiește și te vei mântui; a doua: Păstrează și savurează, dar atunci te vei pierde”².

Dacă Dumnezeu îi dă cuiva inteligența necesară de a aduna averi considerabile, iar acesta le obține prin mijloace cinstite, ar fi absurd să îl pedepsească pentru aceasta. Din contră, Dumnezeu i-a lăudat și i-a răsplătit pe slujitorii care și-au înmulțit talanții și l-a pedepsit pe cel care a îngropat talentul primit.

„Dacă ar fi să ne referim strict la bogăție, știm că patriarhul *«Avraam era foarte bogat în vite, în argint și în aur»* (Facere 13,2). Și iată că s-a ajuns ca Avraam să fie identificat cu raiul, cu Împărăția lui Dumnezeu, el fiind bogat material, dar și spiritual. Cunoaștem prea bine din Sfânta Scriptură a Vechiului Testament că Avraam a fost în stare ca, pentru Dumnezeu, să renunțe la unicul său fiu, la Isaac, și să-l aducă jertfă”³. „Astfel, se demonstrează că Avraam, deși era un om bogat, avea o inimă care nu era lipită de bogăție și de familia sa, inima lui era lipită doar de Dumnezeu, pentru Care era în stare să-l jertfească pe unicul său fiu”⁴.

De asemenea, tot în Vechiul Testament citim despre Iov că acestuia *„i s-au născut șapte feciori și trei fete și el avea o turmă de șapte mii de oi, trei mii de cămile, cinci sute de perechi de boi,*

¹ **Pr. Nicolae Pura**, *Pilde*, vol. II, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2004, p. 238.

² **Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel**, *Art. cit.*, p. 170.

³ **Arhim. Dumitru Cobzaru**, *Op. cit.*, p. 301.

⁴ **Ibidem**, p. 315.

cinci sute de asine păscătoare, precum și mulțime mare de slugi. Iov avea tot ce poate să aibă un om pe pământ; și omul acesta era cel mai de seamă din tot ținutul Soarelui-Răsare” (Iov 1,2-3). În pofida bogăției lui, Iov „era un om adevărat, neprihănit, drept, cinstitor de Dumnezeu, ferindu-se de tot lucrul rău” (Iov 1,1).

Dacă lui Avraam i-a dat Dumnezeu bogăție, dar i-a încercat credința, cerându-i să-l jertfească pe fiul său, Isaac, însă în momentul când patriarhul era pe punctul de a-l sacrifica, l-a oprit, Iov a fost lovit crunt de diavol, cu îngăduința lui Dumnezeu (Iov 1,12 și 2,6), pentru că toți copiii lui au murit, slugile i-au fost omorâte, cămilele, boii și asinele i-au fost furate, oile i-au fost mistuite de foc, iar el a fost lovit cu o boală grea „din tălpi până-n creștet” (Iov 2,7). Deși soția lui Iov îl îndemna: „Blestemă pe Dumnezeu și mori!” (Iov 2,9), el i-a răspuns: „Dacă noi am primit din mâna Domnului pe cele bune, oare nu le vom răbda și pe cele rele?” (Iov 2,10), după care a adăugat memorabilele cuvinte: „Gol am ieșit din pântecul maicii mele și gol mă voi întoarce în pământ. Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!” (Iov 1,21).

Pentru că Iov nu l-a hulit pe Dumnezeu, „Domnul a binecuvântat pe cele din urmă ale lui Iov mai mult decât pe cele dintâi; vitele lui erau: Paisprezece mii de oi, șase mii de cămile, o mie de perechi de boi și o mie de asine. Și i s-au născut șapte fii și trei fiice. Nu se găseau sub cer femei atât de frumoase ca fetele lui Iov, iar tatăl lor le-a făcut părtașe la moștenire, alături de frații lor. Iar după încercarea aceea a mai trăit Iov o sută șaptezeci de ani; de toți, anii săi au fost două sute patruzeci și opt. Și i-a văzut pe fiii săi și pe fiii fiilor săi până la al patrulea neam. Și Iov a murit bătrân și încărcat de zile” (Iov 42,12-13 și 42,15-17).

Pentru comportamentul său ireproșabil, Iov a ajuns mai bogat decât înainte și s-a mântuit, după cum a scris Sfântul

Iacov: „*Ați auzit de răbdarea lui Iov și ați văzut sfârșitul hărăzit lui de Domnul; că mult milostiv este Domnul*” (Iacov 5,11). Deci pe Iov nici bogăția nu l-a osândit la iad, nici sărăcia și boala nu l-au dus în rai, ci atitudinea lui față de acestea a fost cea care a contat la Dumnezeu.

De asemenea, trebuie menționat faptul că Dumnezeu nu i-a binecuvântat pe cei doi drepti din Vechiul Testament cu bogăție numai în viața aceasta, ci ei au un loc de cinste la ospățul din Împărăția cerurilor. În ceea ce îl privește pe părintele poporului ales, Domnul Hristos le-a spus evreilor: „*Vă spun Eu vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor ședea la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în Împărăția cerurilor*” (Matei 8,11). Dreptul Avraam este pomenit în calendarul creștin în ziua de 9 octombrie, precum și în Duminica dinaintea Nașterii Domnului, iar Sfântul și Dreptul Iov, mult răbdătorul, în ziua de 6 mai.

Domnul Hristos continuă relatarea parabolei: „*Și în iad, fiind bogatul în chinuri, și-a ridicat ochii și l-a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui*”.

„Mulți cred că prin moarte se va încheia totul. Nimic mai amăgitor decât un astfel de mod de a ne cugeta existența și trecerea. Plecăm dincolo, dar plecăm cu toți cei din jurul nostru, însă și cu faptele noastre. Și acolo, se va revela totul, și cu privire la noi și cu privire la alții. Vom vedea tot ceea ce am făcut, dar vom conștientiza mai ales ceea ce ar fi trebuit să facem și n-am făcut; vom vedea și ceea ce am făcut altora sau n-am făcut și ar fi trebuit să facem”¹.

„Viața nu se încheie cu ceea ce a fost și este pe pământ. De aceea parabola merge mai departe, dincolo de experiența vieții pământești, peste limitele până la care putem merge noi cu simțurile și cu mintea noastră. Dacă ar fi rămas numai la câte se petrec pe pământ, am fi nevoiți să spunem resemnați că așa

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 225.

a fost întotdeauna în lume: Inegalitate, nedreptate, șanse pentru unii, neșanse pentru alții. Mai mult, ar trebui să recunoaștem că viața noastră însăși nu este plină de sens, dacă nu, adesea, chiar fără sens. Mesajul principal al parabolei este însă că viața se continuă și după moartea trupului, dar starea vieții de dincolo ne-o hotărâm noi prin modul de viețuire aici, în contextul chipului actual al lumii. Aceasta dă sens și valoare unică vieții noastre, dar ne cheamă, în același timp, la o viețuire responsabilă, în ascultare și iubire de Dumnezeu și de oameni”¹.

„Trecerea din această viață la cea de dincolo a inversat starea bogatului și a săracului. Bogatul, care fusese în rai pe pământ, a ajuns dincolo în situația lui Lazăr, pentru care iadul fusese pe pământ, iar Lazăr a ajuns în rai”².

Repetăm însă ceea ce am afirmat și mai devreme, „bogatul a ajuns în iad pentru că a fost nemilostiv, nu pentru că ar fi fost vinovat de soarta săracului”³.

Raiul și iadul încep încă din timpul vieții pământești. Dacă omul a adunat în sufletul său iubire milostivă, el se apropie de rai, dacă a adunat răutate în suflet, el se deschide spre iad, de aceea se spune că sunt unii oameni cu două raiuri și alții cu două iaduri, pentru că ceea ce au trăit pe pământ se va prelungi și în veșnicie, însă la foarte mulți oameni binele și răul sunt amestecate în cursul vieții pământești, încât numai judecata lui Dumnezeu va putea hotărî unde vor merge aceștia în veșnicie.

În această parabolă iadul este înfățișat drept un loc de chin. În alte locuri ale Sfintei Scripturi citim că acolo este „*întunericul cel mai din afară, plângerea și scrâșnirea dinților, cuptorul cel de foc, unde viermele nu moare și focul nu se stinge*” (Matei 8,12; Matei 13,50 și Marcu 9,44).

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel, *Art. cit.*, p. 171.

² *Ibidem*, p. 172.

³ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 357.

„Noul Testament însă face o deosebire clară între starea intermediară a sufletelor după moarte, unde se află după judecata particulară, care este numită în originalul grecesc «*ἀδης*» «adis» sau «hades» (Luca 16,23) și cea finală, după Judecata de Apoi, care poartă numele de «*γέεννα*» «gheena» (Matei 18,9). Astfel, din textul parabolei constatăm că sufletul bogatului nemilostiv se găsea în starea intermediară din iad”¹.

„În timpul vieții sale pământești, bogatul a avut toți banii pe care i-a putut obține, dar i-au lipsit acele bogății care ar fi putut păstra curat raportul vieții lui înaintea lui Dumnezeu. El a trăit ca și când tot ceea ce avea era proprietatea lui. El a neglijat chemarea lui Dumnezeu și nevoile săracilor care sufereau. Dar, în cele din urmă, a venit o chemare pe care nu a putut să o ignore. Printr-o putere pe care nu o putea pune la îndoială și căreia nu i se putea opune, i s-a poruncit să renunțe la toate bunurile asupra cărora încetase să mai fie administrator. Cel care a fost cândva bogat a ajuns într-o sărăcie lucie și disperată. Haina neprihănirii Domnului Hristos, țesută în războiul cerului, nu l-a putut acoperi. Cel care a purtat cândva porfira cea mai scumpă, pânza cea mai fină, a ajuns gol. Timpul lui de probă s-a încheiat. El nu a adus nimic în această lume și nu poate scoate nimic din ea”².

În ce constau de fapt chinurile iadului? Văpaia focului din iad este mustrarea conștiinței pentru binele pe care omul ar fi putut să îl facă în decursul vieții sale pământești și nu l-a săvârșit, este regretul veșnic că nu a răspuns iubirii lui Dumnezeu.

Un părinte al Bisericii scrie despre chinurile iadului: „În veșnicie se vor revela și cele pe care le-am ascuns, crezând că nu vor fi descoperite niciodată. Iar, în regretul de a nu fi făcut ceea ce ar fi trebuit să facem, și am fi putut să realizăm, le vom vedea pe toate deplin. Vom avea parte și de surpriza nedorită de a-i

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 224.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 194.

întâlni pe toți aceia pe care i-am ignorat, i-am nedreptățit, i-am exploatat, i-am prigonit, i-am făcut să sufere, i-am calomniat și pe care am crezut că nu-i vom mai întâlni niciodată. Vom trăi la cote maxime și imposibilitatea de a mai putea îndrepta ceva, de a mai putea schimba ceva, atât cu privire la noi cât și cu privire la alții. În toate aceste regrete și neputințe de a mai putea schimba ceva, vor consta, de fapt, chinurile veșnice”¹.

De asemenea, Sfinții Părinți spun că oamenii păcătoși vor fi stăpâniți în iad de aceleași patimi ca și pe pământ, însă suferința lor va fi sporită acolo de faptul că nu vor mai avea obiectul satisfacerii lor.

În cele ce urmează vom prezenta doar unul dintre chinurile iadului, preluat de la părinții pustiei: „În iad există o asemenea duhoare, încât, dacă ar fi cu puțință să vină în lumea noastră doar unul dintre osândiții de acolo, tot aerul s-ar împuti și mulțime de oameni s-ar sufoca. Cine se îndoiește de acest adevăr, să ia aminte la această relatare înfricoșătoare: «Cândva trăiau doi frați după trup, aflați sub călăuzirea aceluiași duhovnic, care le vorbea adeseori despre suferințele iadului. Auzind acestea, unul dintre ei s-a înfricoșat și, ca să se mântuiască, s-a hotărât să se călugărească. Dar celălalt, necrezând în cele spuse de duhovnic, a rămas în lume, unde a săvârșit tot felul de păcate. După câțiva ani i s-a apropiat sfârșitul vieții, fără a se pocăi, iar fratele său, care era monah, l-a întâlnit și l-a rugat ca după moarte să i se arate și să-i spună cum este în iad și dacă într-adevăr acolo există chinuri, așa cum le-a spus duhovnicul lor. După un timp, într-o noapte, fratele cel mort, care trăise în lume în păcat, i-a apărut monahului, care l-a întrebat: Te rog, frate, spune-mi adevărul, există în iad acele chinuri înfricoșătoare despre care am citit în cărți și despre care ne vorbea duhovnicul nostru, ori au fost scrise doar ca să ne înspăimânte? Atunci fratele care era mort i-a răspuns: Chinurile

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 225.

iadului sunt de mii de ori mai înfricoșătoare decât este scris. Toate limbile lumii la un loc nu pot să exprime aceste suferințe. Monahul l-a întrebat din nou: N-aș putea încerca și eu puțin din ele că să cred cele ce-mi spui? Fratele i-a zis: Prin ce simț vrei să faci această încercare? Monahul i-a spus: Eu sunt foarte neîntărit duhovnicește și mi-e teamă ca nu cumva să mor dacă văd cu ochii sau dacă ating cu mâinile, ci mai bine fă să miros puțin cum este acolo. Atunci fratele care era mort și-a scuturat puțin veșmântul și a ieșit o asemenea duhoare, încât monahii din mănăstire nu au putut-o suferi și au început să fugă în stânga și-n dreapta, ca niște smintiți. Și, din această cauză, au plecat din acea zonă și au ridicat o nouă mănăstire în alt loc»¹.

Raiul și iadul sunt mari taine pentru oameni în decursul vieții pământești. „Cea mai exactă descriere a raiului și a iadului o găsim în relatarea unui preot despre viziunea pe care a avut-o o fată care și-a închinat viața lui Dumnezeu. Întâmplarea care urmează a fost relatată de către o fată duhovnicului ei, iar acesta a consemnat-o, exact așa cum a auzit-o din gura ei, pentru a o afla și alții și pentru a se folosi duhovnicește: Părinții care m-au adus pe lume aveau caractere cu totul diferite și așteptări diverse de la viață. Tatăl meu era un om foarte bun, blând, smerit, răbdător, neînchipuit de milostiv, înțelept și cumpătat, însă cu sănătatea foarte șubredă. Din câte îmi amintesc, cea mai mare parte a timpului o petrecea la pat, fiind bolnav, palid și slab, dar suferea cu o răbdare uimitoare. Niciodată nu l-a auzit cineva să se plângă pentru boala lui chinuitoare. În micile intervale de timp cât era sănătos, își ducea traiul pe proprietățile pe care le avea, împărțind săracilor cea mai mare parte din venituri. Cu restul de bani își întreținea mica familie, adică pe el, pe mama și pe mine. Pe lângă celelalte virtuți, tatăl meu a dobândit și tăcerea. Vorbea

¹ *Viața după moarte*, traducere de Cristian Spătărelu, Editura Egumenița, Galați, pp. 101-102.

rar, încât mulți îl socoteau mut și de aceea se ruga tot timpul lui Dumnezeu, cu mintea și cu inima. Dimpotrivă, mama era o femeie de lume. Iubea cu patimă traiul îmbelșugat, petrecerile, podoabele și hainele. Ducea o viață atât de risipitoare, încât mereu aveam probleme financiare. Se mânia și se certa într-una, atât în casă, cât și afară. Biata de ea era atât de guralivă și de curioasă, încât cunoștea bine toate veștile orașelului nostru și chiar și ce se întâmpla în afara lui. Egoistă cum era, se îngrijea mai întâi de ea însăși și abia apoi de familia ei. Nu arăta nici urmă de tandrețe față de soțul ei, iar prin antipatia ei fățișă, îi sporea suferința. Cu toate scăderile ei și a vieții necumpătate pe care o ducea, avea un trup sănătos și puternic. Nu-mi amintesc să se fi îmbolnăvit vreodată. Când tata a murit, în urma unei boli chinuitoare, eu eram încă o fetiță. La moartea lui s-a întâmplat ceva care mi-a făcut o impresie teribilă. A fost o vreme atât de rea, cu vânt, furtună și fulgere, încât a fost cu neputință să ieșim să-l îngropăm și am ținut trupul neînsuflețit în casă timp de trei zile. În cele din urmă, doi bărbați, rudeni ale noastre, au fost siliți, cu mare greutate, să-l ducă la cimitir și să-l îngroape provizoriu, pentru că nu mai suportam să stăm cu mortul în casă. Întrucât bunul meu tată nu a avut parte de înmormântare, unii vecini răi, văzând atâtea nenorociri, îl vorbeau de rău: «Cine știe ce păcate a făcut, dacă Dumnezeu nu îngăduie să fie înmormântat». După moartea tatălui meu, mama, nefiind împiedicată de nimic, a decăzut și mai mult din punct de vedere moral, transformându-ne casa într-un loc de desfrâu. Însă nu a trăit mult. A murit brusc, după ce, între timp, a risipit tot ceea ce rămăsese din averea tatălui meu. Prietenii ei i-au făcut o înmormântare grandioasă. În mod special, am remarcat că era o vreme minunată. Eu, care trecusem deja de vârsta copilăriei și începuseră să mă stăpânească nelișițiile tinereții, m-am pomenit de una singură în lume și într-o mare încurcătură, neștiind pe

ce drum să apuc. Gândurile mă chinuiau: «De vreme ce nu am protectori, în lipsa altcuiva trebuie să-mi port singură de grijă în viață», îmi ziceam mie însămi. «Dar ce cale să aleg? Am în fața mea două modele diferite: al tatălui meu și al mamei mele. Acela a fost bun, dar nefericit, chinuit în timpul vieții și după moarte, fiindu-mi imposibil să-mi scot din minte trupul lui neîngropat. Dacă a bineplăcut lui Dumnezeu, de ce l-a chinuit atât? Despre mama știam prea bine că nu a dus o viață morală, însă a avut parte de tot ceea ce și-ar fi dorit cineva: sănătate, bunăstare, mulți prieteni și ar putea spune cineva că a plecat mulțumită din lume. Cu cât cugetam mai mult la acest fapt și făceam comparații în mintea mea, cu atât înclinam mai mult, biata de mine, să urmez exemplul mamei mele. Însă iubitorul de oameni Dumnezeu S-a milostivit de mine și m-a călăuzit pe drumul cel bun, într-un mod minunat. Într-o noapte, când m-am așezat în pat să mă culc, cugetând la aceleași lucruri, am avut un vis revelator. Dintr-o dată, am simțit că ușa camerei mele se deschide și intră înăuntru un tânăr cu chip luminos și plin de strălucire. S-a apropiat de mine și mi-a aruncat o privire pătrunzătoare, ca și cum ar fi vrut să-mi cerceteze cele mai ascunse tainițe ale sufletului. «La ce te gândești?», m-a întrebat cu o voce deosebit de severă, dar melodioasă. Am fost surprinsă, m-am speriat și am rămas fără grai. Acela stăruia: «Descoperă-mi imediat gândurile tale!». Cu cât devenea mai sever necunoscutul din fața mea, cu atât eu paralizam de frică. Neprimind niciun răspuns, mi-a dezvăluit el gândurile care mă frământau atât de mult. Mi-a relatat cu exactitate tot ceea ce mi-a trecut prin minte și ceea ce știam, încât nu puteam să neg, nici să mă justific. Atunci, am căzut la picioarele lui ca o condamnată și l-am rugat în hohote să mă ierte. Mi-a arătat compasiune, pentru că și-a schimbat tonul. «Urmează-mi!», mi-a poruncit. M-a luat de mână și ca un fulger m-a dus într-o câmpie nesfârșită, plină de lumină și de frumusețe.

Nu voi încerca s-o descriu, pentru că nu pot fi redată în cuvinte cele de nedescris. Ființe fericite se bucurau cu seninătate de acele bunuri mai presus de lume. Printre ele l-am recunoscut pe tatăl meu. M-a văzut și el. A venit la mine și m-a îmbrățișat. Câtă siguranță și fericire am simțit în brațele lui. Îmi doream să nu-l mai părăsesc niciodată. L-am strâns în brațe și l-am rugat să nu mă lase să plec: «Ține-mă pentru totdeauna lângă tine, bunul meu tată». El mi-a răspuns: «Acum este cu neputință ceea ce ceri». Glasul i-a devenit mai serios și mi-a spus: «Dacă îmi vei urma pilda, îți vei găti loc aici. Depinde de tine». M-a privit cu duioșie și m-a sărutat pe ochi, pentru a-mi șterge lacrimile. Însotitorul meu mi-a făcut semn ca să-l urmez din nou. Eu însă nu voiam să plec din brațele tatălui meu. Atunci, acela a venit și m-a apucat de mână, zicându-mi: «Trebuie s-o vezi și pe mama ta». L-am urmat întristată pentru că m-a despărțit de fericirea mea. Am început să coborâm din ce în ce mai jos, într-un loc necurat, întunecat și plictisitor. De duhoare și de frică mi s-a tăiat respirația. Făpturi hidoase dădeau târcoale peste tot, iar suflete nefericite erau chinuite, fără milă, de un foc nestins. Între ele am văzut-o pe mama mea, cufundată până-n gât în ceva ce-mi părea o lavă mizerabilă. Vaietele îi erau sfâșietoare, suspinele neîntrerupte, iar scrâșnitul înfricoșător al dinților îi sfâșia inima. Poate că m-a recunoscut, fiindcă a izbucnit într-o tânguire nestăpânită: «Vai mie, ticăloasa! Uite ce-am câștigat pentru puțină plăcere: Disperare și chinuri nesfârșite». Era să mor de întristare. Nefericita mea mamă s-a întors și m-a văzut. A început să strige cu disperare: «Copila mea, ai milă de cea care te-a născut și te-a crescut. Întinde-ți mâna ca să mă scoți din acest chin!». Ce era să fac? Mi s-a sfâșiat sufletul de întristare. Mi-am întins mâna, crezând că o pot ajuta pe cea care m-a adus pe lume, însă atingând lava am simțit o durere atât de intensă, încât am început să strig din răputeri. Am alertat

tot cartierul. În scurt timp, casa în care locuiam a fost plină de lume. M-au găsit într-o stare deplorabilă. Mulți credeau că mi-am pierdut mințile. Îmi era cu neputință să le explic ceea ce mi se întâmplase. Le-am arătat rana cumplită pe care mi-o lăsase la mână lava incandescentă, pentru a-i face să creadă că din cauza ei mă chinuiam. Am zăcut mult timp la pat, grav bolnavă. După ce, cu ajutorul lui Dumnezeu, m-am făcut bine, am urmat fără șovăială pilda tatălui meu și nădăjduiesc în mila Domnului că mă va mântui și mă va învrednici să fiu părtașă la fericirea lui”¹.

Din moment ce „Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască” (I Timotei 2,4) atunci de ce îngăduie existența iadului?

Dumnezeu i-a spus omului în Vechiul Testament: „*Iată eu astăzi ți-am pus înaintea viața și moartea, binele și răul. Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi*” (Deuteronom 30,15 și 30,19), deci din moment ce Creatorul l-a înzestrat pe om cu libertate, alegerea modului viețuirii și consecințele acesteia depind numai de el.

„Iadul există nu din vina lui Dumnezeu sau pentru că El îl vrea, ci din vina noastră, pentru că noi îl alegem în mod deliberat, atunci când refuzăm să lucrăm binele și săvârșim în chip voluntar răul. Noi înșine ni-l pregătim, prin faptul că nu vrem să ducem o viață bineplăcută lui Dumnezeu”².

„Iadul nu este «opera» lui Dumnezeu, ci noi, oamenii, îl creăm singuri, în chip liber și conștient, atunci când trăim o viață deșartă ce nu mai poate fi continuată dincolo de moarte. Astfel, în iad se ajunge nu din vina lui Dumnezeu, ci din vina personală a fiecăruia”³.

¹ **Daniil Nacu Stoenescu**, *Δογματικά στοιχεία στα Αποφθέγματα Γερόντων*, Tesalonic, 1996, pp. 177-184.

² **Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților**, *Op. cit.*, pp. 186-187.

³ *Ibidem*, p. 188.

„Dumnezeu este atât de bun, încât ne-ar putea lăsa să mergem în viața de dincolo oriunde vrem noi, numai că, în chip firesc, noi nu am alege decât locul pe care ni l-am pregătit cu atâta meticulozitate aici pe pământ. Și să vrea El altfel, nu vom mai putea noi să ne schimbăm, pentru că acolo nu mai este schimbare”¹.

Dumnezeu nu ne mântuiește cu sila, ci „spre binele nostru ne respectă libertatea și nu ne silește să urmăm calea binelui împotriva voinței noastre. Căci altminteri, omul s-ar simți în rai ca o fiară în cușcă, rânjind plin de ură împotriva Celui ce l-a închis acolo chiar spre binele lui. Și atunci împărăția iubirii s-ar transforma într-o împărăție a urii, ce ar izbucni în paradisul lui Dumnezeu”².

„De remarcă este faptul că bogatul și săracul se puteau vedea între ei în veșnicie”³, iar „bogatul îl cunoștea pe Lazăr”⁴.

„În concepția comună a iudaismului târziu, cei dreپți și cei răi se pot vedea unii pe alții în starea intermediară”⁵.

„*Și bogatul, strigând, a zis: Părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în această văpaie*”.

„În calitate de evreu, bogatul face acum apel la înrudirea sa cu Avraam, părintele poporului ales, cum, desigur, a uitat să facă în cursul vieții sale pământești”⁶. Și el, „care nu avusese niciodată milă, descoperă importanța milosteniei”⁷.

¹ **Ibidem.**

² **Paulin Lecca**, *Frumosul divin în opera lui Dostoievski*, Editura Discipol, București, 1998, p. 134.

³ **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 148.

⁴ **Antonie Plămădeală**, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 355.

⁵ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, pp. 224-225.

⁶ **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 252.

⁷ **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 148.

„Modesta cerere a bogatului demonstrează cât de teribil era chinul său, încât un singur strop de apă pe limbă, luat din apele ce curgeau prin sălașul celor drepti, ar fi adus o alinare a suferinței sale”¹. Din cuvintele bogatului „constatăm că acesta conștientizează nu numai chinul în care se află, ci și fericirea pe care a pierdut-o și de care are Lazăr parte. În decursul vieții sale pământești nicio plăcere nu i se părea extravagantă. Acum însă, atât de mult l-a smerit chinul, încât este bucuros să primească până și de la disprețuitul Lazăr o cât de mică ușurare”². „Ceea ce pare extrem de curios este faptul că bogatul cere ajutor tocmai acelaia pe care l-a desconsiderat total în viață”³.

„*Dar Avraam a zis: Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta, și Lazăr; asemenea, pe cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuiești*”.

La solicitarea bogatului, „Avraam îi răspunde blând, acceptând relația de rudenie la care acesta face apel, pentru că îl numește «fiule». El nu-l condamnă, ci doar îi aduce aminte că are ceea ce a ales, precum și Lazăr are «mângâierea» meritată. Dacă n-a ales binele atunci când acesta i se îmbia - însăși prezența lui Lazăr la poarta casei sale era o invitație permanentă la săvârșirea acestui bine mântuitor - acum este prea târziu!”⁴. „Avraam doar îi amintește bogatului de odinioară, mai sărac acum decât ultimul cerșetor de pe pământ, că, în vremea vieții din lume, a avut tot ce și-a dorit. Dacă, așadar, câtă vreme a fost pe pământ nu și-a dorit nimic din cer, dacă n-a dat pentru toate bunătățile raiului nici măcar o firimitură de pâine, dacă n-a vărsat pentru ele nicio lacrimă, înseamnă că socotelile au fost generos încheiate în viața pământească. Lazăr însă, care n-a avut în viața cea trecătoare

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 225.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 252.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 224.

⁴ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 252.

decât chin, Lazăr care plângea după bunătățile cerești, iată că le are acum, pentru că Domnul Hristos a spus: «*Fericiți cei ce plâng, căci aceia se vor mângâia*» (Matei 5,4); și: «*Adevăr, adevăr vă spun că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura. Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie*» (Ioan 16,20); și încă: «*Vai vouă, celor ce sunteți sătui acum, că veți flămânzi. Vai vouă, celor ce râdeți acum, că veți plânge și vă veți tângui*» (Luca 6,25)”¹.

„Ce ușor i-ar fi fost bogatului să-și ia bogăția cu el, dincolo, dacă ar fi știut «banca» în stare să realizeze acest transfer! Mâna și casa săracului sunt această «bancă» în care, depunând bunuri pământești, îți agonisești răsplată veșnică. De aceea Mântuitorul ne-a îndemnat: «*Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură. Vindeți-vă averile și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară nesfârșită în ceruri, unde fur nu se apropie, nici molie n-o strică*» (Matei 6,19-20 și Luca 12,33)”².

„Din nefericire, mulți dintre cei care se cred și se prezintă ca buni credincioși, care postesc, se roagă etc., cu greu scot un bănuț din pungă pentru cei nevoiași. Aceștia împlinesc multe alte porunci, dar nu ies din egoismul lor. Și astfel, cu toate virtuțile lor, nu vor avea răspuns bun la judecata lui Hristos, care va fi, mai ales, o judecată a faptelor de milostenie (Matei 25, 31-46)”³.

„Parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr trebuie neapărat legată de capitolul 25 din Evanghelia după Matei, unde Mântuitorul ne învață despre Judecata de Apoi, pentru ca să avem un tablou cât de cât rotunjit, cât de cât complet al învățaturii Lui

¹ Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. III, p. 242.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 255.

³ *Ibidem*, p. 253.

despre lucrurile cele din urmă și despre viața de dincolo. Și la Judecata din urmă accentul va cădea tot pe milostenie. Ce ai făcut aproapei tău, cu aceea te vei întâlni dincolo”¹.

Avraam îi mai spune bogatului nemilostiv: „*Și peste toate acestea, între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi*”.

„Bogatul pretindea că este un fiu al lui Avraam, dar era despărțit de Avraam printr-o prăpastie de netrecut, printr-un caracter care se formase greșit. Avraam l-a slujit lui Dumnezeu, urmând Cuvântul Său cu credință și supunere. Bogatul însă a fost nepăsător față de Dumnezeu și față de nevoile oamenilor aflați în nevoi. Prăpastia cea mare dintre el și Avraam era abisul neascultării”².

„Prăpastia din parabolă exprimă irevocabilitatea judecării lui Dumnezeu”³, fiindcă „starea de dincolo este definitivă și veșnică. Puntea de trecere a rămas în urmă, pe pământ. Cine n-a trecut-o pe pământ spre rai, în lumea de aici, nu poate s-o treacă după ce a ajuns în lumea de dincolo, nici nu mai poate fi ajutat de cei de acolo; nici de Lazăr, nici de Avraam nu putea fi ajutat bogatul nemilostiv”⁴. Ceea ce mai poate ajuta însă sunt rugăciunile celor din viață și faptele bune săvârșite în numele celor răposați.

În acest sens vom prezenta o întâmplare din Pateric, în care vedem importanța rugăciunii pentru cei din iad. „Avva Macarie călătorea prin deșert și lângă drum a văzut o țeastă de om. A mișcat-o cu toiagul și a întrebat-o al cui cap este. Tigva i-a răspuns că a fost preot idolatru, iar acum este în iad, dar pe

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 363.

² **Ellen G. White, Parabolele...**, p. 196.

³ **Calinic Botoșăneanul, Duminicile...**, p. 149.

⁴ **Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel, Art. cit., p. 172.**

Macarie îl cunoaște, pentru că de câte ori acesta se roagă pentru cei din iad, aceștia au parte de puțină mângâiere. Macarie l-a întrebat ce fel de chinuri rabdă în iad și care îi este mângâierea când el se roagă pentru cei de acolo. Craniul i-a răspuns: În locul unde sunt eu stăm de la picioare până la cap într-o flacăară uriașă, iar fața fiecăruia este lipită de spatele celui de dinaintea noastră, așa încât niciodată nu ne putem vedea fețele. Când tu te rogi pentru noi putem privi puțin din lateral fața celui de lângă noi, iar acest fapt ne dă o oarecare mângâiere”¹.

„Până la judecata din urmă, rugăciunile Bisericii pentru cei adormiți încă mai pot ajuta celor care au luptat cât de puțin pentru mântuire în această viață, celor care au trecut la viața de dincolo într-o oarecare comuniune cu Dumnezeu și cu semenii, deși o comuniune slăbită”². „Dialogul nostru cu Dumnezeu pentru semenii noștri adormiți se susține nu numai prin pomenirea lor în rugăciuni, ci și prin pomenirea lor prin fapte, în special prin faptele de milostenie. Prin faptele pe care le săvârșim spre pomenirea celor adormiți le oferim posibilitatea să participe ei înșiși la săvârșirea lor. Sfântul Ioan Damaschin spune că Dumnezeu socotește aceste fapte săvârșite de noi pentru ei ca ale lor. Dar cel mai mare ajutor le vine celor adormiți de la pomenirea lor în legătură cu jertfa Domnului Hristos la Sfânta Liturghie. Prin aceasta, comunitatea liturgică Îl roagă pe Mântuitorul să-i primească la El și pe cei pomeniți și să-i unească cu Dumnezeu Tatăl, ca să sporească fericirea celor ce sunt în rai, să ușureze suferințele celor ce se află în iad, sau să mute pe cei mai puțin păcătoși din iad în rai. Cei care nu vor putea ieși din iad până la judecata universală nu vor mai putea ieși în veci de acolo. Bogatul nemilostiv din parabolă se

¹ *Patericul...*, p. 148.

² **Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel**, *Art. cit.*, p. 172.

găsea în această situație deoarece, în viața pământească, n-a vrut să știe de Dumnezeu și de aproapele său”¹.

Din această parabolă constatăm că în veșnicie, în afară de rai și iad, nu există un al treilea loc, purgatoriul, așa cum învață unii. De asemenea, vedem că după moarte omul își păstrează conștiința de sine, este conștient că este persoană și îi recunoaște pe ceilalți semeni, fie că i-a cunoscut sau nu în viață. Astfel este infirmată teoria reîncarnărilor succesive, în urma cărora sufletul ajunge în nirvana și se contopește cu sufletul universal, depersonalizându-se.

Bogatul i-a răspuns lui Avraam: *„Rogu-te, dar, părinte, să-l trimiți pe Lazăr în casa tatălui meu, căci am cinci frați, să le spună lor acestea, ca să nu vină și ei în acest loc de chin. Și i-a zis Avraam: Au pe Moise și pe proroci; să asculte de ei”*.

În faptul că bogatul nemilostiv s-a rugat de patriarhul Avraam avem „un argument pentru rugăciunile de mijlocire adresate sfinților”², pe care unii le contestă.

„De unde pe pământ nu-i trecuse niciodată bogatului prin minte să vadă lipsurile și nevoile altora, fiind confruntat cu realitățile de dincolo, în sufletul său a încolțit chiar acel sentiment care nu-i încolțise niciodată cât fusese pe pământ: mila, de aceea l-a rugat pe Avraam să-l trimită pe Lazăr la frații săi, *«să le spună lor acestea, ca să nu ajungă și ei în acel loc de chin»*. Frumos sentiment! Frumoasă îngrijorare pentru alții, chiar dacă era pentru frații săi, și nu pentru niște străini de familia sa. Chiar și așa, nu putem să nu-l apreciem. Bogatul se gândea să nu pățească și alții ca el. Numai că gândul îi venise prea târziu. Avraam i-a răspuns: Nu se poate! De aici nu se mai poate întoarce nimeni. Cei rămași au însă posibilitatea să se îndrepte fără să se ducă Lazăr să-i învețe, pentru că au pe Moise și pe proroci, adică Legea, cele

¹ **Ibidem**, p. 173.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 148.

cinci cărți ale lui Moise și cărțile profeților. De acolo pot afla totul în legătură cu ceea ce este în veșnicie. Nu trebuie să se ducă nimeni să le spună. N-ar avea nimic în plus de aflat”¹.

„La ce bun să-l trimită Avraam pe Lazăr înapoi pe pământ ca să-i înștiințeze pe oameni ce-i așteaptă după moarte, dacă li s-a grăit cât se poate de deslușit prin Moise și prin proroci ce trebuie să facă spre a se mântui? Nenumărați oameni s-au mântuit, nu prin mărturia celor morți, ci prin mărturia celor vii. Dacă atâția s-au mântuit prin ascultarea de Moise și de profeți, să facă și frații bogatului la fel”².

„Răspunsul lui Avraam conține, de fapt, lecția sau morala parabolei: Anume, că trebuie să folosim acum prilejul de a ne câștiga mântuirea, prin ascultarea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu”³.

În faptul că Avraam nu l-a ascultat pe bogat avem dovada că rugăciunile celor din iad nu sunt primite.

„Iar bogatul a zis: Nu, părinte Avraame, ci, dacă cineva dintre cei morți se va duce la ei, se vor pocăi. Și i-a zis Avraam: Dacă nu ascultă de Moise și de proroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți”.

„Bogatul nemilostiv știa din propria lui experiență că frații săi nu vor asculta de Lege și de proroci. Își imagina însă că, pe unul întors din morți, îl vor crede, că acesta îi va putea convinge prin descoperirile sale despre lumea de dincolo și despre plata păcatelor cu suferințele iadului”⁴.

„Întoarcerea cuiva dintre morți, crede bogatul, i-ar face să se pocăiască pe cei cinci frați ai săi, care trăiau tot atât de

¹ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 356.

² Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. III, p. 243.

³ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 253.

⁴ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, pp. 356-357.

păcătos precum trăise el însuși. Această cerere e, parcă, o acuză adusă lui Dumnezeu, Care n-ar fi folosit mijloace destul de convingătoare pentru a-l întoarce de pe calea lui cea rea. Este aici, poate, o indirectă admonestare a iudeilor, care umblau după semne din partea Mântuitorului, fiindcă *„unii dintre cărturari și farisei I-au spus: «Învățătorule, vrem să vedem un semn de la Tine» (Matei 12,38)”*¹.

Motivul pentru care Domnul Hristos a rostit „această parabolă este acela de a le da un avertisment despre iminentul pericol acelor oameni care seamănă cu frații bogatului. Frații supraviețuitori, care își găsesc corespondenții în oamenii generației potopului, duc o viață lipsită de griji, fără să dea atenție zgomotului îndepărtat al potopului ce se apropie, de aceea Mântuitorul a spus: *«Și precum a fost în zilele lui Noe, tot așa va fi și venirea Fiului Omului; că precum în zilele acelea de dinainte de potop oamenii mâncau și beau, se însurau și se măritau, până în ziua când a intrat Noe în corabie, și n-au știut până ce a venit potopul și i-a luat pe toți, tot așa va fi și venirea Fiului Omului»* (Matei 24,37-39). Cei cinci frați sunt oamenii acestei lumi, la fel ca și fratele lor cel mort. Întocmai ca și el, trăiesc în lux egoist, sunt surzi la cuvântul lui Dumnezeu și au convingerea că, odată cu moartea totul se sfârșește. Cu dispreț, acești oameni de lume sceptici I-au cerut Domnului Hristos o dovadă fermă despre viața de după moarte, dacă voia ca ei să dea atenție avertismentului Său. Mântuitorul dorea să le deschidă ochii, dar satisfacerea cererii nu era calea cea bună. De ce a refuzat Domnul Hristos să o facă? Satisfacerea cererii nu ar fi avut niciun sens, fiindcă până și cea mai mare minune - o înviere - ar fi fost zadarnică, pentru că cel ce nu ascultă cuvântul lui Dumnezeu nu va fi convertit de nicio minune. Johann Albrecht Bengel a scris în acest sens: *«Auditu salvamur, non apparitionibus»*, adică: *«Ne vom mântui*

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 252.

prin ascultare și nu prin vedenii». Cererea de a li se da un semn este o dovadă de impertinență, de aceea Mântuitorul a afirmat: *«Pentru ce neamul acesta cere semn? Adevăr vă grăiesc că acestui neam nu i se va da semn, în afară de semnul lui Iona profetul. Că precum a fost Iona în pânțele chitului trei zile și trei nopți, tot așa va fi și Fiul Omului în inima pământului trei zile și trei nopți»* (Marcu 8,12 și Matei 12,39-40)”¹.

Avraam i-a spus bogatului: *„Dacă nu ascultă de Moise și de proroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți”*.

Această remarcă este foarte tristă, dar din nefericire este pe deplin adevărată și vom da mai multe exemple în acest sens.

„Noi știm că Domnul Hristos l-a înviat din morți pe prietenul Său, Lazăr (acesta purta același nume ca și săracul din parabolă), care fusese mort timp de patru zile, dar s-a întâmplat, oare, vreo schimbare majoră în viața celor ce au văzut minunea? Mulțimile L-au aclamat pe Mântuitorul a doua zi, la intrarea Sa triumfală în Ierusalim, dar câteva zile mai târziu au cerut să fie răstignit, deși El săvârșise minunea învierii lui Lazăr din morți. Despre Lazăr însuși știm prea puține lucruri după învierea sa din morți. Probabil că a fost nevoit să țină în taină tot ceea ce văzuse în cele patru zile cât fusese dincolo, din moment ce *«arhiereii au pus la cale ca și pe Lazăr să-l omoare, căci din pricina lui mulți dintre iudei mergeau și credeau în Iisus»* (Ioan 12,10-11). Ce să fi făcut bietul om? S-a refugiat în tăcere, de nu cumva a plecat și din Betania în altă parte”².

Când trupul Domnului Hristos a murit pe cruce *„cata-peteasma templului s-a sfâșiat în două, de sus până jos, și pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat; mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților adormiți au înviat, și ieșind din morminte după învierea Lui, au intrat în Sfânta Cetate*

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 226-227.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 357.

și s-au arătat multora” (Matei 27,51-53). De această dată nu doar o singură persoană a înviat din morți, ci mai multe, însă evreii tot nu au crezut că Domnul Hristos este Mesia cel făgăduit.

A treia zi după ce Mântuitorul a murit pe cruce a înviat din morți „și iată, s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, pogorându-se din cer și venind, a prăvălit piatra de pe ușa mormântului și ședea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca a fulgerului, iar îmbrăcămintea lui, albă ca zăpada. Și de frica lui s-au cutremurat cei ce păzeau și s-au făcut ca niște morți” (Matei 28,2-4). Astfel străjerii au devenit, fără voia lor, primii martori ai învierii și, de fapt, singurii care s-au aflat lângă mormânt în timpul acestui eveniment măreț. În urma acestui fapt, „unii dintre străjeri, venind în cetate, le-au dat de veste arhierilor despre toate cele întâmplate. Și adunându-se aceștia împreună cu bătrânii și ținând sfat, le-au dat ostașilor bani mulți, zicându-le: «Spuneți că ucenicii Lui au venit noaptea și L-au furat în timp ce noi dormeam. Și de se va auzi aceasta la guvernator, noi îl vom îndupleca și pe voi vă vom face fără grijă». Iar ei, luând arginții, au făcut așa cum au fost învățați. Și s-a răspândit cuvântul acesta între iudei, până în ziua de astăzi” (Matei 28,11-15). De această dată mai mulți străjeri au fost martori ai învierii Domnului Hristos din morți, însă în loc să le împărtășească și altora această veste, ei au mințit că trupul Mântuitorului a fost furat.

După învierea Sa din morți, înainte de înălțarea cu trupul la cer, Domnul Hristos a petrecut patruzeci de zile pe pământ, arătându-Se femeilor mironosițe, Sfinților Apostoli, iar odată „la peste cinci sute de frați” (I Corinteni 15,6). Cu toate acestea, evreii nu au crezut că El este Mesia cel făgăduit.

Parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr este consemnată în Evanghelia după Luca. „Pe când Sfântul Luca și-a scris Evanghelia, în jurul anului 65, afirmația pusă de Domnul Hristos în gura patriarhului Avraam: «Dacă nu ascultă de Moise

și de proroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți» era pe deplin verificată: Mântuitorul înviase din morți, dar nici așa cei cu inima împietrită nu L-au acceptat ca Mesia”¹. „Cei care nu au crezut Evangheliei Sale, nu au crezut nici după ce L-au văzut pe Domnul Hristos înviat din morți”².

În pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr Mântuitorul ne prezintă în chip plastic învățătura despre nemurirea sufletului și despre viața de apoi. „Chiar dacă prin moarte trupul se desface în cele din care a fost alcătuit, viața sufletului continuă. Gândirea, simțirea, conștiința noastră continuă să existe. Aceasta cu adevărat ne reconfortează. Existăm în continuare. Ne vom vedea. Ne vom întâlni cu cei dragi ai noștri”³.

„Domnul Hristos ne învață și cum este în viața de dincolo, și anume că este altfel decât aici, dar nu fără legătură cu felul cum ne-am petrecut-o pe cea de aici. Nu devenim alții. Rămânem tot noi în continuare. Ne păstrăm personalitatea, identitatea, conștiința. Numai că rămânem în cele în care ne-a găsit moartea, iar eternitatea dă acestei stări continue senzația de creștere continuă: în fericire, dacă am fost buni, în nefericire, dacă am fost răi. În comuniune, dacă am fost generoși, în singurătate și izolare, dacă am fost egoiști. Cu oameni buni, dacă am fost buni, cu oameni răi, dacă am fost răi. Cu îngerii, dacă ne-am asemănat lor, cu demonii, dacă am ascultat de ei. În Împărăția lui Dumnezeu, dacă ne-am pregătit calea spre ea, în «întunericul cel mai din afară», dacă am răspândit în jurul nostru întuneric”⁴.

„Vom fi cu cei dragi ai noștri, dar e bine să fim în lumină. De aceea trebuie să ne pregătim noi, și să-i pregătim

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 252.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 151.

³ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 361.

⁴ *Ibidem*.

și pe ei. Să înmulțim dragostea, căci ea pregătește drumul spre Împărăția cerurilor”¹.

„Trecând dincolo, se mai întâmplă ceva. Se reasează definitiv stările, în lumina dreptății și a adevărului. Se procedează la o reechilibrare. Ce a fost bun pe pământ, în aparență, dar rău în fapt, se va descoperi ca rău. Tot ceea ce a fost ascuns, se va descoperi. Cei buni, știuți sau neștiuți de nimeni, vor fi dați pe față și așezați în ceata dreptilor. Și invers se va întâmpla cu ceilalți. Acolo fiecare se așează pe locul pe care și l-a pregătit, și unde nu se mai poate greși în rânduirea locurilor, ca pe pământ, și unde nimeni nu mai poate înșela pe nimeni, cu nimic”².

„Parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr ne învață că una dintre porțile vieții fericite este milostenia. Mulți dintre cei nemilostivi au crezut că nu se vor mai întâlni niciodată cu cei pe care i-au ignorat, sau i-au nedreptățit, satisfăcându-și doar egoismul lor. Mântuitorul însă ne spune că se vor întâlni. Din acest punct de vedere, existența de dincolo satisface simțul nostru de dreptate. De câte ori, în meditațiile noastre de toate zilele, când ni se întâmplă un lucru rău la care nu ne-am așteptat, când ne nedreptățește cineva cu gândul anume de a ne nedreptăți, de câte ori nu zicem noi: «Trebuie să fie o dreptate!». Simțul nostru moral, o anumită categorie fundamentală a ființei noastre, sădită în noi de Dumnezeu, cere împlinirea dreptății. Nu putem concepe nedreptatea veșnică. De aceea existența vieții de dincolo satisface această sete adâncă de dreptate a sufletului omenesc. Este o dreptate dincolo. Cu ceea ce ai făcut aici, te vei întâlni dincolo. Ba de multe ori te vei întâlni chiar în viața aceasta. Și e mai bine când se întâmplă așa. Este mai rău când întâlnirea e lăsată pentru dincolo. Aici este spre ispășire și îndreptare; acolo spre pedeapsă fără chip de scăpare”³.

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem.**

³ **Ibidem**, pp. 361-362.

În acest sens vom relata o întâmplare: „Un tânăr voia să se căsătorească, dar viitoarea soție i-a spus: Nu vin după tine dacă nu scapi de tatăl tău. Fă-l să plece. Nu pot trăi cu tatăl tău într-o casă. Tânărul o iubea, de aceea s-a dus la tatăl său și i-a spus: Tată, trebuie să-mi trăiesc și eu viața și iată, viitoarea mea soție nu vrea să trăiască într-o casă cu tine. Îmi cere să te scot din casă, să te fac să pleci. Ce să fac? Sfătuiește-mă. Trebuie să pleci. Dar cum s-o fac? Te iubesc și pe tine. Tatăl l-a înțeles pe loc și i-a zis: Voi pleca eu singur, dar am o rugămintă către tine. Care? A întrebat fiul. Nu cine știe ce, i-a apus tatăl. Să mă conduci până în vârful dealului, după ce vom ieși din sat, până la un anume copac, pe care ți-l voi arăta eu. Tânărului i s-a părut ușoară rugămintea tatălui. Bătrânul și-a luat cele de trebuință și cei doi au pornit la drum. Ajungând la copacul cu pricina, tânărul și-a întrebat tatăl: De ce ai vrut să te însoțesc până aici? Bătrânul i-a răspuns: Pentru că tot până la copacul acesta l-am condus și eu pe tatăl meu, într-o împrejurare asemănătoare. Ceea ce faci tu acum nu este decât fapta mea care mi se întoarce. De aceea am și acceptat așa de ușor să plec. Auzind acestea, tânărul și-a venit în fire și s-a întors cu tatăl său înapoi la casa lor. Așa s-a sfârșit lanțul ispășirilor. Altfel ar mai fi continuat”¹.

„Și-atunci? Cum ieșim din dilema păcatelor temporare pentru care suferim pedepse veșnice? Vom ieși prin două parabole care definesc veșnicia altfel decât o concepem noi la prima vedere. Aici ar putea fi tot secretul. Veșnicia nu e timp. E altceva. Poate fi și clipă. De aceea psalmistul a afirmat că *«o mie de ani în ochii Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri care a trecut și cât o strajă în noapte»* (Psalmul 89,4). Sfântul Apostol Petru a scris și el în acest sens: *«Pe aceasta una să n-o uitați, iubiților: O singură zi înaintea Domnului este ca o mie de ani, și o mie de ani ca o singură zi»* (II Petru 3,8). Și-atunci mai

¹ **Ibidem**, p. 362.

poate fi vorba de aplicarea unei legi sau logici, sau măsuri nedrepte a lui Dumnezeu?”¹.

„Iată prima parabolă: În Muntele Athos un călugăr bolnav era ținut la pat de vreo treizeci de ani. Nu se putea ridica decât puțin, cu ajutorul unei pârgii legate deasupra patului. Acesta se ruga lui Dumnezeu să-l ia, pentru că nu mai putea îndura suferința veche de aproape treizeci de ani. Adormind el, a venit un înger în vis și i-a spus: Dumnezeu ți-a auzit cererea și m-a trimis să-ți spun că ai săvârșit niște păcate mari, care au rămas nepocăite, de aceea ți-a fost dată această suferință îndelungată pe pământ, ca să nu fii pedepsit dincolo. Dar Dumnezeu îți propune o învoială: Vrei să petreci trei ceasuri în iad, sau încă treizeci de ani pe pământ, în această suferință? Monahul a stat și s-a gândit: oricât de lungi ar fi trei ceasuri în iad, sunt mai scurte decât atâția ani de suferință pe pământ, pe care n-o mai pot îndura, de aceea i-a spus îngerului: Accept să mă duci trei ceasuri în iad. Îngerul i-a luat sufletul și i l-a dus în împărăția de smoală a întunericului, și l-a lăsat acolo, după care au început suferințele, care au durat un ceas și două și trei, dar îngerul n-a mai venit. S-a chinuit călugărul acolo trei zile, și trei ani, și treizeci de ani și trei sute de ani, după socoteala lui, și îngerul n-a mai venit. La un moment dat, când își pierduse orice speranță, a apărut în fața lui o lumină. Ridicându-și ochii, l-a văzut în sfârșit pe îngerul lui Dumnezeu, care îl privea zâmbind. Monahul nu mai avea puterea să se bucure. Îngerul l-a întrebat: De ce ești atât de trist? Călugărul i-a răspuns: Nu credeam că și îngerii lui Dumnezeu sunt capabili să mintă! Cum adică să mintă? L-a întrebat îngerul cu mirare. Monahul a adăugat: Mi-ai spus că vei veni să mă scoți de aici după trei ceasuri, și iată, au trecut trei sute de ani și tu m-ai uitat. Atunci îngerul l-a privit cu bunăvoință și i-a spus: Te înșeli amarnic. A trecut abia un ceas de când ești aici și mai ai de petrecut încă două. Auzind acestea,

¹ *Ibidem*, pp. 364-365.

călugărul i-a zis: Îngere al lui Dumnezeu, ia-mă, du-mă de aici și lasă-mă pe pământ cu suferința mea nu de treizeci de ani, ci de trei sute de ani, dar nu mă mai lăsa aici! Atunci îngerul i-a spus: Dumnezeu s-a îndurat de rugăciunile tale și te-a eliberat. În clipa aceea monahul s-a trezit și a privit țință la ceasul de pe noptieră, care arăta că trecuse exact o oră de când el adormise. O oră în iad a fost cât trei sute de ani”¹.

„Să vedem însă cum este și în rai. Într-o mănăstire viețuia un călugăr care de mulți ani se chinuia să înțeleagă un verset din Sfânta Scriptură, în care se spunea că *«o singură zi înaintea Domnului este ca o mie de ani, și o mie de ani ca o singură zi»* (II Petru 3,8). În simplitatea lui, monahul se îndoia: cum să fie o mie de ani ca o singură zi? Așa ceva este imposibil. Într-o seară, după Vecernie, el a rămas să facă curățenie în biserică, fiindcă era paracliser. După ce au plecat toți ceilalți călugări, în timp ce el stingea candelile, în biserică a intrat o pasăre mare și frumoasă. Spre mirarea călugărului, pasărea a început să cânte o melodie copleșitor de frumoasă și, în timp ce cânta, a zburat afară din biserică. Cucerit de acea melodie, monahul a ieșit și el din biserică și s-a luat după pasăre, care s-a îndreptat spre livada mănăstirii, unde s-a așezat în vârful unui pom, continuându-și trilurile. Înmărmurit, călugărul o asculta în extaz. Abia spre căderea nopții pasărea și-a încetat cântecul și, zburând, a dispărut în înaltul cerului. Pe când monahul s-a întors la mănăstire se făcuse deja noapte, iar poarta era închisă. A bătut în poartă și a început să strige la portar să-i dea drumul în mănăstire. Acela i-a deschis, s-a uitat lung la el, și i-a zis: Nu te cunosc, părinte! Cum nu mă cunoști? I-a răspuns călugărul, eu sunt paracliserul. Acum un ceas am plecat din biserică. Portarul i-a spus: Nu te cunosc și nu-ți dau drumul în mănăstire. Trebuie să mă duc să-l întreb pe stareț. A închis poarta la loc și s-a dus la stareț, zicându-i că un

¹ Ibidem, p. 365.

călugăr străin se află la poartă, pretinzând că el este paracliserul mănăstirii, dar el nu l-a văzut niciodată. Starețul i-a spus: Adu-l la mine. Când a ajuns în fața starețului, monahul i-a zis: Eu sunt paracliserul și nu înțeleg ce se întâmplă aici. Tu cine ești și ce cauți aici? Acela i-a răspuns: Eu sunt starețul mănăstirii de treizeci de ani. În stăreție mai erau câțiva călugări. Paracliserul a întrebat: Acesta cine este? Starețul i-a răspuns: Economul. Și a întrebat din nou: Dar celălalt? Starețul i-a spus: Ecclesiarhul. Paracliserul nu cunoștea pe nimeni și nimeni nu-l cunoștea pe el. Atunci starețul, care era un om al lui Dumnezeu, înțelept și cu har, după ce s-a convins că monahul era în toate mințile, l-a întrebat ce s-a întâmplat cu el, iar acesta i-a relatat întâmplarea cu pasărea care cânta răpitor de frumos. Starețul a poruncit să-i fie aduse registrele în care erau înscriși toți călugării, de la înființarea mănăstirii și l-a întrebat pe paracliser cum îl cheamă, cine era stareț când a ieșit el după pasăre, cine era econom, cine era bucătar, iar paracliserul a spus toate numele cu exactitate. Verificând condicile, starețul a descoperit toate acele nume, însă acelea figurau cu trei sute de ani înainte. În dreptul numelui paracliserului nu erau trecute, ca și la ceilalți monahi, ziua, luna și anul trecerii la Domnul, ci era doar o însemnare scurtă, care menționa că într-o seară acesta a dispărut din mănăstire, fie că s-a întors în lume, fie că s-a retras în pustie. Starețul a înțeles că paracliserul ascultase în chip minunat, în extaz, un cântec din lumea de dincolo, timp de trei sute de ani și l-a întrebat: Părinte, ce fapte alese ai săvârșit când viețuiai în această mănăstire, de te-a învrednicit Dumnezeu de o asemenea minune? Acela i-a răspuns: N-am făcut nimic deosebit. Am fost cu ascultare față de stareț și cu dragoste către toți frații, ba chiar am fost un mare păcătos, pentru că mi se părea că nu e drept ce scrie în Sfânta Scriptură, că *«o singură zi înaintea Domnului este ca o mie de ani, și o mie de ani ca o singură zi»*. Înțelegând taina, starețul i-a spus: Iată, acum Dumnezeu te-a lămurit că

e posibil ca o mie de ani înaintea Lui să fie ca o singură zi. Du-te și te spovedește, împărtășește-te, și Domnul să fie cu tine! Paracliserul l-a ascultat și, în aceeași noapte, a îmbătrânit dintr-o dată peste măsură și a trecut în lumea de dincolo. După ce a fost înmormântat, starețul a trecut în registru în dreptul lui ziua, luna și anul morții și, pentru ca nu cumva cineva să creadă că s-a strecurat o greșală, fiindcă acesta intrase în mănăstire cu mai bine de trei sute de ani, a adăugat o filă, pe care a consemnat această întâmplare pentru a nu fi uitată”¹.

„Desigur că acestea sunt două istorioare pioase, dar cu ajutorul lor putem pătrunde înțelesul și putem căpăta cheia pentru nedumerirea noastră cu privire la veșnicie, la răsplata și la pedepsele veșnice. Veșnicia nu e timp și nu se poate compara cu timpul nostru. Logica lui Dumnezeu, chiar ca a noastră fiind, nu măsoară cu nedreptate faptele noastre din timpul nostru limitat. Dacă logica noastră poate înțelege acum, între limitele ei, cum e cu veșnicia răsplății și a pedepselor, care nu se măsoară cu timpul, deci problema timpului și a echității iese din discuție, cum e cu veșnicia în sine care, paradoxal, se poate întinde și se poate și comprima? Aceasta este taina lui Dumnezeu. O taină însă care, în lumina parabolei bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, e în măsură să ne dea de gândit. Poate chiar mai mult decât ne-a dat de gândit, la început, părelnica nedreptate a păcatelor temporale plătite într-un timp fără sfârșit, pentru că grija noastră nu e în legătură cu felul cum se percepe durata în rai, ci cu felul cum se percepe dincolo, în iad, căci chiar de este o singură clipă, e cumplită cât o veșnicie”².

Din pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, ca și din alte pasaje ale Sfintei Scripturi, am învățat că pentru a ne mântui „nu e de ajuns să nu facem rău. Nu avem mărturii că bogatul

¹ **Ibidem**, pp. 365-366.

² **Ibidem**, p. 366.

din parabolă a făcut vreun rău. Avem doar probe că nu a făcut bine. Aceasta l-a dus în iad. A nu face binele poate fi în anumite împrejurări un păcat tot atât de mare ca și a face răul. Poate că aceasta și este marea lecție a parabolei bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr. Să ne imaginăm pe cineva care este pe punctul de a se îneca și care ne întinde mâna, cerând-o pe a noastră de pe mal. Nu noi l-am aruncat în apă. Nu noi i-am făcut rău, dar dacă rămânem indiferenți și nu-i întindem mâna iar el se îneacă, noi suntem vinovați de moartea lui, pentru că îl puteam salva”¹.

Cunoscând acestea, să ne ferim de rău, pentru a nu cădea sub influența nefastă a vrăjmașului și să împlinim cât mai multe fapte bune, pentru a ne afla pe calea ce duce spre rai.

Dintre faptele bune milostenia se află la loc de cinste, de aceea înțeleptul Solomon a scris că *«cel care-l miluiește pe sărac Îl împrumută pe Dumnezeu și după ceea ce dă i se va răsplăti»* (Proverbele lui Solomon 19,17). Sfântul Iacov a afirmat și el că *„judecata este fără milă pentru cel ce n-a făcut milă; dar mila este biruitoare asupra judecății!”* (Iacov 2,13), „în sensul că milostenia acoperă toate păcatele care ar cădea sub incidența judecății. Să luăm deci aminte, pentru că milostenia este o cheie de mare preț pentru deschiderea ușilor Împărăției cerurilor”².

„Ceea ce oferă milosteniei o însemnătate deosebită este folosul ei duhovnicesc. În afară de faptul că cel ce miluiește se obișnuiește să aprecieze bunurile materiale la valoarea lor reală, milostenia îi procură iertarea păcatelor și îl însoțește în Împărăția cerurilor. Dacă nu ar exista săraci, ar fi imposibil să-ți ușurezi greutatea atât de mare a păcatelor tale. Săracii sunt medicii rănilor tale, oferindu-ți mâinile lor ca medicamente”³.

¹ **Ibidem**, p. 367.

² **Ibidem**, p. 281.

³ **Constantin Cornițescu**, *Op. cit.*, p. 110.

„Pe calea Împărăției milostenia este semnul distinctiv al creștinului, este dovada asemănării lui cu Dumnezeu Care este «mare și bogat în milă». Milostenia este faptă, dăruire, jertfă pentru binele altora, după modelul Domnului Hristos, Care S-a milostivit spre noi într-un chip nemaipomenit și ne-a spus: *«Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui»* (Matei 5,7). Milostenia este act de adorare a lui Dumnezeu și putere a rugăciunii. Dacă în rugăciune Îl adorăm și Îl preamărim pe Dumnezeu, prin milostenie îi ajutăm pe semenii noștri să-L adore și să-I mulțumească. Criteriul eshatologic al Judecății universale va fi credința mărturisită și concretizată în faptele iubirii aproapelui sau modul în care ne-am comportat față de acești «frați foarte mici» ai Mântuitorului (Matei 25,31-46). Această judecată le va descoperi cu uimire, atât dreptilor, cât și păcătoșilor, că prezența tainică și interpelantă a Domnului Hristos în oamenii care au nevoie de ajutorul, afecțiunea, compasiunea și mărturia noastră nu depinde de perceperea sau interpretarea noastră (Matei 25,37-40). Lângă mâna întinsă după ajutor a celui necăjit stă nevăzută mâna Mântuitorului, Care zice: *«Întrucât ați făcut unuia dintre acești foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut»* (Matei 25,40)”¹.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel, *Art. cit.*, p. 176.

Pilda judecătorului nedrept

„Și le-a spus o parabolă, cum trebuie să se roage totdeauna și să nu-și piardă nădejdea, zicând: Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea și de om nu se rușina. Și era în cetatea aceea o văduvă care venea la el, zicând: Fă-mi dreptate față de potrivnicul meu. Și un timp n-a vrut, dar după aceea și-a zis în sine: deși de Dumnezeu nu mă tem și de om nu mă rușinez, totuși, fiindcă văduva aceasta nu-mi dă pace, îi voi face dreptate, ca să nu vină să mă necăjească la nesfârșit. Și a zis Domnul: Auziți voi ce spune judecătorul cel nedrept? Dar Dumnezeu oare, nu le va face dreptate aleșilor Săi care strigă spre El ziua și noaptea, și pentru care El rabdă îndelung? Vă spun Eu vouă că le va face dreptate în curând. Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi El oare credință pe pământ?” (Luca 18,1-8).

„Judecătorul descris în această parabolă nu avea nicio considerație față de dreptate, nicio milă față de cei aflați în suferință”¹, nici „nu-i păsa ce spune lumea despre el”².

„Femeia, care apelase la acest judecător să-i facă dreptate, își pierduse soțul”³. Cu toate acestea, „ea nu trebuie considerată drept o femeie bătrână. Ca rezultat al vârstei timpurii de măritiş (între 13-14 ani), văduvele de acum două mii de ani erau adesea foarte tinere”⁴.

„Deoarece văduva își prezintă cazul unui singur judecător, și nu înaintea unui tribunal, s-ar părea că este vorba de o afacere

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 118.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 192.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 119.

⁴ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 192.

bănească, o datorie, un amanet, o parte de moștenire care i-a fost reținută. Femeia este prea săracă pentru a-l mitui pe judecător, iar în Vechiul Testament văduvele și orfanii sunt deja tipuri constante de neajutorați și oropsiți. În schimb oponentul ei se presupune a fi un bărbat bogat și influent, de aceea judecătorul nu a vrut la început să-i facă dreptate femeii”¹.

„Văduva, care își prezenta cazul cu insistență, a fost respinsă la început. Ea a venit la judecător din nou și din nou, doar pentru a fi tratată cu dispreț și alungată dinaintea scaunului de judecată. Judecătorul știa că ea avea dreptate și ar fi putut să-i rezolve problema imediat, însă nu a vrut. Dar văduva nu voia nici să renunțe, nici să se descurajeze. Fără a lua în considerare indiferența și împietrirea inimii judecătorului, ea continua cu insistență să-și prezinte cererea, până când judecătorul a fost de acord să se ocupe de cazul ei”².

Văduva era mânăta în acțiunile ei de „setea de dreptate. Când crezi în dreptatea ta și în dreptul de a avea (respectiv de a ți se face) dreptate, nu trebuie să-ți abandonezi niciodată revendicarea. În atitudinea acestei femei avem de-a face cu o combinație între dreptate, reparație moral-juridică, revanșă, răzbunare, despăgubire, sancțiune reparatorie și faptul că ea nu renunța, nu se lăsa, nu descuraja, nu abandona, nu se sleia”³.

„În cele din urmă judecătorul a cedat. Ceea ce l-a determinat să accepte cazul nu a fost frica în fața unei izbucniri de mânie din partea femeii, ci insistența ei. El a obosit de neîncetata ei cicăleală și a dorit să fie lăsat în pace”⁴.

Mesajul acestei parabole, care rezultă din atitudinea femeii văduve, „este importanța perseverenței. Dar nu orice fel de

¹ **Ibidem.**

² **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 118.

³ **Andrei Pleșu**, *Op. cit.*, p. 172.

⁴ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, pp. 192-193.

perseverență. Nu ni se recomandă obstinația oarbă, rezultată din îndreptățirea inflaționară a eului propriu, ci încrederea neabătută în dreptatea lui Dumnezeu. Judecătorul nedrept nu urmează să pună în fapt dreptatea lui, ci dreptatea al cărei garant este Judecătorul suprem. S-a observat, pe bună dreptate, că textul nu conține niciun echivalent al cuvântului a cere. Văduva vine la înaltul funcționar zicând. Ea afirmă că are dreptate (prin urmare pretinde ceea ce deține deja). Judecătorul trebuie doar să se teamă de Domnul și să se rușineze de oameni, adică să facă ceea ce nu-i stă în fire și să respecte oficiul de mediator între Instanța supremă și cea care se justifică prin credința sa în intervenția recuperatorie a acestei instanțe. Pe scurt, judecătorul trebuie să nu mai funcționeze în numele său, ci în numele unei dreptăți transcendente”¹.

Mântuitorul a continuat relatarea parabolei, întrebându-i pe ascultători: „*Auziți voi ce spune judecătorul cel nedrept? Dar Dumnezeu oare, nu le va face dreptate aleșilor Săi care strigă spre El ziua și noaptea, și pentru care El rabdă îndelung? Vă spun Eu vouă că le va face dreptate în curând*”.

La întrebarea pusă de El, „Domnul Hristos Însuși a dat răspunsul. El se aștepta ca ascultătorii Lui să tragă concluzia cu privire la modul de a lucra al lui Dumnezeu din ceea ce a făcut judecătorul. Dacă acest om lipsit de considerație față de alții, care refuzase să asculte plângerea văduvei, și-a plecat în cele din urmă urechea la nenorocirea ei, și aceasta după o lungă întârziere, numai în scopul de a scăpa de neîncetata cicălire a reclamantei, cu cât mai mult o va face Dumnezeu! Dumnezeu ascultă plânsul săracilor cu o răbdare neostoită; ei sunt aleșii Lui, El este mișcat de compasiune pentru nevoile lor și deodată El intervine pentru izbăvirea acestora”².

¹ Andrei Pleșu, *Op. cit.*, pp. 172-173.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 194-195.

Această pildă ne învață stăruința în rugăciune, „prezentată în mai multe locuri din Sfânta Scriptură ca model de tenacitate răsplătită, cum este și cazul femeii cananeence care a cerut să-i fie vindecată fiica, chiar dacă, într-o primă instanță, cererea ei nu părea să fie luată în seamă (Matei 15,22-28 și Marcu 7,24-30)”¹.

„Sfântul Evanghelist Luca relatează această parabolă înaintea celei a vameșului și a fariseului (Luca 18,10-14), amândouă oferind îndrumări referitoare la modul corect de a ne ruga, în sensul că rugăciunea trebuie să fie stăruitoare și smerită”².

„Finalul pildei judecătorului nedrept deschide spre o interogație eshatologică, de natură, credem, să schimbe datele interpretării: *«Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi El oare credință pe pământ?»*. Din această perspectivă, mesajul parabolei pare să fie altul decât cel consacrat, fiind o pildă despre încrederea inflexibilă în justiția finală, indiferent când și cum se va pronunța”³.

¹ Andrei Pleșu, *Op. cit.*, p. 175.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 194.

³ Andrei Pleșu, *Op. cit.*, p. 175.

Pilda vameșului și a fariseului

„Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș. Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuală din toate câte câștig. Iar vameșul, departe stând, nu cuteza nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului! Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât acela. Fiindcă tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța” (Luca 18,10-14).

„Când Domnul Hristos le vorbea mulțimilor, «se apropiau de El toți vameșii și păcătoșii, ca să-L asculte. Și fariseii și cărturararii cărteau, zicând: Acesta-I primește pe păcătoși și mănâncă cu ei» (Luca 15,1-2). După cum Îl înțelegeau conducătorii evreilor pe Dumnezeu, El nu putea fi pentru cei păcătoși decât un Judecător nemilos. Se vede că, oricât erau ei de «cărturari» - titlu care indica îndeosebi calificarea lor de «specialiști» în Biblie, n-au priceput totuși un adevăr fundamental despre Dumnezeul Bibliei: Acela că El este iubitor de oameni; că El «voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină» (I Timotei 2, 4). Aceasta era, mai ales, greșeala fariseilor și a cărturarilor, adversari ai Mântuitorului”¹.

„Prin acuzația lor, aceștia insinuuau că Domnului Hristos Îi plăcea să se afle în compania unor oameni păcătoși și josnici și nu lua în seamă ticăloșia lor. Cei din fruntea poporului erau dezamăgiți de Mântuitorul. Ei se întrebau de ce o Persoană care

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 346.

pretindea că are un caracter așa de nobil nu li Se alătura lor și nu respecta metodele lor de a învăța? De ce Se comporta El așa de modest, lucrând în mijlocul tuturor categoriilor sociale? Dacă ar fi fost un profet adevărat, gândeau ei, atunci ar fi fost de acord cu ei și i-ar fi tratat pe vameși și pe păcătoși cu indiferență pe care o meritau. Ei erau foarte supărați pentru că Domnul Hristos se întâlnea cu oameni care erau socotiți drojdia societății și îi trata cu o simpatie atât de evidentă. Conducătorii evreilor nu erau de acord cu metodele Mântuitorului. Ei se considerau educați, nobili și extrem de religioși, dar exemplul Domnului Hristos le demasca egoismul”¹.

„Mântuitorul tocmai avusese o discuție aprinsă cu fariseii și cărturarii pe drumul dinspre Galileea spre Iudeea. Încercase să-i convingă că trebuie să fie cu bunăvoință față de păcătoșii care se pocăiesc. Mulți păcătoși și vameși Îl urmau și Îl ascultau. Fariseii și cărturarii nu-i puteau suferi pe aceștia alături de ei și căteau. Poate că Domnul Hristos le-a spus fariseilor și cărturarilor: Oameni buni, nu e important să-i ții la distanță și să-i pedepsești pe păcătoși, potrivit cu păcatele lor; important e să-i faci să se întoarcă de la păcat și să-i schimbi. Nu e important să-i judeci. Așa ceva e ușor și comod. Important e să-i faci să-și înțeleagă greșelile și să nu le mai facă. Nu e important să-i ții în starea în care sunt, și să le faci rău pentru rău. Important e să-i faci din răi, buni. Degeaba îi pedepsești dacă nu faci din ei oameni mai buni. Dumnezeu aceasta vrea. Dumnezeu se bucură când primește mărturisirea unei greșeli, nu când pedepsește”².

„Fariseii și cărturarii nu înțelegeau aceasta. Ei erau drepti și credeau că Dumnezeu trebuie să-i prețuiască numai pe ei. Păcătoșii trebuiau repudiați. Păcatul dreptilor este că se uită chiorâș la păcătoși. Ei cred că au dreptul să-i judece pe păcătoși.

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 132.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 454.

Din dilema dreptate - iertare, dreptate - bunătate, ei ies foarte ușor: aleg întotdeauna dreptatea. Să se facă dreptate! Să învingă adevărul! Să se facă dreptate după adevăr. Folosindu-se de asemenea noțiuni, care sunt în cea mai mare cinste în morală, ei par imbatabili”¹.

Astfel de oameni au inventat dictonul: „Fiat iustitia, pereat mundus”, adică: „Să fie dreptate, chiar de ar pieri lumea”.

„Mântuitorul însă le-a spus fariseilor și cărturarilor: Ochii voștri sunt închiși în fața bunătății părințești a lui Dumnezeu. Gândiți-vă numai cum vă purtați voi cu copiii voștri. *«Deci, dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El!»* (Matei 7,11)”².

„Cei care veneau la Domnul Hristos simțeau în prezența Lui că și pentru ei există scăpare din prăpastia păcatului. Fariseii și cărturarii îi tratau doar cu batjocuri și condamnări, dar Mântuitorul îi întâmpina ca pe niște copii ai lui Dumnezeu, într-adevăr, înstrăinați de casa părintească, dar nu uitați de inima Tatălui. Tocmai starea nenorocită și păcatul lor îi făcea, cu atât mai mult, obiectul milei și iubirii Sale. Cu cât erau mai înstrăinați de El, cu atât mai aprins era dorul Lui și cu atât mai mare era jertfa făcută pentru mântuirea lor”³.

„Osândindu-L pe Domnul Hristos pentru că-L primește la Sine pe păcătoși, adversarii Lui ignorau încă un aspect important: că aceștia, prin însuși faptul că-L primeau pe Mântuitorul, prin însuși faptul că primeau cuvântul și harul Său, încetau a mai fi păcătoși”⁴.

Vom da două exemple din Sfânta Scriptură în acest sens.

¹ **Ibidem**, p. 455.

² **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 183.

³ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 133.

⁴ **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 347.

„Într-o zi Domnul Hristos trecea prin Ierihon. Și iată un bărbat cu numele Zaheu; și acesta era mai-marele vameșilor și era bogat. Și căuta să-L vadă pe Iisus, care este, dar nu putea din pricina mulțimii, pentru că era mic de statură. Și alergând înainte, s-a urcat într-un sicomor ca să-L vadă, că pe acolo avea să treacă. Și când Iisus a ajuns la locul acela, uitându-Se în sus a zis către el: «Zahee, grăbește-te de coboară, că astăzi în casa ta trebuie să rămân». Și el s-a grăbit și s-a coborât și L-a primit bucurându-se. Și când au văzut, toți murmurau, zicând că a intrat să găzduiască la un om păcătos. Iar Zaheu, stând în picioare, a zis către Domnul: «Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor, și dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit». Și Iisus a zis către el: «Astăzi i s-a făcut mântuire casei acesteia, că și acesta este fiu al lui Avraam. Căci Fiul Omului a venit să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut»” (Luca 19,1-10).

Maria Magdalena a fost o mare curtezană. La ea intrau într-o noapte șapte bărbați pentru a-i satisface poftele păcătoase. Când a întâlnit-o, Mântuitorul a scos din ea nu unul, ci șapte demoni (Marcu 16,9). După această întâlnire ea s-a pocăit și nu a mai repetat păcatele. I-a părut tare rău de păcatele ei și prin pocăință sinceră a ajuns dintr-o păcătoasă, o mare sfântă. După învierea Sa din morți, Domnul Hristos nu s-a arătat întâi Maicii Sale Preacurate, nici Sfântului Apostol Ioan, ucenicul pe care îl iubea mai mult, ci prima dată s-a arătat Mariei Magdalena (Ioan 20,11-18) pentru că aceasta s-a dus dis-de-dimineață la mormântul Lui. Cea care iubise păcatul s-a transformat și iubirea ei pătimasă s-a îndreptat spre Dumnezeu, spre viețuirea în sfințenie. Ca semn veșnic al iertării de către Mântuitorul a păcatelor Mariei Magdalena, mâna dreaptă a Sfintei se găsește la mănăstirea Simonopetra din Sfântul Munte Athos și este caldă.

După aproape două mii de ani de la mutarea ei la Domnul, mâna ei păstrează temperatura corpului uman în viață.

Pentru viața lor curată după ce L-au întâlnit pe Domnul Hristos, atât Zaheu, cât și Maria Magdalena au fost trecuți în rândul sfinților. Cel ce fusese vameș este pomenit în calendarul creștin în ziua de 20 aprilie, iar Sfânta Maria Magdalena în 22 iulie.

„Mântuitorul voia să mustre mândria fariseilor și a cărturarilor care, crezându-se drepți, îi disprețuiau pe vameși și pe păcătoși și, pentru ca să le arate că lui Dumnezeu îi plac mai mult oamenii smeriți decât cei mândri, Domnul Hristos le-a vorbit, ca de multe alte ori, într-o pildă”¹. „Așadar, parabola este concluzia unei discuții avută cu cei care se socoteau drepți, neprihăniți, disprețuindu-i pe alții, și socotindu-i păcătoși”².

Pilda începe cu cuvintele: *„Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș”*.

La porunca lui Dumnezeu, evreii au alcătuit întâi cortul mărturie, apoi au ridicat templul din Ierusalim, care era centrul spiritual al întregii vieți din Israel. Orice copil iudeu de parte bărbătească era închinat lui Dumnezeu în acest templu. De asemenea, fiecare familie de evrei trebuia să se închine la templul din Ierusalim cel puțin o dată în viață.

Mare parte a materialelor din care a fost zidit templul au fost adunate de regele David (1010-970 î.Hr.), însă acesta a fost ridicat de fiul său, înțeleptul Solomon (970-930 î.Hr.), în decurs de șapte ani, fiind terminat și sfințit în anul 955.

Când a fost gata, acesta se putea număra printre minunile lumii. Era zidit din marmură albă și acoperit din același material. Pe acoperiș erau înfipte cuie de aur, cu partea ascuțită în sus, pentru a nu se așeza păsările să-l murdărească.

¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Op. cit.*, p. 389.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 334.

Văzut din depărtare semăna cu un munte de zăpadă, care strălucește în soare.

Templul avea două încăperi: Sfânta și Sfânta Sfințelor.

În Sfânta se aflau masa, pâinile punerii înaintea pentru slujbele săvârșite aici și sfeșnicul cu șase brațe. Aici tămâia zilnic câte un preot, prin tragere la sorți.

Pe când preotul Zaharia tămâia în Sfânta, i s-a arătat Sfântul Arhanghel Gavriil și i-a vestit că Elisabeta, soția lui, îl va naște pe Sfântul Ioan Botezătorul. Evenimentul din templu, precum și venirea pe lume a Sfântului Ioan Botezătorul, sunt relatate în Sfânta Evanghelie după Luca: *„Fost-a în zilele lui Irod, regele Iudeii, un preot cu numele Zaharia, din ceata preoțească a lui Abia; iar femeia lui era din fiicele lui Aaron și numele ei era Elisabeta. Și amândoi erau drepti înaintea lui Dumnezeu, umblând fără prihană în toate poruncile și rânduielile Domnului. Și nu aveau copii, deoarece Elisabeta era stearpă și amândoi erau înaintați în zilele lor. Și a fost că pe când Zaharia slujea înaintea lui Dumnezeu în rândul cetei sale, după rânduiala preoției i-au ieșit sorții să intre în templul Domnului și să tămâieze. Iar la ceasul tămâierii toată mulțimea poporului era afară, rugându-se. Și îngerul Domnului i s-a arătat stând de-a dreapta altarului tămâierii. Și, văzându-l, Zaharia s-a tulburat și frică a căzut peste el. Iar îngerul i-a grăit: «Nu te teme, Zaharia, fiindcă rugăciunea ți-a fost ascultată și Elisabeta, femeia ta, îți va naște un fiu și-i vei pune numele Ioan. Și-ți va fi el bucurie și veselie, și mulți se vor bucura de nașterea lui. Că mare va fi el înaintea Domnului; nici vin și nici băutură tare nu va bea, și încă din pântecel mamei sale se va umple de Duh Sfânt; și pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul, Dumnezeul lor; și Lui Îi va merge el înainte cu duhul și cu puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților spre copii și pe cei neascultători la înțelepciunea dreptilor; ca să-i gătească Domnului popor pregătit». Și a zis Zaharia către*

înger: «După ce voi cunoaște aceasta? Că eu sunt bătrân, iar femeia mea, înaintată în zilele ei». Și răspunzând îngerul, i-a zis: «Eu sunt Gavriil, cel ce stă în fața lui Dumnezeu. Și sunt trimis să grăiesc către tine și să-ți binevestesc acestea. Și pentru că n-ai crezut în cuvintele mele, care se vor plini la vremea lor, iată vei fi mut și nu vei putea vorbi până în ziua când vor fi acestea». Și poporul îl aștepta pe Zaharia și se mira că întârzie în templu. Și când a ieșit, nu putea să vorbească. Și ei au înțeles că a văzut vedenie în templu; și el le făcea semne și a rămas mut. Și când s-au împlinit zilele slujirii lui, s-a dus la casa sa. Iar după aceste zile, Elisabeta, femeia lui, a zămislit; și vreme de cinci luni s-a tăinuit, zicându-și: «Că așa mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să-mi ridice ocara de printre oameni». Iar Elisabetei i s-a împlinit vremea să nască și a născut un fiu. Și au auzit vecinii și rudele ei că Domnul Și-a mărit mila față de ea; și se bucurau împreună cu ea. Și a fost că în ziua a opta au venit să-l taie împrejur pe prunc; și voiau să-l numească Zaharia, cu numele tatălui său. Și răspunzând, mama sa a zis: «Nu! Ci Ioan se va chema». Și au zis către ea: «În rudenia ta nu e nimeni care să se cheme cu numele acesta». Și i-au făcut semn tatălui său, cum ar vrea el să fie numit. Și cerând o tăbliță, el a scris: «Numele lui este Ioan». Și toți s-au mirat. Și îndată gura și limba i s-au deschis; și vorbea, binecuvântând pe Dumnezeu. Și frică i-a cuprins pe toți vecinii lor; și despre lucrurile acestea s-a vorbit în tot ținutul muntos al Iudeii» (Luca 1,5-25 și 1,57-65).

În Sfânta Sfintelor se găseau altarul tămâierii, care era tot de aur și chivotul legământului, ferecat peste tot cu aur. În chivot se păstra urna de aur, în care era un vas cu mană, toiagul lui Aaron care odrăslise și tablele legii. Deasupra chivotului erau doi heruvimi ai măririi, care umbreau altarul împăcării. Aici intra numai arhiereul, o dată pe an, cu sânge de animale, adus ca jertfă pentru popor.

Mana din urna de aur se păstra pentru aducere aminte evreilor că au fost hrăniți de Dumnezeu cu ea în pustie timp de patruzeci de ani. Dumnezeu i-a poruncit lui Moise: *„Umple cu mană un omer, ca să se păstreze în viitor urmașilor voștri, ca să vadă pâinea cu care v-am hrănit Eu în pustie, după ce v-am scos din țara Egiptului. Iar către Aaron a zis Moise: «Ia un vas de aur și toarnă în el un omer plin cu mană și pune-l înaintea Domnului, ca să se păstreze în viitor pentru urmașii voștri!» Și l-a pus Aaron înaintea chivotului mărturie, ca să se păstreze, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise”* (Ieșire 16,32-34).

Toiagul lui Aaron care odrăslise era păstrat în Sfânta Sfințelor pentru că prin el Dumnezeu a adeverit că îl alesese drept preot pe Aaron și pe urmașii lui, atunci când și alți evrei au vrut să devină preoți. Această minune este relatată în Sfânta Scriptură: *„A grăit Domnul lui Moise și a zis: «Spune fiilor lui Israel și ia de la ei, de la toate căpeteniile lor; după seminții, douăsprezece toiage, câte un toiag de fiecare seminție, și numele fiecărei căpetenii scrie-l pe toiagul său; iar numele lui Aaron să-l scrii pe toiagul lui Levi, căci un toiag vor da de fiecare căpetenie de seminție. Toiegele acelea să le pui în cortul adunării înaintea chivotului legii, acolo unde Mă arăt Eu ție. Și va fi că toiagul omului pe care-l voi alege va odrăsli; și așa voi potoli cârtirea fiilor lui Israel, cu care cârtesc ei împotriva voastră». Și Moise a spus acestea fiilor lui Israel și toate căpeteniile lor i-au dat toiegele, câte un toiag de fiecare căpetenie, adică douăsprezece toiege, după cele douăsprezece seminții ale lor; și toiagul lui Aaron era între toiegele lor. Apoi Moise a pus toiegele înaintea Domnului, în cortul adunării. Iar a doua zi au intrat Moise și Aaron în cortul adunării și iată toiagul lui Aaron, din casa lui Levi, odrăslise, înmugurise, înflorise și făcuse migdale. Și atunci a scos Moise toate toiegele de dinaintea Domnului înaintea tuturor fiilor lui Israel; și au văzut și și-au luat fiecare toiagul său. Apoi*

a zis Domnul către Moise: «Pune iar toiagul lui Aaron înaintea chivotului legii spre păstrare, ca semn pentru fiii neascultători, ca să înceteze de a mai cârți împotriva Mea, ca să nu moară!» Și a făcut Moise așa; cum îi poruncise Domnul întocmai a făcut” (Numerii 17,1-11).

Tablele Legii primite de Moise de la Dumnezeu pe Muntele Sinai erau păstrate în Sfânta Sfintelor, pentru că acestea reprezentau Legea după care erau conduși evreii. Întrucât au existat două rânduri de table ale Legii, vom prezenta istoria lor din Sfânta Scriptură. *„După ce a încetat Dumnezeu de a grăi cu Moise, pe Muntele Sinai, i-a dat cele două table ale Legii, table de piatră, scrise cu degetul lui Dumnezeu. Iar Moise, întorcându-se; s-a pogorât din munte, cu cele două table ale Legii în mână, scrise pe amândouă părțile lor - pe o parte și pe alta erau scrise. Tablele acestea erau lucrul lui Dumnezeu și scrierea era scrierea lui Dumnezeu, săpată pe table. Atunci, auzind Iosua zarva poporului răsunând, a zis către Moise: «În tabără se aud strigăte de război». Iar Moise a zis: «Acesta nu este strigăt de biruitori, nici strigăt de biruiți puși pe fugă, ci eu aud strigăte de oameni beți». Iar după ce s-a apropiat de tabără, el a văzut vițelul de aur și jocurile și, aprinzându-se de mânie, a aruncat din mâinile sale cele două table și le-a sfărâmat la poala muntelui. Atunci a zis Domnul către Moise: «Cioplește două table de piatră, ca cele dintâi, și suie-te la Mine în munte și voi scrie pe aceste table cuvintele care au fost scrise pe tablele cele dintâi, pe care le-ai sfărâmat. Să fii gata dis-de-diminează să te sui în Muntele Sinai și să stai înaintea Mea acolo pe vârful muntelui. Dar nimeni să nu se suie cu tine, nici să se arate în tot muntele: nici oi, nici vite mari să nu pască împrejurul acestui munte». Deci a cioplit Moise două table de piatră, asemenea cu cele dintâi, și, pornindu-se dis-de-diminează, a luat Moise în mâini cele două table de piatră și s-a suit în Muntele Sinai, cum îi*

poruncise Domnul. Atunci S-a pogorât Domnul în nor, iar Moise a stat acolo la Domnul patruzeci de zile și patruzeci de nopți; și nici pâine n-a mâncat, nici apă n-a băut. Și a scris Moise pe table cuvintele legământului: cele zece porunci. Iar când s-a coborât Moise din munte, având în mâini cele două table ale Legii, el nu știa că fața sa strălucea, pentru că grăise Dumnezeu cu el” (Ieșire 31,18; 32,15-19; 34,1-5 și 34,28-29).

Templul din Ierusalim era înconjurat de un pridvor și de mai multe curți. Prima, imediat lângă templu, era a preoților, unde se găseau altarul de jertfă (pe care se aduceau jertfele poporului) și baia de aramă pentru spălările rituale. În cea de-a doua curte, a israeliților de rând, stăteau doar bărbații, iar la răsărit de aceasta se găsea curtea femeilor, care puteau privi de la distanță ceremonialul care se oficia la templu.

„Templul era așezat pe una dintre colinele Ierusalimului, așa că pentru a se ajunge la acesta trebuiau urcate cincisprezece trepte. Ritualul cerea ca iudeii să se oprească pe fiecare treaptă, pentru a rosti câte un psalm. Cei cincisprezece psalmi (119-133) erau numiți «Psalmii treptelor»”¹.

În 586 î.Hr., regele Nabucodonosor al II-lea al Babilonului a jefuit și incendiat templul din Ierusalim, a luat ca pradă de război sfintele vase și podoabe, iar pe evreii din Israel i-a dus în robie.

După ce regele persan Cyrus al II-lea (559-530 î.Hr.) a cucerit Babilonul, evreii, sub conducerea lui Zorobabel, s-au întors acasă în anul 538. Cu sprijin financiar din partea vistieriei regale a lui Cyrus, evreii au reconstruit templul din Ierusalim, care a fost sfințit în 515, reprimind și odoarele confiscate de Nabucodonosor.

Când templul a fost gata, era mai mare decât cel al lui Solomon, dar departe de a fi ceea ce fusese vechiul templu.

¹ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 13.

Bătrânii care apucaseră și templul lui Solomon, când priveau la modestia celui nou și își aduceau aminte de măreția și strălucirea celui alt, izbucneau în plâns. Prorocul Agheu însă îi mângâia și le zicea că *„slava acestui templu de pe urmă va fi mai mare decât a celui dintâi”* (Agheu 2,9), pentru că în el va intra Mesia cel așteptat.

În anul 169 î.Hr., regele seleucid Antioh al IV-lea Epifanes a prădat templul din Ierusalim. Doi ani mai târziu, același rege a interzis cultul iudaic și a așezat în acest templu statuia lui Zeus, impunând cultul acestuia.

Evreii, sub conducerea fraților Macabei, s-au răsculat și au înlăturat jugul seleucid, iar în anul 164 î.Hr., Iuda Macabeul a reparat templul din Ierusalim.

În anul 37 î.Hr., regele Irod cel Mare s-a apucat de renovarea și extinderea templului. Lucrările au fost foarte amănunțite, încât s-a socotit că templul a fost rezidit. Pereții au fost confecționați din marmură albă, iar acoperișul a fost aurit, încât templul a fost adus la strălucirea vechiului templu al lui Solomon.

În acest templu s-a nevoit Sfânta Fecioară Maria în copilărie timp de doisprezece ani.

Tot aici a fost închinat și Pruncul Iisus, căci pe *„când s-au împlinit zilele curățirii lor după legea lui Moise, L-au dus la Ierusalim ca să-L pună înaintea Domnului, așa cum este scris în legea Domnului, că tot întâi-născutul de parte bărbătească va fi închinat Domnului; și ca să dea jertfă, așa cum s-a zis în legea Domnului, o pereche de turturele sau doi pui de porumbel. Și iată, era în Ierusalim un om cu numele Simeon; și omul acesta era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israel; și Duhul Sfânt era peste el. Și i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu-L va vedea pe Hristosul Domnului. Și din îndemnul Duhului a venit la templu; și când*

părinții L-au adus înlăuntru pe Pruncul Iisus, ca să facă pentru El după obiceiul legii, el L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: «Acum slobozește în pace pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, că văzură ochii mei mântuirea Ta pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, Lumină spre descoperire neamurilor și slavă poporului Tău Israel». Iar tatăl și mama Sa se mirau de cele ce se grăiau despre El. Și i-a binecuvântat Simeon și i-a zis Mariei, mama Sa: «Iată, Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și spre semn de împotrivire - și chiar prin sufletul tău va trece sabie - pentru ca gândurile din multe inimi să se descopere». Și era și Ana prorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, ajunsă la adânci bătrânețe și care trăise cu bărbatul ei șapte ani de la fecioria sa. Și ea era văduvă, în vârstă de optzeci și patru de ani, și nu se depărta de templu, noaptea și ziua slujind în post și rugăciuni. Și venind și ea în chiar ceasul acela, Îi mulțumea lui Dumnezeu și le grăia despre El tuturor celor ce așteptau mântuire în Ierusalim. Și când au săvârșit toate cele după legea Domnului, s-au întors în Galileea, în cetatea lor Nazaret» (Luca 2,22-39).

În același templu a ajuns Copilul Iisus la vârsta de doisprezece ani, căci „părinții Lui mergeau în fiecare an la Ierusalim de sărbătoarea Paștilor. Iar când era El de doisprezece ani, s-au suït la Ierusalim după obiceiul sărbătorii. Și dacă s-au sfârșit zilele, în timp ce ei se întorceau, Copilul Iisus a rămas în Ierusalim; și părinții Lui nu știau. Dar ei, socotind că El este printre călători, au mers cale de o zi; și L-au căutat printre rude și cunoscuți. Și, negăsindu-L, s-au întors la Ierusalim căutându-L. Și a fost că după trei zile L-au aflat în templu, stând în mijlocul învățătorilor, ascultându-i și întrebându-i. Și toți cei ce-L auzeau se minunau de priceperea și de răspunsurile Lui. Și, văzându-L, au rămas uimiți, iar mama Sa l-a zis: «Fiule, de ce ne-ai făcut una ca asta? Iată, tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijorați». Și El le-a

zis: *«De ce era să Mă căutați? Oare nu știați că întru cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?». Și ei n-au înțeles cuvântul pe care l-a grăit către ei. Și a coborât cu ei și a venit în Nazaret și le era supus. Iar mama Sa păstra toate lucrurile acestea întru inima ei»* (Luca 2,41-51).

În timpul activității Sale publice, când se afla la Ierusalim, Domnul Hristos *„era în fiecare zi în templu și învăța”* (Luca 19,47).

În preajma templului Mântuitorul a avut chiar o dispută cu conducătorii iudeilor. Despre aceasta citim că *„era sărbătoarea înnoirii templului și era iarnă, iar Iisus umbla prin templu, în pridvorul lui Solomon. Atunci L-au împresurat iudeii și I-au zis: «Până când o să scoți sufletul din noi? Dacă Tu ești Hristosul, spune-ne-o de-a dreptul!». Iisus le-a răspuns: «Eu v-am spus, dar voi nu credeți. Lucrările pe care Eu le fac în numele Tatălui Meu, ele mărturisesc despre Mine. Dar voi nu credeți, pentru că nu sunteți dintre oile Mele. Oile Mele ascultă de glasul Meu și Eu le cunosc pe ele, și ele vin după Mine. Și Eu le dau viață veșnică și ele în veac nu vor pieri și din mâna Mea nimeni nu le va răpi. Tatăl Meu, Cel ce Mi le-a dat, este mai mare decât toți, și din mâna Tatălui Meu nimeni nu le poate răpi. Eu și Tatăl Meu una suntem»*” (Ioan 10,22-30).

După intrarea Sa triumfală în Ierusalim, *„Iisus a intrat în templu și i-a dat afară pe toți cei ce vindeau și cumpărau în templu și a răsturnat mesele schimbătorilor de bani și scaunele celor ce vindeau porumbei și le-a zis: «Scris este: Casa Mea, casă de rugăciune se va chema; dar voi ați făcut-o peșteră de tâlhari». Și au venit la El în templu orbi și șchiopi și i-a vindecat. Și văzând arhieriei și cărturarilor lucrurile minunate pe care le-a făcut și pe copiii care strigau în templu și ziceau: «Osana Fiului lui David!», s-au mâniat și I-au zis: «Tu auzi ce zic aceștia?». Iar Iisus le-a zis: «Da. Oare niciodată n-ați citit că din gura*

pruncilor și a celor ce sug Ți-ai pregătit laudă?». Și, lăsându-i, a ieșit afară din cetate, la Betania” (Matei 21,12-17).

Ținând cont de importanța templului din Ierusalim pentru evrei, înțelegem ce provocare au fost pentru ei cuvintele Domnului Hristos: „*Dărmăți templul acesta și în trei zile îl voi ridica. Și au zis deci iudeii: În patruzeci și șase de ani s-a zidit templul acesta. Și Tu îl vei ridica în trei zile?*” (Ioan 2,19-20). Dar Evanghelistul Ioan subliniază că Mântuitorul „*vorbea despre templul trupului Său. Deci, când s-a sculat din morți, ucenicii Lui și-au adus aminte că aceasta o spusese și au crezut Scripturii și cuvântului pe care îl spusese Iisus*” (Ioan 2,21-22).

Într-o zi, pe când Mântuitorul ieșea din templu, „*s-au apropiat de El ucenicii Lui, ca să-I arate clădirile templului. Iar El, răspunzând, le-a zis: «Vedeți toate acestea? Adevărat grăiesc vouă: Nu va rămâne aici piatră pe piatră, care să nu se risipească»*” (Matei 24,1-2). Aceste cuvinte s-au împlinit în anul 70, când în urma unei revolte iudaice romanii au distrus în întregime templul din Ierusalim iar acesta nu a mai fost refăcut niciodată. Pe locul lui se înalță astăzi moscheea lui Omar.

Tot ce a mai rămas în picioare din acest templu este un zid lung de 488 de metri, ridicat de regele Irod cel Mare, din care mare parte se află sub pământ. Zidul de astăzi are o înălțime de 32 de metri, din care doar 19 sunt la vedere, și cuprinde un număr de 45 de rânduri de piatră, dintre care 28 la suprafața solului, iar 17 dedesubt. Doar primele șapte straturi de piatră sunt din vremea lui Irod cel Mare, celelalte fiind adăugate ulterior.

Zidul plângerii este cel mai sfânt loc al evreilor, fiind tot ce a mai rămas din templul lor de altă dată. Pelerini iudei din toate colțurile lumii vin să se roage aici și să plângă pierderea templului.

Domnul Hristos spune că „*doi oameni s-au suit la templu ca să se roage*». Faptă vrednică de toată lauda. Căci ce este mai

onorabil pentru un suflet decât să stea de vorbă cu Creatorul său, să-L preamărească, să-I mulțumească sau să-I ceară ajutorul? Numai că unul dintre ei nu s-a rugat, și acest lucru îl vom vedea analizat, mai departe”¹.

Mântuitorul spune că dintre cei doi oameni „*unul era fariseu și celălalt vameș*”. Domnul Hristos pune în paralel aceste două categorii de oameni fiindcă fariseii se bucurau de oarecare apreciere în popor, în timp ce vameșii erau disprețuiți, pentru a sublinia în acest fel mai bine învățătura prezentată în această parabolă.

„Fariseii alcătuiau o grupare respectabilă de cetățeni și de oameni credincioși care s-a născut în timpul răscoalei fraților Macabei (Ioan, Simon, Iuda, Eleazar și Ionatan). Fariseii erau iudei evlavioși, aproape bigoți, care pretindeau că respectă toate preceptele Scripturii. La orele prescrise se opreau oriunde ar fi fost, în stradă sau acasă, și-și făceau rugăciunile. Și chiar țineau să și le facă în public, cu cartea deschisă, să-i vadă toată lumea cum că ei își fac rugăciunile la timpurile rânduite. De altfel cuvântul «fariseu» înseamnă «ales», «pus deoparte», «aparte de ceilalți», «altfel decât ceilalți», vrând să se înțeleagă prin aceasta că cel care făcea parte din această tagmă era un om deosebit, un om bun, un credincios practicant. Noțiunea de fariseu era, pe vremea aceea, pozitivă”².

„În Sfânta Scriptură, pe lângă farisei, sunt pomenite și alte grupări religioase: saducheii, cărturarii, zeloții și esenienii, fiecare cu istoria lor. Saducheii erau aristocrații, sacerdoții timpului; cărturarii erau înțelepții poporului; zeloții erau o grupare de politicieni credincioși, care lupta pentru dezrobirea poporului de sub romani; iar esenienii erau un fel de călugări ai timpului”³.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 344.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 449.

³ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 12.

„Se știe că fariseii se considerau drepti și-i disprețuiau pe ceilalți evrei tocmai pentru că-i socoteau inferiori din punctul de vedere al dreptății. Fariseii nu se amestecau cu ceilalți iudei, pe care-i considerau cu mult mai prejos decât ei în ceea ce privește îndeplinirea îndatoririlor religioase. Fariseii chiar au afirmat că *«mulțimea care nu cunoaște Legea este blestemată»* (Ioan 7,49)”¹.

La început fariseii au fost foarte apreciați de popor, pentru că respectau cu scrupulozitate Legea, fără a accepta vreun compromis. Bunăvoința poporului nu le-a fost însă de bun augur, pentru că aceștia au alunecat pe panta mândriei și a formalismului, încât „în loc de «ales», «bun în fața lui Dumnezeu», cuvântul «fariseu» a ajuns să însemne «fățarnic», «ipocrit», adică om care una gândește și alta face. Una face la vedere, alta în ascuns. Respectă ritualul, dar rămâne cu inima de piatră. Cu toate acestea, în vremea Domnului Hristos, fariseii se pretindeau încă a fi clasa oamenilor pioși”².

„Dumnezeu nu vede așa cum vede omul: Omul se uită la față, dar Dumnezeu se uită în inimă” (I Regi 16,7), de aceea Mântuitorul le-a făcut un aspru rechizitoriu fariseilor, zicând: *„Pe scaunul lui Moise s-au așezat cărturarii și fariseii; deci, pe toate câte vă vor spune faceți-le și păziți-le, dar după faptele lor să nu faceți, că ei spun, dar nu fac. Că leagă sarcini grele și cu anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, dar ei nici cu degetul nu vor să le miște. Și toate faptele lor le fac ca să fie văzuți de oameni; că-și lătesc filacteriile și-și măresc ciucurii de la poale. Și la ospete le place să stea în capul mesei, iar în sinagogi pe scaunele cele dintâi și să fie salutați în piețe și numiți de oameni «Rabbi». Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că închideți Împărăția cerurilor de dinaintea oamenilor; că voi nu intrați,*

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 339.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 449.

și nici pe cei ce intră nu-i lăsați să intre. Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că mâncați casele văduvelor, făcând rugăciuni îndelungi de ochii lumii; pentru aceasta mai mare osândă veți lua. Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că înconjurați marea și uscatul ca să faceți un prozelit; și dacă l-ați făcut, îl faceți fiu al gheenei, de două ori mai mult decât voi. Vai vouă, călăuze oarbe, care spuneți: De se va jura cineva pe templu, nu-i nimic; dar de se va jura pe aurul templului, se leagă pe sine. Nebuni și orbi! Ce este mai mare: aurul, sau templul care sfințește aurul? Și mai spuneți: De se va jura cineva pe altar, nu-i nimic; dar de se va jura pe darul de pe el, se leagă pe sine. Nebuni și orbi! Ce este mai mare: darul, sau altarul care sfințește darul? Deci, cel ce se jură pe altar, se jură pe el și pe toate câte sunt pe el; iar cel ce se jură pe templu, se jură pe el și pe Cel ce locuiește în el; și cel ce se jură pe cer, se jură pe tronul lui Dumnezeu și pe Cel ce șade pe el. Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen, dar ați lăsat părțile cele mai grele ale legii: dreptatea, mila și credința; pe acestea trebuia să le faceți, fără ca pe acelea să le lăsați; călăuze oarbe, care strecurați țânțarul și înghițiți cămila! Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, dar înlăuntru ele sunt pline de răpire și de neînfrânare. Fariseu orb, curăță întâi partea dinlăuntru a paharului și a blidului, pentru ca și cea din afară să fie curată! Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că semănați cu mormintele văruiute, care se arată frumoase pe dinafară, dar înlăuntru sunt pline de oase de morți și de toată necurăția. Așa și voi, pe dinafară vă arătați drepecți oamenilor, dar pe dinlăuntru sunteți plini de fățarnicie și fărădelege. Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că voi clădiți mormintele profeților și le împodobiți pe ale dreptilor și ziceți: Dacă am fi fost noi în zilele părinților noștri, n-am fi fost părtași cu ei la sângele profeților! Așa încât voi înșivă mărturisiți

că sunteți fii ai celor ce i-au ucis pe profeți. Dar voi ați umplut măsura părinților voștri! Șerpi, pui de vipere, cum veți scăpa de osânda gheenei? De aceea, iată că Eu trimit la voi profeți și înțelepți și cărturari; dintre ei veți uide și veți răstigni, dintre ei veți biciui în sinagogile voastre și-i veți prigoni din cetate în cetate; ca să vină asupra voastră tot sângele nevinovat ce s-a vărsat pe pământ, de la sângele dreptului Abel până la sângele lui Zaharia, fiul lui Berechia, pe care l-ați ucis între templu și altar. Adevăr vă grăiesc, toate acestea vor veni peste neamul acesta!” (Matei 23,2-7 și 23,13-36).

În anul 63 î.Hr. generalul roman Pompei a cucerit Palestina și a anexat-o Imperiului Roman. În perioada următoare, pentru a se cunoaște cu exactitate numărul locuitorilor imperiului, încât să poată fi stabilite fără greșală taxele pe care le avea de plătit fiecare provincie către vistieria imperială, din timp în timp au fost organizate recensăminte. În anul nașterii Domnului Hristos, împăratul Octavian Augustus a dispus efectuarea unui astfel de recensământ în întreg imperiul. Pentru a nu se crea nicio eroare de numărare a populației, împăratul a poruncit ca fiecare cetățean din imperiu să fie înregistrat în localitatea lui de baștină. Sfânta Scriptură relatează desfășurarea acestui recensământ: „În zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere, cea dintâi, s-a făcut pe când Quirinius ocârmuia Siria. Și se duceau toți să se înscrie, fiecare în cetatea sa” (Luca 2,1-3).

După ce taxele către vistieria imperială erau stabilite cu exactitate, acestea trebuiau colectate și trimise la Roma. În această situație în Palestina a fost înființată tagma perceptorilor, sau a colectorilor de taxe, care mai erau numiți și vameși.

„În timp ce impozitele, precum impozitul capital și cel funciar erau colectate de funcționari de stat, taxele unui district erau arendate, după cât se pare, celui care licita mai mult. Deci

strângătorii acestor taxe extrăgeau profituri particulare proprii din tranzacții. Fără îndoială că tarifele erau stabilite de stat, însă colecatorii nu duceau lipsă de porțițe pentru a spolia populația. După părerea generală ei erau de aceeași teapă cu tâlharii; ei nu posedau drepturi civile (cum ar fi deținerea de funcții sau depunerea de mărturie în procedurile legale) și erau ocoliți de toate persoanele respectabile”¹.

Întrucât vameșii evrei colectau taxele pentru stăpânitorii romani ei erau disprețuiți de popor, fiind socotiți niște trădători.

Fariseul și vameșul „s-au dus la templu la ceasul rugăciunii, adică pe la ora trei după-amiaza”².

„Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeuule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig”.

„Fariseul s-a așezat într-o poziție proeminentă și a început să-și rostească rugăciunea”³. „Cine era el? Se pare că era un om corect: Nu era răpitor - adică hapsân, lacom; nu era nedrept, adică nu înșela pe nimeni; nu era adulter. Așadar, era corect și față de Lege, și față de oameni. La o primă vedere, parcă ne place acest om. Și puțini erau ca el, suntem convinși. Și până în acest punct, fariseul e chiar un model pentru mulți. Și nu mințea”⁴.

„Fariseul însă s-a dus la templu ca să se închine nu pentru că a simțit că este un păcătos care are nevoie de iertare, ci pentru că se credea neprihănit și spera să obțină laude din partea oamenilor. El considera că însuși actul lui de închinare era un merit care îl recomanda înaintea lui Dumnezeu. În același timp, voia să le ofere celorlalți posibilitatea de a-și forma o părere

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 178-179.

² *Ibidem*, pp. 177-178.

³ *Ibidem*, p. 178.

⁴ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 335.

înalță despre evlaviea lui. El spera să-și asigure atât favoarea lui Dumnezeu, cât și pe aceea a oamenilor. Închinarea lui era motivată de interese egoiste”¹.

„Fariseul era plin de spiritul laudei de sine. Înfățișarea lui, comportamentul lui și rugăciunea lui exteriorizau acest spirit. Retrăgându-se departe de alții, el stătea în picioare și se ruga «în sinea lui». Pe deplin mulțumit de sine, el credea că atât Dumnezeu, cât și oamenii îl priveau cu aceeași satisfacție”².

„Credința lui nu îi atinge sufletul. El nu căuta să aibă un caracter asemenea caracterului lui Dumnezeu, o inimă plină de iubire și de milă. El era mulțumit cu o credință care privea numai viața exterioară. Neprihănirea lui era rodul propriilor fapte, o neprihănire personală, judecată după un standard omenesc”³.

„Oricine se încrede în sine, considerând că este neprihănit, îi va disprețui pe ceilalți. Deoarece fariseul se judeca pe sine, comparându-se cu alți oameni, el îi judeca și pe alții în același mod, comparându-i cu sine. Neprihănirea lui era evaluată prin intermediul neprihănirii altora, prin contrast, cu cât aceștia erau mai răi, cu atât părea el mai neprihănit. Îndreptățirea de sine îl determina să-i acuze pe semenii lui”⁴.

„Fariseul s-a pus pe sine în centru, judecând disprețuitor. S-a înălțat singur, socotindu-și calitățile ca venind de la sine și nu de la Cel în fața Căruia s-a dus să se roage. Pentru Dumnezeu nu era, așadar, loc în viața lui. S-a înălțat pe sine prin comparație, dar lipsindu-i termenul de comparație. Este adevărat că vameșul era de față, dar el nu știa ce se petrecea în sufletul celui vameș, care era smerit și nu îndrăznește nici ochii să și-i ridice spre cer, darămite să mai privească și la altcineva, etalându-și faptele prin

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 106.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, p. 107.

comparație. Dar fariseul nu se compara în neprihănirea lui numai cu vameșul, adică cu un singur om, ci chiar cu toți oamenii, pentru că a afirmat: «*Nu sunt ca ceilalți oameni*». De aceea, lauda fariseului, prin comparație, a însemnat auto-condamnarea sa”¹.

„Fariseul s-a considerat drept prin sine și nu prin Dumnezeu. În toate acestea a greșit fariseul. Și astfel, dintr-un virtuos, cu calități, s-a transformat într-un păcătos condamnat”².

„O rugăciune foarte asemănătoare cu rugăciunea fariseului ne-a parvenit din secolul întâi după Hristos, din Talmud, și ea sună așa: «Îți mulțumesc Ție, Doamne, Dumnezeul meu că mi-ai dat partea mea la un loc cu cei ce stau în scaunul învățăturii, și nu cu cei ce stau la colțurile ulițelor; căci eu mă duc devreme la muncă, și ei tot devreme sunt la muncă; eu mă zoresc să lucrez asupra cuvintelor Torei, iar ei se zoresc să lucreze la lucruri de o clipă. Eu mă ostenesc, și ei se ostenesc; eu mă ostenesc și prin aceasta câștig, pe când ei se ostenesc fără niciun câștig. Eu alerg și ei aleargă; eu alerg spre viața Veacului ce va să fie, iar ei aleargă spre prăpastia nimicirii». De aici putem constata că rugăciunea fariseului este luată din realitate”³.

„Fariseul și-a început convorbirea lui cu Dumnezeu prin cuvinte de mulțumire: «*Dumnezeule, Îți mulțumesc*». Dacă se oprea aici s-ar fi rugat și încă frumos. Dar cuvintele următoare arată că el, de fapt, nu-I mulțumea pentru nimic. Ceea ce nu înțelegem este rostirea cuvântului «*mulțumesc*». Pentru ce l-a spus? Fiindcă nu a zis: Îți mulțumesc pentru cele ce mi-ai dat: Discernământ, ca să înțeleg că a înșela pe cineva este păcat, iar a fi desfrânat este urâciune înaintea Ta; Îți mulțumesc că m-ai ajutat să am o ocupație și să câștig; Îți mulțumesc pentru că mi-ai dat sănătate să pot dobândi multe și să fac bine și altora;

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 336.

² *Ibidem*.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 180.

Îți mulțumesc că sunt sănătos și pot să postesc; Îți mulțumesc că mi-ai dat religiozitatea ca dar etc. N-a spus nimic din toate acestea, ci I-a spus lui Dumnezeu cine este el și ce face, ca și cum Dumnezeu nu le-ar fi cunoscut pe toate acestea. Fariseul dă impresia că-L laudă pe Dumnezeu, dar, în realitate, el își face lui însuși complimente”¹.

Din cuvintele fariseului constatăm că „rugăciunea lui nu este rugăciune. De ce? În primul rând pentru că el nu-I cere nimic lui Dumnezeu, fiind pe deplin satisfăcut cu situația sa. E adevărat, el mulțumește. Și totuși, «rugăciunea» sa este departe de ceea ce se înțelege printr-o rugăciune de mulțumire. El, aparent, I se adresează lui Dumnezeu, dar de fapt se contemplă cu admirație pe sine însuși. Ba, parcă Îl și compătimește pe Dumnezeu pentru că, în afară de el, nu mai are și alți slujitori cu adevărat credincioși”².

„Fariseul Îi mulțumește lui Dumnezeu nu pentru ceea ce i-a dăruit, ci pentru ce este el”³.

„Rugăciunea fariseului, deși în prima parte dă impresia unei rugăciuni de mulțumire adusă lui Dumnezeu, pe parcurs se transformă într-o rugăciune de autoelogiere a propriilor virtuți”⁴.

„Fariseul aparent Îi mulțumește lui Dumnezeu, dar mulțumirea lui se transformă în judecată aspră la adresa semenilor săi. De aceea, de fapt, el nu Îi mulțumește cu nimic lui Dumnezeu, ci doar se compară cu ceilalți oameni și chiar cu vameșul de alături, disprețuindu-l pe acesta și evidențindu-și cu nerușinare virtuțile sale. Ce mai face, încă? Își etalează faptele

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 336.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 339.

³ Arhim. Dumitru Cobzaru, *Op. cit.*, p. 490.

⁴ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 13.

sale cele bune, și nu minte deloc. Fariseii chiar săvârșeau aceste fapte bune”¹.

„Greșeala cea dintâi a fariseului a fost aceea că el se compara cu ceilalți oameni. În loc să se ocupe de el însuși, de problemele sufletului lui, el se compara chiar în fața lui Dumnezeu cu ceilalți, și se socotea pe el deasupra. Nu venea cu inima smerită”². „Gândurile lui nu erau îndreptate spre Dumnezeu, ci spre oameni. Acesta era secretul mulțumirii de sine”³.

„Fariseul i-a expus lui Dumnezeu, spre informare, ca și cum Acesta nu ar fi știut, că el «*nu este răpitor, nedrept, adulter ca alții și chiar ca vameșul*» aflat la rugăciune în preajma lui, pe care îl considera a fi un păcătos”⁴. „Poți să-L minți pe Dumnezeu? Desigur că fariseul nu mințea când spunea că face ceea ce face. Da, el într-adevăr nu era nici răpitor, nici nedrept, nici nu trăia în adulter”⁵.

„În timp ce Legea prescria numai un singur post anual, anume cel din Ziua Ispășirii, fariseul postea de bună voie de două ori pe săptămână, luna și joia, în aparență drept mijlocire pentru păcatele poporului, dar nu și pentru ale sale. Oricine este familiar cu Orientul își dă seama că, din cauza căldurii, abținerea de la băutură este elementul cel mai aspru al unui post”⁶.

În acest sens vom da un exemplu din literatura duhovnicească: „În pustia Egiptului viețuia un călugăr tânăr, care I-a făgăduit lui Dumnezeu că nu va bea în viața lui apă, vin sau altă băutură. Acesta se hrănea numai cu cicoare și cu alte ierburi care îi potoleau setea. După o vreme monahul s-a îmbolnăvit și era cuprins de febră, încât o sete cumplită îl chinuia, iar toți

¹ Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 283.

² Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, p. 450.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 106.

⁴ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 13.

⁵ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 340.

⁶ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 178.

cei din jurul lui l-au sfătuit să bea apă, pentru a-și mai alina suferința. Călugărul însă nu a vrut să-și calce legământul. A venit un medic ca să-l consulte și l-a rugat și acesta să bea un pic de apă, dar monahul a refuzat. Atunci, la îndemnul medicului, ceilalți călugări au luat o albie mare și au turnat în ea patru vedre de apă caldă. L-au băgat pe bolnav în albie și l-au ținut acolo vreme de un ceas. După ce l-au scos de acolo, în albie rămăsese ceva mai mult de o vadră de apă”¹.

Abstenența de la apă și lichide este mai grea decât cea de la mâncare. Celui ce vrea să se nevoiască asemenea tânărului monah din pustia Egiptului nu îi este deloc ușor, dar pentru o asemenea nevoie și răsplata lui Dumnezeu este pe măsură.

„Da, fariseul postea, chiar mai mult decât cerea Legea lui Moise, care nu prevedea nicăieri obligativitatea de a posti mereu două zile pe săptămână. Ba, poate, chiar mai mult decât posteau în general fariseii înșiși. Căci, deși posturile ocazionale erau ținute întotdeauna luna și joia, nu există dovezi că fariseii ar fi făcut o obligație din a posti câte două zile în fiecare săptămână”².

Cu toate că fariseii se abțineau de la mâncare și băutură, ei nu împlineau aspectul spiritual al postului, care înseamnă ferirea de păcat și săvârșirea de fapte bune. Unor astfel de oameni Dumnezeu le-a zis prin gura prorocului Isaia: *„În zilele voastre de post voi vă faceți voile voastre și îi asupriți pe toți lucrătorii voștri. Voi postiți ca să vă certați și să judecați și să-l bateți furioși cu pumnul pe cel obidit; nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus. Este oare acesta un post care Îmi place, o zi în care omul își smerește sufletul său? Chiar dacă vă veți îndoi gâturile ca niște cârlige și chiar dacă vă veți culca în sac și cenușă, nici chiar așa nu puteți pretinde că postul vostru e primit. Nu un astfel de post am ales Eu, zice*

¹ Ioan Moshu, *Op. cit.*, p. 175.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 340.

Domnul; ci tu dezleagă orice legătură a nedreptății, dezleagă nodurile cu silnicie înnodate, lasă-i liberi pe cei asupriți și rupe toate înscrisurile cu socoteli nedrepte. Împarte pâinea ta cu cel flămând și adu-i în casa ta pe săracii fără adăpost; pe cel gol îmbracă-l și nu-i trece cu vederea pe cei de un neam cu tine. Atunci lumina ta va răsări ca zorile și tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta îți va merge înaintea și slava lui Dumnezeu te va înconjura. Atunci vei striga și Domnul te va auzi, și-n timp ce tu încă grăiești, El va zice: «Iată, Eu sunt aici». Dacă tu te lepezi de ceea ce te ține legat și de mâna ta cea hrăpărească și de cuvântul cârtitor, dacă din inimă îi vei da pâine celui flămând și dacă vei mulțumi sufletul necăjit, atunci lumina ta va străluci în întuneric și întunericul tău va fi ca miezul zilei. Dumnezeuul tău va fi cu tine pururea, iar tu te vei sătura după cum îți pofteste sufletul și El va da tărie oaselor tale și vei fi ca o grădină bine adăpată și ca un izvor a cărui apă nu scade; și oasele tale ca iarba vor odrăslî și se vor îngrășa și neamurile neamurilor vor moșteni. Și vechile tale dărâmături se vor zidi și temeliile vor dura de-a lungul tuturor generațiilor; tu te vei numi dregător al celor stricate și cărările ferite pe mijloc ți le vei face umbrate» (Isaia 58,3-12).

De asemenea, Domnul Hristos a demascat și a criticat postul fariseilor, când le-a zis celor ce-L ascultau: „*Când postiți, nu fiți posomorâți ca fățarnicii; că ei își mănjesc fețele ca să le arate oamenilor că țin post; adevăr vă grăiesc, își iau plata lor. Tu însă, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, pentru ca nu oamenilor să te arăți că postești, ci Tatălui tău Care este întru ascuns; și Tatăl, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti la arătare*” (Matei 6,16-18).

În ceea ce privește postul de ochii lumii, în literatura duhovnicească citim: „Un frate s-a urcat pe muntele Pherme pentru a-l vizita pe un călugăr vestit și i-a zis: Avva, ce să mă fac, căci sufletul îmi piere? De ce, fiul meu, a întrebat bătrânul.

Când eram în lume - a răspuns fratele - privegheam îndelung, posteam cu dragă inimă, aveam remușcări pentru păcate și un zel fierbinte pentru a trăi o viață duhovnicească. Acum însă nu văd nimic bun în sufletul meu. Bătrânul i-a răspuns: Crede-mă, fiule, că tot ceea ce ai făcut pe când te aflai în lume nu a fost primit de Dumnezeu, deoarece făceai toate aceste lucruri îndemnat de slava deșartă și de lauda oamenilor. De aceea Satana nu a pornit război împotriva ta. El nu era interesat să-ți întrerupă nevoița, căci nu dobândeai nimic din ea. Acum însă, când vede că ai fost chemat de Domnul Hristos și ești ostașul Lui, pentru că ai ieșit la luptă împotriva diavolului, și el se întrarmează împotriva ta. Astfel, dacă rostești acum un singur psalm cu pocăință acesta este mai plăcut înaintea lui Dumnezeu decât nenumărații psalmi pe care obișnuiai să-i rostești în lume. Dumnezeu primește cu mai multă dragoste puținul tău post de acum decât săptămânile de post pe care le țineai în lume. Acum nu mai postesc deloc, a răspuns fratele, ba mai mult, am pierdut toate obiceiurile bune pe care le aveam în lume, încât simt că îmi pierd sufletul. Auzind acestea, bătrânul i-a răspuns: Crede-mă, frate, că nu am vrut să îți spun acest lucru, pentru a nu-ți curma strădaniile, însă întrucât văd că Satana te-a aruncat în deznădejde, îți zic: E o mândrie din partea ta să spui că atunci când erai în lume săvârșeai binele și viețuiai cum se cuvine, căci așa a gândit și fariseul când se lăuda în templu, însă a pierdut tot binele pe care îl dobândise. Acum dacă, pe de altă parte, crezi că nu mai faci nimic bun, acest lucru este suficient pentru a te mântui, căci aceasta este smerenia. În acest mod, prin pocăință și smerenie, vameșul, care nu făcuse nimic bun, a fost îndreptat. Omul păcătos și nesăbuit, care simte în inima lui căință și smerenie, este mult mai plăcut înaintea lui Dumnezeu decât cel ce săvârșește mulțime de fapte bune și are impresia că a reușit să împlinească ceea ce este bun. Folosindu-se de acest răspuns al avvei, fratele a făcut metanie adâncă înaintea

bătrânului și i-a zis: Avva, datorită ție, astăzi sufletul meu a fost izbăvit din cursa diavolului”¹.

„Dacă cineva postește șase zile și încă șase și se predă pe sine unor mari osteneli, fără calea smereniei toate ostenelile lui sunt nefolositoare”². „Și chiar de postește cineva tot timpul și se predă pe sine la mari osteneli, dar nu are smerenie, toate ostenelile lui sunt zadarnice”³. De aceea „unește smerenia cu înfrânarea - ne îndeamnă Sfântul Ioan Scărarul - căci fără cea dintâi, cea de a doua este nefolositoare”⁴.

În acest sens avem o întâmplare în Pateric: „Un călugăr bătrân a petrecut șaptezeci de săptămâni mâncând o dată în săptămână, rugându-se lui Dumnezeu să-i descopere înțelesul unui cuvânt din Sfânta Scriptură, dar Dumnezeu nu i l-a descoperit. Atunci bătrânul și-a zis în sine: Deși am făcut atâta osteneală, nimic n-am câștigat. Voi merge de acum la un frate și îl voi întreba. Și a ieșit din chilie, vrând să plece, dar îngerul Domnului a venit la el și i-a zis: Șaptezeci de săptămâni ai postit și rugăciunea ta nu s-a apropiat de Dumnezeu. Dar când te-ai smerit și ai ieșit la fratele tău, Dumnezeu m-a trimis să-ți vestesc înțelesul cuvântului din Sfânta Scriptură care te frământă de atâta vreme. Și tâlcuindu-i acel cuvânt, a plecat de la el”⁵.

După ce evreii au fost scoși din robia egipteană și au ajuns în Canaan, „*țara unde curge lapte și miere*” (Ieșire 3,8), Iosua Navi, la porunca lui Dumnezeu, le-a împărțit pământul, în funcție de seminția căreia îi aparțineau. „*Doar seminției lui Levi nu i s-a*

¹ *Flori din deșert*, traducere din limba engleză de Remus Rus, Editura Vremea, București, 2010, pp. 22-23.

² *Filocalia*..., vol. IX, p. 305, nota 641.

³ *Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1991, vol. XII, p. 86.

⁴ *Filocalia*..., vol. IX, p. 231.

⁵ *Patericul*..., p. 365.

dat moștenire, pentru că fiii lui Levi au primit toată zeciuiala în Israel, în schimbul slujbelor pe care le fac la cortul mărturie. De aceea leviții nu au parte și nici moștenire cu frații lor. Moștenirea lor este Însuși Domnul Dumnezeu, așa cum El Însuși le-a spus-o” (Iosua Navi 13,14; Numeri 18,20-21 și Deuteronom 10,9).

În ceea ce privește zeciuiala, Dumnezeu le-a poruncit fiilor lui Israel din celelalte unsprezece seminții, în afară de leviți: „*Să pui deoparte zeciuială din toată roada semințelor tale, din roada țarinei tale de la an la an, din grâul tău, din vinul tău, din untdelemnul tău, și adu pe întâi-născuții cirezilor tale și ai turmelor tale, ca să te înveți a te teme de Domnul, Dumnezeul tău, în toate zilele. Dar dacă drumul va fi prea lung pentru tine și dacă nu le vei putea duce pentru că locul pe care Domnul, Dumnezeul tău, l-a ales spre a I se chema într-însul numele îți este departe, atunci, pentru că Domnul, Dumnezeul tău, te-a binecuvântat, vinde-le pe argint, ia argintul în mâinile tale și mergi la locul pe care Domnul, Dumnezeul tău, îl va alege, și cu argintul acela cumpără tot ce va pofti sufletul tău: Și din boi, și din oi, și din vin, și din sicheră, și din tot ce-ți va pofti sufletul tău, și dă-i levitului care este în cetățile tale, pentru că el nu are parte și nici moștenire împreună cu tine”* (Deuteronom 14,22-27).

Urmând porunca lui Dumnezeu, „fariseul dădea zeciuială, ba chiar și depășea prescripția Legii (conform Matei 23,23). Și desigur că, prin silințele sale de a-și impropria acea «dreptate a cărturarilor și a fariseilor» (Matei 5,20), el îi depășea de departe pe mulți dintre «ceilați oameni». Ce să mai spunem de bietul vameș, păcătos notoriu prin însăși ocupația sa”¹.

Cu toate acestea, „fariseul era mândru și nu numai față de oameni, ci și față de Dumnezeu Însuși. El nu a intrat în templu ca să se roage, ci să se laude cu bilanțul faptelor

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 340.

sale bune, înălțându-se pe sine. Adică, în loc să vadă ce îi lipsește, fariseul se compară cu cei socotiți mai păcătoși decât el, pe care îi disprețuiește, tocmai pentru a-și pune în lumină superioritatea”¹.

„Și totuși, fariseul minte grav. Se minte pe sine însuși. Și Îl minte pe Dumnezeu. Căci el se înșală amarnic în ceea ce privește situația sa în fața lui Dumnezeu. Păcatele pe care fariseul le vede la ceilalți, chiar toate la un loc, nu sunt atât de grave ca păcatul de care suferă el însuși. Este vorba de păcatul slavei deșarte și, îndeaproape înrudit cu acesta, ba chiar socotit una cu el, de păcatul mândriei”².

Care este totuși diferența dintre mândrie și slavă deșartă, din moment ce sunt socotite păcate distincte?

Mândria este atunci când ai cu ce te mândri și te mândrești, iar slava deșartă este atunci când te mândrești cu lucruri pe care nu le ai.

Despre slava deșartă Sfântul Ioan Casian a scris: „Patima aceasta este foarte felurită și foarte subțire și nu o bagă ușor de seamă nici însuși cel ce pătimeste de ea. Atacurile celorlalte patimi sunt mai vădite și de aceea lupta cu ele e oarecum mai ușoară, căci sufletul își cunoaște potrivnicul și îndată îl răstoarnă prin împotrivirea cu cuvântul și prin rugăciune. Dar păcatul slavei deșarte, având multe înfățișări, precum s-a zis, este greu de biruit. El încearcă să îl săgeteze pe ostașul lui Hristos prin orice îndeletnicire, prin glas, prin cuvânt, prin tăcere, prin lucru, prin priveghere, postiri, rugăciune, citire, liniște, până și prin îndelunga răbdare. Pe cel ce nu izbuteste să-l amăgească spre slava deșartă prin scumpetea hainelor, încearcă să-l ispitească prin îmbrăcăminte proastă și pe cel ce nu l-a putut face să se îngâmfe prin cinste, pe acela îl duce la nebunie prin așa-zisa răbdare a

¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Op. cit.*, p. 389.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 340.

necinstei; iar pe cel ce nu l-a putut împinge la slava deșartă pentru destoinicia în cuvânt, îl amăgește prin tăcere, făcându-l să-și închipuie că a dobândit liniștea. Dacă n-a putut moleși pe cineva prin belșugul bucatelor, îl slăbănogeste prin postul pe care îl ține de dragul laudelor. Scurt vorbind, tot lucrul, toată îndeletnicirea dă prilej de război acestui drac viclean”¹.

Despre mândrie, același sfânt a afirmat: „Lupta împotriva duhului mândriei este foarte cumplită și mai sălbatică decât împotriva tuturor patimilor, pentru că ea îi războiește mai ales pe cei desăvârșiți și pe cei ce s-au urcat până aproape de culmea virtuților, încercând să-i prăbușească. Și precum ciuma cea aducătoare de stricăciune nimicește nu numai un mădular al trupului, ci întreg trupul, tot așa mândria nu strică numai o parte a sufletului, ci tot sufletul. Fiecare dintre celelalte patimi, deși tulbură sufletul, se războiește numai cu virtutea opusă și căutând să o biruiască pe aceea, întunecă numai în parte sufletul. Patima mândriei însă întunecă întreg sufletul și-l prăbușește în cea mai adâncă prăpastie. Ca să înțelegem mai lămurit cele zise, să luăm seama la lucrul următor: îmbuibarea stomacului se sârguiește să strice înfrânarea; desfrânarea, curăția; iubirea de argint, sărăcia; mânia, blândețea; și celelalte feluri ale păcatului asemenea pe celelalte virtuți opuse. Dar păcatul mândriei, când pune stăpânire pe bietul suflet, ca un tiran prea cumplit care a cucerit o cetate mare și înaltă, îl dărâmă în întregime și îl surpă până în temelii. Mărturie despre aceasta este îngerul acela, care pentru mândrie a căzut din cer. Căci fiind zidit de Dumnezeu și împodobit cu toată virtutea și înțelepciunea, n-a vrut să le recunoască pe acestea ca venite din darul Creatorului, ci din firea sa. De aceea s-a socotit pe sine întocmai ca Dumnezeu”².

¹ *Filocalia*..., vol. I, p. 142.

² *Ibidem*, pp. 143-144.

Sfântul Ioan Scărarul, asemenea altor Sfinți Părinți, spune că mândria și slava deșartă sunt unul și același lucru: „Căci cine mai are mândrie după ce a biruit slava deșartă? Ele au numai atâta deosebire între ele, câtă are pruncul prin fire față de bărbat și grâul față de pâine. Căci primul e începutul, iar al doilea sfârșitul”¹.

„Mândria este o adevărată catastrofă spirituală, care distruge tot ce omul a putut câștiga prin cele mai mari eforturi. Mândria a prăbușit pe Lucifer și pe îngerii lui din slava cerului în prăpastia iadului, prefăcându-i din îngeri luminați în diavoli întunecați, iar Adam din mândrie a pierdut raiul, pentru că șarpele amăgitor i-a strecurat în inimă otrava dorinței de a deveni asemenea cu Dumnezeu. De aceea se spune în popor că «trufia e trâmbița căderii». Trufia și aroganța sunt înrădăcinate în firea cea veche și sunt alimentate de creșterea personalității și a avuției personale”².

„Sfântul Ioan Gură de Aur a spus că: «Trufia stinge luminile tuturor virtuților». De remarcat este faptul că, pe măsură ce fariseul își enumera virtuțile, se îndepărta chiar de propriile sale reușite. Și aceasta pentru că pe toți îi considera păcătoși. Toți erau răi, cu excepția sa. Se lua pe sine drept unitate de măsură. Aceasta este căderea prin virtutea roasă de mândrie. Din păcate, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, «omul trufaș îi cunoaște pe alții, dar nu se cunoaște pe sine»”³.

Din primele cuvinte ale rugăciunii, fariseul își dovedește mândria, socotindu-se mai bun decât ceilalți oameni. În ceea ce privește faptele amintite de el, fariseul avea dreptate, pentru că își împlinea datoria față de Lege și se ferea de anumite păcate, însă uita să atribuie acest lucru lui Dumnezeu. Faptele bune sunt rodul conlucrării dintre noi și Dumnezeu. Dacă faptele bune

¹ *Filocalia...*, vol. IX, p. 267.

² **Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, Episcop Vicar**, *Op. cit.*, p. 272.

³ **Calinic Botoșăneanul, Duminicile...**, p. 236.

ni le atribuim numai nouă și uităm de Dumnezeu, cădem în mândrie. Dacă aceste fapte I le atribuim lui Dumnezeu și uităm de rolul nostru în săvârșirea lor, ajungem la smerenie. Omul prin sine însuși este nimic, pentru că din nimic a fost creat de Dumnezeu. Când ajunge la această conștiință, care aparține întru totul realității, omul se smerește cu adevărat. Smerenia însă nu trebuie identificată sau confundată cu minciuna, în sensul că am fapte bune, dar spun că nu le am, mințind și amăgindu-mă pe mine însumi și pe alții. Faptele bune există, eu le recunosc, dar nu uit nicio clipă că nu le-am săvârșit singur, ci ajutat de harul lui Dumnezeu. Astfel aceste fapte nu îmi aparțin numai mie, ci și lui Dumnezeu, dar ținând cont de faptul că eu sunt nimic prin mine însumi, și tot ceea ce sunt, prin harul lui Dumnezeu sunt, recunosc rolul lui Dumnezeu în faptele mele bune, iar accentul se mută de pe mine pe Dumnezeu. „Dacă ai în vedere timpul dinainte de a te fi născut - ne spune Nicodim Aghioritul - vei vedea că în tot acest abis de veșnicie ai fost un nimic și n-ai fi putut face nimic pentru a-ți lua ființă. Existența ta este datorată numai bunătății lui Dumnezeu”¹.

„Omul cel iubitor de Dumnezeu are obiceiul, chiar dacă ar face toate faptele bune, să nu-și pună nimic pe seama sa, ci toate în seama lui Dumnezeu. În felul acesta și Dumnezeu, la rândul Său, luând aminte la înțelegerea și cunoștința dreaptă și sănătoasă a acestui suflet, îi socotește, dimpotrivă, lui toate și îi măsoară răsplata, ca și când ar fi făcut toate prin osteneala lui, cu toate că dacă ar vrea să facă judecată cu noi, nu s-ar găsi nimic cu adevărat drept în om”².

¹ **Nicodim Aghioritul**, *Războiul nevăzut*, Editura Arta Grafică, 1991, p. 87.

² *Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1995, vol. V, p. 378.

„Cu cât sporește omul mai mult în viața duhovnicească, cu atât se simte mai dator lui Dumnezeu, ca și când n-ar fi sporit deloc. Căci din ce primește mai multe daruri, din aceea se socotește mai îndatorat și deci se smerește mai mult. Cu cât podoabele cu care un binefăcător încarcă pe cineva sunt mai mari, cu atât îl fac pe acesta să se plece mai mult în fața lui, covârșit tot mai mult de ele”¹.

Diavolul are mai multe strategii de ispitire a omului. El îl îndeamnă să săvârșească păcatul cu fapta sau cu gândul. Dacă omul nu cedează acestei ispite, diavolul îi strecoară în gând mândria că a reușit să se ferească de păcat. Pe cel care săvârșește anumite fapte bune, diavolul îl ispitește cu mândria pentru faptele săvârșite. Exact așa s-a întâmplat cu vameșul din această pildă, el era mândru pentru că nu căzuse în anumite păcate (furtul, nedreptatea și adulterul) și era de asemenea mândru pentru anumite fapte bune săvârșite (postul și zeciuiala).

Sfinții Părinți ne îndeamnă: „Când dobândești o virtute, să nu ți se înalțe gândul împotriva fratelui, fiindcă tu ai dobândit-o, iar acela nu i-a avut grijă. Acesta este începutul mândriei”², iar „prin mândrie virtuțile devin vipere care mușcă pe alții, dar înveninează și pe cel ce le are”³. „Mândria este înecarea corabiei la mal, căci după ce au trecut valurile multelor ispite și vine încărcată cu multe virtuți, se înecă în port, mândrindu-se pentru ele”⁴. „Toate virtuțile adunate astfel de om prin osteneală, sunt întinate ca o căldare de lapte printr-o picătură de petrol”⁵.

Pornind de la textul scripturistic care ne îndeamnă: „*Nu te abate nici la stânga, nici la dreapta, ține piciorul tău departe de*

¹ *Filocalia*..., vol. IX, p. 309, nota 654.

² *Filocalia*..., vol. IV, p. 189.

³ *Filocalia*..., vol. X, p. 348, nota 427.

⁴ *Filocalia*..., vol. IX, p. 268, nota 557.

⁵ *Ibidem*, p. 268, nota 556.

rău” (Proverbele lui Solomon 4,27), Sfinții Părinți vorbesc despre păcatele de-a stânga și de-a dreapta. Păcatele de-a stânga sunt păcatele propriu-zise, abaterile voite de la legea morală (furtul, minciuna, desfrâul etc.). Păcatele de-a dreapta sunt cele pricinuite de virtuți, adică o persoană care a dobândit o anumită virtute sau cel puțin are această impresie, cade din această cauză în păcatul mândriei. De aceea Sfinții Părinți recomandă calea împărătească, de mijloc, care înseamnă ferirea atât de păcatele de-a stânga, cât și de cele de-a dreapta. În ceea ce privește faptele bune, Mântuitorul a spus: „*Voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem*” (Luca 17,10), „*pentru că suntem zidiți în Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu le-a gătit mai înainte, ca să umblăm întru ele*” (Efeseni 2,10).

„Datorită atitudinii sale, toate faptele pe care fariseul I le-a enumerat lui Dumnezeu s-au transformat în mândrie și judecată aspră a aproapelui. Mulțumirea lui s-a transformat în judecată critică, iar faptele lui bune s-au prefăcut în mândrie și lăudăroșenie. Poate fi rugăciunea judecată nemiloasă la adresa celorlalți oameni? Nu! Dar lăudăroșenia, poate fi rugăciune? Nicidecum! Fariseul, așadar, nu s-a rugat, de fapt, nicio clipă”¹.

„Există nenumărate moduri de a-i judeca pe ceilalți. Îi putem judeca pe cei ce au o autoritate asupra noastră: Există un anumit fel de a critica autoritatea care nu reprezintă doar un mod de a judeca, ci și un fel de a practica o trufie foarte primejdioasă și dăunătoare reprezentată de refuzul oricărei forme de autoritate și care nu este altceva decât o ispită de a ne înălța mai presus de toți. Mai sunt și alte moduri de a judeca: Îi putem judeca nu doar pe cei care au o autoritate ierarhică asupra noastră, ci și pe cei ce se află pe același plan cu noi, ceea ce reprezintă un alt mod de a ne înălța, o formă de trufie de asemenea foarte primejdioasă

¹ Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 283.

duhovnicește și vătămătoare. Toată ziua suntem tentați să-i judecăm pe ceilalți, dacă nu-i privim cu dragoste smerită”¹.

„Desigur, putem constata că anumite fapte, atitudini și comportări ale altora nu sunt bune. Este inevitabil și nu este nimic greșit în a face această constatare. A judeca este cu totul altceva. A-i judeca pe ceilalți înseamnă a-i disprețui și a ne considera mai buni decât ei. A judeca înseamnă a ne considera superiori celorlalți, a-i osândi în inima noastră și această atitudine ne închide într-un totușă pocăinței, ușa Împărăției lui Dumnezeu, deoarece numai prin pocăință putem intra în Împărăția cerurilor”².

Judecarea aproapelui este unul dintre cele mai frecvente păcate ale omului. Despre acesta Sfântul Iacov spune: *„Limba mic mădular este, dar cu mari lucruri se fălește! Iată: Puțin foc și câtă pădure aprinde! Foc este și limba; lume a fărâdelegii! Limba își are locul ei între măduarele noastre, dar spurcă tot trupul și aruncă în foc drumul vieții, după ce a fost aprinsă de flăcările gheenei. Limba nimeni dintre oameni nu poate s-o domolească! Ea este un rău fără astâmpăr; ea este plină de venin aducător de moarte”* (Iacov 3,5-8).

Adeseori este suficient să se întâlnească două persoane pentru a începe bârfa. Dacă se întâlnesc mai mulți, clevetirea și ponegrirea cuiva este subiectul preferat de discuție. Se trece de la judecarea unuia la criticarea altuia, ca și cum cei ce discută s-ar afla în piață, s-ar uita la marfa expusă și pentru a o cumpăra cât mai ieftin, speculează toate defectele reale sau imaginare ale mărfii respective, ignorând în totalitate calitățile ei. Unele curențe sunt mult exagerate, iar altele sunt pur și simplu născocite. În acele momente se uită că persoana respectivă are și ea calități. De fapt pentru clevetitori nici nu contează persoana ca atare, cu tot ce

¹ Părintele Placide Deseille, *Cununa...*, p. 322.

² Ibidem.

are ea bun, ci numai defectele ei. Dar cine i-a pus pe ei judecători? „Nu nouă ne este datoare cu ceva făptura lui Dumnezeu, ca să avem dreptul să o judecăm, ci lui Dumnezeu Îi este datoare, căci El a adus-o la existență și o susține”¹. „Numai Dumnezeu are dreptul să judece, căci El dă oamenilor soarta veșnică. Cel ce judecă pe altul și-l vorbește de rău, își însușește un drept al lui Dumnezeu și puterea Lui, pe care de fapt nu le are. Se pretinde deci pe sine dumnezeu, fără să poată fi de fapt. Vrea să ia locul lui Dumnezeu, fără să o poată face”².

„A judeca pe cineva înseamnă a trage, dintr-o greșeală văzută la altul, concluzia că acela este întreg și totdeauna așa cum a fost în momentul în care l-am văzut săvârșind acea greșeală. Este a condamna persoana însăși în general, ca neavând în ea nimic bun, nimic în stare să o mântuiască. Înseamnă a o declara vrednică de osândă veșnică și incapabilă să facă și ceva bun, ca pierdută definitiv. Dar aceasta vine din faptul că cel ce judecă astfel nu s-a apropiat niciodată de acea persoană cu inima, nu a văzut prin urmare în ea și ceva bun, și o luptă interioară cu păcatul ce l-a săvârșit, nu a făcut efortul de a trezi prin inima sa inima aceluia. Această judecată vine dintr-o lipsă de cunoaștere, de comunicare simțită cu persoana respectivă, pentru a o cunoaște cu adevărat și a o ajuta eventual să se îndrepte. Este în aceasta și o lipsă de iubire. Dar prin aceasta cel ce judecă se dovedește un om neîndurat, lipsit de interes și de iubire pentru omul respectiv. Și de aceea el însuși se va osândi mai cu dreptate decât cel pe care l-a osândit. Să lăsăm judecata lui Dumnezeu, care cunoaște real lăuntrul omului și știe de este și ceva bun în el, sau nu este nimic”³. „Noi necunoscând întreg lăuntrul semenului, ci numai o faptă din afară, nu putem judeca persoana lui întreagă. Numai

¹ *Filocalia...*, vol. IX, p. 540, nota 1090.

² *Filocalia...*, vol. XII, p. 268, nota 550.

³ *Filocalia...*, vol. IX, p. 540, nota 1089.

Dumnezeu o poate face, căci numai El cunoaște întreaga ființă a lui. De aceea, judecata lui Dumnezeu este mai blândă, pentru că cunoaște toată lupta dinlăuntru a omului și puținătatea puterilor omenești față de mărimea atotputerniciei Sale”¹.

Dacă judecăm pe aproapele nostru, ne atragem judecata lui Dumnezeu. Dar oare nouă ne-ar conveni să judece Dumnezeu viața noastră așa cum facem noi cu aproapele nostru? Să se uite numai la defectele noastre, iar laturile pozitive să le ignore cu desăvârșire, ca și cum nu le-am avea? Sau ne-ar place să ne judece Dumnezeu cu răutate, așa cum facem noi cu semenii noștri? Tocmai pentru ca judecata lui Dumnezeu să fie dreaptă, Însuși Dumnezeu Tatăl nu judecă pe nimeni, ci „*toată judecata a dat-o Fiului*” (Ioan 5,22). „Tatăl a dat toată judecata Fiului nu întrucât Fiul este Dumnezeu, ci întrucât s-a făcut om, iar Acesta va judeca pe toți comparând viețuirea Sa ca om cu a noastră”². „Tot omul care judecă pe altcineva, se află ca un antihrist, de vreme ce i-a răpit Domnului Hristos stăpânirea ce i-a dat-o Dumnezeu Tatăl, făcându-se judecător în locul Lui”³. În acest sens avem o împlinire în Pateric: „Un frate a căzut în desfrânare, iar un bătrân a zis: Rău a făcut! După câteva zile fratele a răposat. Îngerul a venit cu sufletul fratelui la acel bătrân zicând: Iată, cel pe care l-ai judecat a răposat! Unde poruncești să-l așezăm, în Împărăția lui Dumnezeu sau la chinuri? Și a petrecut bătrânul până la moarte rugându-L pe Dumnezeu să-i ierte acel păcat, plângând și ostenindu-se foarte mult”⁴.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „Oamenii, lăsând grija de a-și plânge păcatele lor, au luat judecata de la Fiul și se judecă și se osândesc unii pe alții, de parcă nu ar fi păcat. Cerul s-a uimit

¹ **Ibidem**, p. 543, nota 1092.

² *Filocalia*..., vol. II, pp. 226-227.

³ *Patericul*..., p. 394.

⁴ **Ibidem**.

de aceasta și pământul s-a cutremurat. Ei însă nu se rușinează, ca niște nesimțiți”¹. „Cel ce iscodește păcatele altora sau judecă din bănuieli pe fratele său încă nu a pus început pocăinței, nici cercetării și cunoașterii păcatelor sale, care sunt cu adevărat mai grele decât plumbul. De aceea ca un nebun și ca unul ce umblă în întuneric, lăsând păcatele sale, cugetă la ale altora, fie că există de fapt, fie că și le închipuie el din bănuială”². Sfântul Ioan Gură de Aur constată: „Este cea mai mare ticăloșie să lași păcatele tale și să le iscodești pe ale altora”³. De fapt noi tocmai de aceea „ne iscodim păcatele unii altora, nu ca să le plângem, ci ca să le bârfim; nu ca să ne vindecăm, ci ca să ne rănim și mai mult și ca să ne acoperim păcatele noastre cu păcatele semenilor noștri”⁴. „Dacă mintea nu ar ieși din sine, lăsând ale sale și râzând de ale altora, nu ar ajunge să judece. Judecarea altora înseamnă de fapt o uitare de sine”⁵. „Contabilii aspri și amănunți ai greșelilor aproapelui suferă de această patimă, pentru că nu și-au adus niciodată aminte în chip nemincinos și deplin de greșelile lor. Căci dacă ar privi cineva amănunțit la păcatele sale, înlăturând acoperământul iubirii de sine, n-ar mai purta grijă de nimic din cele ale vieții. Ar socoti că nu-i ajunge timpul nici măcar pentru a se plânge pe sine, chiar dacă ar trăi o sută de ani, chiar dacă ar vedea râul Iordan plin întreg de lacrimile pornite din ochii săi”⁶. „Cel care se cunoaște pe sine nu se uită la viața și faptele fraților”⁷.

¹ *Filocalia...*, vol. II, p. 113.

² *Ibidem*, pp. 113-114.

³ **Sfântul Ioan Gură de Aur; Sfântul Grigore de Nazianz și Sfântul Efrem Sirul**, *Despre preoție*, traducere, introducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1998, p. 149.

⁴ *Ibidem*, p. 220.

⁵ *Filocalia...*, vol. IX, p. 202, nota 406.

⁶ *Ibidem*, p. 202.

⁷ **Ioan Moshu**, *Op. cit.*, p. 139.

Clevetitorii uită că și ei au păcate, uneori chiar mai mari decât ale celor pe care îi înfierează și îi pun la stâlpul infamiei. Am văzut de nenumărate ori bețivi care criticau cu vehemență pe vreun cunoscut de-al lor care s-a îmbătat o dată. Dacă le-ai fi spus că ei sunt bețivi, ar fi fost în stare să-ți dea în cap. La fel se întâmplă și cu alte păcate. Adică ceea ce pentru alții este rușinos, josnic și demn de blamat, dacă ni se întâmplă nouă, ni se pare un fapt normal, sau în cel mai rău caz o scădere de moment, care trebuie trecută cu vederea. Astfel măsurăm cu altă măsură pentru alții decât pentru noi. Sfântul Ioan Scărarul spune în acest sens: „Am văzut pe unii care săvârșeau tot felul de păcate mari pe ascuns și neștiuți de lume și, cu presupusa lor curăție, osândeau aspru pe cei ce săvârșeau la arătare unele greșeli mici”¹. Mântuitorul ne atrage atenția: „*De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, și bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? Sau cum vei zice fratelui tău: Lasă să scot paiul din ochiul tău și iată bârna este în ochiul tău? Fățarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău*” (Matei 7,3-5).

Păcatul judecării aproapelui izvorăște din mândrie, pentru că cei ce critică și ponegresc fără jenă pe cineva îl disprețuiesc, în timp ce pe ei se consideră mai buni. Clevetirea „este o urmare a urii și a ținerii de minte a răului”², pentru că cei ce „bârfesc și ponegresc cu plăcere și ușurință învățăturile, faptele sau împlinirile aproapelui, se scufundă în chip jalnic în duhul urii”³, „iar ura față de aproapele este moartea sufletului”⁴.

Foarte multă lume consideră judecarea aproapelui drept un păcat mic. Sfinții Părinți însă consideră grăirea de rău mai grea

¹ *Filocalia...*, vol. IX, p. 203.

² **Preot Profesor Dr. Acad. Dumitru Stăniloae**, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002, vol. I, p. 114.

³ *Filocalia...*, vol. IX, p. 203.

⁴ *Filocalia...*, vol. IV, p. 36.

decât desfrânarea¹. Sfântul Isaac Sirul ne atrage atenția: „Atunci când îți deschizi gura și grăiești de rău pe cineva, socotește-te mort în fața lui Dumnezeu și toate faptele tale zadarnice, chiar de ți s-ar părea că pe bună dreptate și spre zidire te-a îndemnat gândul tău să grăiești. Căci ce nevoie are cineva să-și surpe casa sa, pentru a o repara pe a altuia?”². „Când grăiești de rău pe cineva, ai murit în fața lui Dumnezeu, căci rupând comuniunea de dragoste cu fratele tău, te-ai făcut incapabil și de comuniunea cu Dumnezeu și te-ai închis față de izvorul vieții ce-ți vine prin această comuniune, sau care se află în comuniunea însăși”³. „Bârfirea este moartea sufletului”⁴.

Dacă stăm să cugetăm drept, ce folos avem noi din judecarea aproapelui? Sau ce folos are cel judecat de noi? Nimeni nu are de câștigat. Singurul biruitor este vrăjmașul, care își bate pur și simplu joc de noi, iar noi intrăm fără împotrivire în cursa lui. Nu numai că nu câștigăm nimic, ci din contră, săvârșim un păcat foarte grav. Mântuitorul a spus: „*Pentru orice vorbă deșartă pe care o vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecării*” (Matei 12,36), drept aceea „*nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura*” (Matei 7,1-2). „Dracii ne îndeamnă să păcătuim, iar dacă nu ascultăm, ne îmbie să-i judecăm pe cei ce păcătuiesc”⁵, iar în acest fel păcătuim. Sfinții Părinți ne povățuiesc: „Nu judeca pe cel desfrânat dacă tu ești curat, pentru că și tu calci legea, căci Cel ce a zis să nu desfrânezi,

¹ *Patericul...*, p. 156.

² *Filocalia...*, vol. X, p. 302.

³ *Ibidem*, p. 302, nota 346.

⁴ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, vol. XI, Huși, 1990, p. 614.

⁵ *Filocalia...*, vol. IX, p. 202.

a zis și să nu judeci!”¹. „Prin judecarea celorlalți, diavolul ne aruncă departe de Dumnezeu și pierdem, astfel, plata pentru virtuțile pe care, poate le avem”². „Nimic nu aduce mai multă tulburare decât vorba multă și nimic nu este mai rău decât vorba neînfrânată, care poate să strice starea sufletului. Căci cele ce le zidim în fiecare zi, ea le surpă și cele ce le adunăm cu osteneală, sufletul le risipește prin mâncărimea de limbă. Ce este mai rău decât ea? Este un rău fără frâu”³. „Dacă făcându-ți slujirea ta, critici pe altul care nu și-o face, osteneala ți s-a făcut zadarnică. Slujind lui Dumnezeu, dar ne iubind pe aproapele, nu-ți este primită slujirea de Dumnezeu. Este mai mare iubirea aproapelui decât slujirea care pretinde că este adusă lui Dumnezeu”⁴.

Sfântul Ioan Scărarul ne atrage atenția: „Precum mândria poate pierde pe cel ce o are chiar fără altă patimă, tot așa și judecarea altora, chiar de se află singură în noi, poate să ne piardă cu desăvârșire”⁵. Din pilda vameșului și a fariseului desprindem un aspect foarte important: Nu numai clewetirea este păcat, ci și judecarea aproapelui în inima noastră. Dumnezeu este Cel care va judeca pe fiecare dintre noi și va răsplăti fiecăruia cu dreptate.

„Cel ce spune păcatul fratelui pentru a-l batjocori sau a-l bârfi nu va scăpa de părăsirea lui Dumnezeu, ci va cădea sigur fie în aceeași greșală fie în alta, și va suferi rușine, muștrat fiind și batjocorit de alții”⁶. Astfel niciodată să nu judecăm vreun păcătos, oricât de mare ar fi, pentru că mâine putem fi noi în locul lui, „căci în cele ce-l bârfim pe aproapele, în acelea vom cădea”⁷.

¹ *Patericul...*, p. 396.

² **Hristodoulos Paraskevaïdis**, *Războiul împotriva Satanei*, Editura Anastasia, 1998, p. 94.

³ *Filocalia...*, vol. IV, p. 118.

⁴ *Filocalia...*, vol. XII, p. 85, nota 127.

⁵ *Filocalia...*, vol. IX, p. 203.

⁶ *Filocalia...*, vol. II, p. 118.

⁷ **Preot Profesor Dr. Acad. Dumitru Stăniloae**, *Ascetica...*, p. 153.

Dumnezeu îngăduie ispita, iar cel care râde astăzi de un păcătos și îl batjocorește, mâine poate cădea el în păcat. I-ar conveni acum să-l judece ceilalți și să râdă de el? Cu siguranță, nu.

Judecarea aproapelui duce la pierderea harului lui Dumnezeu. Avva Ioan Savaitul povestește: „Șezând odată în pustie, a venit la mine un frate dintr-o mănăstire ca să mă viziteze. L-am întrebat cum o duc părinții, iar el mi-a zis: Cu rugăciunile tale, bine. L-am întrebat de un frate care avea faimă proastă. Fratele mi-a zis: Crede-mă, părinte, că nu a scăpat de acea faimă. Auzind aceasta, am zis: Uf. Cum am zis aceasta, am căzut într-un somn și m-am văzut înaintea Golgotei, unde Domnul era răstignit între doi tâlhari. Am vrut să mă apropiu de El și să mă închin Lui. Când m-a văzut Domnul însă, a poruncit îngerilor care erau de față: Aruncați-l afară, căci pentru mine este antihrist, căci înainte să judec Eu, el l-a judecat pe fratele lui. Auzind aceasta am plecat imediat, dar mantia pe care o purtam mi s-a prins de poartă și am lăsat-o acolo. Îndată m-am trezit și am înțeles că mantia era purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de mine, pe care eu o pierdusem. Din ziua aceea am petrecut șapte ani în pustie fără să dorm, fără să intru sub acoperiș și fără să întâlnesc vreun om, până ce L-am văzut iarăși pe Domnul, Care a poruncit să mi se dea mantia înapoi”¹.

Așa cum cei ce îi judecă pe alții își agonisesc osândă, cei care își văd numai propriile păcate, fără a se interesa de păcatele celorlalți, sunt apreciați de Dumnezeu.

Prin faptul că îl judecăm pe aproapele nostru nu îl ajutăm cu nimic. Din contră, dacă el aude la un moment dat ce am vorbit despre el, ne poate deveni dușman. Ce putem face pentru un păcătos, este să-l sfătuim să se îndepărteze de păcat și să ne rugăm pentru el. Sfinții Părinți ne îndeamnă: „De vei vedea cu ochii tăi pe un frate păcătuind, să nu-l osândești, ci roagă-te lui

¹ *Patericul Sinaitic*, Editura DEISIS, Sibiu, 1995, pp. 129-130.

Dumnezeu pentru el, zicând: Doamne, păzește pe fratele meu și pe mine de acest păcat! Și zi: Blestemat să fii tu, diavole, că al tău este lucrul acesta, căci fratele meu nu ar fi făcut aceasta, de nu l-ai fi înșelat tu! Întărește-ți inima și păzește-te să nu-l osândești, ca să nu se depărteze de la tine Duhul Sfânt”¹. Sfinții Varsanufie și Ioan ne învață: „Trebuie să socotiți păcatul aproapelui ca al vostru și să urâți pe diavolul care l-a amăgit. Căci precum dacă cineva este împins într-o capcană, îl ocărâm pe cel ce l-a împins, așa și aici”². Autentica atitudine creștină în ceea ce privește păcatul aproapelui o avem în exemplul unui om cu viață sfântă, care a văzut pe cineva păcătuind și lăcrimând cu amar, și-a zis: „Fratele acesta a greșit astăzi, iar eu voi păcătui mâine. El se va pocăi negreșit, iar eu nu mă voi pocăi”³. Avva Pimen ne spune: „Dacă noi acoperim greșelile fratelui nostru și Dumnezeu acoperă greșelile noastre; iar dacă noi arătăm greșelile fratelui și Dumnezeu le descoperă pe ale noastre”⁴.

Pocăința șterge păcatele, de aceea a spus Mântuitorul că *„în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăiește, decât pentru nouăzeci și nouă de drepți, care n-au nevoie de pocăință”* (Luca 15,7). „Noi nu știm dacă fratele care a păcătuیت s-a pocăit și a bineplăcut lui Dumnezeu prin smerenie și mărturisire”⁵, pentru că „unii au făcut greșeli mari la arătare, dar lucruri și mai mari în ascuns”⁶. Sfântul Ioan Scărarul spune: „Am văzut un om păcătuind pe față și pocăindu-se în ascuns și am aflat pe urmă că pe cel ce eu îl osândeam, Dumnezeu îl socotea neprihănit, pentru că împlânzise cu adevărat pe

¹ *Patericul...*, p. 287.

² *Filocalia...*, vol. XI, pp. 438-439.

³ *Patericul...*, p. 393.

⁴ *Ibidem*, p. 188.

⁵ *Filocalia...*, vol. XI, p. 439.

⁶ *Filocalia...*, vol. IX, p. 202.

Stăpânul prin întoarcerea sa”¹. Iar avva Dorotei ne atrage atenția: „Tu cunoști acest păcat, iar Dumnezeu îl miluiește. Tu îl osândești și îți pierzi sufletul. De unde știi și câte lacrimi a vărsat el înaintea lui Dumnezeu pentru păcatul lui? Tu știi păcatul lui, dar nu știi pocăința lui”².

Să nu uităm că toți oamenii, inclusiv cei păcătoși, sunt după chipul lui Dumnezeu. O monedă de aur, oricât ar fi de murdară, după ce este curățită și lustruită își recapătă luciul de la început și strălucește minunat în razele soarelui, fără a se mai vedea murdăria și petele de odinioară.

Teodor al Edesei ne îndeamnă: „Ferește-te de a vătăma pe aproapele cu limbă vicleană, ca să nu fii vătămat de ucigașul”³, pentru că „sufletul bârfitor are în loc de lumină spini: căci se vatămă pe sine, pe ascultător și uneori și pe cel grăit de rău”⁴. „Nu-i socoti binevoitori pe cei ce-ți aduc vorbe care produc în tine supărare și ură împotriva fratelui, chiar dacă s-ar părea că spun adevărul. Ci întoarce-te de la unii ca aceștia, ca de la niște șerpi care omoară, ca lor să le retezi vorbirea de rău, iar sufletul tău să-l izbăvești de răutate”⁵. „De îți va grăi cineva de rău pe fratele său, să nu adaugi cuvânt la clevetirea lui, ci ori taci, ori zi așa: Eu însumi, frate, sunt foarte păcătos și osândit, așa încât nu îndrăznesc și nici nu pot să osândesc pe alții; și așa vei mântui și sufletul aceluia și pe tine de osândire”⁶. Să luăm deci aminte și să nu judecăm pe nimeni, ca să ne fie și nouă mai ușor la judecata lui Dumnezeu, pentru că Domnul își ține promisiunea pe care a făcut-o când a spus: „*Nu judecați și nu veți fi judecați; nu osândiți și nu veți fi osândiți*” (Luca 6,37).

¹ **Ibidem**, p. 201.

² *Filocalia...*, vol. IX, p. 543.

³ *Filocalia...*, vol. IV, p. 245.

⁴ **Ibidem**, p. 36.

⁵ *Filocalia...*, vol. II, p. 129.

⁶ *Patericul...*, p. 287.

Pe cei care sunt vorbiți de rău, Sfinții Părinți îi îndeamnă: „Dacă vreun frate, ispitit fiind de diavol, stăruie în a te vorbi de rău, nu te lăsa scos din starea dragostei, ci rabdă, căci același diavol caută să-ți tulbure cugetul. Dacă, ocărât fiind, vei binecuvânta și te vei purta cu bunăvoință, nu vei cădea din dragoste, căci aceasta este calea înțelepciunii după Hristos și cel ce nu merge pe ea, nu va locui împreună cu El”¹. Chiar „dacă cel ce te-a vorbit de rău va veni la tine, să nu îl vădești, ci veselește-te împreună cu el și fii cu fața veselă către el, ca să ai îndrăzneală către Dumnezeu în rugăciunea ta”², pentru că în acest fel îți mântuiești sufletul și izbăvești și pe fratele tău de acest păcat, pentru că văzând el purtarea ta, se va rușina, iar diavolul clevetirii va fugi de la el.

„Comparându-se cu ceilalți, fariseul îi judeca pe alții, începând chiar cu cel care se ruga în același timp cu el, pe vameș. Apreciindu-se pe sine și făcându-se judecătorul celorlalți, pe care îi disprețuia, fariseul se lua pe el drept unitate de măsură, ca și cum el ar fi fost Judecătorul, știind să aprecieze ce e bine și ce e rău în viața celorlalți oameni. Ori, noi știm că aceasta o poate face numai Dumnezeu care le știe și pe cele nevăzute, care cunoaște și intențiile și circumstanțele faptelor omenești”³.

„Mândria nu-i place lui Dumnezeu. Dimpotrivă, îi place smerenia, chiar dacă vine din partea unui păcătos care se pocăiește. Un păcătos care se pocăiește este mai sus în ochii lui Dumnezeu decât un drept care se mândrește”⁴. „Avva Sarmata a spus în acest sens: Prefer mai bine un om care a păcătuț și știe că a păcătuț și se pocăiește, decât un om care nu a păcătuț și crede

¹ *Filocalia...*, vol. II, p. 129.

² *Patericul...*, p. 276.

³ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 450.

⁴ **Ibidem.**

că este drept”¹. „Căci fariseul era cu adevărat drept, iar vameșul era cu adevărat păcătos. Ca să tâlcuim bine parabola nu trebuie să uităm nicio clipă acest lucru”².

„Aceasta este concluzia pe care trebuie să o tragem. În fața lui Dumnezeu nu trebuie să ne prezentăm numai cu faptele noastre - se înțelege că și cu faptele noastre bune, mai ales - dar trebuie să ne prezentăm îndeosebi cu roadele pe care le lasă în sufletul nostru faptele noastre bune. Dacă fapta noastră bună ne strică sufletul, degeaba e bună. Și dacă ne mândrim cu ea, și atunci degeaba e bună. Căci trebuie să știm că Dumnezeu nu are nevoie de fapta noastră bună, de fapte în sine. Importantă e inima cu care facem faptele. De faptele bune avem nevoie noi și aproapele nostru. Important este cum se reflectă faptele bune în relațiile noastre cu aproapele. Căci pe Dumnezeu nu-L interesează să respectăm preceptele de dragul preceptelor. Dumnezeu vrea să le respectăm pentru ca să creeze relații bune între noi, oamenii de pe pământ”³.

„Ori, atunci când te duci în fața lui Dumnezeu și-i spui: Mi-am făcut rugăciunile, mi-am îndeplinit toate datoriile religioase, dar în același timp te uiți cu dispreț la celălalt, și spui: Nu sunt ca el, și spui: Să rămână înapoia mea, acolo unde se află, la ușă, înseamnă că n-ai realizat nimic. Faptele tale au fost ostenele în zadar. N-ai câștigat nimic. Dacă faptele n-au creat în sufletul tău o dispoziție deosebită de dragoste și smerenie, de compasiune și de iertare, starea de suflet care să te apropie de vecinul, de prietenul, de dușmanul, de străinul, de oricine este aproapele tău, dacă nu ți-au schimbat inima, făcând-o mai bună, dacă nu te-au dus în situația de a nu te face judecătorul aproapelui, și dacă nu te-au îndemnat să te oferi să-l mai ajuți, atunci n-ai realizat mare

¹ *Patericul...*, p. 236.

² **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 450.

³ **Ibidem.**

lucru, pentru că Dumnezeu vrea de la noi o inimă bună, de aceea psalmistul a zis: *«Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule»* (Psalmul 50,10). Astfel, să venim la biserică, să ne închinăm, să aducem jertfe, dar să ne schimbăm și inima. Să fim buni. Numai așa sunt toate bine primite de Dumnezeu”¹.

„Bizuiți pe calitățile lor, pradă ispitelor unui demon subtil, oamenii asemenea fariseului din această pildă încep să se creadă mai înțelepți și mai drepți decât ceilalți oameni din jurul lor. Și de cele mai multe ori chiar sunt, și mai înțelepți, și mai drepți. Fariseul din parabolă era drept. Nu mințea când spunea în rugăciune că își îndeplinește toate îndatoririle, și către Dumnezeu și către oameni. Dar se mândrea. Se compara: *«nu sunt ca vameșul acesta»!* Și nu era ca acela. Dar de ce trebuia să se compare? De ce trebuia să-l judece? Cine îl investise cu calitatea de judecător? Judecându-l pe vameșul păcătos, cădea mai jos decât el. De aceea Mântuitorul a apreciat, tâlcuindu-și de fapt parabola, că mai îndreptat s-a întors vameșul cel păcătos la casa sa, decât fariseul cel drept și virtuos”².

„Oare de ce? Era drept să fie așa? Era drept. Judecând, cel virtuos își scădea virtutea. Păcătuia împotriva duhului iertării, a duhului generozității, a duhului bunătații și al îndreptării, păcătuia împotriva iubirii și a compasiunii. Se răcea. Își pierdea căldura față de aproapele. Făcea din aproapele un dușman. Și chiar dacă l-ar fi crezut dușman, tot cu iubire ar fi trebuit să-l învăluiească, nu cu dispreț, nu cu condamnare, nu cu îndepărtare de el”³.

„Părinții de altădată, retrași din lume ca să scape de ispitele ei, se fereau cu mare precauție de judecarea altora. Iar cei mai duhovnicești îi preveneau întotdeauna pe cei tineri să se ferească

¹ **Ibidem.**

² **Idem**, *Cuvinte...*, p. 122.

³ **Ibidem.**

de acest păcat, pentru că trage după sine multe păcate și, în primul rând, îl trage pe cel mai mare: mândria”¹.

Despre un călugăr care nu a judecat pe nimeni avem o relatare în Pateric: „Lângă un avvă viețuia un frate care era cam trândav în nevoiță. Pe când acesta trăgea să moară, ședeau în preajma lui unii dintre frați, care au văzut că bătrânul se duce vesel și cu bucurie din trup. Vrând să-i zidească pe frați, avva l-a întrebat pe bătrân: Frate, noi toți știm că nu erai prea nevoitor și cum de ieși așa cu osârdie din trup? Bătrânul i-a răspuns: Părinte, adevărul îl grăiești, însă de când m-am făcut monah eu nu știu să fi judecat vreun om, sau să fi ținut minte răul, ci de s-a întâmplat vreodată o ispită cu cineva, în acel ceas m-am împăcat cu el, de aceea Îi voi spune lui Dumnezeu: Stăpâne, Tu ai zis: *«Nu judecați și nu veți fi judecați; nu osândiți și nu veți fi osândiți; iertați și vi se va ierta»* (Luca 6,37). Auzind acestea, avva i-a zis bătrânului: Pace ție, fiule, că și fără osteneală te-ai mântuit!”².

Din această cauză, Domnul Hristos ne-a atras luarea aminte: „*Nu judecați, ca să nu fiți judecați; căci cu judecata cu care judecați, cu aceea veți fi judecați; și cu măsura cu care măsurați, cu aceea vi se va măsura. Cum de vezi paiul din ochiul fratelui tău, dar bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? Sau cum îi vei zice fratelui tău: Lasă-mă să-ți scot paiul din ochi, și iată că-n ochiul tău este bârna? Fățarnicule, scoate mai întâi bârna din ochiul tău și numai atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău*” (Matei 7,1-5).

Mântuitorul spune în continuarea parabolei: „*Iar vameșul, departe stând, nu cuteza nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!*”.

¹ **Ibidem**, p. 123.

² *Patericul...*, p. 279.

„Într-un contrast total față de fariseu ne este înfățișat vameșul, care era conștient de vinovăția sa. El știa prea bine că faptele sale de necinste, de lăcomie, de furt meritau cea mai severă pedeapsă. Dar, cu toată păcătoșenia sa, el nu și-a pierdut încrederea în mila lui Dumnezeu. Vameșul, profund muștrat și rușinat de faptele sale din trecut, poate și din prezent, stătea undeva, într-un colț întunecat al templului, neîndrăznind nici ochii să și-i ridice spre cer, și bătându-și pieptul, ca semn al durerii, al regretului pentru păcate și a celei mai adânci căințe, abia dacă mai putea articula câteva cuvinte: *«Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!»*. În această exprimare scurtă, vameșul a făcut două afirmații de referință: Că este un păcătos și că numai mila lui Dumnezeu, de care depindea în totalitate, îl mai poate ajuta. Și el I-a spus lui Dumnezeu cine este, numai că el I-a zis că-i un păcătos, în timp ce fariseul se considera un om drept. Iar, spre deosebire de fariseu, care nu cerea nimic de la Dumnezeu, vameșul cere ceva în rugăciunea sa: Milă, îndurare, îngăduință față de un păcătos. Și acestea nu pot veni decât de la Dumnezeu. Astfel, el Îl pune pe Dumnezeu în centrul vieții lui, singurul de care mai depindea ziua lui de mâine. Căutând mila lui Dumnezeu față de păcatele lui, el nu a avut timp să mai vadă și pe altcineva în timp ce se ruga, ci se vedea doar pe sine însuși. Și astfel, rugăciunea lui a fost ascultată, pentru că el s-a rugat cu adevărat”¹.

„Vameșul trebuie privit din punctul de vedere al timpului său. El nu îndrăznește *«nici ochii să-și ridice către cer»*, ca să nu mai vorbim despre mâini, căci așa trebuie să completăm descrierea, deoarece ridicarea mâinilor făcea parte din gestul uzual al rugăciunii. Vameșul stătea cu capul plecat și cu mâinile încrucișate pe piept. Ceea ce urmează însă nu face parte din atitudinea uzuală de rugăciune, ci gestul respectiv este o expresie

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 336-337.

a disperării. Bărbatul se izbește cu pumnii în piept, uitând cu totul unde se află, fiind copleșit de simțul amarnic al îndepărtării sale de Dumnezeu. El și familia sa sunt într-o situație fără speranță, deoarece pentru el pocăința implică nu numai abandonarea modului său păcătos de viață, adică a ocupației sale, ci și restituirea întregului său câștig fraudulos, plus un adaos de o cincime. Cum să-i știe el pe toți cu care a avut de-a face? Nu numai situația sa este fără speranță, ci la fel este și strigătul său după îndurare”¹.

„De ce își bătea vameșul pieptul? Ca să arate că trupul este unealta păcătuirii. Poftele trupești îl aruncă pe om în cele mai grele păcate. Prea multa grijă față de trup îl desparte pe om de Dumnezeu. De aceea își bătea vameșul pieptul cu umilință și cu rușine, știindu-se păcătos înaintea lui Dumnezeu. De ce însă își bătea pieptul și nu capul? Pentru că în piept se află inima, iar inima este izvorul și al păcatelor și al faptelor bune. Aceasta a spus-o Domnul Hristos Însuși: «*Dinlăuntru, din inima oamenilor ies cugetele rele, desfrânările, hoțiile, omorurile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, invidia, defăimarea, trufia, ușurătatea. Toate relele acestea ies din lăuntru*» (Marcu 7,21-23). De aceea își bătea vameșul pieptul cu pumnii”².

Mântuitorul nu ne descoperă păcatele vameșului, dar importantă este atitudinea lui, faptul că era conștient de ele, și smerindu-se, le regreta sincer.

„Spre deosebire de fariseu, vameșul știe că în templu se află ca la o judecată, în fața lui Dumnezeu Însuși. El se gândește numai la păcatele sale, se judecă pe sine cu asprime, și se osândește singur, ca unul care abia dacă mai are dreptul să apeleze nu la dreptatea lui Dumnezeu, ci la milostivirea Lui,

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 181.

² Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. I, pp. 142-143.

cerând iertare: «*Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!*»¹. Vameșul „nu dorea de la Dumnezeu nimic altceva, decât să fie miluit”².

„Rugăciunea vameșului este un citat. Acesta se folosește de cuvintele introductive ale Psalmului 50, la care adaugă, cu un sens adversativ, termenul «păcătos». În același Psalm întâlnim cuvintele: «*Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit, inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi*» (Psalmul 50,18), care îi dădeau curaj vameșului, pentru că Dumnezeu Îl primește cu brațele deschise pe cel disperat și pe păcătosul deznădăjduit. El este Dumnezeul celor în disperare, iar pentru cei cu inima înfrântă mila Lui este fără sfârșit, «*că în veac este mila Lui*» (Psalmul 135,1)»³.

„Vameșul se ruga cu pocăință și cu părere de rău. Nu este oare extrem de interesant faptul că rugăciunea vameșului, și nu a fariseului, a devenit textul rugăciunii isihaste, a rugăciunii neîncetate? Isihăștii spun: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!». Vameșului din parabolă, Mântuitorul i-a pus în gură o rugăciune asemănătoare: «*Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!*»⁴.

„Vameșul nu se compara cu alții. Fiind copleșit de simțământul vinovăției, stătea ca și când ar fi fost singur în prezența lui Dumnezeu. Unica lui dorință era să primească mila lui Dumnezeu”⁵.

Un părinte al Bisericii a scris: „Cel ce se socotește pe sine nevrednic și de cererile cele mai mici și cere, ca un păcătos, cele mai mici, primește iertare mare. Căci credincios este Dumnezeu să ne dea nouă și peste ceea ce cerem”⁶.

¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Op. cit.*, p. 389.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 237.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 182.

⁴ Antonie Plămădeală, *Cuvinte...*, pp. 122-123.

⁵ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 107.

⁶ *Filocalia...*, vol. IX, p. 313, nota 670.

„Vameșul se ruga cu smerenie, cu lacrimi și cu zdrobirea inimii. O frumoasă apoftegmă spune că: «Așa cum untdelemnul și sarea dau gust bucatelor, tot așa smerenia și lacrima întraripează rugăciunea». O asemenea rugăciune întraripată ajunge în cer și Dumnezeu o primește”¹.

„Smerenia este temelia vieții creștinești, iar temelia smereniei este cunoașterea păcatului și căința pentru păcat. «Nimic nu-l poate smeri pe om așa tare ca păcatul și cunoașterea lui» - zice Sfântul Ioan Gură de Aur”².

„Smerenia, această împărăteasă a tuturor virtuților, cum o numesc Sfinții Părinți, este remediul omului căzut. Din smerenie nu poate cădea nimeni”³.

„Smerenia este cea mai aleasă dintre toate virtuțile, însă aceasta se poate învăța numai în școala Mântuitorului, în școala Golgotei, în școala Celui care a zis: «Învățați de la Mine, căci sunt blând și smerit cu inima!» (Matei 11,29)”⁴. „Limita superioară a smereniei lui Hristos și modelul ultim al smereniei noastre au fost dezvăluite pe Cruce”⁵.

„Un frate l-a întrebat pe un bătrân, zicând: Avvo, ce este smerenia? Bătrânul i-a răspuns: Smerenia este aceasta, să nu socotești că ai făcut ceva lucru bun și plăcut lui Dumnezeu. Ci mai vârtos să te socotești pururea fără de nicio faptă bună și plăcută lui Dumnezeu. Între oameni fiind, să te socotești și să te vezi mai păcătos și mai nevrednic decât toți. Celui ce-ți face rău, să te silești să-i faci bine, după puțința ta. Iată, fiule, ți-am spus ce este smerenia, mergi dar și fă așa și te vei mântui!”⁶.

¹ Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, *Op. cit.*, p. 67.

² Preot Iosif Trifa, *Op. cit.*, pp. 32-33.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 238.

⁴ Preot Iosif Trifa, *Op. cit.*, p. 34.

⁵ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 238.

⁶ *Patericul...*, p. 360.

„Un frate l-a întrebat pe avva Tithoe, zicând: Care este calea care duce la smerenie? Bătrânul i-a răspuns: Calea smereniei aceasta este: înfrânarea și rugăciunea și a te avea pe tine sub toată zidirea”¹.

„Un frate i-a zis avvei Sisoe: Văd că aducerea aminte a lui Dumnezeu petrece cu mine. Bătrânul i-a zis: Nu este mare lucru să fie cugetul tău la Dumnezeu, ci mare este să te vezi pe tine sub toată zidirea. Că aceasta împreună cu osteneala trupească povățuiește la chipul smeritei cugetări”².

Sfântul Varsanufie ne îndeamnă: „Smerește-te cu adevărat nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci și a oamenilor”³. Dar cum se câștigă smerenia față de semenii? Simeon Evlaviosul ne recomandă: „Să te socotești pe tine mai păcătos decât tot omul, petrecând timp îndelungat în acest gând”⁴. „Trebuie să-i privești pe toți ca sfinți și numai pe tine să te socotești ca cel din urmă păcătos. Să gândești că toți se mântuiesc, numai tu singur vei fi osândit în ziua judecății”⁵.

„Silește-te de îți învață și-ți deprinde inima ta să gândească și să grăiască întru sine despre fiecare om, zicând: Acest frate este cu mult mai cuvios și mai vrednic de toată cinstea și lauda, decât mine ticălosul. Și așa, încet, încet, îți vei deprinde inima și gândul tău a te ocări și a te defăima pe tine însuși, a te socoti mai vrednic, mai ticălos decât toți oamenii. Așa se va sălășlui și va viețui întru tine Sfântul Duh. Iar de te vei socoti mai vrednic de cinste, mai cuvios și mai bun decât alți frați și vei începe a ocări și a defăima pe alții, atunci iese și fuge de la tine darul Duhului

¹ **Ibidem**, p. 246.

² **Ibidem**, p. 225.

³ *Filocalia*..., vol. XI, p.139.

⁴ *Filocalia*..., vol. VI, p. 101.

⁵ **Ibidem**, pp. 96-97.

lui Dumnezeu și vine asupra ta duhul spurcăciunii trupești și acela îți împietrește inima și pleacă umiliința de la tine”¹.

Sfântul Siluan Athonitul a scris: „Dacă vrem să ne smerim cu adevărat trebuie să ne socotim mai răi decât toți oamenii și să ne osândim la iad”². Dacă ne osândim noi, ne vom smeri și Dumnezeu ne va izbăvi de focul iadului. Dacă nu ne osândim noi singuri la iad, atunci ne vor osândi faptele noastre înaintea lui Dumnezeu și nu vom avea nicio scăpare. Cum poate un creștin care nu are păcate mari să se considere mai păcătos decât cel mai mare dintre păcătoși și sub toată zidirea? Cum poate ajunge la această smerenie adâncă? El nu omoară, nu fură, nu desfrânează etc., deci evident că este mai bun decât cei ce fac acestea. Păcătoșii care săvârșesc astfel de fapte nu Îl au pe Dumnezeu, ei nu L-au cunoscut pe Hristos, ori creștinul Îl are pe Hristos, cunoaște mai mult, de aceea i se și cere mai mult. Din acest motiv un păcat mic al creștinului, de care știe că este păcat, dar îl săvârșește conștient, este mai grav decât păcate mult mai grele săvârșite de un mare păcătos. Un mare păcătos nu este conștient de gravitatea faptelor sale, de aceea le săvârșește. Un mare păcătos nu a primit de la Dumnezeu darurile pe care le-am primit noi. Dacă le-ar fi primit, poate ar fi fost mult mai înalt din punct de vedere moral decât noi. De aceea trebuie să ne smerim și să ne socotim cei mai mari păcătoși de pe fața pământului, pentru că la darurile primite de la Dumnezeu nu răspundem cum se cuvine. Din acest motiv creștinul trebuie să se smerească, pentru că *„sluga care știe voia stăpânului său și nu o va face se va bate mult”* (Luca 12, 47).

¹ *Patericul...*, p. 266.

² **Cuviosul Siluan Athonitul**, *Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei*, introducere de Diacon Asistent Ioan I. Ică jr., traducere de Preot Profesor Ioan Ică și Diacon Asistent Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Alba Iulia, 1994, p. 198.

„Două sunt semnele smereniei. Cel dintâi este să te ai pe tine mai prejos de toți”¹. „Să socotești că fratele tău este mai înțelept decât tine și te întrece în toate”², „că tu ești mai păcătos decât toți, că ești mai rău decât toate fapăturile, și că ești mai de plâns decât dracii, fiindcă ești slugă dracilor. Cel de-al doilea semn este să pui în seama lui Dumnezeu isprăvile tale”³. „Aceasta este smerenia desăvârșită, a sfinților”⁴.

Despre ce înseamnă smerenia vom da un exemplu din viața Sfântului Ioan Damaschin, care s-a născut într-o familie de oameni foarte bogați din Damasc. În tinerețe a fost ministru de finanțe al califului Umar al II-lea (717-720), însă a renunțat la toate și s-a călugărit, ajungând unul dintre cei mai mari teologi ai Bisericii. Un mare profesor a scris despre Sfântul Ioan Damaschin: „Crepusculul scrierilor patristice răsăritene a fost măreț. Asemenea soarelui, care, înainte de a apune, își răspândește razele sale cele mai frumoase, tot astfel descoperirea dumnezeiască și-a aflat expresia cea mai aleasă în opera Sfântului Ioan Damaschin, «cel din urmă dintre Părinți, cel dintâi dintre teologi». Sfântul Ioan Damaschin este numit Părintele Dogmaticii creștine, căci opera pe care a alcătuit-o, expusă clar și potrivit, arată sistemele adevărurilor de credință. Teologii n-au încetat niciodată să cerceteze și să imite acest compendiu clasic, după cum este numit în general, potrivit oricărei epoci. Doctrina expusă în el este conformă întru totul învățaturii creștine a epocii patristice”⁵.

¹ *Filocalia...*, vol. VII, p. 135.

² *Filocalia...*, vol. IX, p. 501.

³ *Filocalia...*, vol. VII, p. 138.

⁴ *Filocalia...*, vol. IX, p. 501.

⁵ **Nicolae Chițescu**, *Răscumpărarea în Sfânta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți. Studiu istorico-dogmatic*, Tipografia „Activitatea grafică”, București, 1937, p. 129.

„Când a intrat ca frate în Mănăstirea Sfântul Sava, Sfântul Ioan Damaschin a fost rânduit să stea în ascultare de un monah bătrân. Acesta i-a poruncit să se lepede de toate cele lumești, să-și păstreze sufletul și trupul curate, să se ferească de mândrie din cauza învățăturii lumești acumulate, să nu scrie nimic, nici măcar o scrisoare și să fie tăcut. Ioan a primit fără cârtire toate aceste porunci, păzindu-le întocmai. Odată bătrânul a vrut să-i pună la încercare ascultarea și smerenia și pentru aceasta l-a trimis în Damasc, unde Sfântul Ioan trăise în mare strălucire, în calitate de ministru de finanțe, pentru a vinde niște coșuri la preț dublu decât cel convenit. Sfântul Ioan nu s-a împotrivit deloc, iar după ce a fost luat în răs de toți, din pricina prețului mare pe care îl cerea, a ajuns să vândă coșurile unui fost rob de-al său, care recunoscându-l, le-a cumpărat, nu pentru că avea nevoie de ele, ci pentru că i se făcuse milă de fostul său stăpân. După ce s-a întors la mănăstire, un călugăr, al cărui frate după trup murise, l-a rugat să-i compună o cântare funebră, pentru a se mângâia în durerea sa. La început Sfântul Ioan nu a acceptat, de teamă să nu calce porunca bătrânului său, însă fiind înduplecat de rugămințile și durerea monahului, a compus troparul: «Cu adevărat deșertăciune sunt toate și viața aceasta este umbră și vis; că în deșert se tulbură tot pământeanul, precum a zis Scriptura: Când dobândim lumea, atunci în groapă ne sălășluim, unde împreună sunt împărații și săracii». Pe când Sfântul Ioan cânta acest tropar a fost auzit de bătrânul său călugăr, care supărându-se, l-a alungat ca pe un călcător de poruncă. La rugămințile altor monahi, bătrânul l-a iertat pe Sfântul Ioan, cu condiția să curețe latrinele mănăstirii, iar Sfântul Ioan s-a supus. După un timp, Maica Domnului i s-a arătat în vis monahului în vârstă, muștrându-l pentru faptul că l-a oprit pe Sfântul Ioan să scrie, poruncindu-i să-i îngăduie să alcătuiască imne în cinstea ei, a Mântuitorului și a Sfinților și să apere prin scris dreapta credință. A doua zi, bătrânul l-a rugat pe Sfântul Ioan să-l ierte,

căci din neștiință l-a oprit să scrie. Din acel moment, Sfântul Ioan Damaschin a început să compună cântări și să scrie cărți”¹.

„Smerenia nu este altceva decât cealaltă față a iubirii milostive, cealaltă față a iubirii de Dumnezeu și de aproapele, ceea ce constituie întreaga ei măreție. Însă smerenia nu se exprimă doar în vorbe, chiar dacă ele Îi sunt adresate lui Dumnezeu”².

„Smerenia nu se dobândește prin plecarea capului, prin pletele slinoase sau prin haina neîngrijită, aspră și soioasă, în care mulți socot că stă toată virtutea; ci ea vine din inima zdrobită și stă în duh de smerenie, după cum zice prorocul David: «*Duhul umilit, inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi*» (Psalmul 50,18)”³.

În Pateric avem un îndemn spre adevărata smerenie: „Nu numai cu cuvintele să te smerești, ci și cu mintea. Căci a te înălța în lucrurile cele după voia lui Dumnezeu este cu neputință fără smerita cugetare”⁴.

Sfântul Isaac Sirul ne atrage luarea aminte: „Smerenia este a te socoti pe tine pământ și cenușă în fapte și cuvinte, nu numai în cuvinte”⁵, pentru că „smerenia cu cuvântul este rodul mândriei”⁶. „Când răspunzând la o laudă cu cuvintele: «Nu sunt chiar așa», sau: «N-am făcut cine știe ce lucru mare», dacă ai auzi că le spune altul despre tine nu le-ai putea suporta, dar spunându-le tu, le poți suporta, înseamnă că nu le spui crezându-le cu adevărat, ci le spui ca să auzi dezmințirea lor. Numai atunci refuzi cu modestie reală laudele, când ești în stare să nu te superi nici dacă ai auzi pe altul spunând despre tine lucruri contrare.

¹ **Dumitru Fecioru**, *Viața Sfântului Ioan Damaschin. Studiu de istorie literară creștină*, București, 1935, pp. 10-11.

² **Părintele Placide Deseille**, *Cumuna...*, p. 324.

³ *Filocalia...*, vol. VI, p. 255.

⁴ *Patericul...*, p. 366.

⁵ *Filocalia...*, vol. XI, p. 137.

⁶ *Ibidem*, p.135.

Adică atunci când ți-ar fi egal că vorbește altul despre tine bine sau rău. În acest caz ai fi într-o perfectă obiectivitate față de tine. Dar văzându-te cum te vede altul, este mai ușor să fi obiectiv cu tine decât cu altul. Și numai obiectivitatea cu tine te-ar arăta perfect liber chiar față de tine”¹. „Măsura smereniei adevărate este să fi ajuns la aceea obiectivitate față de tine însuși, încât să te vezi pe tine cum te văd alții, care nu te văd bine sau să nu-ți iei nici măcar în ascuns apărarea”².

„Cu adevărat smerit este cel ce ocărățind fiind de altul, nu-și micșorează dragostea față de acela”³. „Când ne defăimăm pe noi înșine nu înseamnă că avem smerenie, ci atunci când altul ne ocărăște și ne defăimă, încă în public, iar noi răbdăm și zicem: Dumnezeu i-a poruncit fratelui să mă ocărăască pentru păcatele mele, aceasta este smerenia cea adevărată”⁴.

„Cercarea și dovedirea smereniei se face prin necinstire”⁵, iar „desăvârșirea smereniei stă în a primi cu bucurie învinovățirile mincinoase”⁶. „Cel ce rabdă cu smerită cugetare învinuirile ce i se aduc, a ajuns la desăvârșire și este lăudat de sfinții îngeri. Căci nicio faptă bună nu este mai greu de săvârșit decât aceasta”⁷. „Iar pe măsura smeritei tale cugetări, ți se dă ție și răbdarea în necazurile tale”⁸, ne spune Sfântul Isaac Sirul.

„Smerenia se exprimă în mod concret sau se dobândește, ca să spunem așa, printr-un anumit număr de atitudini lăuntrice, un anumit număr de fapte pline de virtute. După cum spuneau

¹ **Ibidem**, p. 315, nota 450 b.

² **Ibidem**, p. 316, nota 452.

³ *Filocalia*..., vol. IX, p. 271.

⁴ **Arhim. Ioanichie Bălan**, *Părintele Paisie Duhovnicul*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993, p. 32.

⁵ *Filocalia*..., vol. IX, p. 308, nota 651.

⁶ *Filocalia*..., vol. X, p. 283.

⁷ *Filocalia*..., vol. IX, p. 271, nota 566.

⁸ *Filocalia*..., vol. X, p. 247.

Părinții pustiei, nimeni nu poate spune ce este smerenia, ea este inefabilă. Putem încerca să spunem cum anume se dobândește, prin ce mod de a ne comporta, prin ce fel de nevoie, care este calea pe care putem ajunge la ea. După Sfinții Părinți, această cale se rezumă la un fel de «troiță a virtuților»: ascultarea, răbdarea și bunăvoința¹.

Mare este puterea smereniei. Părintele Ilie Cleopa a scris într-una din cărțile sale: „Mulți au căpătat mântuirea sufletului fără să aibă darul prorociei, fără să facă semne și minuni, fără să aibă vedenii și fără să vadă pe îngeri. Dar fără smerenie, nimeni nu poate intra în Împărăția cerurilor”², fiindcă „poarta cerului este smerenia”³.

„Dintre toate virtuțile, cea mai greu de realizat este smerenia, fiindcă dintre toate păcatele, cel mai greu de înlăturat este mândria. Uneori mândria se ascunde în smerenie cu multă pricepere, alteori smerenia cade în mândrie, tocmai când se crede mai apărută. Pe amândouă le manevrează duhuri subțiri, nevăzute, între care lupta este greu de arbitrat”⁴.

„Smerenia ne deschide lui Dumnezeu și pe Dumnezeu ni-L deschide nouă; câtă vreme mândria ne închide și pe noi și pe El. Faptele bune ne pot închide încă și mai mult, putându-ni-se face pricină de mândrie. De aceea numai smerenia vorbește cu rezultat bun pentru noi în fața lui Dumnezeu. Numai ea ne deschide inima oamenilor și lui Dumnezeu. Numai la bătaia ei necutezătoare și delicată ni se deschide poarta Împărăției cerurilor. Ea vorbește cu rezultat pentru noi, pentru că în ea vorbește cu adevărat inima noastră”⁵.

¹ **Părintele Placide Desaille**, *Cununa...*, p. 324.

² **Arhim. Ilie Cleopa**, *Despre vise și vedenii*, Editura Bunavestire, Bacău, 1994, p. 37.

³ *Patericul...*, p. 110.

⁴ **Antonie Plămădeală**, *Cuvinte...*, p. 86.

⁵ *Filocalia...*, vol. IX, p. 315, nota 673.

„Cei smeriți se deschid celorlalți, deci și lui Dumnezeu”¹. „Cei mândri însă nu știu decât de ei înșiși”², deci „se văd numai pe ei, încât sunt închiși în ei înșiși și orbi”³.

„Lipsa de smerenie este pricinuită de o jalnică superficialitate, sau aduce cu ea superficialitatea”⁴. „Sinea cunoscută prin mândrie este o sine de suprafață, suprapusă, care stă pe nisip ca un gol, pe când sinea cunoscută de smerenie este sinea afundată pe veci în temeiul ei neclintit și adevărat care este Dumnezeu. Cel mândru, neștiind de păcatele sale, nu se deosebește în închipuirea sa de Dumnezeu, și deci nu-și vede fundamentul său. Cel smerit știind de greșelile sale sau de micimea sa, își vede fundamentul său care-l susține totuși pentru veci, iertându-l”⁵. „Smerenia înseamnă conștiința de sine, precum mândria este lipsa conștiinței de sine”⁶.

„Smerenia este haina lui Dumnezeu. Cine arată că este mare și tare, are pe undeva o slăbiciune pe care vrea să o acopere cu mândria. Se poate spune că mândria este haina slăbiciunii lor. Dimpotrivă, smerenia este haina puterii lui Dumnezeu. Mărirea adevărată se acoperă în smerenie”⁷. Astfel, „este mai de preț ca cineva să se supună lumii decât să fie stăpânul întregii lumi. Este lucru mai mărinimos și mai nobil ca cineva să asculte de bunăvoie, decât să supună și să comande marilor împărați. A birui, a tăia poftetele și voința noastră sunt lucruri mai de preț decât a cucerii multe redute și întărituri ale cine știe căror armate puternice și decât a face ca morții să învieze”⁸.

¹ *Filocalia*..., vol. X, p. 74, nota 62.

² *Ibidem*, p. 34.

³ *Ibidem*, p. 74, nota 62.

⁴ *Filocalia*..., vol. VIII, p. 267, nota 555 a.

⁵ *Filocalia*..., vol. IX, pp. 283-284, nota 597.

⁶ **Pr. Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Ascetica și Mistica Ortodoxă*, Editura DEISIS, Alba Iulia, 1993, vol. II, Mistica, p. 165.

⁷ *Filocalia*..., vol. X, p. 291, nota 327.

⁸ **Nicodim Aghioritul**, *Op. cit.*, pp. 18-19.

„Dacă mândria îl face pe om aspru și opac, smerenia îl face delicat și transparent. În ea stă înnobilarea firii noastre. Dar ea nu poate fi înfăptuită fără conștiința păcătoșeniei noastre și fără efortul de a o depăși, adică fără pocăință, care se dovedește că nu este deplină decât în plâns”¹. „În smerita cugetare se arată o mare delicatețe. Ea este o mare delicatețe, pe când mândria este o bădărănie”².

„Când cineva, după nevoință ostenitoare și întinsă, se învrednicește prin smerită cugetare de mari daruri de la Dumnezeu, dar pe urmă este răsturnat de unde se află și este predat patimilor și dracilor care îl pedepsesc, să știe că s-a înălțat și și-a închipuit despre sine lucruri mari și s-a mândrit. Drept aceea, unul ca acesta nu va afla de nicăieri tămăduire și izbăvire de patimile și de dracii care i-au cuprins viața, decât de la alergarea, prin pocăință, la starea cea dintâi, și de la folosirea mijlocitorului celui bun, care este smerenia și cunoștința măsurilor sale”³, pentru că „cel ce are smerenie, îi smerește pe draci, iar cel ce nu are smerenie, este batjocorit de draci”⁴.

În Pateric avem o istorioară care ne ilustrează tocmai o întâmplare de acest gen: „În Egipt era un sihastru bătrân, care trăia de mulți ani în pustie. Acesta socotind că a împlinit toate poruncile lui Dumnezeu, a început să se roage cu mare osârdie, zicând: Doamne, Dumnezeul meu, arată-mi de mi-a mai rămas ceva nesăvârșit din faptele bune, ca să le săvârșesc pe toate! Iar văzătorul de inimi, Dumnezeu, vrând ca să-i smerească acel gând înalt, i-a grăit în gând: mergi la starețul de la cutare mănăstire, și ce-ți va zice ție, aceea să faci! Deșteptându-se bătrânul din somn, foarte s-a bucurat de acea vedenie dumnezeiască și îi mulțumea

¹ *Filocalia*..., vol. IX, pp. 301-302, nota 634.

² *Filocalia*..., vol. XII, p. 69, nota 90.

³ *Filocalia*..., vol. VI, p. 216.

⁴ *Patericul*..., p. 366.

lui Dumnezeu. S-a ridicat și a plecat îndată la acea mănăstire. Dumnezeu i-a descoperit starețului despre venirea lui, zicând: Iată, cutare sihastru de la cutare pustie, vine la tine ca să-ți ceară să-i spui cuvânt pentru mântuirea sufletească. Tu așa să faci: Să-i dai o prăjină în mână și să-i poruncești să păzească porcii mănăstirii. Între timp a sosit și sihastrul la mănăstire și a început să bată la poarta ei. Portarul i-a deschis și bătrânul a intrat la stareț. S-au închinat unul altuia, s-au sărutat după obicei și au șezut. Starețul l-a întrebat pe sihastru: De unde vii, avvo și pentru ce te-ai ostenit venind la noi? Ai venit la noi, sau te duci mai departe? Sihastrul i-a răspuns: Eu, cinstite părinte, sunt cutare sihastru de la cutare pustie și auzind de folositoarea învățătură a cuvintelor cuvioșiei tale, într-adins numai până aici am venit, la cuvioșia ta, ca să-mi spui și mie vreun cuvânt de folos pentru mântuirea sufletului, precum îți va da ție Domnul. I-a zis starețul: Cu adevărat, avvo, de departe ai venit până aici. Dumnezeu să te binecuvinteze și să-ți răsplătească osteneala ta! Iar dacă îți voi spune ție cuvânt de folos pentru mântuirea sufletului, oare vei face după cum îți voi zice? Răspuns-a sihastrul și i-a zis: Iată, mă fângăduiesc înaintea lui Dumnezeu, că orice-mi vei zice, cu bucurie voi face după cuvântul ce-mi vei spune! Că pentru aceasta m-am ostenit la bătrânețe de am călătorit atâta și am venit la cuvioșia ta, ca să fac după cuvântul ce-mi vei zice. Atunci starețul sculându-se de pe scaun, a luat o prăjină pe care mai înainte de venirea sihastrului o pregătise, și i-a dat-o, zicând: Iată, frate, acesta este cuvântul pe care voi să ți-l spun pentru mântuirea sufletului tău. Primește această prăjină și mergi de paște porcii acestei sfinte mănăstiri! Iată, ți-am spus ce să faci. Mergi și fă așa precum ți-am zis! Și aceasta zicând, îndată a poruncit de adus toți porcii mănăstirii, i-au dat în seama lui și l-a trimis la câmp să-i pască. Iar sihastrul n-a îndrăznit să răspundă nimic la aceasta, ci supunându-se, a primit porcii în seama sa și ieșind la

câmp, a început să-i pască. Oamenii care îl cunoșteau însă, pentru că era foarte vestit pentru viața lui cea îmbunătățită, auzind unde este și că paște porcii la câmp, se mirau de aceasta și spuneau unul altuia: Iată, sihastrul cel mare și vestit de la cutare pustie, a înnebunit, și-a ieșit din minți, a pribegit din pustie, de la locul și chilia lui, iar acum umblă de paște porcii la câmp. Acestea vorbind oamenii unii cu alții, de multe ori se întâmpla să audă și el aceste vorbe. Căci mulți și dintre cei ce nu îl cunoșteau, spuneau acestea despre dânsul, fiind el de față. Iar alții ziceau: sihastrul cel mare s-a îndrăcit și umblă pe câmp împreună cu porcii. Iar el auzind, răbda cu smerenie și așa cu multă răbdare și smerenie a păstorit porcii acelei mănăstiri trei ani. După ce s-au împlinit trei ani, văzând Dumnezeu răbdarea și smerenia lui, a poruncit starețului să-l cheme și să-l sloboadă să meargă iarăși la locul și la chilia lui. Iar starețul, după descoperirea lui Dumnezeu, i-a poruncit să dea porcii în seama altui om, și l-a chemat să vină la mănăstire. La porunca starețului, bătrânul a dat porcii în seama acelui om, și a venit la mănăstire. De când a primit porcii în seama lui, bătrânul nu mai trecuse pe la mănăstire, nici starețul nu a mai vorbit cu el, căci vara sihastrul umbla cu porcii la câmp de-i păștea, iar iarna îi hrănea în afara metocului, la o moșie departe de mănăstire. Când a ajuns la stareț, și acesta l-a văzut schimonosit, cu fața strică de vânturi și arsă de soare, cu barba afumată de fumul din camera unde locuia și cu hainele murdare și rupte, încât numai se țineau de trup, s-a smerit cu inima și a căzut la picioarele lui, zicând: Iartă-mă, robule al lui Hristos că te-am necăjit atâta vreme cu acea ascultare dosăditoare. Să știi, frate, că nu de la mine ți-am făcut aceasta, ci după arătarea și porunca lui Dumnezeu, pentru vreo greșală ce vei fi făcut înaintea lui Dumnezeu în gândul tău cândva, fără să-ți dai seama. Pentru că mai înainte de a veni tu la mine, mi-a descoperit Dumnezeu venirea ta și mi-a poruncit ca să-ți dau porcii mănăstirii în seamă

și să te trimit cu ei la câmp, ca să-i paști, precum ți-am și făcut. Iar acum, frate, văzând Dumnezeu răbdarea și smerenia ta, s-a milostivit și te-a iertat de acea greșală ce vei fi făcut și pentru care te-a trimis la această încercare. Căci acum mi-a poruncit Dumnezeu să iau porcii de la tine și să te slobod să mergi la locul și chilia ta și să-ți păzești iarăși rânduiala”¹.

De asemenea, în literatura duhovnicească citim că „la începutul secolului trecut, monahul Alipie din Sfântul Munte Athos, frate în mănăstirea Xenofont, se distingea prin râvna lui fierbinte. Îi plăcea îndeosebi să găsească un loc liniștit și să spună rugăciunea lui Iisus: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul». De fiecare dată când rostea această rugăciune, sufletul îi tresălta de o bucurie negrăită. Odată însă lucrurile au luat o întorsătură urâtă. Fără să își dea seama de ce, monahul nu mai putea continua rugăciunea. Dacă încerca să o spună o dată - lucru înfricoșător și inexplicabil -, începea să tremure din tot trupul, făcându-i să se cutremure și pe cei care se aflau din întâmplare în preajma lui. Astfel, în ceasul slujbei din biserică, dacă spunea în taină rugăciunea lui Iisus, frații din stranele alăturate, ba chiar și stranele, jucau, săreau, se tulburau. Atunci când se ruga în chilia lui, împreună cu aceasta se cutremurau și chiliile vecine. Mulți părinți și duhovnici din Sfântul Munte l-au văzut și i-au citit exorcisme, însă fără niciun rezultat. Situația monahului începea să ia dimensiuni tragice, fiindcă părintele, de ani de zile, se obișnuise mult cu rugăciunea și n-o putea opri. Astfel, fără să vrea, în chilie, în biserică, la masă, la ascultări, pretutindenii rostea rugăciunea lui Iisus și imediat patul, strana, masa, obiectele cu care lucra, toate tremurau. Dar și părinții care erau lângă el, și aceia se legănau de colo-colo. Aceștia îi strigau: Părinte Alipie, încetează să mai spui rugăciunea! Tu nu vezi ce se întâmplă? Acesta însă le răspundea:

¹ **Ibidem**, pp. 356-358.

Dar ce, parcă eu vreau? O rostesc fără voia mea. Iertați-mă, părinților. După ce nimeni n-a putut face nimic, călugării s-au gândit să-l ducă la părintele Daniil Katunakiotul (1846-1929). Așadar, părintele Averchie, iconomul mănăstirii, l-a luat pe monahul Alipie și au plecat împreună spre sihăstria Katunakia. Pe drum au înnoptat la mănăstirea Simonos Petras. Părintele Averchie i-a spus: Fii cu luare aminte, frate Alipie, cât timp vom fi în mănăstire, să nu rostești rugăciunea, căci părinții se vor speria. Însă, când a intrat în biserică, monahul a uitat și a spus-o, iar în jurul lui a început să se cutremure tot. În ziua următoare cei doi au ajuns la sihăstria Katunakia. Părintele Daniil, aflând ce se petrece, l-a luat deoparte pe fratele Alipie și i-a spus: Trebuie să aflu îndeamănunt viața ta duhovnicească. Vei face, așadar, o spovedanie generală și îmi vei descrie cum ți-a apărut prima dată acest fenomen. Călugărul i-a spus: Într-o noapte privegheam în paraclisul de lângă mănăstire și mă rugam învărtind metania. La un moment dat cineva a bătut la ușă. Am simțit o frică în inimă și un cutremur în trup, însă mi-am continuat rugăciunea. Între timp bătăile în ușă s-au înmulțit. Am înțeles că era ceva satanic. M-am dus la ușă dar n-am văzut pe nimeni. Peste puțin timp iar s-au auzit bătăi în ușă și mi s-a cutremurat trupul. Am fost sigur că era lucrarea diavolului, dar nu i-am dat nicio importanță. Rosteam rugăciunea cu și mai multă râvnă. Însă loviturile din ușă deveneau din ce în ce mai puternice. Nu numai trupul meu și ușa, dar și întreaga biserică se clătina într-un mod ciudat. Din clipa aceea, îndată ce încetam rugăciunea, clătinatul se oprea, iar când o reluam, începea din nou. Așa stau lucrurile, părinte. Părintele Daniil s-a afundat în gânduri. Nu mai auzise așa ceva niciodată. Deodată parcă a fost luminat de Dumnezeu și l-a întrebat pe monahul Alipie: Ia spune-mi, când au început loviturile și ți-ai dat seama că e vorba de lucrare divolească, ce ți-ai spus în minte? Ce simțăminte ți-au cuprins sufletul? Frică și lașitate ori tulburare și

nesocotire? Sau altceva? Călugărul i-a răspuns: Îmi spuneam în gând, să bată cât o vrea, pe mine nu mă va opri din rugăciune. Nu i-au făcut la fel și Sfântului Antonie cel Mare? Ei cu treaba lor și eu cu treaba mea. Fie că această cutremurare este lucrarea harului, fie că este a celui viclean, eu voi spune încontinuu rugăciunea și urătorul binelui va fi înfrânt. Din aceste cuvinte părintele Daniil și-a dat seama de ceea ce se întâmplase. Părintele Alipie fusese cuprins de un vâl nevăzut de mândrie, ca și cum ar fi ajuns la măsura Sfântului Antonie cel Mare, și i-a arătat vrăjmașului o nesocotire trufașă. Rugăciunea lui, fiind pătată de mândrie, n-a fost bine-primită de Dumnezeu. Așadar, după ce i-a explicat ceea ce s-a petrecut, părintele Daniil l-a povățuit: De acum înainte să rostești rugăciunea lui Iisus cu smerenie, cu zdrobire de inimă. Să te consideri un păcătos, un nimic în fața lui Dumnezeu. Să fii conștient că tremurul trupului este lucrare satanică. Atunci când va apărea, să-L rogi în minte pe Domnul Hristos s-o îndepărteze. Doar în felul acesta vei atrage harul dumnezeiesc. Bietul monah și-a găsit tămăduirea. S-a rugat cu smerenie și s-a liniștit. De atunci s-a dedat cu și mai multă râvnă nevoițelor duhovnicești și dobândirii smeritei cugetări. După o vreme părintele Alipie a devenit unul dintre cei mai îmbunătățiți monahi ai mănăstirii Xenofont, a adormit în pace și chiar s-a învrednicit să-și cunoască dinainte ziua morții”¹.

„Cel ce are smerenie se luminează pe sine, iar cel ce nu vrea să se smerească rămâne în întuneric, ca cel ce a fost mai înainte Luceafăr, iar mai pe urmă diavol (Sfântul Petru Damaschin întrebuințează aici un joc de cuvinte intraductibil în limba română, pentru că Lucifer în limba greacă înseamnă «Purtător de lumină»)”². „Cel smerit zace jos; și cel ce zace jos

¹ *Demonii și lucrările lor*, traducere de Cristian Spătăreanu, Editura Eumenița, Editura Cartea Ortodoxă, 2007, pp. 176-178.

² *Filocalia...*, vol. V, p. 166.

nu mai poate cădea”¹. „Smerenia nu cade, ci ridică din cădere pe cei ce o au”². „Dacă mândria i-a făcut pe unii dintre îngeri, draci, negreșit smerenia poate face și din draci, îngeri. Drept aceea să îndrăznească cei ce au căzut”³.

„Cineva l-a întrebat odată pe avva Longhin: Care faptă bună este mai mare decât toate celelalte? El a răspuns: Socotesc că precum mândria este mai mare decât toate patimile, încât a putut să surpe pe unii din cer, așa și smerita cugetare este mai mare decât toate faptele bune, pentru că poate să-l scoată pe om din adâncuri, măcar de ar fi păcătos ca un drac. Pentru aceea și Domnul Hristos mai înainte de toți îi ferește pe cei săraci cu duhul”⁴, „fiindcă expresia: «*Fericiți cei săraci cu Duhul*» (Matei 5,3) se referă la cei smeriți”⁵.

„Îngerii se nevoiesc în smerenie și o păzesc pe ea, pentru că știu cu ce cădere a căzut Satana”⁶, căci „acesta a lepădat de la început smerita cugetare și a iubit mândria”⁷.

„Precum pofta și mânia înmulțesc păcatele, așa înfrânarea și smerenia le șterg”⁸, căci „smerenia poate zdrobi puterea multor păcate”⁹. „Deci dacă smerenia aduce iertarea a tot păcatul, păcatul constă în lipsa smereniei”¹⁰. Astfel, „atât timp cât păcătuim cu voia, nu este smerenie în noi. Acesta este semnul neaflării ei în noi”¹¹.

¹ *Filocalia*..., vol. XI, p. 106.

² *Ibidem*, p. 292.

³ *Filocalia*..., vol. IX, p. 315.

⁴ *Patericul*..., p. 136.

⁵ **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Chipul*..., p. 132.

⁶ *Filocalia*..., vol. IV, p. 122.

⁷ *Ibidem*, p. 73.

⁸ *Ibidem*, p. 29.

⁹ *Filocalia*..., vol. X, p. 257.

¹⁰ *Filocalia*..., vol. XII, p. 98, nota 161.

¹¹ *Filocalia*..., vol. IX, p. 313.

„După cum mândria este începutul oricărui păcat, tot așa smerenia este temelia tuturor virtuților. Ea este virtutea specifică a tuturor acelor care s-au identificat întru totul cu Hristos. Nimic nu-l rănește mai mult pe Satana decât virtutea smereniei, pe calea căreia putem ajunge la cer, de unde el a căzut”¹.

În acest sens citim în Pateric că „avva Macarie a fost întâmpinat la țarină de un diavol, care i-a zis: Mare necaz am pe tine, Macarie, căci nu am nicio putere asupra ta. Orice faci tu, fac și eu. Tu postești, dar eu nu mănânc deloc. Tu priveghezi, dar eu nicidecum nu dorm. Numai cu un lucru mă biruiești tu pe mine. Care este acesta, a întrebat avva Macarie? Smerenia ta, i-a zis diavolul, din cauza ei nu am nicio putere asupra ta”².

Tot în Pateric citim că „era un pustnic care izgonea dracii și îi întreba: Cu ce ieșiți voi? Cu postul? Și ei ziceau: Noi nici nu mâncăm, nici nu bem. Cu privegherea? Și ei răspundeau: Noi nu dormim. Cu pustnicia? Iar ei ziceau: Noi prin pustietăți petrecem. Cu ce ieșiți dar? Și ei răspundeau: Nimic nu ne biruiește pe noi, fără numai smerita cugetare, pentru că ea este biruirea dracilor”³.

„Avva Antonie a spus: Am văzut toate mrejele vrăjmașului întinse pe pământ, și am suspinat zicând: Oare cine o să treacă printre ele? Și am auzit o voce care mi-a spus: Smerenia!”⁴.

În cele ce urmează vom prezenta două exemple despre puterea smereniei de a-i alunga pe demoni: „Odată niște oameni s-au dus la un călugăr în vârstă din Thebaida, aducând cu ei un om stăpânit de un demon, pentru a fi exorcizat. Bătrânul a refuzat, deoarece nu se considera vrednic de o astfel de lucrare, dar după ce a fost rugat cu multă stăruință, el i-a zis demonului: Ieși din

¹ Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, Episcop Vicar, *Op. cit.*, p. 274.

² *Patericul...*, p. 142.

³ *Ibidem*, p. 101.

⁴ *Ibidem*, pp. 6-7.

făptura lui Dumnezeu. Demonul i-a răspuns: Voi ieși, dar te întreb să-mi spui un singur lucru: care sunt caprele și care sunt oile despre care vorbește Iisus Hristos în Evanghelie? Monahul i-a răspuns: Eu fac parte dintre capre, cât despre oi, Dumnezeu știe cine sunt. Îndată ce demonul a auzit răspunsul, a strigat cu glas tare: Voi ieși din pricina smereniei tale și, în acea clipă, a ieșit din cel pe care îl poseda”¹.

„Fiica unui om important din Babilon era posedată de un demon. Tatăl ei era prieten cu un călugăr, care i-a spus: Nimeni nu-ți poate vindeca fiica, decât niște sihaștri pe care îi cunosc eu, dar dacă îi vei ruga, nu vor voi să o exorcizeze din smerenie. Dar iată cum vom face: Când aceștia vor veni în piață să-și vândă coșurile pe care le împletesc din nuiele, prefă-te că vrei să cumperi de la ei, și atunci să le ceri să facă o rugăciune, și cred că fiica ta se va vindeca. Cei doi s-au dus în piață, unde au găsit un ucenic al sihaștrilor, căruia i-au spus că vor să-i cumpere coșurile și au plecat împreună acasă pentru a-i da banii pe ele. Când a intrat călugărul în locuință, a venit îndrăcita și i-a tras o palmă. Monahul a întors și celălalt obraz, după porunca Mântuitorului, iar demonul, fiind chinuit, a strigat: O, silnicie! Porunca lui Iisus mă izgonește. Și îndată a ieșit din fată. Iar ei I-au dat slavă lui Dumnezeu, înțelegând că trufia diavolului cade prin smerenia poruncită de Domnul Hristos”².

„Diavolul se teme de cel smerit, fiindcă - după Sfântul Ioan Gură de Aur - smerenia face din om înger și-i înalță sufletul spre cer”³. De asemenea, „smerenia este singura faptă bună care nu poate fi imitată de draci”⁴.

¹ *Flori din deșert...*, pp. 41-42.

² *Patericul...*, p. 52.

³ **Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, Episcop Vicar**, *Op. cit.*, p. 275.

⁴ **Arhim. Ilie Cleopa**, *Op. cit.*, p. 35.

„Un frate l-a întrebat pe un călugăr bătrân: Părinte, despre ce găsește psalmistul când spune: *«Nu este mântuire lui, întru Dumnezeuul lui»* (Psalmul 3,2). Bătrânul i-a dat următorul răspuns fratelui: Psalmistul găsește despre gândul deznădejdiei pe care diavoli îl aduc în mintea omului păcătos, zicându-i: Nici acum și nici în lumea de dincolo nu este cu putință ca Dumnezeu să te mântuiască. Cu o astfel de ispită ei încearcă să-l arunce pe păcătos în deznădejde. Însă omul trebuie să înfrunte aceste gânduri cu alte cuvinte ale psalmistului: *«Domnul este întărirea mea, iar El va scoate din laț picioarele mele»* (Psalmul 24,15-16)”¹.

Despre lupta contra mândriei și a deznădejdiei ne învață Sfântul Siluan Athonitul.

Înainte de a se călugări, acesta se numea Simeon și a intrat ca frate de mănăstire în Mănăstirea Sfântul Pantelimon din Muntele Athos. „Fiind răbdător, ascultător și lipsit de răutate, tânărul frate era iubit și lăudat pentru munca lui, iar acest lucru îi era pe plac. Atunci au început să-i vină niște gânduri: «Te-ai pocăit, păcatele ți s-au iertat, ascultarea ți-o împlinești bine, te rogi neîncetat, tu ai ajuns la sfințenie». Într-o noapte, chilia lui s-a umplut de o lumină stranie, care îi pătrundea în trup, încât își putea vedea măruntaiele. Cu toate că rugăciunea se rostea în continuare, fratele a fost părăsit de duhul zdrobirii inimii și au început să i se arate niște diavoli, iar el, naiv, vorbea cu ei ca și cu oamenii. Uneori aceștia îi ziceau: «Ești un sfânt», iar alții: «Nu te vei mântui». Fratele l-a întrebat odată pe un drac: «De ce voi vorbiți felurit, ba că sunt sfânt, ba că nu mă voi mântui?». Demonul i-a răspuns batjocoritor: «Noi niciodată nu spunem adevărul!». Nestatornicia imboldurilor drăcești, ba ridicându-l la «cer» prin mândrie, ba aruncându-l în veșnica pierzanie, chinuia sufletul tânărului începător, ducându-l până la deznădejde”².

¹ *Flori din deșert...*, p. 83.

² **Arhimandritul Sofronie**, *Cuviosul Siluan Athonitul...*, p. 28.

„Vremea trecea, iar chinuitoarele năvale ale dracilor creșteau tot mai mult. Puterile suflatești ale tânărului frate începeau să scadă și bărbăția lui a ajuns la istovire, frica pierzaniei și descumpănirea creșteau, groaza disperării, din ce în ce mai des, punea stăpânire pe întreaga sa făptură. Cel ce a trăit ceva asemănător știe că nicio putere omenească nu poate face față într-o astfel de luptă duhovnicească. Și fratele Simeon a ajuns la capătul puterilor, la ultima deznădejde, și în timp ce ședea în chilie, înainte de Vecernie, gândea: «Este cu neputință să-L înduplec pe Dumnezeu». La acest gând a simțit deplina părăsire și sufletul i s-a afundat în întunericul zbciumului și al strâmtorării iadului. În acea stare a petrecut în jur de un ceas”¹.

„În aceeași zi, în timpul Vecerniei săvârșite în biserica Sfântul Proroc Ilie de la moară, în dreapta ușilor împărătești, unde se află icoana Mântuitorului, Simeon L-a văzut pe Hristos cel viu. Domnul i S-a arătat tânărului și întreaga lui făptură, până și trupul, i s-a umplut de focul harului Sfântului Duh. O lumină dumnezeiască orbitoare l-a învăluit și el a fost răpit din lumea aceasta și dus în duh la cer, unde a auzit cuvinte de negrăit și a primit o nouă naștere de sus. Vedenia l-a istovit cu totul pe Simeon”².

Această viziune a avut-o Simeon „la șase luni după sosirea lui în Sfântul Munte Athos”³.

„Arătarea lui Hristos fratelui Simeon a fost, neîndoielnic, cea mai însemnată împrejurare a vieții sale. Ea nu putea să nu se răsfrângă în chip esențial asupra întregii desfășurări ulterioare a vieții lui, nu avea cum să nu pricinuiască cele mai adânci

¹ **Ibidem**, p. 29.

² **Ibidem**.

³ **Diac. Maxime Egger**, *Starețul Siluan, un sfânt actual și universal*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 22.

schimbări în sufletul și în conștiința lui. Din momentul în care Mântuitorul i s-a arătat, acesta a știut că i-au fost iertate toate păcatele. Uneltirile diavolești care îl chinuiau au pierit, iar acum îi era dat să trăiască bucuria și marea odihnă a împăcării cu Dumnezeu. Sufletul lui gusta un nou simțământ al iubirii pentru Dumnezeu și pentru toți oamenii”¹.

„Înainte de a fi atins de har, omul trăiește crezând că totul este bine și în rânduială în sufletul său. Când harul îl cercetează însă, descoperă în el un cu totul alt sălaș, un spațiu luminat de Duhul Sfânt. Această revelație îi schimbă viziunea asupra lucrurilor, răsturnând perspectiva existenței sale. În general, acest prim dar al harului este gratuit. Dumnezeu, care ne iubește mai mult decât își iubește o mamă copiii, Se face primul cunoscut din bunătate, și de aceea Îl putem căuta. În această stare, omul se aseamănă lui Adam în rai. Totul pare ușor, armonios, plăcut. Problema este că, cel mai adeseori, această stare lăuntrică nu durează”².

„După câțeva vreme, într-o zi de sărbătoare, când privegherea de toată noaptea s-a încheiat, Simeon a fost din nou cercetat de har, însă cu ceva mai puțină intensitate decât prima dată, iar apoi, treptat, lucrarea lui simțită a început să slăbească. Amintirea celor trăite rămânea, dar pacea și bucuria din simțirea inimii se împuținau, în locul lor pătrunzând nedumerirea și frica pierderii harului”³.

Cu toate că nevoințele lui Simeon erau aceleași ca și până acum și el rostea neîncetat rugăciunea lui Iisus, acesta a început să fie din nou tulburat de aparițiile demonilor.

¹ Arhimandritul Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul...*, p. 38.

² Diac. Maxime Egger, *Art. cit.*, p. 18.

³ Arhimandritul Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul...*, p. 39.

„În anul 1896, pe când avea 30 de ani, fratele Simeon a fost tuns în monahism, primind numele de Siluan”¹.

În urma primirii chipului îngeresc, tânărul călugăr și-a sporit nevoințele ascetice, a înmulțit rugăciunea lui Iisus și s-a străduit să-și păzească mintea goală de orice gând și închipuire, însă nu a ieșit biruitor în lupta cu vrăjmașul.

În pofida acestui fapt, monahul nu s-a dat bătut, fiind cercetat din timp în timp de harul Sfântului Duh. „Această alternare a stărilor - când un oarecare har, când părăsire și năpădiri drăcești - nu a trecut fără roadă. Datorită acestor schimbări sufletul lui Siluan a petrecut în neîntreruptă luare-aminte lăuntrică, în trezvie și într-o sârguitoare căutare a unei ieșiri. Rugăciunea neîntreruptă și trezvia minții, pe care le deprinsese cu răbdarea și bărbăția ce-i erau caracteristice, i-au deschis noi zări ale cunoașterii duhovnicești și l-au îmbogățit cu noi mijloace în lupta cu patimile. Mintea lui a aflat din ce în ce mai des locul unde să se adune în inimă, loc care îi dădea puțința de a observa ceea ce se săvârșește în lumea lăuntrică a sufletului. Cercarea feluritelor stări și trăiri a dus la o mai limpede înțelegere a ceea ce se petrecea cu el. Prin aceasta s-a înfiripat adevărata cunoaștere și deosebire duhovnicească, a fost dobândită cunoașterea felului cum se furișează gândurile feluritelor patimi, dar și a felului cum lucrează harul. Siluan a pătruns în viața nevoinței înțelegătoare, conștientizând că înțelesul ei de căpetenie se cuprinde în dobândirea harului. Astfel, felul cum se dobândește harul, cum se păstrează, de ce și pentru care pricini părăsește sufletul, a devenit una dintre întrebările de bază și de cea mai mare însemnătate a întregii sale vieți”².

¹ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Sinaxarul secolelor XIX-XX*, traducere de pr. Victor Manolache, Editura Egumenița, Galați, 2016, p. 432.

² **Arhimandritul Sofronie**, *Cuviosul Siluan Athonitul...*, pp. 44-45.

Monahul își continua cu multă râvnă nevoințele ascetice și războiul împotriva duhurilor necurate. „Trecuseră între timp cincisprezece ani din ziua în care Domnul Hristos i s-a arătat. Într-una din acele chinuitoare lupte de noapte cu dracii, când, în ciuda tuturor strădaniilor nu reușea să se roage curat, Siluan s-a ridicat de pe scăunel să facă mătăanii, dar a văzut înaintea lui un chip uriaș de drac, care stătea în fața icoanei și aștepta ca monahul să i se închine, iar chilia întreagă era plină de diavoli. Călugărul s-a așezat din nou pe scăunel și, plecându-și capul, a început să se roage”¹. Plin de obidă, monahul a spus: „Doamne, Tu vezi că mă silesc să mă rog Ție cu cuget curat, dar demonii mă împiedică. Învață-mă ce trebuie să fac ca să nu mă mai supere. Și atunci a primit în suflet acest răspuns: «Cei mândri sunt mereu chinuiți de demoni». Atunci Siluan a spus: «Doamne, învață-mă ce trebuie să fac pentru ca sufletul meu să se smerească». Și atunci în inima sa a răsunat acest răspuns al lui Dumnezeu: «Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!»”².

„Această scurtă convorbire cu Dumnezeu, în rugăciune, a fost un eveniment cât se poate de însemnat în viața monahului Siluan”³. „A se ține în iad nu era ceva nou. Petrecuse în el înainte de a i se arăta Dumnezeu, fiind mereu înconjurat de diavoli. Noutatea în povăța lui Dumnezeu era să nu deznădăjduiască”⁴.

„Formularea sfatului Domnului Hristos către Sfântul Siluan atestă un echilibru suveran și îngăduie biruința asupra celor două gânduri sugerate de diavol și, cu toate că sunt diametral opuse, sunt capabile atât unul, cât și celălalt, să ducă omul spre

¹ **Ibidem**, p. 47.

² **Idem**, *Iadul - calea spre Împărăție. Câteva reflecții asupra experienței chenozei la Sfântul Siluan Athonitul*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 35.

³ **Idem**, *Cuviosul Siluan Athonitul...*, p. 39.

⁴ **Ibidem**, p. 47.

pierzanie: «Ești un sfânt» și «Nu te vei mântui». O nădejde care l-ar lipsi pe om de conștiința păcatului său și l-ar priva astfel de smerenie, și un sentiment al păcatului care l-ar lipsi de orice nădejde de a fi mântuit alcătuiesc două rătăcirii duhovnicești ce trebuie evitate”¹. „Prima jumătate a sfatului duce la smerenie și răstoarnă astfel prima ispită, cea de-a doua jumătate întărește nădejdea în izbăvirea finală care se apropie și depășește cea de-a doua ispită”². Sfântul Siluan a scris în acest sens, îndemnând pe cei care sunt luptați de aceeași ispită: „Ia aminte la două gânduri și teme-te de ele. Unul îți spune: «Ești un sfânt», altul: «Nu te vei mântui». Aceste două gânduri vin de la vrăjmașul și nu este adevăr în ele. Tu însă cugetă: «Sunt un mare păcătos, dar Dumnezeu este milostiv, El îi iubește mult pe oameni și îmi va ierta păcatele»”³.

„Sfântul Siluan cunoaștea de acum înainte cauza ultimă a pierderii harului lui Dumnezeu: mândria, rădăcina tuturor păcatelor și sămânța morții în om. Înțelegea acum că secretul ultim al ascezei creștine, sensul ei profund și specific, cheia ei, se concentrează în dobândirea smereniei. Altă cale nu există. Viața creștinului nu poate fi alta decât viața lui Hristos pe pământ. În mod inevitabil, ea întâlnește în desfășurarea ei ispitirile, prigonirile, crucea, dar și pogorârea la iad, fără de care nu ajunge la înviere și înălțare”⁴.

¹ Jean-Claude Larchet, *Art. cit.*, p. 65.

² Ierom. Zaharia, „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!” - cuvânt al lui Dumnezeu pentru vremea noastră, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, pp. 81-82.

³ Enzo Bianchi, „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui”, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 95.

⁴ Cuviosul Siluan Athonitul, *Op. cit.*, p. 21.

În timpul ispitelor „minteă noastră luptă cu mintea vrăjmașului, care a căzut din mândrie și închipuire, și tot acolo vrea să ne tragă și pe noi. Această luptă cere multă bărbăție. Dumnezeu îl lasă pe robul Său să se lupte, dar El Însuși îl cercetează, precum a căutat asupra Marelui Antonie când se lupta cu dracii. Așadar trebuie tot mereu să ne amintim că Dumnezeu vede lupta noastră cu vrăjmașul, și deci să nu ne înfricoșăm, măcar deși întregul iad s-ar năpusti asupra noastră, ci să avem bărbăție”¹.

În sfatul lui Dumnezeu adresat lui Siluan „iadul este un punct de trecere, nu o destinație. Noi nu suntem chemați să rămânem acolo, dar nu există nicio scurtătură pe care să o putem apuca pentru a evita această trecere, dacă vrem să ajungem la destinația noastră finală, care este Împărăția lui Dumnezeu. Aceasta pentru că Domnul Hristos Însuși a trecut prin această experiență. Gândirea Sfântului Siluan este hristologică și din această pricină nu duce la deznădejde, fiindcă biruința lui Hristos asupra iadului este condiția prealabilă a trecerii noastre prin el. Astfel, ea este o răsturnare a secvenței moarte-înviere, pentru că învierea lui Hristos precede acum intrarea noastră în iad și din această cauză nu ne duce niciodată la disperare”².

„E limpede că a ne ține mintea în iad înseamnă pentru Sfântul Siluan a ne smeri în modul cel mai radical cu putință. Trebuie să ne smerim până acolo încât să ne socotim «mai răi decât toate făpturile»”³. „Oricine se socotește din inimă vrednic de focul cel veșnic devine inaccesibil vrăjmașilor și liber de

¹ **Arhimandritul Sofronie**, *Cuviosul Siluan Athonitul...*, p. 176.

² **Ioannis Zizioulas**, **Mitropolitul Pergamului**, *Teologia Sfântului Siluan*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 236.

³ **Jean-Claude Larchet**, *Art. cit.*, p. 57.

gândurile pătimișe”¹. „Din cuvintele Sfântului Siluan se vede clar că osândirea de sine la iad nu numai că nu pricinuieste nicio vătămare, ci, din contră, este izvorul unor mari haruri”².

„Ca să lupte împotriva ispitelor înălțării, creștinul nu are altă cale decât să se pogoare cât mai jos cu puțință, până la iad, socotindu-se vrednic de chinurile cele veșnice și osândindu-se pe sine, dar așteptând și nădăjduind în mila și iubirea nemărginită a lui Dumnezeu, Care cuprinde totul, inclusiv iadul”³.

„Smerenia este lumina prin care putem vedea Lumina - Dumnezeu. Totodată ea este arma nebiruită prin care omul poate respinge toate ispitele și atacurile demonilor, și în primul rând pe cele ale mândriei”⁴.

În cele ce urmează vom prezenta smerenia adâncă a doi dintre marii părinți ai pustiei: „Când Ava Agaton era să se sfârșească, l-au întrebat frații: Te temi și tu, părinte? Iar el a zis: Am făcut tot ce am putut ca să păzesc poruncile. Dar om sunt și eu. De unde să știu dacă lucrul meu a plăcut lui Dumnezeu? Că alta este judecata lui Dumnezeu și alta cea a oamenilor”⁵.

„Pe când avva Sisoe era să se săvârșească din această viață, iar părinții ședeau lângă el, fața acestuia a început să strălucească asemenea soarelui și le-a spus celor de lângă el: Iată, a venit avva Antonie! După puțin timp le-a mai spus: Iată, a venit ceata prorocilor! Apoi chipul i s-a luminat și mai tare și le-a zis: Iată, a venit ceata Apostolilor. După aceea chipul i-a strălucit de două ori mai tare și părea că vorbește cu cineva. Părinții l-au întrebat: Cu cine vorbești, avva? Iată că au venit îngerii să mă ia și îi rog să mă mai lase puțin să mă pocăiesc. Călugării i-au spus: Părinte, nu

¹ **Ierom. Zaharia**, *Art. cit.*, p. 79.

² **Ibidem.**

³ **Cuviosul Siluan Athonitul**, *Op. cit.*, p. 22.

⁴ **Ibidem**, p. 21.

⁵ *Filocalia...*, vol. IX, p. 504.

ai nevoie să te pocăiești. Acesta le-a răspuns: Cu adevărat, nu mă știu pe mine să fi pus început pocăinței. Atunci și-au dat seama că este desăvârșit. Apoi dintr-o dată i s-a luminat chipul ca soarele și toți s-au înfricoșat. El le-a spus: Priveți, Domnul Hristos a venit și zice: Aduceți-mi vasul pustiului. Și îndată și-a dat duhul. Și a fost ca un fulger, iar încăperea s-a umplut de bună mireasmă”¹.

Sfântul este smerit și cu cât „împlinește mai mult poruncile lui Dumnezeu, cu atât este mai smerit, pentru că întrând pe drumul desăvârșirii, își dă seama de nesfârșirea ei”².

În privința smereniei unui monah avem un exemplu cutremurător în *Pateric*: „Când era gata să moară, un călugăr l-a chemat pe alt monah, vecin, și l-a rugat, zicând: iubite frate, mie mi-a venit vremea să plec din această viață, deci să faci dragoste frățască, șezi astăzi lângă mine, fără să spui nimănui că sunt bolnav. După ce îmi voi da duhul, să iei, frate, trupul meu, să-l duci în pustiu și să-l arunci acolo, ca să-l mănânce fiarele și păsările, pentru că a greșit lui Dumnezeu și nu este vrednic de îngropare. I-a răspuns fratele: crede-mă, frate, că nu voiește sufletul și inima mea să fac acestea. Bolnavul i-a zis: Această faptă, frate, va fi asupra mea și iată, îți făgăduiesc, că de mă vei asculta și-mi vei împlini dorința, dacă va fi cu puțință, te voi ajuta și eu pe tine. Și acestea zicând, și-a dat duhul. Iar fratele luând trupul mortului, l-a dus și l-a aruncat în pustie, iar a treia zi după moartea lui, monahul i s-a arătat în vis vecinului său și i-a zis: Frate, Domnul Dumnezeu să te miluiască, precum și tu m-ai miluit pe mine! Să știi, frate, că pentru faptul că nu mi-a fost îngropat trupul după obicei, mare milă și-a făcut Domnul cu mine, căci mi-a zis: iată, pentru multa ta smerenie am poruncit să fii împreună cu Antonie cel Mare”³.

¹ *Patericul...*, p. 225.

² *Filocalia...*, vol. IX, p. 504, nota 1048.

³ *Patericul...*, pp. 268-269.

„Este cu neputință să iasă foc din zăpadă, dar este și mai cu neputință să se afle smerita cugetare între neortodocși. Virtutea aceasta este a ortodocșilor evlavioși, dar și a acestora numai dacă sunt curățiți”¹. „Numai dreapta credință este temei și izvor de smerenie, orice altă credință este produsul mândriei. Smerita cugetare nu este disprețuirea cunoștinței, ci o cunoaștere a harului și a milei lui Dumnezeu. De aceea, numai cei ce cred în Dumnezeu cel adevărat, Care S-a coborât din iubire până la noi, pot primi harul smeritei cugetări”². „Căzând în cursa înșelăciunii eretice, omul pierde contactul cu adevărul mântuitor al credinței. Căci nu este destul să credem, ci trebuie să credem drept”³. „Protestanții fiind lipsiți de smerenie, consideră că dacă au credință în Iisus Hristos sunt deja mântuiți. Aceasta este ca și cum i-ai spune unui bolnav: Iată, există un medicament care te poate vindeca, deci, ești vindecat”⁴.

După ce a rostit parabola, Domnul Hristos a adăugat: *„Zic vouă că vameșul s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât fariseul. Fiindcă tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța”*.

„Din cuvintele Mântuitorului înțelegem că Dumnezeu l-a iertat pe vameș, dar nu l-a iertat pe fariseu. O atare concluzie trebuie să-i fi copleșit cu totul pe cei care au auzit-o. Ea depășea capacitatea de imaginație a oricărui dintre ei. Căci ce greșală a săvârșit fariseul? Și ce a făcut vameșul pentru a fi îndreptat? Domnul Hristos însă nu era preocupat de această întrebare. El pur și simplu a spus care este hotărârea lui Dumnezeu. Totuși,

¹ *Filocalia*..., vol. IX, p. 307.

² *Ibidem*, nota 650.

³ **Hristodoulos Paraskevaïdis**, *Op. cit.*, p. 98.

⁴ *Celălalt Noica*, Ediție îngrijită de Pr. Eugen Drăgoi și Pr. Ninel Țugui, Editura Anastasia, 1994, p.134.

prin sentința finală, El a oferit o explicație indirectă a aparentei nedreptăți a lui Dumnezeu”¹.

„Rugăciunea vameșului a fost ascultată, deoarece acesta a dovedit supunerea celui care, conștient fiind de propria neputință, a căutat ajutorul Celui Atotputernic”².

„Vameșul a cerut iertare și a primit îndreptarea, întocmai tâlharului care a cerut numai pomenirea în Împărăția cerurilor și a primit raiul întreg”³.

„În final vedem că Dumnezeu nu a primit rugăciunea fariseului. Aceasta este de fapt o concluzie generalizatoare, conform căreia va avea loc o inversare eshatologică a condițiilor existente. Ea este exprimată în forma unui paralelism antitetic, care înfățișează conduita lui Dumnezeu la Judecata de Apoi; El îl va smeri pe cel mândru și-l va înălța pe cel smerit”⁴.

„Concluzia Domnului Hristos «*că tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța*» nu este chiar foarte ușor de înțeles. Această frază este un paradox, dar un paradox cu mare tâlc: Propria înălțare înseamnă coborâre, iar propria smerire, înseamnă înălțare. Adică, mari nu sunt aceia care se cred pe ei înșiși mari, ci aceia pe care Dumnezeu îi consideră mari și care sunt recunoscuți ca atare de oameni. Acest paradox își găsește explicația deplină într-un alt text din Noul Testament: «*Dumnezeu le stă împotrivă celor mândri, dar celor smeriți le dă har*» (I Petru 5,5)”⁵.

„Sfântul Grigorie al Nyssei a spus că: Mândria este un fel de urcuș «în jos», pe când smerenia, născută din credință, este o «coborâre în sus»”⁶.

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 181-182.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 113.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 237.

⁴ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 180.

⁵ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 337.

⁶ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 15.

„Cei mândri, care stau cu ochii ridicați la cer, pe când inima li se târăște în țărână, nu sunt plăcuți lui Dumnezeu; plăcuți Îi sunt cei smeriți, cu ochii plecați, dar cu inima la cer. Ziditorului Îi place ca omul să-și numere mai degrabă păcatele decât faptele bune”¹.

„Smerenia vameșului l-a făcut pe Dumnezeu să uite păcatele acestuia și să i le ierte, pe când mândria fariseului a făcut zadarnice toate faptele dreptății de suprafață cu care se lăuda el: nici postul lui, nici zeciuiala pe care o dădea, nici faptul că era deosebit de cei pe care îi osândeau, nu i-au ajutat cu nimic în fața lui Dumnezeu, pentru că toate acestea izvorau din aceeași rădăcină otrăvită, adică din mândrie; fariseul le făcea nu pentru ca să placă lui Dumnezeu, ci pentru ca să capete laudă de la oameni”².

„Mândria Îi este nesuferită lui Dumnezeu, pentru că ea izvorăște din prea multă prețuire și iubire față de sine însuși și pentru că din ea se nasc o mulțime de alte păcate, ca, de pildă: ambiția, invidia, neascultarea, ura și răzbunarea etc. Omul mândru nu suferă să vadă pe altul mai bun, mai învățat, mai drept sau mai cinstit decât el; nu primește mai niciodată sfatul altuia, se încăpățânează în părerea lui chiar când aceasta este greșită, nu se supune bucuros altora atunci când este nevoie și așa mai departe. Omul mândru, în loc să-și vadă propriile păcate le vede numai pe ale altora; el se socotește pe sine desăvârșit sau măcar mai bun decât alții și, crezând că nu-i mai trebuie nimic, nici nu se mai ostenește să înainteze pe calea desăvârșirii. Mândria este ca o perdea de întuneric, care, atunci când se așterne pe ochii sufletului nostru, nu ne mai lasă să ne vedem praful și murdăria propriilor păcate, greșeli, scăderi și lipsuri”³.

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 136.

² **Pr. Prof. Dr. Ene Braniște**, *Op. cit.*, p. 390.

³ **Ibidem**.

„Mândria este cea dintâi și cea mai mare piedică în calea desăvârșirii și a mântuirii noastre”¹, pe când „smerenia, dimpotrivă, ne deschide ușile raiului”².

„Adevărata smerenie, aceea care pornește din adâncul inimii și din convingerea sinceră a neputințelor și a păcătoșeniei noastre, este începutul și cheazășia desăvârșirii noastre. De ce? Pentru că omul cu adevărat smerit se gândește mereu numai la păcatele, la lipsurile și la cusururile sale, străduindu-se să și le îndrepteze. Smerenia este ca o rază de lumină care, pătrunzând în tainița inimii noastre, ne ajută să vedem praful și necurăția păcatelor și să le dăm afară prin pocăință. Smerenia este, totodată, cea mai tare pavază și armă de luptă împotriva păcatului și a uneltirilor diavolului”³. „Cu un cuvânt, pe când mândria este moartea virtuților și viața păcatelor, smerenia este, dimpotrivă, moartea păcatelor și viața virtuților”⁴.

„Nimeni nu este mai înalt decât cel smerit, căci precum atunci când lipsește lumina toate sunt neguroase și întunecate, tot așa lipsind smerita cugetare, toate ale noastre sunt deșarte și toate silințele noastre după Dumnezeu sunt putregăioase”⁵. „Smerenia este mântuirea prescurtată. M-am smerit și m-a mântuit Domnul, spune oarecare dintre sfinți”⁶.

„Nimic nu deșrădăcinează așa de mult buruienile rele din suflet, ca fericita smerenie, care pe drept cuvânt s-a numit și ucigătoare de patimi. În plus, în sufletele smerite se odihnește Dumnezeu”⁷.

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, p. 391.

³ **Ibidem.**

⁴ **Ibidem**, p. 392.

⁵ *Filocalia*..., vol. IV, p. 78.

⁶ *Filocalia*..., vol. XI, p.169.

⁷ *Filocalia*..., vol. IV, p. 228.

„Precum sarea este de trebuință în orice mâncare, așa și smerenia, în toată fapta bună și ea poate să înfrângă tăria multor păcate. De aceea trebuie să ne smerim cu mintea neîncetat, cu dreaptă socoteală. De o vom câștiga pe aceasta, ea ne va face fii ai lui Dumnezeu. Fără fapte bune, ea ne pune înaintea lui Dumnezeu; dar fără ea, deșarte sunt toate faptele noastre, căci preschimbarea minții noastre o voiește Dumnezeu. În minte ne facem buni și în minte ne facem netrebnici. Ajunge să stea aceasta singură în fața lui Dumnezeu și să grăiască pentru noi. Smerenia anulează tot răul ce s-a întipărit în noi prin fapte rele; dar lipsa ei face neplăcute toate faptele noastre bune, arătându-le ca făcute pentru slava noastră”¹.

Pentru a actualiza învățătura din pilda rostită de Mântuitorul, vom spune că „printre noi sunt mulți care încearcă, cu sinceritate, cu tot dinadinsul, cu mult efort, să fie drepti. Sunt oameni care țin posturile, care merg la biserică, care-și îndeplinesc datoriile creștine, care cultivă virtuțile la vedere, dar care au întotdeauna și un ochi către vecinul, un ochi de judecător, care vede în vecinul toate greșelile, în loc să-și vadă numai greșelile personale. Astfel de oameni se cred drepti și sunt. Da, da, sunt drepti, dar ei sunt amenințați de pericolul de a deveni «drepti mândri». Dreptul mândru face pentru el tot ceea ce trebuie, dar îl judecă grav pe aproapele lui. Dreptul mândru este într-o situație mai periculoasă decât păcătosul care se pocăiește”².

În privința omului păcătos trebuie să afirmăm că „Domnul Hristos l-a declarat «îndreptat» pe vameș din momentul în care acesta a mărturisit că este păcătos, deci când și-a recunoscut vinovăția. Recunoașterea sinceră și adevărată a stării de păcătoșenie însă nu poate fi urmată decât de schimbarea stării de

¹ *Filocalia*..., vol. IX, p. 314, nota 673.

² **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri**..., pp. 281-282.

dinainte, și de dorința chiar a celui iertat de a-și proba schimbarea. Recunoașterea doar formală, zicerea din buze: «Sunt un păcătos», nu valorează nimic în fața lui Dumnezeu”¹.

Să învățăm din această pildă rostită de Mântuitorul să avem faptele fariseului, dar smerenia vameșului. Să ne ferim pe cât ne stă în putință de păcat și să săvârșim fapte bune, dar să nu ne mândrim, iar dacă suntem înșelați de diavol și săvârșim anumite păcate, să ne smerim și să ne căim sincer, pentru că *„Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu”* (Iezechiel 33,11).

¹ **Ibidem**, p. 457.

Pilda păstorului cel bun

„Adevăr, adevăr vă spun: Cel ce nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe oareunde, acela este fur și tâlhar. Dar cel ce intră pe ușă este păstorul oilor. Acestuia portarul îi deschide și oile ascultă de glasul lui și el își cheamă oile pe nume și le scoate afară. Și când le scoate afară pe toate ale lui, el merge înaintea lor și oile îl urmează, fiindcă-i cunosc glasul. Dar pe un străin ele nu-l urmează, ci fug de el, fiindcă ele nu cunosc glasul străinilor. Această pildă le-a spus-o Iisus, dar ei n-au înțeles ce însemnau cele ce le grăia. A zis deci iarăși Iisus: Adevăr, adevăr vă spun: Eu sunt ușa oilor. Toți câți au venit mai înainte de Mine sunt furi și tâlhari, iar oile nu i-au ascultat. Eu sunt ușa. De va intra cineva prin Mine, se va mântui; și va intra și va ieși și își pășune va afla. Furul nu vine decât ca să fure și să junghie și să piardă. Eu am venit ca viață să aibă, și din belșug s-o aibă. Eu sunt Păstorul cel bun. Păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile Sale. Dar cel plătit și cel care nu este păstor și cel ce nu este stăpân al oilor vede lupul venind și lasă oile și fuge; și lupul le răpește și le risipește. Iar cel plătit fuge, pentru că este plătit și nu are grijă de oi. Eu sunt Păstorul cel bun și Mi le cunosc pe ale Mele și ale Mele Mă cunosc pe Mine. Precum Mă cunoaște Tatăl și Eu Îl cunosc pe Tatăl. Și sufletul Mi-l pun pentru oi. Am și alte oi, care nu sunt din staulul acesta. Și pe acelea trebuie să le aduc; și vor auzi glasul Meu și va fi o turmă și un păstor” (Ioan 10,1-16).

„Așa cum păstorul își iubește oile și nu se poate odihni chiar dacă lipsește numai una dintre ele, tot astfel, într-o măsură infinit mai mare, Dumnezeu iubește fiecare suflet rătăcit și

înstrăinat. Oamenii pot respinge chemările iubirii Sale, ei pot răătăci departe de El, pot alege un alt stăpân, cu toate acestea ei sunt ai lui Dumnezeu, iar El dorește nespus de mult să recâștige ceea ce Îi aparține. În acest sens, Dumnezeu a spus încă din Vechiul Testament: *«Așa cum păstorul își cercetează turma la vreme de negură și nor, când se află în mijlocul oilor răzlețite, tot astfel Îmi voi cerceta Eu oile Mele și le voi mâna din toate locurile pe unde s-au risipit la vreme de nor și de negură»* (Iezechiel 34,12)¹.

„Fără îndoială că Mântuitorul și-a împrumutat metafora păstorului din viața de toate zilele. Păstoritul, ca și pescuitul, erau ocupații curente în societatea vremii Sale. Folosind aceste metafore, adică aceste asemănări, Domnul Hristos se putea face ușor înțeles de către ascultători, în viața cărora, de pildă, raportul dintre păstor și turmă era familiar, și putea fi ușor luat drept element de comparație pentru învățături mai grele, mai complicate pentru mințile lor simple, dar însetate de învățătură”².

„Cine nu știa că existau păstori buni, care își iubeau turmele, care le apărau, le duceau la pășune bogată, și la izvoare, dar erau și păstori răi, năimiți, care păzeau oile altora și care nu puneau suflet nici în păzirea, nici în apărarea, nici în hrănirea și adăparea lor”³.

„Domnul Hristos s-a numit pe Sine «Păstorul cel bun» și s-a dorit exemplu și model pentru Sfinții Apostoli și pentru urmașii acestora, rânduindu-i să păstorească obștea credincioșilor până la sfârșitul veacurilor. Istoria ni-i arată pe ucenicii Mântuitorului că n-au pregetat, ca și Domnul lor, să-și dea viața pentru propovăduirea și apărarea credinței. Căci rostul lor acesta a fost: să-L propovăduiască pe Hristos cel înviat din

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, pp. 133-134.

² Antonie Plămădeală, *Cuvinte...*, p. 258.

³ *Ibidem*.

morți, ca Fiul al lui Dumnezeu care s-a jertfit pentru păcatele oamenilor, răscumpărându-le toate vinovățiile, începând cu păcatul strămoșesc”¹.

„De-a lungul veacurilor, urmașii Sfinților Apostoli, episcopii, preoții și diaconii ca ajutători ai lor, au preluat misiunea de păstori de suflete, fiindu-le încredințată ca să-L propovăduiască pe Mântuitorul și învățătura Sa și, prin Sfintele Taine instituite de El, să îndrume sufletele pe calea mântuirii”², de aceea Sfântul Apostol Pavel a afirmat: „*Așa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos și ca iconomi ai tainelor lui Dumnezeu*” (I Corinteni 4,1).

Când Domnul Hristos a spus: „*Eu sunt ușa oilor. Toți câți au venit mai înainte de Mine sunt furi și tâlhari, iar oile nu i-au ascultat*”, s-a referit la întemeietorii altor religii, pentru că doar Vechiul Testament și Noul Testament sunt revelate de Dumnezeu, dar și la falșii mesia dintre evrei, motiv pentru care a afirmat cu alt prilej: „*Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea, iar cel ce nu adună cu Mine, risipește*” (Matei 12,30).

Prin cuvintele: „*Eu sunt ușa. De va intra cineva prin Mine, se va mântui; și va intra și va ieși și pășune va afla*”, Mântuitorul repetă afirmația făcută în altă parte: „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine*” (Ioan 14,6).

¹ **Ibidem**, pp. 258-259.

² **Ibidem**, p. 259.

Încheiere

„Încercând să regăsim semnificația originară a parabolilor Domnului Hristos, un lucru devine evident cu precădere: toate pildele Mântuitorului îi constrâng pe ascultătorii Săi să ajungă la o decizie asupra persoanei și misiunii Sale, fiindcă ele sunt toate pline de «tainele Împărăției lui Dumnezeu» (Marcu 4,11), adică de recunoașterea unei eshatologii care este în curs de realizare. Ceasul împlinirii a sosit! Aceasta este nota de urgență care răsună în toate aceste parabole. Omul cel tare este dezarmat, forțele răului bat în retragere, doctorul a venit la cei bolnavi, leproșii sunt curățiți, greua povară a vinei este îndepărtată, oaia cea pierdută a fost adusă acasă, ușa casei Tatălui stă deschisă, săracii și cerșetorii sunt poftiți la ospăț, un stăpân al cărui har e dat mai presus de merite plătește simbriile întregi, o mare bucurie umple toate inimile. Anul milei lui Dumnezeu a venit, căci S-a arătat Mântuitorul, Cel a Cărui Împărăție învăluită strălucește prin fiecare cuvânt și prin fiecare parabolă”¹.

„Domnul nostru Iisus Hristos însă nu s-a mărginit numai la parabolele rostite, ci a îndeplinit, de asemenea, acțiuni parabolice. Cea mai importantă acțiune parabolică a Sa fost extinderea ospitalității Sale către cei proscriși, precum și primirea lor în casa Lui, ba chiar în cercul ucenicilor Săi. Aceste ospete pentru vameși sunt semne profetice mai importante decât cuvintele, proclamări tăcute că era mesianică, era iertării, a sosit. În Joia Mare, El a folosit prilejul Cinei de Taină pentru a săvârși ultimul

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 315.

act simbolic al vieții Sale, oferind Sfinților Apostoli împărtășirea din eficiența răscumpărătoare a morții care Îl aștepta”¹.

„Mântuitorul găsea mereu noi modalități de a proclama, prin actele Sale, sosirea erei mesianice: prin tămăduiri, prin respingerea postului cât timp mirele era cu ei, prin acordarea numelui de Chefa (Petru) lui Simon, fiul lui Iona, desemnându-l astfel ca piatră de temelie a Bisericii. El și-a exprimat suveranitatea ca Domn al poporului eshatologic al lui Dumnezeu (inclusiv al celor nouă seminții și jumătate pierdute) prin numărul simbolic al ucenicilor Săi; El a dat expresie simbolică autorității Sale împărătești prin intrarea triumfală în Ierusalim și prin curățirea templului, amândouă aceste acte ale Sale fiind inseparabil legate între ele, ca un simbol al sosirii erei celei noi; El și-a arătat scopul pașnic al misiunii Sale alegând să-Și facă intrarea în Ierusalim pe spina unui asin (conform Zaharia 9,9); El i-a muștrat pe ucenicii Săi ambițioși, punând în mijlocul lor un copil; El le-a spălat picioarele, ca pildă a iubirii ce se smerește întru slujire”².

„Copleșitorul număr al acțiunilor simbolice ale Domnului Hristos ne îndreptățește să proclamăm că Împărăția lui Dumnezeu a fost instaurată, că era mesianică a sosit. Aceasta înseamnă că acțiunile simbolice sunt acțiuni de propovăduire a cuvântului lui Dumnezeu care ne arată că Mântuitorul nu numai că a proclamat mesajul parabolilor, ci El l-a și trăit și l-a întruchipat în propria Sa persoană. Astfel, Domnul Hristos nu numai că rostește mesajul Împărăției lui Dumnezeu, ci El Însuși este mesajul”³.

¹ **Ibidem**, p. 266.

² **Ibidem**, pp. 266-267.

³ **Ibidem**, p. 267.

Bibliografie

Acatistier, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2016.

Acterian, Arșavir, *Cum am devenit creștin*, Editura Harisma, București, 1994.

Άγιος Ανδρέας, Πάτρας, 1998.

Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, *Drept învățând cuvântul adevărului Tău, Carte de predici*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009.

Arhieraticon, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.

Băbuț, Diacon Gheorghe, *Pelerinul român*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1992.

Bălan, Arhim. Ioanichie, *Părintele Paisie Duhovnicul*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993.

Bel, Pr. Prof. Univ. Dr. Valer, *Predică la Duminica a XXII-a după Rusalii. Parabola despre bogatul nemilostiv și săracul Lazăr. Calea vieții și calea morții*, articol publicat în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Benedict Aghioritul, Ieromonahul, *Sinaxarul secolelor XIX-XX*, traducere de pr. Victor Manolache, Editura Egumenița, Galați, 2016.

Bérenger, Jean, *Istoria Imperiului Habsburgilor (1273-1918)*, traducere de Nicolae Baltă, Editura Teora, 2000.

Besançon, Alain, *Imaginea interzisă*, traducere din franceză de Mona Antohi, Editura Humanitas, București, 1996.

Bianchi, Enzo, „*Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui*”, articol publicat în volumul: „*Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice*”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Biblia sau Sfânta Scriptură, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

Braniște, Pr. Prof. Dr. Ene, „*Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate*”. *Studii de Teologie Pastorală, predici și cuvântări*, vol. IV, Editura Andreiana, Sibiu, 2014.

Braniște, Pr. Prof. Dr. Ene, Braniște, Prof. Ecaterina, *Dicționar Enciclopedic de Cunoștințe Religioase*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2001.

Buzdug, Pr. Prof. Andrei, *Predică la Duminica a XXV-a după Rusalii. Despre aproapele nostru*, articol publicat în volumul: „*Cuvântul Tău este adevărul*”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Calinic Botoșăneanul, *Duminicile - peceți ale Învierii*, Editura Doxologia, Iași, 2010.

Idem, *Triodul - Golgota pocăinței*, Editura Doxologia, Iași, 2011.

Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Celălalt Noica, Ediție îngrijită de Pr. Eugen Drăgoi și Pr. Ninel Țugui, Editura Anastasia, 1994.

Chiriac, Vlad, *Prefață la cartea lui Petru Movilă „Împăcarea Bisericii Ortodoxe”*, Editura Polirom, Iași, 2002.

Chițescu, Nicolae, *Răscumpărarea în Sfânta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți. Studiu istorico-dogmatic*, Tipografia „Activitatea grafică”, București, 1937.

Citirigă, Pr. Dr. Vasile, *Hristos - centrul lumii, predici dogmatice la duminicile anului bisericesc*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2001.

Cleopa, Arhim. Ilie, *Despre vise și vedenii*, Editura Bunavestire, Bacău, 1994.

Cobzaru, Arhim. Dumitru, *Amvon, Predici la duminicile de peste an*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016.

Corneanu, Mitropolit Nicolae, *Viața și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998.

Cornițescu Constantin, *Ο ανθρωπισμός κατά τον Ιερών Χρυσόστομον, Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών*, Tesalonic, 1971.

Crainic, Nichifor, *Sfințenia-împlinirea umanului*, Trinitas, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993.

Idem, *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, Iași, 1994.

Demonii și lucrările lor, traducere de Cristian Spătărelu, Editura Egumenița, Editura Cartea Ortodoxă, 2007.

Deseille, Placide, *Nostalgia Ortodoxiei*, Editura Anastasia, București, 1995.

Idem, *Cununa binecuvântată a anului creștin. Predici la duminicile și sărbătorile anului liturgic*, traducere din limba franceză și introducere de Felicia Dumas, Editura Doxologia, Iași, 2015.

Dicționar biblic, Editura „Cartea creștină”, Oradea, 1995.

Egger, Diac. Maxime, *Starețul Siluan, un sfânt actual și universal*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Enciclopedia lumii antice, traducere de Anca Ferche, Editura Aquila, 2006.

Evdokimov, Paul, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, Editura Anastasia, București, 1993.

Idem, *Taina iubirii*, Editura Christiana, București, 1994.

Idem, *Ortodoxia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996.

Fecioru, Dumitru, *Viața Sfântului Ioan Damaschin. Studiu de istorie literară creștină*, București, 1935.

Ferenț, Pr. Lect. Dr. Iosif Aurel, *Învățătura despre sfântul har privită interconfesional, implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Editura Bunavestire, Beiuș, 2001.

Ferrero, Bruno, *Cântecul unui greier*, traducere din limba italiană de Simona Ștefana Zetea, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2007

Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1992, vol. I.

Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1993, vol. II.

Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1994, vol. III.

Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1994, vol. IV.

Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1995, vol. V.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1997, vol. VI.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1977, vol. VII.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, traducere, introduceri și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, vol. VIII.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, traducere, introduceri și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, vol. IX.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, traducere, introduceri și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, vol. X.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, Huși, 1990, vol. XI.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1991, vol. XII.

Flori din deșert, traducere din limba engleză de Remus Rus, Editura Vremea, București, 2010.

Foerster, Friedrich Wilhelm, *Hristos și viața omenească*, volumul II, traducere de Nicolae Colan, Tiparul Tipografiei Săteanului, Sibiu, 1926.

Galeriu, Părintele, Jertfă și răscumpărare, Editura Harisma, București, 1991.

Gherasim Timuș, Episcopul Argeșului, Dicționar aghiografic, Editura Mănăstirii „Portărița”, Satu Mare, 1998.

Gondikakis, Arhimandritul Vasilios, Parabola fiului risipitor, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Hugo, Victor, Miserabilii, traducere de Lucia Demetrius și Tudor Mănescu, Editura Univers, București, 1985.

Ică jr., Diac. Ioan I, Argument, publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Ionescu, Pr. Prof. Ion, Sfântul Ierarh Calinic Cernicanul, articol publicat în volumul: „Sfinți români și apărători ai Legii strămoșești”, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.

Iugulescu, Ierodiacon Visarion, Predici la duminicile și sărbătorile de peste an, 2005.

Jeremias Joachim, Parabolele lui Iisus, Traducere din limba engleză de P. S. Calinic Dumitriu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc și Dr. Ștefan Matei, Editura Anastasia, București.

Larchet, Jean-Claude, Formula „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!” în lumina tradiției patristice, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Lecca, Paulin, *Frumosul divin în opera lui Dostoievski*, Editura Discipol, București, 1998.

Liturghier, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012.

Manolache Dumitru, *Sfântul Apostol Andrei la Dunărea de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001.

Marion, Jean-Luc, *Filozofia unei parabole: fiii și tatăl sau destinul ființei între avere și dar*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Mihoc, Pr. Prof. Dr. Vasile, *Lumina Evangheliei. Exegeze la Evangheliile duminicale*, Editura Agnos, Sibiu, 2016.

Mladin, Mitropolit Dr. Nicolae, Bucevschi, Prof. Diac. Dr. Orest, Pavel, Prof. Dr. Constantin, Zăgrean, Prof. Diac. Dr. Ioan: *Teologia Morală Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, vol. II.

Moshu, Ioan, *Limonariu sau Livada duhovnicească*, traducere și comentarii de Pr. Prof. Dr. T. Bodogae și D. Fecioru, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, Alba Iulia, 1991.

Nellas, Panayotis, *Omul - animal îndumnezeit*, Studiu introductiv și traducere Diac. Ioan I. Ică Jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1994.

Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, Editura Arta Grafică, 1991.

Noica Constantin, *Parabola filozofiei: cei doi fii sau gâlceava devenirii cu ființa*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Paraclise, volumul I, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2015.

Paraskevaïdis Hristodoulos, *Războiul împotriva Satanei*, Editura Anastasia, 1998.

Pascu A., *Viața Sfântului Apostol Andrei, între realitate și poveste*, Editura Meteor Publishing, București, 2015.

Patericul, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Alba Iulie, Alba Iulia, 1999.

Patericul Sinaitic, Editura DEISIS, Sibiu, 1995.

Păcurariu, Pr. Prof. Dr. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Editura Trinitas, Iași, 2006.

Idem, *Sfinți daco-romani și români*, Ediție electronică, Apologeticum, 2006.

Pelerinul rus, traducere din limba rusă: Arhimandrit Paulin Lecca, Editura Σοφία, 1998.

Plămădeală Antonie, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri noi la texte vechi*, Sibiu, 1989.

Idem, *Cuvinte duhovnicești*, Sibiu, 2000.

Pleșu Andrei, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Editura Humanitas, București, 2012.

Pop, Dr. Irineu Bistrițeanul, Episcop Vicar, *Vestirea Evangheliei mântuirii. Predici la duminicile de peste an*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2008.

Popescu, Teodor M., *Meditații Teologice*, Editura Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, București, 1997.

Popovici, Arhimandritul Iustin, *Omul și Dumnezeu-om*, Studiu introductiv și traducere: Pr. prof. Ioan Ică și diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1997.

Popovici, Preot Matei, *Puterea Cuvântului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Proloagele, volumul II, Editura Bunavestire, Bacău, 1999.

Pura, Pr. Nicolae, *Pilde*, vol. II, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2004.

Răducă, Preot Dr. Vasile, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996.

Rămureanu, Preot Profesor Dr. Ioan, *Sfântul martir Irineu, episcopul*, articol publicat în volumul: „Sfinți români și apărători ai Legii strămoșești”, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.

Riasanovsky, Nicholas V., *O istorie a Rusiei*, traducere de Areta Voroniu, Institutul European, Iași, 2000.

Rupnik, P. Marko Ivan, *Parabola Tatălui milostiv*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Schmemmann, Alexandre, *Euharistia taina Împărăției*, Editura Anastasia, București.

Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Predici la duminicile de peste an*, Slatina, 2011.

Sfântul Dionisie Areopagitul, *Opere complete*, traducere, introducere și note de Pr. Dumitru Stăniloae, Editura Paideia, București, 1996.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” vol. 21, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

Sfântul Ioan Gură de Aur; Sfântul Grigore de Nazianz și Sfântul Efrem Sirul, *Despre preoție*, traducere, introducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1998.

Sfântul Mare Mucenic Pantelimon. Doctorul doctorilor. Viața, minunile și Acatistul, Editura Metocului Mănăstirii Sfântului Pantelimon de la Muntele Atos, Moscova, 2001.

Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983.

Sfântul Pantelimon - Mare doctor fără de arginți, traducere din limba rusă de Natalia Lozan, Editura Ortodoxia, București, 2016.

Sfântul Sofronie al Ierusalimului, *Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

Siladi, Dr. Paul, *Predică la Duminica a XXI-a după Rusalii. Pilda Semănătorului*, articol publicat în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor chujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Siluan Athonitul, Cuviosul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, introducere de Diacon Asistent Ioan I. Ică jr., traducere de Preot Profesor Ioan Ică și Diacon Asistent Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Alba Iulia, 1994.

Slujba învierii și Carte de Te Deum, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

Sofronie, Arhimandritul, *Rugăciunea - experiența vieții veșnice*, Editura DEISIS, Sibiu, 1998.

Idem, *Cuviosul Siluan Athonitul*, traducere din limba rusă de Ierom. Rafail Noica, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009.

Idem, *Iadul - calea spre Împărăție. Câteva reflecții asupra experienței chenozei la Sfântul Siluan Athonitul*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea

Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1978, vol. I.

Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978, vol. II.

Idem, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986.

Idem, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987.

Idem, *Ascetica și Mistica Ortodoxă*, Editura DEISIS, Alba Iulia, 1993, vol. II, Mistica.

Idem, *Iisus Hristos lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, Editura Anastasia, 1993.

Steinhardt, Nicolae (monahul NICOLAE DELAROHIA), *Trei lecții ale unei singure parabole*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Stoenescu, Daniil Nacu, *Δογματικά στοιχεία στα Αποφθέγματα Γερόντων*, Tesalonic, 1996.

Tofană, Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian, *Evanghelia lui Iisus. Misiunea cuvântului*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015.

Trifa, Preot Iosif, *Tâlcuirea Evangheliilor duminicilor de peste an*, Ediția a VI-a, Editura „Oastea Domnului”, Sibiu, 2006.

Turcan, Lect. Univ. Dr. Nicolae, *Predică la Duminica a XVI-a după Rusalii. Pilda talanților: economie sau dar?*, articol publicat în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici*

ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Uspensky, Leonid, *Teologia icoanei*, Editura Anastasia, București, 1994.

Velimirovici, Episcopul Nicolae, *Predici la marile praznice și duminici de peste an*, vol. I, Traducere de Anca Sârbulescu, Editura Ileana, București, 2002.

Idem, *Predici la marile praznice și duminici de peste an*, vol. III, Traducere de Anca Sârbulescu, Editura Ileana, București, 2003.

Viața după moarte, traducere de Cristian Spătărelu, Editura Eumenița, Galați.

Viața și Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Ecaterina, fecioara cea preaînțeleaptă, Editura Agapis, București, 2010.

Viața și minunile Sfântului Mare Mucenic Mina, Editura Meteor Publishing, București, 2015.

Vicovan, Pr. Lect. Dr. Ion, *Un eveniment fundamental în istoria Bisericii Ortodoxe: Sinodul de la Iași - 1642*, articol publicat în volumul: „Sinodul de la Iași și Sfântul Petru Movilă”, Editura Trinitas, Iași, 2002.

Viețile Sfinților, Tipografia Gutenberg, București, 1904, vol. 5, luna ianuarie.

Voicu, Diacon Constantin, *Teologia muncii la Sfântul Ioan Gură de Aur și actualitatea ei*, în revista «Mitropolia Ardealului», numerele 3-5, 1975, pp. 195-326.

Vornicescu, Mitropolitul Nestor, *Sfântul Petru Movilă. Monografie hagiografică*, studiu publicat în volumul: „Sinodul de la Iași și Sfântul Petru Movilă”, Editura Trinitas, Iași, 2002.

Yannaras, Christos, *Heidegger și Areopagitul*, traducere de Nicolae Șerban Tanașoca, Editura Anastasia, București, 1996.

Zaharia, Ierom., „*Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!*” - cuvânt al lui Dumnezeu pentru vremea noastră, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Zizioulas, Mitropolitul Pergamului Ioannis, *Teologia Sfântului Siluan*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

White, Ellen G., *Parabolele Domnului Hristos*, traducere de Valentin Rusu, Editura „Viață și Sănătate”, București, 2004.

Idem, *Patriarhi și profeți*, traducere de D. Popa și D. Florea, Editura Viață și Sănătate, București, 2006

Cuprins

Pilda bogatului căruia i-a rodit țarina.....	3
Pilda smochinului neroditor.....	88
Pilda celor poftiți la cină.....	92
Pilda cu drahma pierdută	105
Pilda fiului risipitor	107
Pilda fiului risipitor (<i>a doua interpretare</i>)	154
Pilda fiului risipitor (<i>a treia interpretare</i>).....	173
Pilda fiului risipitor (<i>a patra interpretare</i>).....	222
Pilda iconomului nedrept	230
Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr	236
Pilda judecătorului nedrept	282
Pilda vameșului și a fariseului	286
Pilda păstorului cel bun.....	370
Încheiere.....	373
Bibliografie	375